ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަރުޖަމާ

2026 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާ

٩ جُمَادَى الآخِرَة ١٤٤٨

18 ނޮވެންބަރު 2026

(ބުދަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:00

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 17:44

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

2026 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާ

18 ނޮވެމްބަރު 2026 (ބުދަ ދުވަސް)

---

1. ހަމްދު ޞަލަވާތް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ޙާޟިރީ އިއުލާން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

މިއަދަކީ 18 ނޮވެމްބަރު 2026 ވީ ބުދަ ދުވަސް. 1448 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއާޚިރާ މަހުން 9 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ ނޫރަ ނަކަތުން 5 ވަނަ ދުވަސް. އަޅުގަނޑުމެން އިންނަނީ މި ތިބީ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ޙާޟިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 26 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަލާމުގައި ތިއްބެވީ 7 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ރަސްމީ ދަތުރުމަތީގައި ތިއްބެވީ 3 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިއުލާނުކުރުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

3.1- އެޖެންޑާ އިއުލާނުކުރުން. އޖ/19/3/2026.

5. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.

5.1- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަގާމަށް އައްޔަނުކުރެއްވުމަށް ބަލައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންތަކުގެ ދިރާސާކޮށް، ގޮތް ނިންމުމަށް އެ މައްސަލަ ގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީ މަޖިލީހަށް އިއްވައިވައިދެއްވުމަށް އަރިހުން އާދޭހަކަށް ދަންނަވަން.

އިދާރީ މޫޖުން އިއްވުން:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޯނަރަބަލް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲއަށް، ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އޯނަރަބަލް އަލްއުސްތާޛު ޢަލީ ރަޝީދު ހުސައިން، 1 ޑިސެމްބަރު 2026 އިން ފެށިގެން އެ މަގާމުން ރިޒައިންކުރެއްވުމަށް ނިންމަވާފައިވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)ގެ 31-1 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަގާމަށް އައްޔަނުކުރުމަށް ބަލައި މ.އ. ވާސަމީ، 610 ފުރާތު، އަލްއުސްތާޛު އަލީ ސަލީމްގެ ނަންފުޅު ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން އަޅުގަނޑަށް މަޝްވަރާދެއްވާފައިވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަގާމަށް އައްޔަނުކުރުމަށް ބަލައި އެ ބޭފުޅާގެ ނަންފުޅު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައްވައިދެއްވައި، އެ މަޖިލީހުން ނިންމެވި ގޮތް އަންގަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ. އަދި ދަންނަވަމެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންފުޅުތަކަށް މި މާއްދާގެ (ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަޝްވަރާދެއްވުމަށް ބަލައި މި ސިޓީއާ އެކު ފޮނުވައިލީމެވެ. އިޙްތިރާމް ގަބޫލުކުރައްވާށެވެ. 8 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1448. 17 ނޮވެންބަރު 2026. ޚާދިމުކުމް، މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އަލީ އާރިފް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 129 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން.

6. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިޞްލާޙާއި ބަހުސް.

6.1- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ދާއޫދު ހުށަހެޅުއްވިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައިވަނީ 9 ނޮވެންބަރު 2026ގައި ބޭއްވުނު 2026 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 15 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމުން، ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ކޮމިޓީއަށް، ފަހުބަސް ވިދާޅުވުމަށް ޖުމުލަ 15 މިނެޓުގެ ފުރުސަތެއް ދިނުމަށް ނިންމިފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން އިޞްލާޙާއި ބަހުސް ހިނގައިގެން ދިޔައިރު 15 މިނެޓު ދެކަމަށް ނިސްބަތުން ބައިބަހާލާފައި ބާރުލިބިގެންވާ ބައިވެރިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަގުތުދެއްވާފައިވީއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅުއްވިފައިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތުއަރުވާފައެވެ.

<u>ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ބިލު. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވާ ބޭނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ކަންތައް ހިންގާ ބޭރުގެ ގައުމުތަކަށް ބަލައި މުޅިން ވެފައި އިމިގްރޭޝަންގެ ނިޒާމަށް މަތީން ވަކި ޒަމާނީ ގޮތަކަށް އެ ހިންގުމުގެ ކުރިން ފެންވަރު ދެމެހެއްޓުމުގެ ކަންކަމާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރުމާއި ދޫކުރާ ވީޒާ ގޮތަކަށް އެއްގޮތް ގެނެސް ބޭރުގެ މީހުންނަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ދިރިއުޅުމާއި އަދިވެސް ބޭރު މީހުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާއި ގުޅޭ ދޫކުރާ ދޭ ދިވެހި ޕާސްޕޯޓް ފަދަ ކަންތައްތައް ހިމެނޭ. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކަމުގައި ގޮސް ދިވެހިރާއްޖެއިން ތިބޭ ގޮތްތަކާއި އެ ގޮތުގައި ދޭ ތަކެތީގެ ހަމަތައް އެކަށައަޅާ ކަމެއް ދޭން ގަސްތުކުރެއްވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިސްލާމް ދީނުގެ ނުރުޖުގެ އުސޫލުން ސަލާމަތް ބަލަހައްޓަވާ ދިވެހިރާއްޖެ ޙިމާޔަތްކުރާ ގާނޫނުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިމިގްރޭޝަން ސަބަބުން ބަލާ މި ގާނޫން މަގުސަދަކީ ޤައުމުތަކުގެ ސަލާމަތާއި ތަޢުލީމާއި ބައިނަލްއަގުވާމީ ފިޔަވަޅުތަކާއި އެއްގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާއި ފުރުމާއި ދިރިއުޅުމާއި ބެހޭ ގޮތުން ވީހާވެސް ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް އެ ކަންކަން އެކުލެވިގެންވާ ގާނޫނެއް ނެތުމުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ބިލުގެ ބޭނުމަކީ ގާނޫނުގެ ދަށުން އޮންނަ ޤާނޫނުތަކުގެ ތަފާސްކުރުމާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާއި ފުރުމާއި ދޫކުރާ ވީޒާތަކާއި ދިވެހި ޕާސްޕޯޓާއި ގުޅޭ ކަންތައްތައް އެއްގޮތަކަށް ބެލެހެއްޓުމާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ދިރިއުޅޭ ބޭރުގެ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް ބަޔާންކުރުމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ އަމާން ސަލާމަތަށް ބާރުއަޅާ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުތަކަށް ވަދެ ނުކުމެވޭނީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގާނޫނަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ ފަރާތްތަކަށް އެކަށައެޅިފައިވާ އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްދޭ ގާނޫނެކެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛

ބައްޓަންކުރުމަކީ ބައިނަލްއަގްވާމީ ޓެރަރިޒަމާއި، އިންސާނީ ވަގުފާރިއާއި، މަސްތުވާތަކެތީގެ ނުރައްކަލުން ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ސަލާމަތްކުރުމަށް އެޅޭނެ އެންމެ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅުތަކުގައިވާތީއެވެ. މި ބިލުގެ ސަބަބުން އިމިގްރޭޝަން އޮފިސަރުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް އަދި ގާނޫނުން ސަލާހިއްޔަތު ކަނޑައެޅިގެންދާނެއެވެ. މިއީ ސިޔާސީ ނުފޫޒުން އެއްކިބާވެ، ޕްރޮފެޝަނަލް އަދި ނަޒާހަތްތެރި މުއައްސަސާއެއް ގޮތުގައި މި ޚިދުމަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް މަގުފަހިވާނެ ކަމެކެވެ. ކޮރަޕްޝަނަށް އޮތް ދޮރުތައް ބަންދުވެ، އިދާރީ ހިންގުން ހަރުދަނާވެގެންދާނެ ކަމަށް ވެސް ފާހަގަކުރަމެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި ވަގުތު އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް ގޮންޖެހުމަކީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީންގެ މައްސަލައެވެ. މި ބިލުގައި ބާރުކުރާ ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކުގެ ސަބަބުން ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީންގެ، ބިދޭސީން ދެނެގަނެ އެ ފަރާތްތަކަށް ޖޫރިމަނާކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުތައް އަވަސްކޮށް، އިގްތިސާދީ ގޮތުން ދައުލަތަށް ލިބޭ ގެއްލުން ކުޑަކުރެވިގެންދާނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ވަޒީފާގެ ފުރުސަތުތަކާއި ރައްކާތެރިކުރުމަށް، ގައުމުގެ އިގްތިސާދާއި ފޯރާން ހުރި މަގަން އުޖޫރަދާން ބޭފުޅުން ކާބަރާތަން ފޮނުވާލެވޭނެއެވެ. އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކޮށްފައިވާ ސިޔާސީ ކުށްވެރިކަމަކީ ޖަހައްސައި ރައްޔިތުންގެ ގޮތުގައި އަސްދުން މަސައްކަތްކޮށް މި ބިލާ ދެކޮޅަށް ވޯޓު ކުރާކަން. މިއަދު މި ބިލާ ދެކޮޅަށް އިދިކޮޅުން އަޅުއްވާ ނަމަ އެ އަޅުއްވާނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާއި، ދިވެހި ދައުލަތާއި ބައިނަލްއަގުވާމީ ގަދަރާއި އިސްތިޤުލާލާ ދޮކޮޅުހަދަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބިލު ފާސްކުރެއްވުމާ ގޮތަށް ބަލާ އިރު މި ބިލަކީ ޖަމާސީ ދައުލަތުގެ ބޮޑު ބުރަކޮށްލުމާއި، ގައުމީ ސަލާމަތުގެ އެންމެ ގިނައިން ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް ގިނަ ތަނުތަކުން އަދި ފުރަތަމަ ގާނޫނީ އޮނިގަނޑެއްގެ މައްސަލަ ބައްޓަންކުރުމަށް ވާ ބިލެވެ. މުޅި ބިލުގެ 8 ބާބުގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ އިދާރީ ހިންގުމުން ފުރިހަމަ ތަންފީޒީ މަރުހަލާއަށް ފުޝާރަކާއި އެކު ވާސިލްވެވުނުކަން އަދުވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިސްވެ ދެންނެވުނު އެންމެހާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅައި ޤާނޫނުގައި ބަހައްޓައި ގަވާއިދުތައް އެކުލަވާލުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ބިލު މި މަޖިލީހުން އަދުވެސް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވަނީ ޖުމްލަ 4 ގަޑިއިރު. އޭގެ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 33 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީ 35 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓު. އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު. ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލަމުން. މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން މުޖީދު އަބްދުލްޣަފޫރު.

މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން މުޖީދު އަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނުގެ ބިލަށް ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ދާއޫދު މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ ނިޒާމަކަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖެ ޖިއޮގްރަފިކަލީ އުފެދިފައި ބޮޑެތި ނަޖެހުންތަކުގެ ސަބަބުން ގައުމަށް އެތެރެވާ އަދި ބޭރުވާ މީހުންނާއި އެކަށީގެންވާ ބެލެހެއްޓުމަކީ ގައުމީ ސަލާމަތާއި، އިގްތިސާދާއި އަދި އިޖްތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމާ ސީދާ ގުޅިފައިވާ ކަމެއްކަން ފާހަގަކުރަން. އަދި ހަމައެހެންމެ، މިއީ ދިވެހިން ގަބޫލުކުރާ ގަބޫލުކުރަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ކަންކަން ޖަމާސީ އަދި ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއްގެ މަތިން ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި އެކަށައެޅިފައިވާ އިމިގްރޭޝަން ބިލެއް ގައުމީ ފެންވަރުގައި ދިރާސާކޮށްފައިވާ ނިޒާމު މުހިންމު ގާނޫނީ އޮނިގަނޑެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލަށް ނަޒަރު ކުރީގާ އިތުރުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެވިފައި، ފާހަގަކޮށްލެވޭ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނުގެ ހިދުމަތް މަދަނީ ވަކި ހިދުމަތްތަކެއްގެ ގޮތުގައި ގާއިމުކުރުން، ދިވެހިންނާއި ބޭރުބީސް ދަތުރުވެރިންނާއި ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި، ވިސާ ދިނުމާއި އަދި ގާނޫނީ ހާލަތާ ފަރާތްތަކާ ދެމެދު ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަށް މި ބިލު، ފޯކަސްކޮށްފައި. މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުގެ ހިންގުމުގެ ޒިންމާ އަދި ޖަވާބުދާރީވުން މި ބިލުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ބަދަލެއް މިއީ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުގެ ނަމުގައި މަދަނީ ވަކި ހިދުމަތެއް ގާއިމުކޮށް، އެ މުއައްސަސާގެ ހިންގުމުގެ އުސޫލުތައް ގާނޫނީ ގޮތުން ސާފުކޮށް ކަނޑައެޅިފައިވާކަން މި ބިލުގެ ޚާއްޞިއްޔަތެއް. އަޅުގަނޑު ސަމާލުކަންދިނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނަށް ދޭ އެންމެ ހައި ސިޔާސަތުތަކަށް އެކަށައެޅުމަށް މި ހިދުމަތްތަކަށް ދިނުމުގެ އެންމެ އިސް ޒިންމާއަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އުފެދޭ ފަރާތަކީ ކަމާ ބެހޭ ވަޒީރުކަމުގައި ބިލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ. މިއީ ގައުމީ ސިޔާސަތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިން ބޭރުގެ ކަންކަން ހިންގުމަށް މަގުފަހިވެދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ފެނޭތީ އެކަށީގެން ފާހަގަކޮށްލަން. އިމިގްރޭޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކަށް އަމާޒުކުރާ ގޮތުން ތަންފީޛުކުރުމުގައި ޚިޔާލު އެކުލަވާ ކަންކަން ރާވައި މުހިންމު ދައުރެއް ދަތުރުފަތުރުގެ ހިންގުމުގެ އިސް ފުރުޞަތެއް ގާނޫނީގޮތުން ކަނޑައަޅާ އެކި އިމިގްރޭޝަން ކަމަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ. މި ކަމުގެ ސަބަބުން އިދާރީ ހިންގުމުގެ ޖިނާއީ ހިންގުމުގެ ޖިނާއީތަކުން އިދާރީ ފެންވަރުގެ ކަންކަން ކަނޑައަޅަން. ގަވާއިދުގެ ދަށުން ބެލެހެއްޓުމުގައި މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވާ ޖަވާބުދާރީ އަދި ރައްކާތެރިކަމުގެ ހިދުމަތްތައް ރައްކާތެރިވާނެ މިންގަނޑުތަކެއްގެ މަތިން ބެލެހެއްޓުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެވާ ދުވަހުގެ ހުއްދަ އެންމެހާ ދިވެހިން ހަމައެކަނި ކަނޑައެޅިފައިވާ ރަސްމީ ބަންދަރުތަކުން، ދޮރުދޮރުތަކުން. އަދި ކަނޑައަޅާ އަދަދު އެތެރެވެރިކަން އެޖެންޓުތަކުގެ ހަރުދަނާ އިޖުރާއަތުތަކުގެ ވަނީ އެކުލަވާލައިދީފައި. ދުނިޔޭގެ ކުށްތަކުގެ ގާނޫނީ ބަލަހައްޓާ ބޯޑަރ ބަލަހައްޓާ ނިޒާމެއް އެބަ އޮތުމަށް ބާރުއަޅާ އުސޫލުތަކުގެ ހިމެނޭތީ ހިމެނިވާތީވެސް. މީގެ އިތުރުން ފަރުވާދިނުމުގެ ޕްރޮސެސް ހުއްޓުވުމުގެ ކަނޑައެޅުމާއި ގަވާއިދާއި ދޭ އެ ބަލަހައްޓާ ހުއްދަތަކުގެ ނިޒާމުތައް ހިންގުމަށް ގައުމީ

ސަލާމަތަށް ލިބޭ ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ކަމުގައި މި ބިލުގެ ހާއްސަކޮށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފާހަގަކުރަން. ރާއްޖޭގައި ބިދޭސީންގެ މައްސަލައަކީ މިއަދު އިޖްތިމާޢީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ބޮޑު ގެއްލުންތަކަކަށް ވެފައިވާ ކަމެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ. މި ބިލުން އެ ކަމަށް ގާނޫނީ ހައްލުތަކެއް ހުށަހެޅިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފާ ފާހަގަކޮށްލަން. ރާއްޖޭގައި ހުރުމުގެ ހުއްދަތަކީ ވިސާ މައިގަނޑު ބާވަތްތަކާއި ޑިޕްލޮމެޓިކް ސަރވިސް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ވިސާ ދޫކުރުމާއި ބޯޑަރުތަކުގައި ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއް އެކަށައަޅާފައިވާކަން އުފާ ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ރާއްޖެއަށް އެތެރެވުމުގެ ހުއްދަނުދީ ބިދޭސީން ކަސްޓަޑީގައި ބަލަހައްޓަން ޚަރަދުވާ ބޮޑު އަދަދެއް ސަލާމަތްވެ ދާނެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވޭ. އިންސްޕެކްޝަން އަދި ޑިޕޯޓޭޝަން ވިސާގެ ސަރވެއިލަންސް ފަރާތްތަކުގެ ދަށުން އިންސްޕެކްޝަން ހިންގުމުގެ ބާރު އިމިގްރޭޝަނަށް ދީފައިވާކަމީ މި ބިލުގެ ރަނގަޅު ކަމެއް. އަދި ގާނޫނު ހިލާފު ބިދޭސީން ޖޫރިމަނާކުރާ އުސޫލުތަކުގެ އިތުރުން ޖަލަށްލުމާއި ޑިޕޯޓްކުރުމުގެ ބާރުތައް ކަނޑައެޅިފައިވާކަމީ ވެސް ފާހަގަކުރަން. ޖޫރިމަނާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ޖަލަށްލުމާއި ރާއްޖެއަށް ވަދެނުވެވޭނެ ގޮތަށް ބާރުތައް ދީފައިވާކަމީ މުހިންމު ކަމެއް.

ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ މި ބިލުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތަށް ބޮޑު ފައިދާއެއް ކުރާނެކަން ފާހަގަކޮށް، ބާރުތައް ދީފައިވާކަމީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާއި އިޤްތިޞާދަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންތެރިވާނެ ކަމެއް. މިއީ ޤާނޫނުގެ ރޫޙާ ގުޅޭ ގޮތުން ބިލު ތާއީދުކުރަން ބޭނުންވާ ސަބަބު. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. މި ދިރާސާކުރެވޭ ބިލަށް މުހިއްމު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް ފާސްކުރުމަށް އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަސީހަށް.

ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަސީހު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނާ ބެހޭ ބިލެއް ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނާ ބެހޭ ކުރީގެ ގާނޫނަކީ ވަރަށް ދުވަސްވީ ގާނޫނެއް. އެހެންވީމާ، ޒަމާނާ ގުޅޭ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މިއޮތީ އިމިގްރޭޝަނާ ބެހޭ ބިލެއް ހުށަހަޅާފައި. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުގެ މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަންގެ ނަމުގައި މަދަނީ ވަކި ޚިދުމަތެއް ގާއިމުކޮށް އެ ޚިދުމަތް ހިންގާނެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުމާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް މީހުން އައުމާއި ޚިދުމަތް، ދިވެހިރާއްޖެއިން މީހުން ފުރުމާ ގުޅޭ ޚާއްސަ އަދި އާންމު އުސޫލުތަކާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރުމާއި އެނބުރި އައުމަށް ބޭނުންވާ ޕާސްޕޯޓު ދޫކުރުމާ ބެހޭ އުސޫލުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބިދޭސީން އައުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރުމުގައި ހިފަހައްޓާނެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބިލެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިނިވަންކަމާއި ސިޔާދަތު ރައްކާތެރިކުރުމަށް ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ދައުލާ ވާހަކައަކުން ނުވަތަ ޖަހާ ސިޔާސީ ސިޔާރަކުން ފުދޭން ކަމުއްދުން. އެ ކަން ހާސިލުވާނީ ދައުލަތުގެ ބާރުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރެވޭން. ޖާގައަށް ސްކޯރު ގައުމަކަށް ދިމާވެފައިވާ ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކަކާ ސާބިތުކަމާ އެކު ރައްދު ހުރަސްއެޅުން ގާނޫނީ ބާރުވެރިކަމާ އަދި ގާނޫނެއް އޮވެގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަންގެ ބިލު، މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގައުމުގެ އިޤްތިޞާދާއި އަދި އިޖްތިމާޢީ ގައުމީ ސަލާމަތް ދިފާޢުކުރުމަށް ބަލައި މިހާރު މި ބިލަކީ އެގޮތުން އެންމެ މުހިންމު އެއް ފިޔަވަޅެވެ. މި ފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވޯލްޑް ބޭންކް އަހަރެއްގެ ސަރުކާރުތަކުން އިމިގްރޭޝަންގެ ކަންކަން އެކީ ދާއިރާތަކާއި. ވޯލްޑު ދިރާ ސަރުކާރުތަކުގައި ފީސް އާމްދަނީ އިމިގްރޭޝަންގެ ކަންތައްތައް، ބިދޭސީންގެ ކަންތައްތައް ރައްކާތެރިކޮށް ދިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ކުރި. އެކަމަކު އެންމެ ބޭނުންތެރި ގޮތުގައި، އެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެ ކަންތައްތައް ހުރީ ނިމިގެން. ގަވާއިދު ދަށަށް ބިދޭސީން އޮޅުވާލައިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަރަކާތްތަކާއި ހިނގާ. އެ ހަރަކާތްތަކުގެ ތެރޭގައި ޑިނަރީ ފުޓުދަރަގައި ނަގާ ކުންފުނިތަކުގެ ނަމުގައި އިމިގްރޭޝަންގައި ހުރި ޖެނެރަލް ފައިސާތަކާއި ބޭނުންކުރުން. އެގޮތުގައި އިލެކްޓްރޯނިކް މިނިސްޓްރީގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ކުރެއްވި ކަންތައްތަކަށް މިއީ. ކޮންމެހެން ހުރި ނިޔަތަކެއްގައި ގަވާއިދާ ހިލާފުން އިތުރު ބިދޭސީންގެ މަސައްކަތް ބަހުރުލާކާރަން ވާޗުއަލް އެއްފުސް ސަރުކާރުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ކާރުފޮރުފަރަ ނަމޫ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ސަރުކާރުން މިހާރުން ގަވާއިދާ ހިލާފުން އުޅޭ، އުޅުން 13000 ބިދޭސީން ވަނީ ޑިޕޯޓްކޮށްފައި. އަދި މި ރާއްޖޭގައި އުޅޭ ހުރިހާ ބިދޭސީންގެ 90% ބަޔޮމެޓްރިކްސް މިވަނީ ނަގައިފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ކަމެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާސްޕޯޓަށް މި ކުރާ، ބޭރުގެ ގައުމުތަކުން މި ކުރާ އިތުބާރު އަޅުގަނޑުމެން ދަމަހައްޓަން އެބަ ޖެހޭ. އެ އިތުބާރު ދަމަހައްޓަން މި ބަޔޮމެޓްރިކްސް ނެގި، ޖަމާކުރާ އެއްގޮތް އިލެކްޓްރޯނިކް ޕާސްޕޯޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމުގައި ބޭނުންކުރެވޭން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ދެރަވާ ކަމެއް އެބަ އޮތް. އެއީ މި ރާއްޖޭގައި ގާނޫނީ ސްޓޭޓަސްގައި މިހާރު މަސައްކަތްކުރާ 60%އަށް ވުރެ ގިނަ މީހުންނަކީ ބިދޭސީން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކި ނަންނަމުގައި ގެނެވިފައިވާ ބިދޭސީން. މި ކަން އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވަން އެބަ ޖެހޭ. ދިވެހި ޖަވާނުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ވަޒީފާތަކުގެ

ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭން އެބަ ޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހި ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާއަށް އަހުލުވެރި ބަޔަކަށް ހަދައި، ވަޒީފާއަކީ ކިހާ މުހިންމު އެއްޗެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދަންނަން. ފުރުޞަތުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމަށް ލިބެންޖެހޭ މަންފާ ލިބޭނީ ދިވެހި ޒުވާނުންނަށް ރިސޯޓުތަކުގައި ފުރުޞަތުތަކުގެ ދާއިރާގައި ގިނަ ޒުވާނުންނަށްވާތީއެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރަން ފުރުޞަތުދީގެން. މި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޤާނޫނީ ސްޓޭޖުގައި ވިޔަފާރިވެރިންތަކާ ވާހަކަދައްކައި މަޝްވަރާކޮށްގެން ނަމަވެސް ސްކޫލްތަކުގައި އުޅޭ ކުދިންނަށް ވެސް މި ފުރުޞަތު ހޯދައިދީގެން، ހޮސްޕިޓަލިޓީ ޓްރޭނިންގތަކަށް ހިންގައިގެން ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރއަށް ކުރިން ވަޑައިގެން ދެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ބިޒްނަސް މަދުކުރެވޭ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. ބިޒްނަސް މަދުކުރެވުމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ވެސް ރަނގަޅުކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބިލަކީ ސިޔާސީ ބިލަކަށް ނުހަދައިދިނުމަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރުން ވާޖިބުވާނެ. އަދި މިގޮތަށް ކަންބޮޑުވާ ހުށަހެޅިއްޖެއްޔާމުން ކޮމިޓީ މަޖިލީހުގައި އެ ކަންކަން އިސްލާހުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިޔާއިލު އަބްދުﷲ ނަސީމް، ގައްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިޔާއިލު އަބްދުﷲ ނަސީމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ގައްދޫ ދާއިރާގެ. މަރުޙަބާ!

ގައްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިޔާއިލު އަބްދުﷲ ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤަރާރާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މި ހުށަހެޅޭ ހުރިހާ ބިލެއް ވެސް ފާސްކުރަނީ، ގެނެސް ރަސްމީކޮށް މަސްތުވާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުރިހާ ބިލެއް އަދުގެ ބިލު ވެސް، ހުރިހާ ބިލެއް ރިޕޯޓް އެސްޓޭޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބިލު ވެސް އަދި އިމިގްރޭޝަން ބިލު ވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެފަރާތުގެ ރަސްމީފާގެ މަސްތުވާ. ރަސްމީކޮށްފައި އަސާސީ ބިލުތަކުގެ ބޮޑު ބަޔަކީ ޕާޓީތަކުން ބިލު ބަދަލުކުރެވިފައި، ފޮނުވާލި ގޮތަށް ވެސް މި ގަވާއިދުތަކާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުގެ ވާހަކަދައްކަމުން ރައީސް ސިޔާސީ ބިލަކަށް ހެދުމަށް ތަންފީޒުކުރާ މި އިން ހަމަ ފަށާ. ޤާނޫނު ވެސް ތަކެތި ދޫކޮށް ވެސް ތަކެތި ވެސް ތަޢާރުފުކުރެވޭ، ޤާނޫނު އިސްލާހުކުރާ މަޖިލިސް ދަށުން އެކަމަށް ހިމެނޭ ސިޔާސީ އިޖުރާއަތު ތަރުޖަމާކުރާ ހެދޭ ބަލާލާ ދިވެހިރާއްޖެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަސާސީ ވާހަކަ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީ އަދި ހުރިހާ ބަހުސްގައިވާ ތަފާސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމާ ބެހޭ ބިލު.

ހުށަހެޅި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު، މޭ 29 2024ގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކެބިނެޓުން، ކެބިނެޓުން މި ނިންމުން ނިންމީ ކަމަށް ބުނަނީ ޖޫން 2، 2024ގައި. އެއީ ކެބިނެޓް ޑިސިޝަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކެބިނެޓުން އެ ނިންމުން ނިންމައިގެން، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެ ބިލު ފޮނުއްވާ 316 ދުވަސް ފަހުން، 316 ދުވަސްވަންދެން 241 ކޮމިޓީގައި އެ ބިލު ހިފަހައްޓައިގެން ބާއްވާފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޕްރޮސެސްކުރަން ކޮމިޓީވެގެން އެންމެ ފަހުން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބިލު ފާސްކުރެއްވީ ތާރީޚާ ދެ މަސްދުވަހުގެ ކުރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްކުރާ މި ދަންނަވަން ވެސް މި ރާއްޖެއަށް އިސްރާއީލު ރައްޔިތުން އެތެރެވާ. އެތެރެވާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ފުރާޅެއް. އެއީ ގިނަ ރައްޔިތުން، އިސްރާއީލުގައި ދިރިއުޅޭ ގިނަ ރައްޔިތުން އިސްރާއީލުގެ ގިނަ ސިޓިޒަންސް، ޑުއަލް ސިޓިޒަން، ޑުއަލް ޕާސްޕޯޓް ހޯލްޑަރުން އެ ބޮޑުބަޔަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިސްރާއީލުގެ ޖުއިޝް ޕޮޕިއުލޭޝަންގެ 80% މީހުންނަކީ ޑުއަލް ޕާސްޕޯޓް ހޯލްޑަރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލު ފާސްކުރާ އިރު، އަޅުގަނޑާ ވެސް އިމިގްރޭޝަން ކޮންޓްރޯލް ބަދަލުކުރަން އިތުރު ދިވެހި ރައްޔިތުން ޑޮކްޓަރުން ކަމަކަށް ދުވަސްތަކެއް، އެ މީހުންނަކީ އެއާ ގުޅޭ، އެއާ ކާރި ވިސްނުމުގެ ބައެއް ކަމަކަށް ދުވަސްތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑާ ވެސް ހަމަ ނަމަކަށް، ނަމަކަށް ކަމެއް ކޮންޓްރޯލަކަށް މި ކަމެއް ކުރާކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ފަރާތް ޑޮކިއުމަންޓް ނޫން މި ތިބީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތަކުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޖާގައި ކަންތައްތަކުން އެބަ އެބަ މި މަސްއޫލިއްޔަތުގައި އެހެން ގޮތުގަކަށް ވަރުގަދަ ގޮތް ބަދަލުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތަކުން އެބަ އެބަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތު ހަމައެކަނި ފޮނުވާލެވޭ ވަގުތަކީ ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ އަދި މާ ދުރު. މާ ގޮތުން ބަދަލުވެއްޖެ. ސިޓިޒަންޝިޕަކީ ވަރުން ދަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ގައި ވަރުން ދަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ބާރުގައި ވަރުން ދަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ވަރަށްދެރަ ދައުލަތެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖާތިނުކުރަން، ފުރައްސާރަކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޚާއްޞަކޮށް ޤާނޫނީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ވެރިކަމުގެ ދަށުން. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ކަށަވަރުވުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިމިގްރޭޝަން ކޮންޓްރޯލް ބަދަލުކުރަން އިތުރު އަސާސީ ވެސް އިސްރާއީލު ރައްޔިތުންނަށް މި ރާއްޖެއަށް، ޑުއަލް ޕާސްޕޯޓް ގެންގުޅޭ އިސްރާއީލު ރައްޔިތުންނަށް މި ރާއްޖެ އެތެރެވުމަށް ކުރިން ދިވެހި ރައްޔިތުން ގޮތުގައި ހޯދައިދޭން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސް ފާސްކުރި ނަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ވެސް އެ ކަން ދުވަސް. 2028ގައި ރައީސް މުޢިއްޒަށް ވެސް އަދި މި ބޮޑުވުމުގެ ފުރުސަތު އެ ޖަވާބުދާރީވާން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގޮތުން، މި ބިލަށް އަޅުގަނޑުމެން އިސްނެގުން ހުށަހަޅާނަން. އަޅުގަނޑާ ވެސް ޑުއަލް ޕާސްޕޯޓް ހޯލްޑަރުން މި ރާއްޖެ އެތެރެވުން މަނާކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އިސްނެގުން ހުށަހަޅާނަން. އަދި މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކޮންމެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް، ކޮންމެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް އިސްރާއީލު ޑުއަލް ޕާސްޕޯޓް ހޯލްޑަރުން ދިވެހިރާއްޖެ އެތެރެވުން ވޯޓަށް ގެނެސް އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި

ރައްޔިތުންނަށް އަންގާނަން. ވަކިވަކިން ފޮޓޯޖަހާނަން. ވަކިވަކިން ދާއިރާ ޖަހާނަން. ވަކިވަކިން މި ބޯޑުތަކުން ފޮޓޯގެން ރޫލާޖު އަޅުގަނޑުމެން އާންމުކުރާނަން. މި ބޯޑުތަކުންނާ ދިވެހި ރައްޔިތުން އަދާ ހަމަކުރާނީ. 2028ގައި މި ނާގާބިލު، މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިން ވިއްކާ ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލިކުރާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢުއަށް.

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ބޮޑުގެ ނަމުގައި އާ ބިލެއް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް މި ހުށަހެޅި ވަރަށް މާތް މަޤްސަދެއްގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ގޮތުގެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވަރަށް ބާރަށް ވާހަކަ ވިދާޅުވެފައި އެ ވަޢިދުންނަވީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ފެނޭ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ކޮންމެ ދުވަހަކު ގަވާއިދު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރުކަން އަހައިސް ޙަމަލާދެއްކެވި ގޮތުން އެއީ މިއަދަކުން ކުރީގެ މަސައްކަތެއް އެ ނިންމީ. އެއީ ވަކިން ހުރިހާ ސަރުކާރެއް އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެކުލަވާލާ އިންތިޚާބުގެ ފުރާ މިނަޔާއި ޖިހާދު ކުރާ ބަޔަކު މިއީ. މިނޫ އަހަރެމެންސަ މިނަ ހިތްޕުޅުގައި ވާހަކައެއް މިއޮ ދައްކާފައި އެ ދިޔައީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނީ ވާހަކައެއް ވެސް އެއް އަހަރުދުވަސް ގަބޫލުކަން.. އެއްއެއް ނުހަނު ރަނގަޅު ގޮތެއް. މިއީ އިސްލާމީ ދެކޮޅު ތަކެތި މި ގައުމަށް ގެނެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެދު ދައްކަން އުޅުނު މީހުންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ޖެހިޔަ ދައްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޖުޑީގެ، ޖުޑީގެ ފަރިމާ، ޖުޑީގެ ކޮއަރިޖިސަންގެ ފަރާތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ޖޯބުކީ ރައްޔިތުންގެ ޖަލަން ކުރުވާފަން އިސްލާމިކް ޖޯޝަރުން މި ގައުމަށް ގެންނަން މަސައްކަތް ކުރިން. އެޑްސްމީ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ ކޮންމެސް ކަނަކަ ގޮތަކަށް ބަލައިލަން ޖެހޭނޭ ވާހަކަދައްކަ އިޙު ތިމާގެ ޖަސްބާތައް ގޮތަށް ހުރި ކަމާ މިންވަރެއް ވަސްތުތަ އެއްކަލަމް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ މިޝަނެއް އަންހެނުން ނަސޭހަތް ހުރަސްއެޅުމަށް ބިލުއް. އެ ބިލު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުރަސްއެޅުމަށް ބިލުގައި ވަރަށް ހިމެނިފައިވާކަން ހުރި. މައްސަލައަކީ ނުން. އެ ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރީން. ފާސްކޮށްފައި ނުބައި ކަމަށްޓަކައި އެ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ނިޔަތަށް އެ ދުވަހު ރައްޔިތު ނަމަވެސް އެ ވިދާޅުވާ ޖޭއަކު ޖާސްޓިސްގައި އެޗްއާރުސީވެން ގޮސް ހަރަން އިސްޓާރު ފާސްވީކަމެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި ޖަކާތު ގުޅޭ ބިލުމަތިވެސް. ފުރުސަތު މުޅިއަކު އިބްރާހީމް ޢަލީ މެންބަރު، ގަނޑު

އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްތިދާއީ ހުށަހެޅުއްވީ. މިޤާއިދާ އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހެޅުއްވި ބިލު،
އިސްލާމީގެ މިންވަރަށް ދިވެހިރާއްޖޭ ސަރުކާރު ގޮތަށް ހުށަހެޅުއްވި ބިލު މައްސަލައެއް ނަން 1000 ދުވަސް ކޮންމެހެން ފަހު
ފާސްކުރެއްވުމަށް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން. ފާސްކުރި އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުބައި ޚިޔާލު ގެނައި ފާސްކޮށްދީފިން
ވެސް އުޅުއްވާފައިވާން ގޮތް ޚިޔާލަށް. އަޅުގަނޑު، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިން ވާނީ އިޖުރާއަތުގެ ނިޔަތަށް ޚިޔާލު ނަމަ
އިސްލާހުގައި ވަރުގަދަ އެ ކަން ވެސް ދުވަސްވަރަށް. ނޫނޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނޫނޭ. އިޖުރާއަތުކުރަމުގެ ވެސް ނޫނޭ.
ހަމަގާނޫނުގައި މި ބޭފުޅުންގެ ސިޔާސީ ފިކުރު އުފެދިފައި އައި އިސްލާމީގެ މިންވަރު އެހީތެރިކަމާއި. މަސައްކަތް އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ފިކުރު އުފެދިފައި އައި އިސްލާމީ މިންގެ އެހީތެރިކަމާއި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު، މިގައި ކޮންނަކަސް އަބަދު
ވެސް ހިފެހެއްޓުމަށް ނިޔަތް. އެއީ ތަރުޖަމާގެ ވިސްނުން މި މިންގެ މި ހުސްނަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު،
ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ މި ބިލަކީ ވަރަށް އިސްލާމީ ނިޔަތުގެ ޝަރީޢަތް ހުސްކުރެވިގެން ޝަރު ބިލެއް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މިގެ ކުރިން މަރުކަޒު ވެސް ޒުވާނުންގެ ގޮތުގައި މި ޒުވާނުން ގައިދުކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ ތަރުތީބު ގިނަ
ކުރުވާލަށް، މި އިޖްތިމާޢީ މީޑިއާގެ ހިނގުމުގެ ތެރެއިން ވަކިވަކިން ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގެ
އިސްލާހުކުރުމުގެ ގޮތުން ގޮތްތަކުގެ މި ހޭ. އަޅުގަނޑު، މިގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ މި ސަރުކާރުން މި
މަސައްކަތް ދާއިމީ ޙައްލެއް ގެނައުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ބޭނުންތަކެއް ބިރުވެރިކަމުގެ
މަސައްކަތް މި ގައުމުގައި ފުރައި ހުރި ބުރައެއް ފިޔަވަތް އަހަރުގެ ކުރިން. އަޅުގަނޑުމެން، އެ މަސައްކަތު
ވަގުތުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ޙަރަކާތްތެރިކަން ބޭނުންވާ ބިރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ދެކެން ފާހަގަކޮށްލަން ފަރާތްތައް، ފަސޭހަ ފާހަގަކުރެވޭ ދުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދުރަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކޮންމެ ފިކުރުތަކެއްގައި
މި ކަން ކުރާ ގޮތް. އެއްކަލަކުން އެންމެން އެއްކަލަކު ބިރުވެރި ގަވާއިދު ހިތާވަރު އުފެދިފައި ހިލާ. އަނެއްކަލަކު އެ މިހެން
ފުދިގެން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދި ހިމާޔަތް ބިރުވެރިކަމެއް، އެއީ ކޮންމެ ބައެއްކަމެއް، ކޮންމެ ދިމާ ބައެއްކަމެއް،
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ. ތަފާތު ހިނގާ ވަކިކަމެއްގެ ގޮތުގައި ބިރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކޮންމެ
ސަރުކާރަކުން ހިނގާފައި އެބަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ދާއިމީ ޙައްލެއް. މި ބިލުން އެބަ އެބަ
ވަރަށް ސާފު ބަޔާން ބާރުއަޅައިދެއްވާ އިސްލާމީގެ އެއްޗެއް ރަނގަޅުކަން މި ގައުމަށް ޖެހިލާ ފާސްކުރެއްވުން ޝާއިޢުކުރަން،
އަޅުގަނޑު ފާސްކުރެއްވުމަށް ވެސް ނަޒަރިއްޔާ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގާނޫނުގައި އެބަ މަސްއޫލިއްޔަތު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު، މި ގާނޫނު އުފެއްދުމަށް މަޖިލީހަށް ކުރިއަށް ގާނޫނުތަކެއް ބާބީގެ. އެ ގާނޫނުގައި ފުރިހަމަކުރެވިގެން މި
އަންނަނީ. މުނާޒަރާ ވަކިކުރެވިފައި މި އެތި. އަޅުގަނޑު، މި ކަން ކުރިން ފަސޭ މި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ވިސްނަމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވިސްނަމާ މިގައި ފަސޭ އެހެވެއިހުން ގެނައުމުގެ މިންވަރު. މިއާ ފަސޭ އެ އުޅުމެ ދިމާލު
އެސްޓޭޓް ބާރާ. ވަކި ކަލެއް ދިމާލު އެސްޓޭޓް ބާރާ އަޅުގަނޑުމެން ރިޔާސީ ނިޔަތުގެ އެބަ ނަމަ މިގައި ޖިހާދިސްޓުން

އިސްލާމީދީނުގެ މިންނަނަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެވެވޭނެހާ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް. އެއީ ނަޝާ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެއީ ނަޝާ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ނަޝާ އެއީ. އެހެންވީމާ، މި އުޅެނީ މިކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން. ހަމަގޮތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންބަދުން ބޭނުންވަނީ އެހެން ވިޔަން. އިސްލާމީދީނުގެ މިންނަނަން ޕާޓީގެންނާ ދިވެހިރާއްޖެއަން އެބޮޑުވެވޭނެ. އެހެން ވިޔަން ބޭނުންވަނީ މި ގޮތުންގައި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަން ބަންދު މި ކުރަނީ ތަރައްޤީ މުއިއްޒު. ތަރައްޤީ ޤައުމީ ސަރުކާރުން ޕާޓީވި އިދިރާކުރަން ބިލްގައި އެ ކަން މަނާ މި ކުރަނީ. އިސްލާމީދީނުގެ އެއްވެސް ޤައުމެއް ތަރައްޤީވެގެން ނުވާނެ الله سبحانه وتعالى އަރުވާފައިވާ އިރުޝާދުތަކާ މި ގައުމުގައި ދެވުނު ނިޢުމަތް އަދި ހުސްވެފައިވާ ބަރަކާތް އިސްލާމީވެ މިންނާ ނުހަދަނީވެސް މި ގައުމުގައި ސަލާމަތް ބާރުތުކުރަނީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މިކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގައި ތަރުތީބު ރާއްޖެއަށްވާލުން މި ގެނބުނީ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މި ގައުމު ފުޅާދުވުމަށްޓަކައި އެ ކަން ނިމުމަކަށް އަންނާނެ. އިދިކޮޅުން ގައުމުގެ ބޭރުގައި މިހާރު ހުރި ހުރިހާ މަރުކަޒުތަކަށް ރައްކާ ލިބިގެންދާނެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަދުލުވެރި ހަމަ ފުރިހަމަކޮށްދިނުން ބާރުލާ މިއަދު ވެސް މަދަރުސާ ފަޅު ހުޅުވާލުމަށް ދުރުވުމަށް އަދުލުވެރިކަމާއި ތަރުތީބު ޕާރލިމެންޓަރީ ފިޔަވަޅު ވަޅުގަނޑު ފަރުބަދަ ވަރަށް ތަރުޖަމާކުރުމަށް މި ގައުމުގައި ބާރުގަދަ ވެރިކަމުގެ ކޮންސެޕްޓު ޖާނުބަޔަށް މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޖިނާއީ ޢަމަލަކުން. ވަރަށް ހުރިހާ ބައިވަރު ފުރުސަތުތަކާއި ވަރުގަދަ ބިލްތަކަށް އިދިކޮޅު ދެވިގެން މި ބަލަން ބަދަލުގެނައުން އެބަ ފެން. އަދި ކޮންސެޕްޓު ޖާނުބަޔާ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެންވާނެ އިސްލާމީދުނިޔާގައި މިހެން ގަސް ހުރިހާ އިޖްތިމާޢީ ވަރަށް ބާރުގަދަ ގަވާއިދު ބަޔާންކުރުމަށް އެބަ ފެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހެން އެބަޖަރުވާވާނީ ގޮތާއި، އެބަޖަރުވާވެސް އިދާރާ ކުރިއަށް ގެންދާ ހަރަކާތްޖެހި ހުންނަން ޖެހޭނެ ގޮތައި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުބައި ކޮންސެޕްޓު ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމަށް ބަދަލު އަހަރެން ޖެހޭނީ ފުރުސަތުތަކާއި، ކޮންސެޕްޓު ޖާނުބަޔާ މުސްތަޤްބަލު އިންސާނިއްޔަތަށް އޮތީ އަދާލަތުން ޖެހޭ ހުރިހާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް ވެސް ވަރަށް ބާރުގަދަ ބާރުއަޅަން. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ގައުމެއް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، އިދާރާ މި ގައުމަށް ވަރަށް ފުރިހަމަ ނަތީޖާ ފާހަގަކުރެވޭ ތަރައްޤީގެ ދުވަސްވަރުގައި މި ގައުމުގެ ފުލުހުން ފާހަގަކުރެވޭ އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިޤްތިޞާދީ ކޮންސެޕްޓު ނިޒާމުލުކުރަން އިދިކޮޅު ސިޔާސީގޮތުން މި ބާރުވެރިކަމަށް ފެށިގެން ބާރުގަދަ ވެސް އިސްލާމީދީން މިންނާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރުވާ ފުރިހަމަ ވިސްނުން ގެންގުޅެން މިހާރުގެ ވަގުތު އަދި ދިވެހިރާއްޖޭން އިސްލާމީދީނުގެ ބަހައްޓާ އެއްބަސްވުން ގެނައުމަށް މަސްވަރާކޮށް ނުލި މިހާރުގެ ހުރިހާ ބޭރުގެ ހަރަކާތް ކުރިއެރުމުގައި ފުލުހުން ގާނޫނު ބަދަލު ތަޢުލީމީ ބޭނުންކުރަނީ ހަމައެކަނި ތަރުތީބުކުރުމަށްފަހު އިޤްތިޞާދުގެ ފުރިހަމަތައް ނިޒާމުވަރުގެ. ނިޒާމުގައިޤާނޫނީ ފުރުސަތު އިޤްތިޞާދީ ހަމަ މި ބަލާ މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ ހަމަހަމަކަމާއި ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންފުޅާ ފާހަގަކުރަން ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅު އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމު ބަޔަކަށް ވަރަށް އިޖްތިމާޢީ ޙަޤީޤަތަކީ ސިޔާސީ ތަރައްޤީ. ސިޔާސީ ބަދަލުގެނައުމަށް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދު.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ބަލައި ކަންކަން، އަޅުގަނޑެން ފާހަގަކުރެވޭ، ބިލުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަން އަޅުގަނޑު ބިލު ހުށަހަޅުއްވުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް ގޮތުން ސިޔާސީގޮތުން މި ބިލަށް ފާހަގަކުރެއްވީތީ އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއާ ދުރާލާކުރުމަކީ ގައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ދަރަޖަ ދިރާސާކުރުން ކަމަށް ދިރާސާ، އެ ދިރާސާކުރުން އަޅުގަނޑު ކުރެވިދާނެކަން. ފާހަގަ ކުރުމުގެ ކުރިން ބިލު އަހަރުދުވަސް ވަންދެން މި ރާއްޖޭގައި ވެރިކަން ކުރި ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މަޝްވަރާ ސިޔާސަތު ދިން އަހަރުދުވަހު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނުން ފުރިހަމަ ވަޒީފާގައި އަޅުގަނޑުމެން އިސްތިސްނާކުރާތީ އެކަމާ ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ، އަދި ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި ހުއްދަކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަމަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ދެކޭ އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ބިލުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ފާހަގަ މި ކުރަނީ މަގާމާއި ވާޖިބު އަދާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާއި ތަޢުލީމާ ދިރިއުޅުމާ މިހެން ކަމުގައި ވެވޭ. މިހެން 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (3)ގައި މި އޮތީ. މި ބިލުގައި އޮތް ގޮތަށް ރާއްޖޭ އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް މި ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ފަހަރު ދިއުމަށް މި އައީ. މިހެން އޮތުމުން މިވާ ގޮތަކީ ތަޢުލީމީ ޝަހާދަތުގެ މިހާރު ނަމޫނާ އެންމެކަން. ތަޢުލީމީ ދަރަޖަތަކުގެ ތަޢުލީމީ ސަނަދު ހުންނަން. ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ހުންނަންވާނެ. ތަޖުރިބާއާ މި ގުޅިގެން ގެންދިއުމަށް ބިލު ކަމެއް އަޅުގަނޑު ހަމަޖެހޭ. ތަޢުލީމީ ސަނަދު ބޭނުންވާ ކަމަށް ބޭނުންވާ ސަބަބު އަޅުގަނޑު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބަލައިގަނެވޭ ތަޢުލީމީ ސަނަދު ހުރިކަމުގެ ތަޢުލީމީ ސަނަދު ބިލުގެ ތަޖުރިބާ އެ ދާއިރާގެ ވަޒީފާއެއް ފުރިހަމަ ކަމަށް އަދި އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނެ އެންމެ ފަރާތުގެ ވަޒީފާގައި ވެސް ތަޢުލީމީ ސަނަދު ދިނުމާއި މިގޮތަށް އަދި މި ހުންނަން ތަޢުލީމީ ސަނަދު ހުންނަންވާނެ. ދެ ތަޢުލީމީ ސަނަދުގެ ތަޖުރިބާގެ މި ކަނޑައަޅާ ބޭނުމަށް މިކަމުގައި ހުންނަން ޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މިކަމާ ގުޅޭ ހުރި ތަޢުލީމު ދޭ ތަޢުލީމީ ސަނަދު ހުންނަން ޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެން 8 ވަނަ މާއްދާ، ހަމައެހެން 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ). މިގައި މި އޮންނަނީ ކޮންމެ ޖޮބްބެއްގެ އިމިގްރޭޝަން މަގާމަށް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޖުރާއަތަށް. މި ގާނޫނު ބެލި ގޮތުން އިޖުރާއަތް މި ކަނޑައެޅި ވަކިން ހަދާ ގަވާއިދުގައި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ފަދަ ބޭނުމަކަށް މުއައްސަސާއެއް އުފެއްދީ އިދާރާ އެ ތަނުގެ އިސްލާހާގެ އެ އިޖުރާއަތް ހުންނަން ވާނީ ގަވާއިދުގެ ބަދަލުގައި ގާނޫނުން ކަމަށް އަޅުގަނޑުގެ ފެނުނީ، އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު އެ ފާހަގަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު

ގަބޫލުކުރަނީ. އެއީ ވަޒީރަކު ބޭނުން އިރަކު ބޭނުން ޒިންމާދާރު ބަދަލުކުރުވުން އަންނާނެ އެއްގަލަކަށް ނުވެ، ގާނޫނުއަސާސީގައި އެ ބައި ލިޔެވިފައި އޮތުން މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭތީ ހަމައެހެން، 8 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރީ. ދެން މި އޮތީ 10ގައި. މިއީ އެއްކަލަ ސިޔާސީ ވާހަކަ. ބިލު ހުށަހަޅުއްވުން ވިދާޅުވި ސިޔާސީ ނުވެ މިއާ ބަދަލުކުރާނެ. އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރި އެގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، ބިލުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ލިޔެފައި މި އޮންނަނީ ވަޒީރުންގެ ތަފާތު އެކުގައި ނުވަތަ ވަޒީރުންގެ ތަފާތު ނުލައި ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ މަގާމުން ވަކިކުރުމުގެ ބާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިގެންވޭ. އެހެންވީމާ، އެ ހިސާބުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ؛ މިގައި އަދި ސަބަބު ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް ލިޔެފައި އެބަ އޮތް. އިމްތިޔާޒު ގެއްލުން. އެއީ ވަރަށް ފުޅާ މާނަކުރެވޭނެ އެއްކަމެއް. އިމްތިޔާޒު ގެއްލިއްޖެ ހާލަތްތަކުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް، ކޮން އިމްތިޔާޒެއްތޯ، ކޮބައިތޯ ގެއްލިގެންވަނީ؟ މިއަށްވުރެ ފުޅާކޮށް، މިއަށް ވުރެ ސާފުކޮށް މި އިމްތިޔާޒު ގެއްލޭ ގެއްލުން، އޭގެ މާނަ މިއަށް ވުރެ ސާފުކޮށް ކަމަކު، ވާންޖެހޭ ކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ 10 ވަނަ މާއްދާ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރީ. ދެން މި އޮތީ 17 ވަނަ މާއްދާ. މިގައި މި އޮތީ ހުރި ނިޔަލަށްގައި ކުރާ ކަމަށް. ނިޔަލަށް އޮތް ވެސް، ނިޔަލަށް ނޫނީ ނަމަވެސް މި ހުންނަނީ އިންޓެރިމް ރައީސް، ގާނޫނު. ގާނޫނުގައި މި އެއްކަލި ވަރަށް ތަފްސީލީ ވާންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ހުރި ނިޔަލަށް ހޯދައިގެ ކަމަށް ވާނަމަ އެނގޭ ކަމެއްކަން ދަށުވާ ހުރިގޮތް ހަމަތަކެއް އަދި ހުރި ނިޔަލަށް ނުވާ ހަމައެއްގެން ހުރިނުވުމެއްގެ ބާރު މި ހުރި ކަމެއްގެ ގުދިރާން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ މި ހުރި ނިޔަލަށް މާނަކުރުން ހަމަވަނަވާ މީނަގަނޑެއް މިގައި އޮންނަންވާނެ ކަމަން. ހަރިވިއްގޮ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރިޔާސަތުގެ ހުށަހެޅުން މަޖިލީހުގެ ހުށަހެޅުމުން ރިޔާސަތުގެ ސިޔާސަތު ވަކިކުރުމުން ގެނެސްދޭ ހުރި ނިޔަލަށް ނުވާނެ. ހަމަހަމަ ތަފާތު އަޅުގަނޑުމެން މިއީ މި މަޖިލީހުގެ ފާހަގަކުރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވޭތުވެ ދިޔަ ރިޔާސަތުގެ ބަދަލުކުރުމުގެ ބާރު ނިޔަލަށް އޮވެ. ކުރީ ވަގުތުމަތީގައި އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މިއީ ފާހަގަ ކުރުން ހިމެނޭގޮތް ނިޔަލަށްދޫކޮށް، އިތުރުކަމުގައި ބުނެވިދާނެ އެހެންވީމާ، އިންތިޚާބީ ކަމަށް ފަހު ފަސް ބައްޔާގެ ބާރު ނިޔަލަށް އެއީ. ދެން މި އޮތީ 46 ވަނަ މާއްދާ. އިސްތިޢުފާ؛ އަޅުގަނޑުގެ ޕާޓީގެ ބަދަލުކުރުމުން އިތުރުކަމާއި ބާރުތައް. ދެން އޮތީ ވަގުތީ ރިޔާސަތުގެ ބަދަލު ހިނގާނެ ގޮތް؛ މި ބިލުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް، ވަރަށް ތަފާތު މި ހުރި އިސްތިޢުފާގެ ބާރުތަކާއި ބައްޔާގެ ބާރުތައް ދޫކޮށް ހުރި ކަމެއް. އިސްތިޢުފާ ގޮސްފިނަމަ ގަބޫލުކުރެވޭނެ ބާރުތަކާއި ބެހޭގޮތުން ބަދަލު ކުރަން. ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ ހިމެނިގެން މި ކަމުގައި. ބާރު މީގެ 46 ގެ (ހ)ގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް މި ހުރިހާ އެންމެހާ ގޮތުގެ ޖަވާބުދާރީވުމާއި މުއައްސަސާތައް ބަލަހައްޓަން ފުރުޞަތު ދީފައި. އަޅުގަނޑު މި އޮތީ (ހ)ގައި އިސްތިޢުފާ ބާރުތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް. ރިޔާސަތުގެ ބަދަލު؛ ރިޔާސަތުގެ ބަދަލުކުރުމާއި ދޫކޮށް ބަދަލުކުރާ ފަރާތް އެބަ އޮތީ މިއަދު އާރާއުމަކަށް

ވިދިގެވަމުން ގެންދަވާ އިސްރާއީލު ޕާސްޕޯޓުގައި ވަނުން މަނާކޮށްފައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތުގައި މަސްލަހަތު އިތުރުގައި މަސްލަހަތީ އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ). އެ ދުވަހު ފެށު އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން މިގައި މި އޮތީ 7 އޮކްޓޫބަރު 2023ގައި ފެށި ހަމަލާތަކަށް ހުއްޖަތުގައި ދާންދޭން ވަރަން މަސާލައި. މިއަދު އެއްބަސް އެބަ ވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތު ފެށު. އެ ދުވަހު އަޅުގަނޑު އެ ފާހަގަކޮށްލިޔާ އެއްބަސްވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު މިކަން ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީޕީ ޕީޖީއެމް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީޕީ ޕީޖީއެމް މި ދަންނަވަނީ ހަމަސް ފެޑެރަލް ޕީޖީއެމް ވިދާޅުވި އެމް.ޕީ.ޕީ ފެނިގަތަ ޖަހައިސިޔާސީ މި މާއްދާ ކުރިން ފާސްކުރެވުނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި މާއްދާ ކުރިން ފާސްކުރެވުނީ ޤާނޫނީ އިސްރާއީލު ސަރުކާރަށް އެވައިލޭބަލް ގޮތަށް. އެ ހަށިގަނޑު ހިމާޔަތް ކުރުމަކީ ޤާނޫނީ ޒިންމާއެއް. ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްދިން ޤާނޫނު އިސްރާއީލު ސަރުކާރަށް ހިފެހެއްޓެނީ ބޮޑު ގޮތެއް. އެއީ ހަމަ ކުޑަކުޑަ މި ކުދިން ހިމެނޭ ގޮތަށް ހުށަހެޅޭ ބިލު ވެގެންދާނެ ގޮތް ގޮތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އިސްރާއީލުގެ ސިޔާސީ އިސްވެރިން ފާސްކުރީ ޤާނޫނަކަށް ނެތް. ސަރުކާރުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި އިސްރާއީލު ޕާސްޕޯޓް ގެންގުޅޭ ފަރާތްތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނުވަދެވޭ ގޮތަށް ރާއްޖެ އެމް.ޕީ ތަކާއި ވާހަކަ ނިންމާލުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ފެނިފައި މި މާއްދާގެ ފަރާތުން ތަފާތު ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ޤާނޫނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ޝުކުރިއްޔާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މިއިން ސަރުކާރަށް ދަތިވާނެ މިނިވަން ގޮތެއް ނޫން. ހަމަ އެއީ ސަރުކާރުން ކުރަން އޮތް ކަމެއް. އެ ސަރުކާރު ތަފާތު ކުރުމަށް މި ޤާނޫނު ހުށަހަޅާފައި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުން ދެއްވި ޝުކުރިއްޔާ. ދިވެހި ރައްޔިތުން ފަލަސްތީނުގެ މަސައްކަތް ތާއީދުކުރަން. ސަރުކާރުން ދެއްވި ޝުކުރިއްޔާ.

އިޖުތިމާޢީ ޖަމާޢަތްތަކުން އެދޭ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޔެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ ތަރުތީބުގައި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ގެންނަވާ ބާރުވެރިކަމާ ހިލާފަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިސްލާހުކުރަމުން، މި ޤަޟިއްޔާގައި ހިލާފަށް ގެންނަވާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ

ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރަށް ތިން އަހަރުވީމުގެ މުނާސަބަތުގައި ތަހުނިޔާ އަރިސްކުރަން. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ހުސައިނަށް.

ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިމިގްރޭޝަންގެ ބިލަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހިފަންކަމާއި ސިޔާދަތު ރައްކާތެރިކުރުމަކީ ހަމައެކަނި ދައުލަތާ ވާހަކައެކެން ނުވަތަ ޖާގާ ސިޔާސީ ޝަޚްޞިއްޔަތުންނާ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލިސްގައި ބިލެއް ހަމަ ލާއިރަން މި ބާރުވެރިކަމަށް އިމިގްރޭޝަނާ ބައި ގެތެރޭން ވާހަކަ އަހަރު ވެސް ފަދަ. ގައުސަމާރާށް، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާއިރު އަރާމަކަ ނަސީހަތާ ގައުސަމާރާށް އިމިގްރޭޝަންގެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކުރަން ކަމަށް ފުރަބައިގެ މަޖިލިހުގައި އޭ ޖަމާޢަތުގެ މި ރައްޔިތުން މަސައްކަތް ހިފެހެއްޓުމާ ދޭހަވޭ މި ވަކަނަ ތަކުރާރުކުރަން ދައުލަތުން އަރަނަ ބޭނުމެވެ. އިމިގްރޭޝަންގެ ޖަމާޢަތް މި ގައުމުގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލިހުން ހުރަހަރެއްވެން ޔޫން ސަރުކާރު ޖަމާޢަތުގައިސް ދުވަހަށް އުތަރައްޤީއަށް ދުވަހަށް އިތުރުވެއްޖެދުވަހަށް އިނގޭތޯ ނިލްމިލަޔަ މަޖިލިހުން މި އެލް.ޖީ.ޕީގެ ބޮޑު މެޖޯރިޓީ އޮތް ކަލްއަޓާ ހާލަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ކޮން ކަމެއްތޯ ހުރެވެނީ؟ އާދެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުން ގޮވާލަނީ ޤައުމީ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އިމިގްރޭޝަން ގޮތުން ބޭއްވުމަކީ ބޭނުމެއް ނޫނޭ. އިމިގްރޭޝަންގެ ޖަމާޢަތް މަސައްކަތްތަކާ ބެހޭ، އެއްބަސްވެފައިވާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ އިމިގްރޭޝަންގެ ޖަމާޢަތް މި ބަޔަކު ގެނެސް، އެ ގޮތް މި ބަޔަކު ބެލުމަކަށް ފެހިކަމުގައި ޖަމާޢަތް ކުރާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު، މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފެށިގެން ވަޒީފާތައް ފެހިކަމުގައި، އެ މަސައްކަތު ނިންމުމަށް އިމިގްރޭޝަން ޖަމާޢަތުގައި މި ގައުމުގައި އެއްބަސް މިހާރުން ޖާގައެއް ބޮޑުކަން ރައްކާތެރިކުރުމަށް ހަދާދީ. ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވީ ގޮތަށް އެ މަސައްކަތް އެކަން ކުރެވޭނެ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން އެކަން ކުރެވޭނެ. މިއަދު މި ބާރުވެރިކަމަށް އެކަން ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދިނުމަށް، ފަޚްރުވެރިކަމާއެކު ވާހަކަ ދައްކާނަން، ބަލާއިރު ބާރަކީ ފެހިކަމުގައި ވިޔަސް އެކަން ދެން ބަޔަކު ހިފެހެއްޓުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކަން ކުރައްވާފައިވާނެ ހެއްޔެ. އަދި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލިހުން ވެސް އެކަން ކުރައްވާފައިވާނެ ހެއްޔެ. އަދި ދިވެހި ރައްޔިތުން ވެސް އެކަން ކުރާނަން ބޭނުންވެއްޖެ. މިއާއިލް އަނބުރާ ނިސްބަތްވާ ވަޒީފާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް އަދިވެސް މި އިމިގްރޭޝަންގެ ޖަމާޢަތް މި ބޭނުންކުރުމަށް އެކު ކުރިން ހައްގެހިފަހަން ބޭނުންވާނަން. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިއާއިލް އަނބުރާ ނިސްބަތް އިމިގްރޭޝަންގެ އެޖެންސީތަކުގެ ޖަމާޢަތުގައި ވެސް ޝަރުޢީ ފަރާތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހިފަހައި. އާދެ! ވާހަކަ ބިރެއް ވެސް. އެއްބަސްވެވިފައި، އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނާ ބާރު ގެންގުޅެ މި

އިސްލާހު ގެނުވެގެންދާ އިރުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އުފަށް މަސްލަހަތެއް ހުރަސްވާ ގޮތަށް މި ކަންކަން ބައްޓަންވެގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕްރޮޖެކްޓް މިއަދު ވެސް ދުނިޔޭގައި ވަރަށް ގިނަ ގައުމުތަކުގައި ވަރަށް މަޤްބޫލު ޕްރޮޖެކްޓެއް. ވަރަށް ރީތި ޕްރޮޖެކްޓެއް. ވަރަށް ގިނަ ގައުމުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނާ ނުލައި ދެވޭ ޕްރޮޖެކްޓެއް. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާނީ މުޅި ދުނިޔޭގައި ހުރިހާ ގައުމުތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮޖެކްޓް ވިސްނާ ނުލައި ދެވޭ ގައުމުތަކަށް ހަދަން. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ހުރިކަން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މިއަދުގެ މި ގާނޫނަށް މި އިސްލާހު ގެނުވެގެންދާ އިރުގައި ޕްރޮޖެކްޓަށް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް، މި ޕްރޮޖެކްޓުގައި އިތުރު ބާރުވެރިކުރުމަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ބާރުވެރިކުރުމަށް، ދިރިގެންދާ، މި ޕްރޮޖެކްޓުން ދިރިގެންދާ އެކަމަށް އިސްތިޤްރާރުކަމަށް އިތުރު، ދިވެހިން ދުނިޔޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މުޅި ދުނިޔޭގައި އުދުހިގެންދިއުމަށް ގޮސް، ހުރިހާ ގައުމުތަކާއި ވިސްނާ ނުލައި އުދުހޭނެ ގޮތަށް މި ގާނޫނު އިސްލާހުކުރެވިގެން މި ގާނޫނުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރެވިގެންދާ އިރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިރިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު މަގެއް. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ ބާރުވެރިކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަހަރުދުވަހު ފެށި އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތުއްސަކުރު، ދަރުނިއައްސަކުރު ދަރަނި އަދި ވާހަކަ ޤަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިރާދާ ފާހަގަކޮށްލަން މި މަސައްކަތަށް އެއްވެސް ބައެއްގެ ހިތްވަރުއްސާލާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. މިއަދުގެ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސްއާބެހޭ ފުރިހަމަ ވަޒަން ދަނޑުގައި އެ މަސައްކަތަކީ އެ ވަސީ ބައެއްޓަކަށްދާފައި. 99% މިހާރު އެ ވަސީ ދިނަ އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ފިނިގަދަ ނަގާފައި. އެ މިހާރު އެވެ ތަނަށާއި އެ މިހާރު އެވެ ގޮތަކާއި އެ މިހާރު މި ގައުމުގައި ރައްކާތެރިކަމާ އެއްކޮށް ހުރިހާ ނިޒާމު އެ ވަސީ ގައިމުކަންތަކައް. ދިވެހިންނަކީ ކަނަވަރުކަންތައްވާފައި މިއަދުގެ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސްއަށް ވަސީ ބާރުވެރިކަމާ މި ގައުމުގައި އެވާ ކަމަށް ފޯރުކޮށްދޭނީ އެވާ ތަނާއި އާދެ އެވާ ގޮތަކާއި އާދަ ކާމިލާ ދިވެހި ސަރުކާރަކަށް މިހާރު އެ ނުކުމޭ. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތާ ފަރަކައިޔާ. ބާރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ބައްޓަންކުރެވިގެން ޖާގައި ހިއްސާ ވަރަކަށް މި ބާރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް އެ ބާރުވެރިކަމުގެ ބައެއްދަރަނި ނަގާ އެ މަސައްކަތް ބައްޓަންކުރެވުން ގޮތެއް އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. މިއަދުގެ އިރު...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވީ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްޠަފާ އިބްރާހީމަށް.

<u>މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ ޢިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ހުށަހެޅިގެން މި ދާ ބިލަކީ ހަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ގައުމުގެ ސަރަހައްދީ ރައްކާތެރިކަމަށް ޓަކައި ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް. އެ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ހިތަށް މި އެރި ދެން މި ތަންގައި ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ އެއްފަދައިން އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ދިފާއީ ބާރުގެ ދަމި ސަރވިސްކުރި ހާސިލުކޮށްފައި ހުރި މީހަކަށް ވީމަ، މި ބާރުގެން މި އުޅޭ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދެކެން ބޭރުގެ ބަދަލުވަމުން އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 46 ވަނަ މާއްދާއަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޑިސްޓްރިކްޓް. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހުއްޓެއް ވަގުތުތަކުގައި ދެއްވާނެ. އަޅުގަނޑުގެ ގަޑިން އެހެން ބޭފުޅުން ފުރުސަތު އަޅާފަ އަސްލުގައި އިނީ ހުޅަނގު މާއްދާ ހުޅުވައިލުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ދެން މި ހުޅުވައިލާފައި މި ބަޔަކީ ރިޔާސީ މި 46 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ. 46 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ، އެ ޤާނޫނު ހަމަ ސިޔާދަތުން ހަމަ ބޭނުންވާތީވެ އިނގޭތޯ. ހުޅުހުޅު ވަގުތުތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ބޮޑަށް މާފުކުރައްވާތި. (ވަގުތުތަކާނުހުރި) މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކައެއް އިނގޭތޯ. މި މުހިންމު މިވަނީ އަސްލުގައި މި ޤާނޫނުގައި އޮތް ތަފާތެއް އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ ޤާނޫނު މި ތަންގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދެއްކި ވާހަކައިގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނުނު އެއްކަލަ ދިމާވާތީވެ، އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއެރީ މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކާލަން ތަފާތުވާ ތަފުސީލުތަކެއް. ދެން ބިލުގެ އެހެން މާއްދާތަކަށް ބަލާއިރު މި ނަމަ އެ މާއްދާތަކުގެ ދެން އެއްގޮތަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް. އެ ބޭފުޅުން ފަސް ގަވާއިދުތަކާ ގުޅިގެން ހަމަ މި ބިލަކީ އަންނަންޖެހޭ ބިލެއް. ގަވާއިދުތަކާ އެކީގައި މާއްދާތަކުގައި މި ވަރަށް ޖާގަ ދީފައި މި އޮންނަނީ. އެ މާއްދާގައި މި އޮންނަނީ "އަންނަނިވި ގިންތިތަކުގައި ބިރުވެރިކަން ދިނުމަށް އަޅުން ހުއްދަ ނުދެވޭނެ މީހުންނަށް". ވަރަށް ސާފުކޮށް، "ނުދެވޭނެ މީހުންނަށް". އޭގެ (ބ)ގައި މި މައްސަލަ މި ބުނަނީ. (ބ)އެއްގޮތަކަށް ދާއިމީ އެއީ. (ހ)ގައި. (ހ)ގައި މި މައްސަލަ ބުނަނީ. (ހ)ގައި މި އޮންނަނީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ބޭރުގެ ތިމާގައި، "އިސްލާމްދީނުގެ ޢަޤީދާ ގެނގުޅޭ ޚިލާފުކޮށްލައި"، މިއީ އިނގޭތޯ. މި ތަނުގައި ޤާނޫނުތަކުން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. އިސްލާމްދީނުގެ ޢަޤީދާ ގެނގުޅޭ ޚިލާފުކުރާ ކާކުތޯ؟ ބައްލަވާ! އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޖަމާޢަތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުން ޖާނުވައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޖަމާޢަތުން ނިކުމެ އިސްލާމްދީނުގެ ޢަޤީދާ ބޮޑުކުރި. އޭގެ މާނައަކީ ޢަޤީދާ ބޮޑު ވި. އެހެންވީމާ، އެ ޢަޤީދާގައި ނޫން ދެވަނަ ޢަޤީދާއެއްގައި އެ މީހުންނަށް އައުމާއި ފުރުސަތު އަދިވެސް އޮތީ. ގޮތެއް ޢަޤީދާ ގެނގުޅުމާ. ގެނގުޅޭ ބަޔަކު އެބަ އޮތް. ދެ ޢަޤީދާ ގެނގުޅޭ ބަޔައް. އެހެންވީމާ، ދެވަނަ ޢަޤީދާގައި އަހަރުގެ ފުރުސަތު އަދިވެސް ރައްކާގައި އެބަ އޮތް. އެކަން އެބަ ހިނގާ. އެ މީހުން އާދެ. އަޅުގަނޑު ފެނޭ ގެނގުޅުނު. އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ ހުރިހާ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން އޭރު އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުކުރި އިސްލާމްދީން ޢަޤީދާ. މިހާރު މި ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރަށް އިސްލާމްދީނުގެ ޢަޤީދާ ގެނގުޅޭ އެއްފަދަ ޚިލާފުކަން، އެއްފަދަ

ފަރާތްތަކަން މި ރާއްޖެއަކަން ނުކުރެވޭނެއެވެ. އާދެ މާނައަކީ ދުވަހު ޕްރޮސެސް ހިފެހެއްޓެން ވެސް މި ތިންވަނަ ނާދީވާން. ތިންވަނަ ޕްރޮސެސް ހިފަހައްޓަން ވެސް މި ތިންވަނަ ނުކުރެވޭން. އެހެ އިސްލާމީދީނުގެ ޕްރޮސެސް ގެންދާ ފަރާތްތައް މި ބޭނުންކުރި މިފަހަރު. ޕްރޮސެސް ބޭނުންކުރީ ނޫން. ގާނޫނުން މި ޤާނޫނުއަސާސީ އިސްލާމީދީނުގެ ޕްރޮސެސް ގެންދާ ފަރާތް، އާނއެކު ވެސް މި ތިންވަނަ ދީން ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ސަރުކާރު އޮތް ކަމެއް. ވަރަށް ސަރުކާރު އެނގޭން އޮތް ކަމެއް. ދީން މިއަދު އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުދޭނެ އިސްލާމީދީނުގެ ދުވަހު ޕްރޮސެސްއެއް ގެންދާ މިހާރަކަށް ނުވަތަ ފާހަގަކުރެވޭނެ. ހަމަ މިހެން ތިއްބަވަނީ ދީން އަނެއްކާ އަށް ބަޔާން ވިދާޅުވާން، ތިންވަނަ ޕްރޮސެސް ވެސް ގެންގޮސްދާން ނުކުރެ. އަ މިހުންނަން ވެސް ވަރުވިދާން ނުކުރެއްވި. އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުގައި ތިބެނީ، ތިންވަނަ ޕްރޮސެސް ގެންދާ މިހާރަކަން ވެސް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ނޫން، އެހެން އެކަނި ކަމެއް ނޫން މިއީ. މިގައި މި އެއް ވަރަށް ސަރުކާރު ބަލަހައި، އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމީ ޕްރޮސެސް ބޭނުން ކުރީމާ. ބޭނުން ކުރީމާ ދަރަނި ޕްރޮސެސް ގެންދާ މިހުން ފާހަގަކުރެއްވި އެބަ ވަކިން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެކި ނުކުރެއްވި. ގާނޫނުން މި ގާނޫނީ އިސްލާމީ ޕްރޮސެސް ގެންދާ، ޕްރޮސެސް ގެންދާ އެއްވެސް ފަރާތަކަން ދީން ޕްރޮސެސް ކުރުން، ތިންވަނަ ޕްރޮސެސް ކުރުން، ހަމަވެސް ޕްރޮސެސްއިގައި ވެސް މި ތިންވަނަ ނުކުރެވޭން ދީން. ﷲ އިބާދަތްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރި، ސަރުކާރު އެ ވިދާޅުވެދާން މި ފަރާތްތަކުން الله سبحانه وتعالى އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދީއްވާފައި މި ކަމާ ދެކެ ވަޢުދު ބޭނުންކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްލިމުންގެ ގައިން ނޫ އައްޔާ ބަޔަކަށް މި ވަރަސްދެކެއް ދިޔަ ދެކެނޑި މި ގާނޫނުތަކުގައި ދީނާއި ނުލިބޭ. ނުލިބޭ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ. އެކަން ކުރަން މި ކުރި މި ސަރުކާރުން. އެކަން ކުރަން މިގެ ކުރިގައި ނުކުރިވައި، ނުކުރެވިދާނެ މިހެ ބަޔަކު މި ވާހަކައިދާ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަފުޅު. ވަރަށް ހިތާމަކުރަނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެބައޮތް ދަންނަވަން ބޭނުންވާ، މި އިސްލާމީދީނުގެ ގޮތުން މި ގައުމުގައި ފުރަތަމަ ގެނައި އިސްލާމީދީނުގެ އެމްބަސީއެއް މިތާ ގާއިމުކުރި، އިސްލާމީދީން މި ތަނުގެ ބައިކު ދަސްކުރި ދަރަނިތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެތުރުތަކުގެ މާލިއްޔަތުން ކުރީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޙަޤީޤަތް މިހުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި. އާދެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަމާ ދިމާވެގެންނިޔަން. އާދެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ މިދިޔަ ދުވަހުން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލައިލީ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޙްފޫޡް ޒާހިރަށް. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނު މުޅިން އަލަށް، މުޅިން އާ ގާނޫނެއްގެ ގޮތުގައި މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން ވާހަކަދައްކާން ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާ އިރު އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ މި ގާނޫނު ފުރަތަމަ މި މަޖިލީހަށް މި ގެނައި، މި ބިލުގެ ހުރި މައިގަނޑު ވާހަކަތައް އަޑު ފެސް ނާހާ ކަންކަމުގެ ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މިހެން ދެންނެވި މުޅިން ފެށުމު މި ދައުލަތަކީ އިމިގްރޭޝަންގެ ވާހަކަ. އިމިގްރޭޝަން މިހާރު އެމްޕްލޮއަރ ސްޕޮންސަރ އަޅުގަނޑުމެން މުޅި އިމިގްރޭޝަންގެ ސިސްޓަމް ބަދަލުކޮށްގެން ތަރުތީބަކާ ވާހަކަދައްކަން ހިޔާ ކަމަށް. އެހެންމީހުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު މި ފެށުން މި އަޅާ ބެލުމަށް މިއީ. އަދިވެސް ފާސްކުރަނީ މި އަޅާ ގާނޫނީ މިގޮތަށް އެބަވެއް ދެވަހުގެ ކުރިޔަށް މި ރާއްޖެއަށް މި އިމިގްރޭޝަން ގެނައުމުގެ ބޮޑުގެ ގާނޫނު އައިސްގެން އާދަނަ ބަލާފައި ހުރި ގާނޫނުތަކަށް ހުރި. ދެން ދަތިތަކާއި ކުދިކުދި އިސްލާހުތަކެއް އައިސް ވަރަށް ބޭނުންތެރިކަން އަންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ފެށު ދަށުގާ ވާހަކަތަކަށް، މި ރާއްޖެއަށް އައި ޖޮބްޖޮބްގައި މިހެން އައި ނަހަނަމުގައި އެބަ އާދޭ. ދިނުމާއެކު އައި ގަވާއިދުތަކަށް މުނިންމާ އެއްޗިއް ކުރުވާފައި ވެސް އެބަ އެޅިފައެވެ. މި ހުކުމް ކަމަކީ ހުރިހާ ބަލައިގެން ގެންނަ ކަމެއް ހާސިލު އާ ގާނޫނު މި ގެންނަނީ. މި ހުކުމް ކަމަކީ ބޭރުގެ ގެނައުމުގެ ފޮނުވުން ހިއްވާ ގާނޫނެއް.

ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރުމާއި އެނބުރި އައުމަށް ބޭނުންވާ ޕާސްޕޯޓް ދޫކުރުމާ ބެހޭ އުސޫލުތަކާއި ބިދޭސީން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރުމުގެ ހުއްދަދިނުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމުގެ ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރުމުގެ ހުއްދަ ނެތް ފަރާތްތަކާ މެދު ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް އިމިގްރޭޝަން ބެހޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއާތުތައް ހަރުދަނާކޮށް، ގާނޫނީ އޮނިގަނޑެއްގެ ދަށުން ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކުރުމެވެ. މިއީ ބަޔާނީ ދާއިރާގައި މި ބިލުގައި ހުރި ފުރިހަމަ ކަންތައްތަކެވެ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތާއި މި ގައުމަށް ދެކޮޅުވާ ގޮތަކަށް އަންނަ ވަކި ގައުމެއްގެ ވަކި ބަޔަކު ހިފެހެއްޓުމަށް ހައްޓަރުކުރާނެ، އެ މީހުން އަނބުރާ ފޮނުވައިލާ ވަގުތަކަށް ނޫން. މިބި ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް. މިއަދުގެ މި ގުޅިފައިވާ ދުނިޔޭގައި، ދުނިޔޭގެ އެކި ގައުމުތަކުން މި ރާއްޖެއަށް ވެސް އަންނަނީ އެކިއެކި ކަންކަން. ދިމާވާ ގިނަ ކަންތައްތަކުން ގައުމު ސަލާމަތުކުރުމާއި ގައުމުގެ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމަށް އެންމެ ފުރިހަމަ އެޅޭނެ އެއް ފިޔަވަޅަކީ ރާއްޖޭގެ މައި ދޮރޮށް. ދޮރޮށް ބެލެހެއްޓުން ރާއްޖެ އެންމެ މުހިންމު ކަމެއްކަމަށް ބަހައްޓަން ދުރުގޮތުން. އެއީ މި ގައުމަށް ނުރައްކާތެރި ބައެއް ނޫނީ އެހެން ގައުމަކަށް ނުރައްކާތެރި ބައެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން ގައުމުތަކާ އެކު ވަރަށް ގިނަ މުޢާހަދާތަކުގެ އެއްބަސްވުންތައް ބިނާވެފައި. އެގޮތުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ގާނޫނު އަމަލު އެއްކަލަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ގައުމުގެ އަންނަ މިފަދަ ގައުމުތަކުގެ މީސްމީހުންގެ ވަރަކަށް އެހެން ގައުމުތަކާ ފުރާ ހިއްސާކުރަން. އެހެންވީމާ، މި ފުރިހަމަ ކަންކަން މި އަންނަނީ. ގާނޫނީ ކޮންމެ ތަރުގީބު މުޖުތަމަޢުގައި ވެސް އެންމެ މައިގަނޑު އަސާސެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު މި ގާނޫނު ފުރިހަމަ ވަކި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޖެހިދާ ގައުމުތަކުން ފިޔަވައި، ފަރުމާކުރެވިފައި މުޅި ދުނިޔެއަށް ހުޅުވިފައިވާ ގައުމަކަށް ވާ އިރު، ގައުމުގެ ބޭޖެހުމުތަކުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި ގައުމީ ސަލާމަތާ ސީދާ ގުޅިފައިވާ ކަމެއް. ވަކި މަރުކަޒީ ހިދުމަތެއްގެ ގޮތުގައި އިމިގްރޭޝަން ބެލެހެއްޓުމުގެ ބައިނަލްއަގްވާމީ ތަރައްގީވެފައިވާ އިންސާނީ ވާދަވެރިކަމާއި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ނިޒާމްތަކުން ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ސަލާމަތްކުރުމަށް އެޅޭނެ އެންމެ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅެކެވެ. މި ބިލުގެ ސަބަބުން އިމިގްރޭޝަން އޮފީސަރުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ބާރުތައް ގާނޫނުން ސާފުކޮށް ކަނޑައެޅިގެން ދާނެ. މިއީ ސިޔާސީ ނުފޫޒުތަކުން އެއްކިބާވެ، ޕްރޮފެޝަނަލް އަދި ނަޒާހަތްތެރި މުއައްސަސާއެއްގެ ގޮތުގައި މި ހިދުމަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް މަގުފަހިވާނެ ކަމެވެ. ޓެކްނޮލޮޖީ އާއި ޑިޖިޓަލް ބޭނުންކޮށް، އިދާރީ ހިދުމަތްތައް ހަރުދަނާ ވާނެ ކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން މިގެ ދޮރުތަކުގައި މި ދާއިރާ އިމިގްރޭޝަން ވެސް...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވީ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެނދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިރަށް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްމޫދު ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިމިގްރޭޝަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން ބިލަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަމުން ދާ އިޖުރާއަތު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ފާސްކުރަމުން މި ދަނީ ޤާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން އަސާސީ ގޮތުގައި ފެނިގެންދާ ނިމުނު ކަން. ދިވެހި ރައްޔިތުން، ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ދިމާ ވުން އަރައްޗަފުވަށް ހިތްވަރުކުރަމުން އެ ދަނީ މިއިން ދުވަހަކު ފެށި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރައްޔިތަކު ހިތްވަރު ނުކުރާ ބޮޑުކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބުން އާއްމު ދިނުމަށް ވީ ގޮތެއް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް ނޯނުގެން. ފެށިކަން ހޯދުމަށް އެކިއެކި ނަންނަމުގައި މި ތަނަށް ބިލުތައް ހުށަހަޅައިގެން އެއީން އެއްވެސް ބިލަކުން ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ހެޔޮ މަންފާއެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުވެދެން. އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި ހިތަނުގެ ބިލެއް ފާސްކޮށްދީފިން. ހިތަނުގެ ބަދަލެއް ކޮށްދީފިން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ފެސް ޖުމުލަ ޕީ.އެން.ސީ މެންބަރުން މި ތަނުގައި ދެއްކި ވާހަކައަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހަމަ މެންބަރުން މި ތަނުގައި ދެއްކި ވާހަކައަކީ ހުރި މަސައްކަތް ހިސާބުތެރިވާ އަޅުގަނޑުމެން ހުރި މަސައްކަތަށް ގޮތް ފެށި ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދައްކާ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާ މި ތަނުގައި ލިބިގަތަ ފެށި ވަކިކުރުމުގެ އިޙްތިރާމްތެރިކަމެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތަންކޮޅެއް އަވަސްކޮށްލަމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން، ލިބިގަތަ ނަންބަ ހަދާތަކުގައި އަޅުގަނޑަކީ މި ވަކިވާ ލިބިގަނެ ކަނޑައެޅުމަށް. ގޮވާލަން ޒިންމާދާރު އެ ބޭނުންވާ ވާހަކަ މި ތަނުގައި މި ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން އެބަ އޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދައުލަތުގައި. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެ ގޮވާލަން ޒިންމާދާރު އެ ބޭނުންވާ މަސައްކަތްތައް އިމިގްރޭޝަން ދެން ބަހައްޓާ ނުވޭ. ދިވެހިރާއްޖެއަކަށް އެއްވެސް ބޭނުމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގޮވާލަން ހިތްވަރުކަން އެވެއްޖެއް ނުވޭ. އަންނަނީ ތަނަވަސް ކުރިމަތިލާން ދެން ރަނގަޅު ބޭނުން. އެއްގޮތަކަށް، ބޭނުން ގޮވާލުން ޤާނޫނު، ބޭނުންތަކުގެ އިހުސާސްތަކާ މަސައްކަތްކުރެވޭނެ އަނބުރާ ބޭނުންތަކުގެ އިހުސާސް މި ތަނުގައި އެ މީހުން ސިޔާސީ ޤަރާރެއްގެ ގެންދަ ދިވެހި ރައްޔިތުން. އެ މީހުންގެ ހައްގުތައް ނިގުޅައިގަނެ، މުސާރައާއި، އުޖޫރައާއި ނުލިބި ނިކަމެތިކަމުގައި އެ މީހުން ބާކީވެއްޖެ އެ މީހުން އަވިއްލަވާނެ ކިޔަމުގައި އެއްވެސް ރައްކާތެރި ގޮތެއް ކުރިމަތިވާ ބޭނުންގެ ހައްޤު، ބޭނުންގެ މަސައްކަތް ހައްދުފަހަނަ އަޅާ ކުލިދެއްކުމުގެ ދަރަ އިސްލާމީ ނިޒާމެއް ނުވެގެން އެ މަސައްކަތް ހައްޤެއް ނުވޭ. ބޭނުންގެ މަސައްކަތާ ދަރަ އިސްލާމީ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތެއް ނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭނުންގެ މަސައްކަތަށް އެ މީހުންގެ ހައްގުތައް މި ތަނުގައި ނިގުޅުން. އަނގަބޮޑުކަމުގައި ވާހަކަދައްކާ އިރު މި ބިލުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ މަސައްކަތް ހައްދުފަހަނަ ނުވޭ. ލިބިގަތުން ގިނަވެއްޖެ. އާދެ! އާދޭ އިތުރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ޤާނޫނުތެރިކަން ބޭނުންވާ އަނެއް ވާހަކައަކީ މި ބިލުގެ ހަމަ މަޖުބޫރީ ބޭނުން، އިމިގްރޭޝަން. މިހާރު ފެށި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިމިގްރޭޝަން ބާރު

ފުރި ނިޒާމު އޮތީ ވަރަށް ވަރަށް ވެސް ފުރިހަމަކޮށް. މި ހިނގަނީ އަލަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިމިގްރޭޝަން ގާއިމުކޮށްދެން އުޅޭހެން، ގާއިމުކުރަން އުޅޭހެން. އެކަމަކު ކަމެއް ނޫން މިއީ. މި ރާއްޖޭގައި އޮތީ މި ކަން މިހާރު ވެސް ރަނގަޅަށް. އޮތީ، އަދުންބަރަން ހުއްދަ ލައިސަންސްތަކެއް، ހުއްދަ ވިސާތަކެއް ދިނުމުގެ ހިފެހެއްޓި ވިސްނުމެއްގައި ހުރަހަގައިގެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބިލުއް މިއީ. އަދި އެ ކަންކަން ފުރުޞަތުދަން ބަލައި އިސްތިހާރުގެ ޕޯސްޓަރު ވާހަކަ ބަލައިގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެބަ އިން. ބިލުގެ މާއްދާއެއްގައި އެބަ އިން ބުނެފައި، 46 ވަނަ މާއްދާ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ. (ހ)ގައި އިސްތިހާރުގެ ޕޯސްޓަރު ގެންގުޅޭ ފިޔަވަތްތަކުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންބޮޑުވުން މި އޮތީ މަސައްކަތް ކުރެވިފައި ނުވާ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ރަސްމީވާގައި 99 އަހަރަށް އާދަޔާ ގޮތަށް ބަހައްޓާ ސަރަހައްދުގެ ބިންބިމާއި އެ ބިންގައި އުފެއްދި ފުރަ ގަޑުގެ ބޮޑު އެބަ ލިބިގެންވާނެ ޖަހިސްޓިޝަނަށް. ހަމައެކަނި ޖަހިސްޓިޝަން އުފެދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިސްތިހާރު ނޫން. އެހެންވީމާ، ޖަހިސްޓިޝަނަށް އެ ފުރުޞަތު ހަސްތަކާއި ގޮތްތަކާ ދޭތެރޭ މި ބިލުގައި އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އޮތުމެއްދީފައިވާ ބަޔަކު، ޚާއްޞަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އޮތުމެއްދީފައިވާ މި އުޅެނީ؟ ހައްދަވާ ޖަހާގޮތް ވަޒީރެއްގެ ހަނދުމަ ނެތީތޯ؟ ކޮން ކަމަކާއި ދިމާވީ މަކަރާ ހެއްދެވުމެއް މި ހަމަޖެހިފައި؟ ކާކަށްތޯ އެ ފުރުޞަތު މި އުޅެނީ؟ ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް އެބޮޑުވާގެން ގާނޫނުތަކުގައި އެކަށީގެން ތަނބަތްގައި ހިފެހެއްޓި މާއްދާތައް ލިޔުމުން މި ރާއްޖޭގައި ޖަހިސްޓިޝަން ވަޒަންވެރިކުރުމުގެ މި ކުރާ މަސައްކަތުގެ ހުއްޓާލަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދޭން މި ބިމެއް ވާހަކަދެއްކާ އިރު، މި ބިލުގެ ސަރަޙައްދު މަސްވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ބަހައްޓާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ތިން އަހަރުވެގެން މި ދިއައީ، މަސްވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ބަހައްޓާނީ ކީއްތޯ؟ މަސްވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ގިނަވެގެންދޭތީ މިހާރު މަގުމަތީ މަތިކަމުގައި ހައްޔަރު ބޭސްގެތަކުގައި ތިއްބާ ޖަވާބު އެ ބޭބޭ އިސްތިހާރަކަށް ގިނަވެގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބޭބޭ ފެންނަން މަސްވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ބަހައްޓާނީތޯ؟ ފާޑު ކަމެއްނު. މި ރާއްޖޭގައި ފާޑު ބޭނުން ނުކުރާތޯ؟ ފުރި ރާއްޖޭގައި އެ އޮތް ދަރި ބޭނުންކުރަމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަހަލަ ދެއްކުމަށްދާ ކަންކަން ކުރުވައި ފާޑު ބޭނުންކުރުން އެއީ މިހެން ވަރުކަން އިން އެއްޗެކަން ހަދާފައި ބޭނުމަކީ ކަމުދުރުގައި އިލްތިޒާމުކުރަނީ ބަހައްޓާނެތޯ ކިޔާފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ކިޔުއްވަން، ކާކަށް އެދޭވަރަށްދޭނީތޯ؟ ކިޔަންޏާ ދިރުނެހެން ވެސް ވާހަކަ ދައްކަވާތީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަގޮތެއްގައި މި ދަންނަވާ ކަންކަން މި ހުށަހެޅުމުގައި ކޮންގޮތެއް މި ވިއުސަތު ހާސިލުވާ ނުވާ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ މިހާރު، މިހާރު އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނުގައި އިމިގްރޭޝަން ކޮންޓްރޯލަރަށް ވެސް ދިނުމަށް ހުރި ބާރުތަކާއި އަދި އޭގައި ހުރި ތަފާސީލުކަމުގެ ފުރި ނިޒާމު މި ބިލުން އެބަ ފުރިހަމަކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގައި ހުރިހާ ބާރުތަކެއް، ގަވާއިދު ހެދުމުގެ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އޮތީ ވަޒީރަށް ދީފައި. އޭގެ މާނައަކީ މި ބާރުތައް ވަޒީރަށް ދޫކޮށްލާ އެ ބާރުތައް އެ ދޫކުރީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް. މިސާލަކަށް ހުއްދަ ވިސާ ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ވެސް މި ބިލުގައި މި އޮތީ މި

ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދަކުން ކަނޑައެޅިދާނެ ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެ ކަމުގައި ވާ ނަމަ އެ ހުރިހާ ފީސްއެއް ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ދަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަތްމައްޗަށް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަތްމައްޗަށް މިހާރު އޮތީ ރައްކާތެރިކަން އޮތީ އިމްތިޔާޒުތަކުގެ މުޅި ނިޒާމު އެއްކޮށް މި ދާއިރާތަކީ އެ ބޮޑުވާ ބޯނުން ޒިމްމާކަން ގާނޫނު ހެދުމަށް، ގަވާއިދު ހެދުމަށް ޖެހޭ. ދެން ގަވާއިދު ހަދާ ނިމުމުން އިތުރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެއްލު ސަލާމަތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުހެދޭނެ. މި ބިލުން މި ދަންނަވާ ފާހަގަކޮށްލަން މި ވަގުތު މެންބަރުންގެ މި ބިލު އަދި އެންމެ ބޮޑު މަޖްލިސްއާދި މި ދެންނެވި މަޖްލިސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމްގެ ފީސް ފަދަ އަދި ހަމަހަމަކޮށް، ދިގު މުއްދަތުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުއްދަ ދިނުމުގެ މީހުން ވަރަށް ބޮޑަށް ޚަރަދުކޮށް ބޭނުންކުރާ ޓޫރިސްޓުން ބިލެއް މި ބިލަށް. އަދި މި ބިލުގެ ސަބަބުން އެ ފީސް އެ ފައިސާތަކަށް އެބަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދަނޑުވެރިކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުން މި ބިލަށް އޮތީ. އަޅުގަނޑު ވަކިން އިސްލާހުކުރަން ބޭނުންވާ ކަންކަމަކީ އެ ބިލުގެ ދަށުން މި ބިލު ބަދަލުގެނައުމަށް ކަމުގައި ވިސްނާލެވޭ ގާނޫނު މަޖުބޫރުވާ ކަމެއް މި ދެންނެވި މަސައްކަތްތަކަށް ބަދަލުގެނައުމަށް މިހެން އިތުރު ޚަރަދުތަކާއި ހަމައެކަނި ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ފާސްކުރާ ގާނޫނުތަކުން، ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ހާޖަތުގެ ގޮތުން އެ ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާއާ ތަފާތު ގޮތެއްގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިލުތަކަށް އިސްލާހުކުރުމަށް ދެންނެވި. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ބަލާއިރު ހަމަޖެހިލައި މި އޮތް ޓޫރިސްޓުންނަށް ހަމައެކަނި ޝަކުވާ ކުރިމަތިވެއްޖެ ކަމުން ނަހަމަ ކަމަކީ ފީއެއް ބަލައި މިގޮތަށް. ބިލުން މަސައްކަތުގެ ޓޫރިޒަމް އަދި ދަރަޖަ މިހާރު އިތުރު އިސްލާހުތައް ރާވައިގެން ބަލާ އަޅުގަނޑުމެން ކަމަށް އަދި ބިލުގެ ތެރެއިން ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދެއްވުމަށް ގުޅޭ އިތުރު ސިޔާސަތެއް. ހަމަ ހަމަހަމަ ދެކުނު ފީސްތަކުގެ ކަންކަން ނުވާނެ އެ ކަންކަން މިހާރު ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުހެދޭނެ. މިކަން މިހެން ދެކެން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކެވެ، މިއީ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކެވެ، އިޤްތިޞާދުގެ ދިރުމާއި ތަރައްގީކުރުން ގެންދާ މި ކަންކަން ބަލައިލުމުން ހުރިހާ ދާއިރާއެއް. ދެއްވި ފައިސާގެ ވަކިން ބޮޑު ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީ. އަލްމާދު ޝަފީޤަށް.

ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލްމާދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓޫރިޒަމްގެ ބާރު ފިނޭންސް ވާހަކަދައްކާ ހިނގާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެން މި މައްސަލައި ވަރަށް ގިނަ މީހުން ޖީއެސްޓީއާ ގުޅުވައިދޭ ގާނޫނުގެ އަދި މާއްދާތަކަށް ބަދަލުކުރައްވައިދީ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު މިގޮތަށް ބޭނުންވޭ އަތިރިމައްޗަށް މި ދިވެހިރާއްޖެއަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތަށް އެކަށީގެން ބިލު

މަސައްކަތްތެރިންގެ ހައްގާ ބެހޭ ގޮތުން. އިންސާނީ ކަރާމަތާއި އަޅުގަނޑުމެން އުނގެނުން ވެސް ޓްރޭޑްޔޫނިއަންތަށް އެއްޗެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު އަޅުގަނޑު ހައްޤުގައި ރާއްޖެއިން ބާރުގަދަ ކާރުވާރާއި އަދި
މަސައްކަތުގައި ވެސް އުޅެން ޖާގަތަކުގެ މިއީ ކާރިސާތަކުގެ މުހިންމު ކަމެއްކަން އަޅުގަނޑު އަދިއްޔާއަށް އަޅުގަނޑަށް
އިހުސާސްވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑަށް، އަޅުގަނޑު ވަރުގަދަ އަޅުގަނޑު ދެކެވޭތީ ވޭ އަޅުގަނޑުމެން
ގައުމުގައި ބިރުގަންނަ ދެކެ އިމްތިޔާޒުތަކުގެ ގޮތުން. އެބައިމީހުންގެ އުއްމީދު ބޮޑުވެ ނުލި؛ އެ މީހުންނަކީ ގާނޫނީ
ގޮތުން ކުންފުނިން ގޮތަކަށް ހަދައި، އެ މީހުން ގޮއްސަ ކޮންޓެކްޓް ވައި، ހެދުމާއެއްގެ ތެރޭގައި އެ މީހުންގެ ރަނގަޅު ފުރުޞަތާއި
އިރު އެ މީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ އުޖޫރަ، އެ މީހުންގެ އުޖޫރަ ހައްގެއް މި ގައުމުގައި ހުރިކަން، ހުރިހާ ނުފޫޒު ބަދަލުވެސްދާ
މިކަން ކުރުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ކަންތައްތައް ބަދަލުކުރަން.
ބަދަލުވާ ކުންފުނި މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭނާގެ މިސާލު ފީ ނުދައްކާ ތިބިމަ. އެ ބޭބޭފުޅުން ނަގާ އެ
މީހަކަށް. އެ ޓީޗަރުގެ ބޭބޭފުޅުން ނަގާ. އެބައިމީހަކާ، އަޅުގަނޑު ބަޔަކު އެހެންވެސް މި ނިޒާމު ބަދަލުވެގެން އަންނަ އިރު
ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިއީގެ ސަޕޯޓްސަރވިސްއެއްގައި ބަދަލުވެދާ އަދިވެސް އެ މީ ދިވެހިރާއްޖެ އެބަޖެހޭ ހިސާބުން އެ މީހުގެ
ގާނޫނީ ގޮތުން އެ މީ ކުރުމަށްޓަކާ، އެ މީހުގެ ލިބިދާނެ އިންޝުއަރަންސް ނަގަން ޖެހުނަސް، އެ މީހަކަށް ވެސް ޕެންޝަން
ދައްކަންޖެހުނަސް އަދި އެހެން ކުރަންޖެހުނަސް އެ ބޭފުޅު، އެ އޮފީހަށް ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް އެ އަނގަ ބަދަލު
މަސައްކަތު މީހުގެ ޖިންސާއި ގޮތުގައި ހުރުން. އެ މީހަކަށް މީހުގެ ސަޕޯޓްސަރވިސް އެކުލަވާލާފައި. އެއީ ކަމަކާއި
އެހެން ބަޔަކު ޖިންސާ އެއް އެ މީހުގެ އަމިއްލަ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ހާލުގެ ބަދަލުވެގެން އަންނަ އިރު ދެކަން ބޭނުންވާ
ގޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދު އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކަންބޮޑުވެގެން މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިން
ގަބޫލު. ޑިމޮކްރަސީ ސޯޝަލް ޑެމޮކްރަސީ، ޑިމޮކްރަސީ މި ބަދަލުވުން މި ކަންތައްތައް ބަދަލުކުރި ސޯޝަލް ޑެމޮކްރަސީ
ކޮރަޕްޝަނުން މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ބަޖެޓް ގޮވާލާ ލިބިދޭ މަގުފަހިވާ ކުންފުނިތަކުން، ވެސް ބިލިއަނޑޮލަރު ހާރާ
ކުންފުނިތަކުން މި ސަރުކާރުން ހަވާލުކުރުމުން އެބަހެން ބިލިއަން ޑޮލަރު ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ، މި ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި،
ދެވި ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނު އެދުން ބިލިއަން ޑޮލަރު ދަރަނިތަކަށް، އެ ޑޮލަރުގެ ތެރޭގައި، ގައުމަށް ލިބިދިން
ގެއްލުވާލުން ސަރުކާރުތަކުގެ ހައްޤުގައި މި ދަރަނިތަކުގެ ދަރަނިތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަޖެހިފައި ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ ރައްޔިތުންނަށް
މިކަން އެބަ ހިނގާކަން. މިކަން ނުހައްޓާލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދެވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މީގެ
ފަހުން މި ނިޒާމު، ވެރިން މި ގާނޫނުން މަޝްރޫޢުތަކުގައި މި ބޮޑެތި ބިލިއަން ސޯޝަލް ޑެމޮކްރަސީ އޭގެ ފުރިހަމަ މާނައިގައި
ތަންފީޒުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ވެސް. އެ ސަރުކާރު، މި ސޯޝަލް ޑެމޮކްރަސީ އެކަމާ މި އަންނަނީ، މި މީހުންނަށް މި ދުނި
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ މަސައްކަތު މީހާ ހެޔޮދުގެ ބަދަލު ވެސް. އެ މީހަކަށް ކޮންމެ އަހަރަކު މި މީހުންނަށް ވިސާ ދީ މި
ކުންފުނިތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ޖޫރިމަނާ. ކޮންމެ މީހަކަށް ދެވިދާނެ ދީ ޖޫރިމަނާ ދައްކަންޖެހޭ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ހަމަ އުއްމީދު

ނުވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ޝަރުޢީ ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިނގަމުންދާ އިރު މިގެ އެއްވެސް ކަމަކަށް މި މަޖިލީހުން އަދިވެސް؛ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ދެރަވޭ އަޅުގަނޑަކީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ވެސް މެންބަރެއް. އެކަމަކު މިގެ އެއްވެސް ކަމެއް ބެލުމެއް ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުގެ ހިސާބު. ބިލިއަން، އެތައް ބިލިއަން ޑޮލަރެއް. މި އެގްރިމަންޓު ފަންސަވީސް އަހަރަށް ދެމިގެންދާ އިރު އެތައް ބިލިއަން ޑޮލަރެއް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭން އޮތް ބިލިއަން ޑޮލަރެއް ދޫކޮށްލާ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ގާނޫނު، މި ގާނޫނު އިސްލާހުކުރެވެން އޮންނަ އިރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީންނަށް ވެސް ހައްގުތަކެއް އެކުލެވިގެންވާ، އެ މީހުންނަށް އިންސާނީ ކަރާމާތް ލިބިގެންވާ ބައެއް ކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެ މީހުންގެ ހައްގުތައް ވެސް ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް މި ގާނޫނު ބައްޓަންކުރެވިގެންދިޔުން. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހަށް.

__އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަން މިއީ މުޅިން އާ ބިލެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކުރެވުން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނަކީ ހަގީގަތުގައި ވަރަށް ބޭނުންތެރި ގާނޫނެއް. ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ދުނިޔޭގައި މި ވަގުތު ކަންކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތަށް ބަލާ އިރުގައި މި ގާނޫނު ހަރުދަނާކުރުމަކީ ގައުމެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ކަންތައް ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިގެ ކުރީގައި އޮތް ގާނޫނު މި ތަނުގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވާ ގޮތަށް އެކިއެކި ކުދިކުދި އިސްލާހުތައް ހުށަހަޅަމުން ހުށަހަޅަމުން ގޮސް އެއީ ވަރަށް ނުބައި ހިސާބަކަށް އެ އޮތީ. ބައެއް ފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންކަމުގައި ވެސް ނުނީ މި އެޖެ ވިޔަފާރިއާ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ބައެއް ދިރިއުޅުންތަކާ ވެސް ބައެއް ވަރަށް ބޮޑާ މިހާރު މިދި އެއްކަލައިފާފައި ދޭން ރަނގަޅު ވާނީ އާ ޖިރުމެއް ބައްޓަންކުރެއްޔާ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން ހަގީގަތުގައި އެ ގާނޫނު ހަރުދަނާކުރުމަށް ޖަކާއި ދީން އިތުރަށް އެއަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބަދަލުގައި މުޅިން އަލުން މި ގާނޫނު، ބިލެއް މި ތަނަށް ހުށަހެޅުއްވައިގެން ގާނޫނަކަށް ބަދަލުކުރުން ގެނެސްދިނުން މިޔަސް ވަރަށް ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި މި އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނު އެކުލަވައިލެވިފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިސްނާ ފަރާތްތަކަކުން މި ގާނޫނު ހުރަހެޅިވަ މި ބިލުގައި ވަކިވަކި ގޮތުގައި އިތުރު އެއްޗެއް ބޮޑު ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަކީ އެއް ޤާނޫނު މި ބޭނުން ވަރަށް ބޮޑަށް

އެބަ މަސައްކަތްކުރޭ އިސްތިހާރުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ގައުމަށް އުފެއްދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރައި
މި އެއް މަސައްކަތުން ހުއްޓުވާލުމަކީ ގޮތެއް އެނގޭ. އެކަމަ ނުކުރާނަމަ އިނގޭތޯ. ވަރަށް، މިއާ މި މަޖިލީހަށް މިއަދު
ބެއްލެވި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ބޭނުންވޭ، މިހާރު ކުރިމަގު އަޅުގަނޑުމެން އިސްތިހާރުގެ
ޕާސްޕޯޓު މަސައްކަތްތައް ބޭނުން ގޮތަށް އެމް.ޑީ.ޕީގައި މިއަދު ފާހަގަކޮށްލެވި ގޮތްބަލާ މީހާއީ. މީހާއީ ނަތީޖާ މި ތަނުގައި
ހަމަގޮތުގައި އެބަ ޖެހޭ މީހާއީ ފާހަގަކުރެއްވި ގަވާއިދު ފަސް މީހާއީ، އެމް.ޑީ.ޕީ، ގޮތްބަލާ މީހާއީ ނަތީޖާ ފަސް
އިންސާފަށް އެއީން ގޮތްބަލާ މިއާ ފާހަގަކުރެއްވި އަޅުގަނޑުމެން ފަސް. އެއްކޮށްފައި މި ހަދާގަތުމަށް އަދި މިއާ ފާހަގަ
ކުރައްވާފައި މިނަ މި ދަނީ ކޮންމެ ދުވަހަކު ރައްޔިތުންގެ. އެއްކޮށްވާ، އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތް ފާހަގަކުރި އަޅުގަނޑުމެން.
އަނެއްކާ މާލޭގެ ފަސް ދަށްކޮށް މުޅިން އެއީން ފާހަގަކުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިސްތިހާރުގެ ޕާސްޕޯޓު މަސައްކަތުން މި
ދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީ ފެށިގެންދިޔައި މަޖިލީހުގެ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި މީހާއީ ދިޔައީ ރައްޔިތުން އެމްޕީސްކުރި. 19 ވަނަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އެމްޕީސްކުރި. އެހެރަ އެއީ އިސްތިހާރުގެ ރައްޔިތުން ހޯއްދަ ގޮތްތަކަށް ފެށިގެންދިޔައީގެ
ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް އަސާސީ ފެންވަރުގައި ދުވަސްވަމުން. ތަކަކު ސުވާލުތަކެއް ގޮތުގައި ކުރި މިހާރުތަކް ވަރަށް
ގޮތުގައި ބަދަލުކުރި ކުރި ގައުމު، ފެށިގެންދިޔައީ އެއްކޮށް ސުވާލުތަކެއްގެ ތަކުރާރުވާ ދުވަސްވަމުންދާ މި ދިޔަ 19 ވަނަ
މަޖިލީހުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސުރުޚީ ގުޅިގެން މި މީހާއީ އެމް. ދިޔައީ ރައްޔިތުން އެމްޕީސްކުރި، ދިޔަ އިތުރުފަރާތް
އެމްޕީސްކުރި ކަލާނ ގޮތްކަމުގައި ގެންގުޅެ މި ނަފްސާއި އިސްތިހާރީ ރައްޔިތުންނަށް މި މަގަށް ނުލިބުނު ގޮތް
ހަމައެކަނި. އަޅުގަނޑު މި ބަދަލުކުރަން. އަޅުގަނޑު. އެ ދުވަހު ކިޔާ ބޮޑު؟ ދިޔައީ ރައްޔިތުން ތިބެން ބޭނުން ފެށިގަނޑު
ގައުމުތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ތަނަށް ނުލިބޭ ގޮތުގެ ނުހަނު. އެ ދުވަހު އެހެން ބޮޑު. އެ ދުވަހު ރައްޔިތުން ކަމަކީ
ބޮޑު ރައްޔިތުން ތިބެން ބޭނުން ފެށިގަނޑަށް ކަމުދާނެ ގައުމުތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ގައުމަށް ނުލިބުނު ގޮތް ހަމަކަން
ނުނިމުނު މިދަންނަވަނީ. ތިޔަ ވަރަށް ފުރާ ދެއްކެވުމަކީ ވިސްނަވަންޖެހޭ ކަމެއް. ކިޔާފައި ބޭރުގެ އަދިވެސް.
އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްއާއި ޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ނިންމި،
ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން. ފުރަތަމަ މި ފާސްކުރި އިޖުރާއާތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބުނު އެބަ ބެހޭ މި ގައުމުގައި
ކަންކަން ނިންމަން. އެއަށްފަހު ރައްޔިތުން މި މަޖިލީހަށް އެކަން އެދުނުން އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން އިސްތިހާރުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބުނު ގޮތަށް އެ ޕާސްޕޯޓު ގެންދޭ އެއްކޮށް އިސްތިހާރުގެ ރައްޔިތުންތަކަށް ނުލިބުނު ގޮތަށް ނިންމި.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ދުވަހު އެ ނިންމި ނިންމުން ހަދައިފާސްކުރައި މިއަދު މި ގާނޫނުގައި މިވަނީ. މިއަދު ހުށަހަޅާފައި މިވާ
އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާ ފުރަތަމަ ބާރައިގަންޏާ (ށ). (ށ) ބާރައިގައި އިސްލާން ދިވެހިރާއްޖެއިން
ބޭރުގެ ބީސީ ދުވުން ގައިދުކުރުމައި ނުވާ ތަނަވަސް ބޭރުގެ ބީސީ ދުވުން ކަނޑާލަމުގައިވާ ނުވަތަ ވަގުތީ ގޮތުން
މުދަލަށް ގެއްލުމުވާ ގައުމުތަކުގެ ތެރެއިން ދިޔައީ ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ގައުމުތަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހަކަށް ނުލިބޭނެ ކަމެއް

ނާދެވޭނެއޭ. އެހެންވީމާ، 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ފަސް ކިޔައިދެންވީ. 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ފަސް ކިޔައިދެންވީ. ބިލެއް ނުކިޔޭ. ބިލު ބޭޒު ވީމަ ބިލެއް ނުކިޔޭ. ބިލުގައި ތަސްޓާގެއް ކިޔައިލައިގެން އަހައިލަސް ދުވި އެއީ ދެން ހުށަހަ އެހެން ބިލުތަކަށް ބަހުސް މި ކުރަނީ. މި ހުރިހާ އެއްޗަކާ މި ގުޅޭ ރަސްމީޖެހިލާއިގެން ކިޔައިދިނީ. މިހާރު މި މިހުންނަން ހުވަފެންގައި ފަސް ރަސްމާލު ފެންނަނީ. ނަސީބެއް މި. ކުރިގައި މި ރަސްމާލު ހިއްކަން މި ތަނަން ބަޖެޓް 2024ގައި ހިމަނާފައި ސަރުކާރުން އޮންގައި އަދުވަސްޖެހުމުގެ އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުވާކޮށްފައި އުޅުނީމަ ބޭނީ މި ރަސްމާލު މި ހިއްކަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތް. މި ބާކީރަކުލާ. މި ނުފެނެ ހިއްކާނެ. މިހާރު މި ދިފާޢީ ބާރުތަކުގައި އަލި އެނދު ބޭރު، އަނެ ސަޕޯޓް ހުއްޖަތު ބިން އެ އޮތީ. ހުށަހާލާގެ ފަސް 1، 2ގެ ދީ ދެނަ. މިއަދު އެއަރ ފޯރު އަދުބޭރު ބިލެއް އިސްލާހުކުރުމާއިދެއްވިއްޔާމުން ނޫން. އެހެންވީމާ، ހަމަގައުމީގައި އެ ދުވަހު އަދުވަސްޖެހުމުން އިސްލާހުތަކާ ޕާސްކުރުމަށް ގެންގުޅޭ ދައުލަތުގެ ނިޒާމުން ނާދެވޭ ގޮތް ހުށަހާ ގާނޫނުއަސާސީގައި އެ ދުވަހު އަދުވަސްޖެހުމުން ޕާސްކުރި ހަނދުމަކާ މިސާލަކަށް ގުޅުއްވައިދޭނޭ، ސުލްޙަކަށް، އަމާންކަން ގާއިމުކުރުމަށްޓަކައިވެސް ބައެއް މީހުން ދައުލަތުގެ އިސްލާހީ ދައުލަތުން އާދެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުން ގާނޫނުތަކުން މިއަދު މި ވަޒީފާތަކަށް. ހުނުގެ ހަމަ ހުށަހަޅާ އިސްލާހީގެ ދައުލަތުތަކުގެ ދަށުން މި ދައުލަތުގެ ނިޒާމަކީ ނާދެވޭނެ. ހުނުގެ ހަމަ ހުށަހަޅާ ކުރީގެ ގާނޫނުތަކާ، އަމާންކަން ގާއިމުކުރުމަށް އިސްލާހީ ދައުލަތުތަކުގެ ނިޒާމަކީ ހުށަހެޅިގެން ގޮސް، ދެ ގޮތް އެއް ގޮތް އިސްލާހީގެ ދައުލަތުތަކުގެ ދިފާޢީ ބާރުތަކަށް ނާދެވޭނެ. އެވަރުގެ ފެނިއްޖެ މިއަދު މި ހުރީ. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް އެކަމަކު ދައުލަތުގެ ދައުލަތު މި ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ނިޒާމު އަދުވަސްޖެހުމުން ކުރެވިދާނެ ކުރިން ނިންމައިފައި، ކުރީގެ ދައުލަތާއި ކަނޑައަޅައިފައި ވާނަމަ ވަޒީފާގެ ދަށުން ދިރާސާކުރާ ދައުލަތު ގާނޫނުގެ މި ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ނިޒާމު ބަޔަކު ވާނަމަ ކުރަން ދައުލަތުގެ ބާރުތައް ވަކިކުރާ ގާނޫނު ނުހިމެނޭ، ކުރީގެ ގާނޫނުގައި ކުރިން ކަނޑައަޅާފައި ވާ ގޮތުން ކަނޑައަޅާ ގާނޫނުތަކުގެ ނިޒާމުގެ 3 އަހަރު ފުރިގެން. ވަރަށް ބޮޑު ސިފައިން އަދުވަސްޖެހުމުގެ އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސްޖުމްހޫރިއްޔާ، ވަރަށް ބޮޑު ސިފައިން ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކާއި ކުރީގެ ސަރުކާރު ކުރި ކަންކަމަށް ކުރީގެ 3 އަހަރުދުވަސްތަކުގައި މި ގައުމުގެ ކުރީގެ ހުރިހާ ދައުލަތުގެ އަދުވަސްޖެހުމުގެ ފަސް މި ބިލު ހަމައެކަނި އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސް. ހަމަ ގިނަ ކަންތައް އެ ހުރީ ކޮންމެހެން ކުރިޔަށް. އެ ކުރެވިދާނެ ކަމެއް އެބަ. ތިޔަ ވާހަކައެއް ނޫން. ކަމަކީ އެއްކަލަ، ފުރުޞަތު ދައުލަތުން އެ ކުރެވިދާނެ، ވިސްނުންތަކެއް ދޭނޭ ދައުލަތުގެ އަދުވަސް އައީ ތަނުން މަސައްކަތު އެ ވިސްނުމެއް ބާރުގައި ތިމާގެ ބައެއް ފޮނުވާލުމުގެ އިސްލާހީ ބާރުތައް ހަމަ ހަރުދަނާކޮށްގެން ފަސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްކޮށްގެން އެބަ ހުށަހެޅި. އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސް؛ އެހެނިހެން މީހުން ނުބައިކަމެއް މި ކަންކަމަށް އިސްލާހީކަމެއް. ފަސް ފުރުޞަތު ފަސް މި އިސްލާހީ މި ކަމަކީ ބޭނުމެއް ޖެހިލާސާތުގައި ބޭނުމުގައި ފުރުޞަތު އެއްކަލަ މި ކަންކަން ހަމައެކަނި ކުރެވިދާނެ، އެހެން ދައުލަތުގެ ވަރަކަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ހަމަގައުމީގައި ކަމެއް އެބަ ހުށަހެޅި. އެހެންވީމާ، އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސް؛ އަދުވަސްޖެހޭ އެހެން މި ކަމަކު ދެއްވަން ބާރުގައި ބިލުތަކެއް މި މަސައްކަތް އަހަރެ އަދުވަސްޖެހުމުގެ ވަކިވަކި ދިފާޢީ، ހަމަގައުމީގައި އަދުވަސްޖެހުމުގެ އެބަ ފަސް އިއްޔަތުވެރި ރަޢީސް، ދައުލަތުގެ މަސައްކަތުގެ

ގަވާއިދަށް އަދިވެސް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ގެންނަން. ހަމަގައިމު މި ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ބިލުތައް، އަދަށް ވިޔަސް، އިސްލާހުތައް ވިޔަސް ފުރަތަމަ ފާސްކުރާނީ ހަމަގައިމު އަސާސީ ގާނޫނުގެ ގޮތުން ޤާނޫނު މަޖިލީހުން. ޤާނޫނު މަޖިލީހުގައި ބިލުތައް ޤާނޫނަކަށް އެ ބިލުތައް ދިރާސާކުރާ ނިންމާފައި، ކަމާ ގުޅުން ހުރި ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާކޮށްފައި، އޭގައި ކޮމިޓީން ބަސްބަހުން ފާސްކުރީ، އެ ހުރިހާ ކަމެއް ބަލާފައި ދެން އަނބުރާ މި މަޖިލީހުގެ ތަފުސީލު ބަހުސްކުރަން ފާސްކުރަނީ. އެއީ މި ބަޖެޓުން ވަޒާރާތްތަކަށް އިތުރު މި ވެސް އޮޑިޓަރ އެބަ. ބަލަ! މި ތަރުތީބުން ފާސްކުރާ މިއަދު މި ބަޖެޓު ނިންމާފައި އަސާސީ ގާނޫނުގެ މިއަދަކު ވޯޓަކަށް ނުފޮނުވޭ. މިގޮތަށް އިސްލާހުތަކާއެކު އޮތް ކަޅުކޮ ޚުލާޞާއަކާ އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އޮތް ފާސްކުރަން ފަރާތުން މި ފާސްކުރުމުގައި ފާސްކުރާނީ. ފާސްކުރުމާއިގެ ފާސްކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤަވާޢިދާ އެކަމާ ގުޅޭ ފާސްކުރާ ބިލުތަކާ މި ގަވާއިދު، އިސްލާހުކުރުމުގެ ޕްރޮސެސް ފާސްކުރުމުގައި ފާސްކުރަން. އިސްލާހީ މަސައްކަތް ކުރެވޭ ހަމަގައިމު ހަމަ ތަފްސީލުގަ ހުއްދަ އެބަ. ބަލަ! ދިން ސަރުކާރު ދުވަސް ކިހާވަރަކު ވެސް ސަރުކާރު ދުވަހެއް ދިނީ. ބަލަ! ދިން ސަރުކާރު ދުވަހެއް ދޫކުރަން ނުކުރެވި ކިޔުން ވެސް ރިޕޯޓެއް އެބަ ބަހުސްކުރުމަކަށް ބޭފުޅުން ކުރަން ބޮޑު ހަމަހަމަ.

ކަންކަން ހުރިހާ. އެއީ ޤާނޫނީގޮތުން ބޭނުންވާ ގަވާއިދުގެ ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ކަންކަން ނިންމާ އިތުރު އެއީ މި ބިލުތައް އަލުން ބެލުމަށް މިއަދު ފާސްކުރަމުން ދާ ބިލުތަކެއް ގާނޫނީ ބާރާއި ވާދަވެރި ފާސްކުރަން ވެސް. އެއީ އެ ގަވާއިދު ހުށަހެޅުން ބިލު ފާސްކުރާ އަވަސް ވާން. މާ ފުރަ ފާސްކުރުމުގައި މާ ބޮޑު ފާސްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަލާ ގަވާއިދު ފާސްކުރުމާ، ގަވާއިދު ފާސްކުރުމާ ޤާނޫނީ ފާސްކުރަން ވާނީ ބަހުސްކުރަން. އެ އަވަސް މިއަދު އަސާސީ ގާނޫނާ ޤާނޫނީ ފާސްކުރާ އެކަމެއް އެ ބިލުތައް ޤާނޫނަށް މިއަދު ބަހުސްކުރުމުގައި ވަރަށް ގިނަ އަވަސް ޕާޓީ އަދި ނިންމައިފިނަމަ އިޖުތިމާޢީ ރަނގަޅު. މިކަމުގައި އަސާސީ ގާނޫނު ރިވެތި ބަދަލުތަކާއި ގަވާއިދާ ގުޅިގެން ރަނގަޅު ވެސް ތަންފީޒުކުރުމަށް ވެސް އިންތިޚާބުގައި މި އިންޓަރވިއު، އެހެންކަމުން، އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާ އަސާސީ މިސާލުތަކެއް ފާސްކުރުމުގެ ނުކުތާތައް. އެމް.ޕީ ބިލުތަކާ ބަލަހައްޓާ އެ ފާސްކުރާ ބަހުސްކޮށް އެއިދޭ އެދުމުގައި ފާސްކުރުމުގެ ޤާނޫނީ. އިސްލާހީ ބަހުސްކުރުމާ ފާސްކުރަން. އެމް.ޕީން ބޭނުންފުޅަށް، މި ބިލުތައް އެތެރޭ ގާނޫނުތަކުން މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔަ. ދެން އިސްލާހީ ބަހުސްކުރުމާ ފާސްކުރާ އެމް.ޕީން ބޭނުންފުޅަށް، ހަމައެކަނި ހުށަހެޅިފައި މި ގައުމުގެ ނަގައިގެން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! މިހާރުގެ ގޮތުގައި ބަހުސްކުރުމަށް ފުރުޞަތު ނުދެވޭ. މި ބިލުގެ ބަހުސް ނިމުނީ ކަމަށް ދަންނަވަން. މިއަދުގެ ވޯޓު ގަޑީގައި މި ބިލަށް ވޯޓަށް އަހުން އޮންނާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ދަނީ 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ބަހުސަށް.

7. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

7.1- ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 235 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ބަޖެޓު ބަހުސްގައި މިއަދަށް ޖުމްލަ 28 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަނީ ފާހަގަކުރައްވާފައި. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދަށް.

<u>ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދު ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މި ބަޖެޓު ކުރެ ފާހަގަ ދައްކާވާ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފަދައިން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނީ މި ބަޖެޓު ކުރެވިފައި ހުރީ އަންނަ އަހަރަށް ދައްކަން ޖެހޭ ދަރަނި ކުރެވުމުގެ ސަބަބުން. ދައުލަތުގެ ހަރަދު ދަނީ މައްޗަށް. 52.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަންނަ އަހަރު ހަރަދުކުރާނެ. ހިލޭ އެހީއާ އެކު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަންނަ އަހަރު މި ލިބޭނީ ދައުލަތަށް 43 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންކަމުން، މި ކާމިޔާބު ބިން އަހަރު ނިމޭ އިރު ފިސްކަލް ޑެފިސިޓް ބޮޑު ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި އަންނަ އަހަރު ފިސްކަލް ބަޖެޓު މި ފިސްކަލްގެން ދަނީ. ޖުމްލަ ޑެފިސިޓަކީ 9.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތަންފީޒުކޮށް ނިމޭ އިރު ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ މި ފޮތުން، މި ބަޖެޓު ފޮތުން ފެންނަ ގޮތުގައި 161.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ގާނޫނީ ލިޔުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ މި ގާނޫނު؛ މި ފޮތުން، މި ބަޖެޓު ފޮތުން މުޅިން އެހެން މަންޒަރެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ ރައްޔިތުންނަށް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ އުއްމީދުކުރާގޮތަށް އެ ލިބޭ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުން ލިބޭނެ ކަހަލަ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓުފޮތުގައި ނުފެނޭ ކަމަކަށް. ރައްޔިތުންގެ ވަކިވަކި ކަސްޓަމަރުތަކަށް ކަނޑައެޅިފައި ހިމާޔަތްކުރެވޭ ކަމެއް މި ބަޖެޓުގައި އެކުލެވިފައި ނުވޭ. ސިޔާސީ ވަޢުދުތަކުގައިވާ އޮތް ބަޖެޓަކަށް ވެފައި މި ނޫނޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް 100 ދުވަހުން އަވަސް ފިޔަވަޅު އަސާސުގެ ބަދަލުގެ ފާހަގަކޮށް މި ބަޖެޓުން ނުފެނޭ. މިދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ވަރަށް، މިނިސްޓަރު މުއްދަތުގައި ފިޔަވަޅު ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް ތަފާތު ނަތީޖާ އަސާސީ ބަދަލު އެޅުއްވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ މި ބަޖެޓަކީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ހަރަދު ހަމަޖެހިފައި ދަރަނި އިތުރަށް ބޮޑުވާ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި. ބަޖެޓު ފާސްކުރާ އިރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފާރަވެރިކަމާއިއެކު ހިނގާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތަފްޞީލު މިހާރު އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް، ރައްޔިތުން ދެކޭ ގޮތަށް ކަންކަން ރަނގަޅުކުރަން

ބަލަން. މިނަ ބޭފުޅުން އުމުރުން ދެކުނަން ބަޖެޓުން ވީ ކަންކަމުގެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލުމަށް އިތުރު އެއްޗެހިތަކާއި އަދިވެސް ތިޔަބޭފުޅުން. ފާއިތުވި އަހަރު ކާމިޔާބު ތިން އަހަރުގެ ބަޖެޓް ފާސްކުރެއްވި އިރު ވެސް ތިޔަބޭފުޅުން އެއްބާރުލުންދެއްވި ހަމަ އެ ތިޔަބޭފުޅުން. އަގުގެހުނަކަން ބޮޑުވެފައިވުން އަގުގެހުނަކަން ފުންނަސް ފާއިތުވި ތިން އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ.ގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ 3.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު ނިމުމާ އިރު، އަހަރު ނިމުމާ އިރު 6.5 ބިލިއަން ޑޮލަރު ޓަކަން. 1.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވީ ޑޮލަރު އަގުގެހުނުމުގެ ކަންކަން ނުވެގެން. މި ޓަކަވި ފައިސާއިން ވެސް ރައްޔިތުންގެ ވަކި ރަށްރަށުގެ ކަންކަން ނުވެގެން ބަޔަށް ބޭފުޅުން މިއާރު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ވާހަކައިގައި ވެސް އެބަ ވިދާޅުވޭ ރަށުގެ ސިޔާސަތުގެ މަސްރޫފުތަކުގެ ކޮށް އަންނަ އަހަރު އަންނާނޭބާއެ. އަންނާނޭބާއެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެމް.ޑީ.ބީ.އެސް.ސީ އަހަރުގެ ފުރާގެ މަސައްކަތް ރަށްފުށުތަކުގެ މި ހިސާ އަހަރު. ސްޓްރެޓަޖިކް ކަރަންޓުގެ މަސައްކަތް ވެސް ރަށްފުށުތަކީ. އެހެންނަމަވެސް، މައްސަލަ ރައްޔިތުންނާ. އިއްޔެ ވެސް، މިއަދު ވެސް، ދިހަ ދުވަހު ވެސް ފެން ކަނޑުވެން ޖެހިގެން ފިނަ ރައްޔިތުން ހަމަ އެބަ ތިބޭ. އަގުގެހުނަކަން ހަމަ ގާއިމު ވެސް އައްޑޫގައި ހިނގާ ކަންކަން ރައްޔިތުންގެ ފުރިހަމަ ހުރި ބަޖެޓުން ކަރަން ހުރި މަސައްކަތުގައި ހުރި މަސައްކަތަށް ބަޖެޓު ލިބިގެން ކުރިއަށް ތަނެއް ނުވެގެން. ފާއިތުވެގެން މިދާ ބަޖެޓާ، ހިނގަމުން މިދާ ބަޖެޓާ ބައިނަލްއަގުވާމީ ކަމުގެ ބަޖެޓު ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމުގެން ފާސްކުރަމުން 1.6 ބިލިއަން އަހަރު ހިލޭ ދޭނޭ އިތުރު 600 މިލިއަން ރުފިޔާ ޓަކަކުރަމުން. އަގުގެހުމުން ރަށްގައި ހިމޭނުގައި 200 ފްލެޓުގެ 10 ބުރީގެ އިމާރާތާ އަދި ކަނޑައެޅުން ބިމުގެ ވަޑައިގެން ހުރި ބީން ފުރަސްގެ މަތިން 10 ބުރީގެ އިމާރާތާ ބޭ ހިއްސާކުރާ އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަ މި ފުރަސް ދިރިގެން މައްސަލަ ނުވަތަ މި ފްލެޓުތައް، ދަރަ ބުރީގެ އިމާރާތް ފައިބަނީ އަޑުއަހާ. އަގުގެހު ހަމަ އުއްމީދުކުރަމީ އިނގޭތޯ. މި އަންނަ އަހަރު އުއްމީދުކުރަމީ. އެހެންނަމަވެސް، ދުރަ ކައިރި އެ ފްލެޓުތަކާ ވާހަކަ މި ބަޖެޓު ޒަމާން ފުރަސަން ނުވެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކައުންސިލު އިންތިޒާމަށް ބިންގާ އެޅި ޓޫރިސް ސްޓޭޝަނުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓިފައި ބިންގާ އެޅުއްވި ތަރައްޤީގެ ބިންގާ ހެދުން ޖެހުނު، އަގުގެހު ހަމަ ދަރަނިވަން ވަރަށް އުފާކުރަން ޖީމް، އައްޑޫގެ ޖީމް އެޅިފައި ނިމިފައި ހުރީ. ޓޫރިސް ސްޓޭޝަނުގެ ހިތަދޫ ޓޫރިޒަމުގެ އެކަމަޑްޭޝަން އިމާރާތް ނިމިގެން އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް އުފާފުޅުން ބިލީ. ނިމުނިމަ އުފާވާނެތޯ. ބިންގާ އެޅިގެން މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ހުރި. މި ބިން އަހަރުގެ ކާމިޔާބު ބިން އަހަރު ނިމުނު އިރު ހިސާބުގެ މަސްރޫޢުގެ މަސައްކަތް ހަމަ ހުރިހާ ކުރީގައި. ކާމިޔާބު ބިން އަހަރުގެ ބަޖެޓު ނިމުނު އިރު. ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ ހުރިހާ ހުރީގައި. އިމިގްރޭޝަން ހުރިހާ ހުރީގައި. ހިސާބު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހުރިހާ ހުރީގައި މިއަހަރު ހިނގާނީ. ހުރިހާ މިޔާލާ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހުރީގައި އުޅުނުގެ ސަރަހައްދު ކޮލެޖް ބޯޓުގެ ބިލްޑިންގތަކުގައި ކޮލެޖު ސްޓޭޑިއަމްގައި ހުރި މަސް ތައްޔާރުކުރެވި ބިނާކުރާ ބޯޓަށް އަރުވަނީ އަސާސީ ދެމެހެއްޓޭގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ގިނަ އިސްކުރު ހަރަދުތަށް. މަގުގެ އަގު މި ދަނީ އުފެދިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރިސޯޓު ހަދަން ހިއްޔާ ބިމާއި ރަށްތައް ކައުންސިލުތަކާ އިޖުތިމާޢީން ވަކިކުރާ މި އިން ތަރައްޤީގައި އެންމެ

ހޯދާލެއް ފަސް ނޫޅޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ފާއިތުވެގެން މިދިޔަ ކާމިޔާބު އަހަރުތަކުގެ ތިން ބަޖެޓުން ކަންކަން ހިނގަމުން މި އައީ ގޮތް. އިޤްތިޞާދަށް ވާނީ ކާރިސާތައް، އަޅުގަނޑު ހިނގަމުން އައީ ބިން ރިސޯޓުން މިހާރު އުނގު ރިސޯޓުން ހިނގަނީ. ސިޓީ ހޯޗާ ގަޑުގައި ހިނގާ ބަނދަރު ވާނީ މާދަން ކަން ފަސް ނޫނޭ. ދިވެހި ރާއްޖެ ޓޫރިޒަމްގެ އެއް ހާސް ދުވަހަށް ރޭގެ ކެޕޭސިޓީ ހަވާލުކުރީ. ޖުމުލަ ވޯކްޝޮޕް ހަމަ ގަވާއިދުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ބަރާބަރަށް 2026ގައި ހިނގި ބިން އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އެ މަގުގެ ޔޫރަޕްސޮލިޑާރިޓީގެ ވަޒީފާގެ ދާއިރާ ދާ ދަރަޖައަށް ފާޅުކޮށް ހިފައިގެން ފޮތިއަށާ. ރައްޔިތުންނަށް ވީ ކަމަކީ ފެހިކަމަށް، އަހަރީ ޓީ ދަރުމަ ފެހިކަމަށްގެ ސްޓޯރ ބިންދަރުގެން ދިޔައީ. އުނގަސް ބާރު، މަރުބަދަރުން ގައުމުންވީ ރިޔަލް ރައްޔިތުންނަކަން ގުދަން ޖެހުނީ. އަޅުގަނޑު އިންސާނިއްޔަތު ޢާލަމީ ޖަހާ ގަދަ ރާއްޖޭގައި ފަސް އިމްތިޔާޒު ގެދޮރު އުޅުމަށް ދުނިޔޭގެ މަގު ދުރުހުރި. އޯއާދަގޮތުގެ މަސައްކަތްތަކީ ފުރޮހި އިންޖީނާގެ އޮތް.އޮސީ ހަމައަށް ސަލާމަތް ފަސްސާލު މިދިޔަ ރަށާގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. މަދަގަނޑު ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ނިމިފައި. ބަނދަރު ފަސް، މަދު ފަސް، ޖަރިމަނާގެ ބިލްޖެހޭ ފަސް ނިމިފައި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެބަހުގެ ހަމަހަމަކަން ޓޫރިސްޓުން ގެދޮރު މަތީ ހަމަ ގެއްލެން ޓޫރިޒަމާ އާބާދީތަކާއި ޖަރިމަނަކަން ޓޫރިޒަމާ ދަށްވެނިކަން. ބަޖެޓަކު ނަގާ އާ ޖަރިމަނާގައި ޓާ ޖަރިމަނާ ގުޅުވައިލަން ޓޫރިޒަމާ ހަރުދަނާ ބަޖެޓުކުރުވުމަށް ނަގާ. އިންޓީރިއަރ ޢަދަދުން ކޮބައިކަން އެޗަށް ޓޫރިސްޓްޑެސްޓިނޭޝަން ހަމަގެން އުއަރޕާގެ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއް ޖަމާސްޓޭޓް އުރައިވަލްއާ އެއް ޖިޕާރޓްގެ ލަބްއްގައި ވަރުދޭ ޕާއިސީވަމުން އެ ދަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޕްރޮޖެކްޓު ނިމިދާ ވޯއްވާ ކާންވު ދުވަހާ އަދަދުގަމުން ދަރުކުރީނަމަ، އެބައް ރަނގަޅުވާ ދިރުމާ. ހާއްސަކޮށް އިންޓަރނޭޝަނަލް ޖަމާސްޓޭޓް ޝިޕްއިންގާ ކާންވު ދުވަހާ އަދަދުގަނޑު ގަސްތުގެން އެމް.ޕީ ސާފިދު ފަސް ހިޔާ ގަރަދު ރަނގަޅު އުދުއްބާ ދަރަސްގަނޑު ކުރާ ދުވަހުން ހިސާބް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ޖުމުލަ ކަނޑައެޅުން؛ މިއީ އަދަދުޖެހޭގެ އެއްގޮތް ބޮޑު މަސްސަލައެކެ. މި ފޮރުން މި ފުރުމަ، ކުޑަ ފޮރުން ފުރުމަ މަސްޖިދުކަން މި ހޯމް ބޭރުޖަހާން ގުޅުވައިލައިފަ ކުރީހުގެ ދަ ރަށުގެ ތަރައްޤީ އަދަދުޖެހުން ދިމާ ގޮތަށް ބުނާ ސަރަހައްދަށް. ދުވަސް ކުރިޔަށް ސަރަހައްދުން މިހާރު ވަރަ ދުވަސްވެގެން ކައިރިއެއް ބަޖެޓު މި ހުރީ. ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުގެ ވަޒަނަ މި މަސައްކަތްކުރާ ނަމަވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް 8.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުވުމަށް ހުރި އިރު. އެއްފަހަރު ރަށްރަށުގެ ހުޅުމާލެ މަސްރޫޢު ވަޒަނާއް ނިޔަލަށް އިންޖީނޭ. އަދަދުޖެހޭ ގޮތުގެ މި ފެންސާރަހަން ހުރިހާ ރަށް. އެހެން ބަދަލުވެގެން ފެނަކައިން ފުރަތަމަ ޖަނަވަރަކުންނާ މި ފެނަކަ ދައުލަތް އަދަދުޖެހުން. އަދަދުޖެހެން ނިޔާ ފެނަކަ ފެނަކަ މިނިސްޓަރު، ފެނަކަ މިނިސްޓަރު މިހާރުވެ އަހަރު ފެނަކަ ރާއްޖެ، މަދު ދަރިވަރު، ޖޯގެ ބަޖެޓު މި ހުރި ކޮންސަލާ ނުދެނު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދަދުޖެހުން ދުވަން ކަށްބައްލާ ކަމަކީ ސިޔާސީ ދައުލަތަށް 10.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބޮޑުކަން ދިގުމި ރަށްތަކާއި މި އަށްނަ އަހަރަށް ހުރުގެރު ސަރުބިސް ހާސް ރުފިޔާ. ސްޓްބާ ފާލައިން ބާސް ގަނޑުނަން ފިޔަސާ ހުރި. އަދަދުޖެހުގެ ދައުރުގެ ޚަސަރިންގބާ އިއްތިރާ ފަސް

ގުޅާވައި ބޭނީ އަންހެނުން ދެ ދުވަހުން އެއް ދުވަހު ޑައިލިސިސް ހަދަވާ އިތުރު އިންޖެކްޝަނާއި ބޭސް ނުލިބޭތީއޭ. ހިތާމަ އިބްރާހިމް ވެސް އެހެން ކިދަރުކީ. އިންޖީނިއަރިން ޑޮކްޓަރު ބޭދުވެސް ގެނައިމަ އާސަންދަޔާއި ވެސް ގެންނާކަށް ވެސް މީހެއް ނުލިބޭ ރާއްޖެއަކުން. އިއްޔަކުރުމި ރައީސް؛ ބޭރުމީހަކު ކުރިމަތިލާއިރު ހޮސްޕިޓަލްގެ ބަޖެޓް ކުޑަވީ. އަހަރު ހިމަނާދެ؛ އަހަރު ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ހޮސްޕިޓަލްގެ ކޮލިޖެއް ހަރަދު މިދިޔަ އަހަރު 2.4 ބިލިއަން. މި އަހަރު އަހަރު 1.6 ބިލިއަނަށް ކުޑަވީ. އެއްވެސް ސިއްޙީ މަރުކަޒެއް، އެއްވެސް ތަނެއްގެ މަސައްކަތެއް ހިފެހެއްޓުމަށް ނުކޮށް އިއްޔަކުރުމި ރައީސް. މިއީ އޮޑިޓަރީ ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓަން ވަރުވާއެއް ނެތްގޮ. ތަޢުލީމު، ކޮންމެ ދަރިވަރަކަށް ޤުރުއާން ކިޔަވައިދޭނެ ސަރުކާރެއް ހޯދައި ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި އިތުރު އަމާޒެއް ކުރިއަށް ގެންގޮސް މިދިޔަ ހަށް މަހުގެ ވަށާ މި ބަޖެޓް ފޯރުން ނަގައިނަމުން ހިތާމަކުރަނީ އިއްޔަކުރުމި ރައީސް. މި ކަންކަމާ ހެދި އަދާކުރި ހަމަ ޖަވާބު ބަޔަންތަކާ ވަރަށް ސާފުވި އެކަ އޮތް އިއްޔަކުރުމި ރައީސް ލިޔުމެން. މިނިސްޓަރު އަރިހުން އަދާކުރި ޖަވާބު ބަޔަންތަކާ ސާފުވި އެކަ ހުރި. އިއްޔަކުރުމި ރައީސް؛ 8.2 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މަޝްރޫޢުގައި އަދާކުރެވުނު ކަންތަކުގެ ރަށުބޭގައި ތަފާތު ފޮރުޖެހެއްސެވުން ކަހަލަ ކަންތައް ގިނަ؟ ކޮން މަޝްރޫޢެއްގައިތޯ މި ކަންކަން ހުއްޓާލާފައިވީ؟ މި ތަރައްޤީގެ ކާބަފައިން؟ ދައުލަތް ސާފުވެ. ބިލަށް ރުޖޫޢު ފެނިގެން ދިޔައީ ހަމަ ރަށްތަކުގެ ތަފާތު ދިޔައީ؛ މިހުނީ ކަމަކީ ދެ ފަހަރު ދެޓަމް ދެއިރު. މިފަދަ ބަޔަކު ކޮށްދީފިއްޔާ އެހެން ކަމަކީ. އަހަރު އިންޓަރނޭޝަނަލް އެހީތެރިކަން ނިންމިދާން ރަށްތަކުގެ ބޯހަނގުރީ؟ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތީ؟ އަދާކުރިގެ ތިންވަނަ ސާފުވަނީ. ހަމަތަކުގެ ސާފުވި. ބަޖެޓުގެ 18.9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ފައިސާހުރި ކޮންމެ ކޮން، އެއްބަޔާއި ބޭރުގެ ކޮން ތަރައްޤީކުރަމުންތޯ؟ ހަމަ މި ބަޖެޓުން އަދާކުރުމާ ވަރަކަށް އަދާކުރަށް ވެސް އަދި ގަވާއިދުތަކުން މިހާރުގައި. ކަރުންސީގެ ފުރުސަތުގައި ދެއްކިފައިވާ ބަޖެޓްގެ ވާހަކަ، ކޮއަލީޓީގެ 5%ގައި އަރިވެސް އަލި އިސްލާޙް. ކުރިއެއްގެ އިސްތިސްނާތަކާ، ކުރިއެއްގެ ރިސްކް ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން 10% ކަރުންސީގެ ކާރުތަކުގެ ކަނޑައަޅައިދެވޭން؟ މިއީ އަދާކުރިގެ ފަސްވަނަ ސާފުވި. މި ސާފުވީގެ ކާރުގެ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ރިހެއްވެއްޖެއްދާ އަދާކުރި ދެވަނަ ވިސްނުމަކަށް ރޮސް، މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރުމަށް ވޯޓުދިނުން ވިސްނަވާނަން. އިއްޔަކުރުމި ރައީސް؛ އަދާކުރިގެ ފުރަތަމަ ޗެނަލް، މިފަދަ ރައްޔިތުންގެ މަސްދުތައް މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދީން ދެކުނި ރައްޔިތުންނަށް ވާ ކަމަކަށް ބަލާފައި. ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ވާ ކަމަކަށް ބަލާފައި. ގައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަށްދާނެ ގޮތަކަށް ބަލާފައި. އިއްޔަކުރުމި ރައީސް؛ ގައުމުގެ ދަރަނިވެރި ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ނޫން. އިއްޔަކުރުމި ރައީސް؛ މި ކަންތައްތަކުން ފުރިހަމަވީ، އަދާކުރިން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓު ދޭން ހަމަ ބިނާ ބަޖެޓުން މި ވޯޓު ނުދޭން އަދާކުރި ގަބޫލުނުކުރެވޭ. އަދާކުރި ނުވަތަ މި ބަޖެޓަށް މިގޮތަށް ތާއީދު ނުކުރެވޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް

ޝުކުރިއްޔާ! والحمد لله، والسَّلام عليْكم.

ރިޕޯޓުކުރީ: ފާހަގަކޮށްލެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ހުސްވަގުތުތަކުގެ ގަޑި ޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ދަނީ 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުތަކަށް. އެނބުރި މަޖިލީހަށް އަންނާނީ 11:00 ޖަހާއިރު. 11:00 ޖަހާއިރު އަލުން އޮންނާނީ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް.

{ހުސްވަގުތު: 10:30 އިން 11:01 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އަޙްމަދު ސަލީމް)

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފެށީ. މި ދަންފަޅީގައި މިއޮތީ ބަޖެޓު ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްމުޙީޠަށް.

<u>މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްމުޙީޠު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ ނަމުގައި މި ޓާގެޓްކޮށްގެން މި އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަވާލުކުރި ފޮތް އަޅުގަނޑު ވެސް ބަލައިލައިފިން. މި ފޮތުން ބަލައިލުމުން މި އެނގެނީ ކުރީގައި މިހެން ބޮޑު އުޅޭ ކަމަކަށް ކަމެއް ކުރީމަ އެއްވެސް ކަހަލަ ޓެންޑާއެއް ނެތި ކަމަކަށް ކުރުމަށް އަދާ ބިޑް ފަރާތްތަކާ ވާހަކަ. އެ ކަހަލަ އުސޫލަކުން ހަދާފައި އިން ބަޖެޓެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެއްވެސް މިސްރާބެއް ނެތި، ޓެންޑާއެއް ނެތި، ހަމަ ބޮޑެތި ފިހާރަތަކެއް ޖަހައިލާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންވަރުގައި ހުރި ނަންބަރުތަކެއް. މިދިޔަ ދެ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން 2025 ވަނަ އަހަރު މި މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅިއިރު އެ ފާހަގަކޮށްލުމެއްދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންނަން ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުތަން ފަރުސާއިން ހޮވައިދީފާ ގޮތް ބަލައި ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ބަޖެޓުގައި ތަފުސީލު ދެވިގެން، ހޮވައިދީފައިވާ ބަޖެޓްތަކެއް ނެތީ ކޮބާތޯ. ކޮން ގޮތަކަށް ތަފުސީލު ދޭނީ. އާދެ މި ބަޖެޓުން ވިދާޅުވެލުމަށްގެންދެވި އެގޮތަށް ތަފްސީލް ނެތި ކަރަދުކުރުމަށް ބަޖެޓުތަކުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ކަނޑައަޅާ އަދަދުކަމެއް އޮތް ވިސްނުމެއް ނިންމަވައިފާ ކަމަށް ބަޖެޓުގެ ތަފުސީލް ވަކިން ކާނޫނު މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޖެޓުގައި ތަފްސީލް ކާނޫނު މަސްއޫލިއްޔަތު ވަކިން ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި ގޮތަކުން ސިޔާސީ ގޮތުންވާ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ހުރި ސިފަކުރުމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ނިކަން ބައްލަވާ! 2025 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ހުރި ތަފްސީލްއާ ނުލާ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓުގެ ހައިސިއްޔަތުން ޖައްސަވައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެދާނެ ބުރަތަކާއި ގުޅޭ މައްސަލައަށް ބައްލަވަމުން ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ވެއްޖެ ބަޖެޓެއް އެއީ. ފެންސާރާ ހަމައެ ފުރިހަމަ އެގޮތް

ބިލަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓު ނިމިގެންދިޔައިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި އެއްވެސް ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތެއް ނުފެށޭ. ކޮންޓްރެކްޓުގައި ސޮއިކޮށްފައި ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ފަހުން 2026 ވަނަ އަހަރު ވެސް ނިމިގެންދިޔައީ، މި ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތެއް ވެސް ނުދެއް ފެށޭ. އެހެންވީމާ، ބޮޑު ފިޔަވަޅެއްގެ ގޮތުގައި މި ޖާގާ އަދަދުތަކާއި އެއްވެސް ވަރަކަށް ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެން، ބަޔާ މަޝްވަރާކުރުމުގެން ކުރިޔަށް ގެންދާ ކަމެއް ނޫނެކަން އެބަ ފެނޭ. އަހަރެން ކަމަކީ މިދިޔަ އަހަރު މި އަހަރަށް ގެނެވުނު ބަޖެޓު ބަޔާނުގައި ސަރުކާރުން އޮތް އަދި މިހާ ތިއްބެވި ސަރުކާރަކަށް ނިސްބަތްވާ ދިސަމްބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ހަފްތާ ބަޖެޓެއް. ބޭއްވި ނިޒާމަށް އިންޑިޔާގެ ބަޖެޓުގެ ކަމުގައި، ބޭއްވި ދައުލަތުގެ ކުރިމަތިކަމަށް ދިރާސާކުރެވުނު ބަޖެޓެއް. މި އަހަރު ނިމިގެން މި ދަނީ އެންމެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، ހަމަ ކުރިން ވެސް ދެންކޮށްލަން އަމާ ބޮޑެތި ފަރާތަކާ އުސޫލުން ހަދާފައި އިން ދިޔުމުގެ. މިއަދު ބަޖެޓާ ޑިޕޯސް ކުރާ ބަޖެޓުގެ ކަމުގަ އަޑުގަދަތަން ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން ތިން އަހަރުވެ، ހަމަތަކުވަތަ އަހަރު ހިސާބުން މި ދަނީ. ގާ އިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި ރައްޔިތުންގެ ސިއްޙީ ފަރުވާ ދެވޭނެ ހިސާބުގައި ހުޅުވިފައެއް ނުވޭ، ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނުވޭ. ރައްޔިތުންގެ ޞިއްޙީ ފަރުވާގެ ކަމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓު ނުލިބޭ. ނިކަން ބޮޑުވާ! ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އުވައިލެވޭން ކަމަށް ރައީސްގެ މުސާރަތަކާ ވިޔަފާރި އޮފީސް ދޫކުރާ ހުވައިލާނެތޯ ރަށްރަށުގެ ޓެންޑަރު އަށް ދައްކާ ފާހަގަކޮށްލާ ރުފިޔާ ފާހަގަކޮށްލާނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، އަ މަނިކުފާނު އަ ދައްކާ ފާހަގަކުރާ ހުށަހެޅުން އަދުވަސްދުވަސް އާދެ އަހަރުވެ ފަހުން މި ދިރުމަކީ އަ ދީ މުއައްސަސާ އުވައިލި ރަން. އޮފީސްގެ ފާހަގަކުރާ އިދާރާ 2024 ވަނަ އަހަރު އައުމު ލިބުނު ރުފިޔާ މަސައްކަތް އަދި މި ރަށުގައި ވަޒީރު ވިޔަފާރި ދިރާސާތަކުގައި އަ ކަމަކަށް އެންމެ ޕްރޮޖެކްޓު ދިޔަން ސަރުކާރުން ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓެއް އައުމު ލިބުނު ރުފިޔާ މަޝްރޫޢު. މި މަސައްކަތް ވީހާ ކުޑަ އަދަދަކަށް ކުރުމަން ޖަލްސާ ދައުރުގެ އެސް.އޯ.އީގައި މި ހަފްތާގެ. އެޖެންޑާ 2024 ވަނަ އަހަރު އެކު ވިޔަފާރިކުރުމުގެ 2024 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެކަން ފެށުނު ފާހަގަ، އަދި މަސައްކަތް ފެށުން ފާހަގަ. އެހެންނަމަވެސް، 2025 ވަނަ އަހަރު އަދުވަސްދުވަސް ފެށިގެންދިޔައީ ބަޖެޓު އެއްކަލަ ސަރުކާރު ކަމެއް. ސާފު މި ކަރި އެސް.އޯ.އީ އެއްކަލަ އަދި ސަރުކާރު ނަގާފައި މިހާތަނަށް ހުށަހަޅާ. އެކު ވިޔަފާރި ބަޖެޓު ހަމަޖެހިގެން މަސައްކަތް މި ފެނުނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެ މަގުގެ ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުގައި މި ސަރުކާރުން ޕްރޮޖެކްޓު ނަންބަރު ވަކި ދިވެހި ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. އެ މަސައްކަތް ވީހާ އަވަހަކަށް ވީހާ ކުރި އަހަރެއްގައި ގެނދިޔުމަށް ޖަލްސާ އަދި ސަރުކާރު ނަގާފައި މިހާތަނަށް ބަޖެޓު ހަމަޖެހިގެން. މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާނީ އެއްގަނޑު ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓަރު ކުރިއަށްގެންދިޔުން ވިޔަފާރި ކޮންޓްރެކްޓަރު ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ހުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ މި ދަނީ. އެ ވަސީލަތްތައް ދިމާވާ އަވަހަކަށް މަސައްކަތް ފެށުން. އޭގެ ފަހުން ސަރުކާރުން ވިޔަފާރި ކޮންޓްރެކްޓަރ ބޭނުންވާ ފިނާންސް އިންޓަރނޭޝަނަލް ވާނެ ގޮތް، ދެން މާ ދަތިވެ އެ މަސައްކަތް

ފެށޭނެ. މިއީ ބަޖެޓުގައި ބޮޑަށް ފިޔަވަޅުތަކާއި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމުންނަން އެ އޮތީ ކަމެއް ސާފުކޮށްލާ ސުވާލުކުރިއޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތަކާއި ޖަވާބު. ދެން މިލްކިއްޔަތުގެ އާދެ ފަހުން ކުރިއަށްދިޔުމަށް ހުރި. އަމަލުކުރަންޖެހެން މިހާރު އަދި.ޖީ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކުރަނީ މި ދަނީ. އާދެ ފަހުން ދެން އިގްތިސާދުންނަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ހުރިހާ ފަރާތް މީސް ސިޔާސީކަން ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކާ ހަވާލުކުރި ހަމަށް ލިބެން ހުރުން ހަދަން. މި ދަންނަވަނީ 2024 ވަނަ އަހަރު ޕްރިއޯރިޓީ ނަންބަރު ވަންދައި އެން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ވާހަކަ. މިއީ 2026 ވަނަ އަހަރު. ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކާ ހަވާލުކުރި ހަމަށް. ހަވާލުކުރި އިރު އާރު.ޓީ.ސީން އަޅާފި ސިޓީގެ މި މަސައްކަތް ޖެހެއި މި ބޮޑުންނާ ދިމާލުވާން ފުރަތަމަ އިސްލާމީ ދެންނެވި ވާހަކަދެއްކި އާރު. މިހާރު އެ ފުރަތަމަވާނެ ކިހިނެއް ކަމެއް، އެ ދިއައީ ކޮންސާލަރ ކަމެއް އެއްޗެސް ރައްޔިތުންނަށް ނޫނީ. އެނގޭ ކަމަކީ އަޅުގަ ސިޓީގެ ލިބުނު ރޭޓުގެ މަސައްކަތް ނުކުރެވޭނެ. ސަރުކާރު ބަދަލު ހަވާލުކުރުމުގެ ތަންތަނެއް. ހަވާލުކުރި ކުރާއިރު އަޅުގަޑުމެންނަށް ފާހަގަކޮށްލަން. މިންވަރު ސަރުކާރު ބޮޑުތަން ހަމަ ދީއިރު ކަމަށްވެސް ތަންތަނެއް ހަވާލުކުރީ. ހަވާލުކުރި ފަރުމާލެއް ދިމާލުއެއް ކިބައިންނާއި ސަރުކާރު އެކި އިސްލާމީ ކުރަންޖެހޭ އަނގަ އިނގޭ. މިއީ ސާފު ކިޔާލާފަދަ މަގުމެދު ހަމަހާ ހަވާލުކުރިމަ.
މަ ހަވާލުކުރި ކުންފުނިގެ ކުޅަދާ. މިހާރު އަމިއްލަ ކުންފުނިތަކުގެ ރައްޔިތުން ދިރުމެއް މަ ނަޖެހޭ ސިޓީގެ އަދި އެދުނީ ފުރަތަމަ ކުންފުނިތަކުގެ ބަޔަކަށް ނަޖެހޭ ފަސޭހަ ކުރިއަށްދާ އިޖުތިމާއީ ފާހަގަކުރަން ބަދަލުތަކެއް އެ މުޅިން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު މަސައްކަތް ކުރިއަށް.
އެ ކުންފުނިތަކަށް މި ސަރުކާރު ކުންފުނިން އަސާސީ މި ރަޖެ ޖީ.ޑީ.ޕީ.ގެ މަސްއޫލު، ލިބޭ ރަޖެ މަސްއޫލު ހަވާލުކުރަން އަދި ހަވާލުކޮށް. އެހެންވީމާ، ޖެނެރަލް ގޮތުގައި މަސައްކަތް ސަރުކާރުން މިގޮތަށް ކަންތައް ކުރެވޭ ކުންފުނިތަކުގެ
ދެން ސަރުކާރު އެކުލެވޭ ގޮތަށް ގޮތްތައް ގެނެސްދިނުން. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގެ ނަމުގައި އަދަދުތަކެއް ޖަހައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ހުއްދަކޮށްދޭން ކަމަށް ވާހަކަވާ އަސާސީގެ މި ކަމާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ އިގްތިސާދީ ދިރާސާތަކާ މަސައްކަތް ފެށިފަ ކަންތައްތަކެވެ.
އެންމެ ފުރުޞަތު ވެސް ނުލިބޭނެ ކަމަށް، އެންމެ ދެމަހަކަން ކުރީގައި ވެސް ނުލިބޭނެ ކަމަށް މިދާނީ ހަމަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އެ މަސްއޫލު އަމިއްލަ ދުވަސް އެހެން މިދާނީ. އެ ބޭނުމާ ދިމާ އިދިކޮޅު ކަންތައް ކުރުމަށް
ހިތަށް ދޮގުހެދުމާ. އަދި ދަށު ކުންފުނިތަކުން ދެން އިޖުތިމާއީ ދިރިއުޅުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތް ފަރާތްތަކުން ބަޔާ ހަދަފާ
ކުރެވޭން ހިފާ ގޮތުގައި ރ ސަރުކާރު ހަދަނުގެ ހިމެނުމަށް ފަސޭ ސަރުކާރު ހަދާނުގެ ބޭން ވިއްކައިލާ ނުވަތަ
ހޯދުމާ ނުވަތަ އަހަރުތަކުން ކުއްލިގެނެސް ހަމަ. ވަގުތު ފަސްކުރަން ގުޅުއް ހާޒިރު ހަމަސައިމަތުގެ ޒުވާނުންނަށް އެގެއި
ތަސާކަތާ ދިޔައީ ވަޒަންވެރިކުރުވާން ހިސާބު ބިލާ. އެހެންނަމަވެސް، އާހެދުމަ މި ކުންފުންތަކަށް ވެސް ވިޔަން މި
ދިމާއި ކިޔާން ކަމެއް ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ނޫނޭ. އެނގޭ ކަމަކި މި ވަޢުދު ހިތާވެއްޖެކަން. އަޅުގަ ސިޓީއަށް ބަލާ
އިރު، އަޅުގަ ސިޓީއަށް މި ސަރުކާރުން ވި އެންމެ ބޮޑު ވައުދަކީ ބޮލިލްގެ ވާހަކަ. 2024 ވަނަ އަހަރު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބުނެފާ ހަވާލުކުރި. އާދެ މިހާރުވަމުންގެންދަނީ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޑަވަލް މަސައްކަތް ފެށޭނެ.
ބަޖެޓުން މި ބޮލިލްގެ އެމްވީސް ކަމެއް އޮތީ ކަމަކަށް އެކުލެވޭކަމަށް ނުވެއްޖެން. 2025 ވަނަ އަހަރު، އާދެ މިހާރުގެ

2025 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ފޯރާނަމޭ. އެގޮތުން ކުންފުނިތަކާ ހަވާލުކުރީ. އެއްސަރުކާރުވެސް، އޭގެ މަސައްކަތުގެ ވަސް ނުވޭނޭ. މި ބަޖެޓު ފާސްވުން އެ މަސައްކަތުގެ ފާސްކުރާތާގެ އެއްވެސް އިންޖީނިއަރިންގ ފުރުޞަތުތައް ނެތް. އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވީ ވަޢުދު އަދި އަހަރު ރައްޔިތުން އެ ކުރުމުގައި ދުވަހުން އަދި ހުވަފެން ބިނާކުރަން ނިކުމެގެ. ހަތަރުވަނަ އަހަރު ގެނައުމަށް އިރު، ނުހުއްޓާވާން ކަމަށް އަހަރު ސިޓީއަށް ވީ ވައުދުތަކުގެ ތެރޭގައި އަހަރު ސިޓީގައި ހިނގަމުންދިޔަ ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ނުހުއްޓާވާން ކަމަށް އެ މަސްލަހަތު ވަޢުދުވި. އަދި ހިނގަހިނގާ ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް އެކު ހިނގަމުންދިޔަ ގޮތަށް ވެސް ލާ ބަހަރަކަށް ކުރިއަށްގެންދާނެ ކަމަށް. ފުރިހަމައަށް ކުރިއަށްގެންދާނެ ކަމަށް އެ މަސްލަހަތު ވިދާޅުވި. އެގޮތުން، ހިނގަމުންދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ނިމިގެން މި ދުވަސް އަހަރު ސިޓީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް އަދި ހިނގަމުންދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓެއް ގޮތުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ވައިގެ ބަނދަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓަކީ. އެ ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް ހުއްޓުވައިލި ކަމަށްދެ. ބޯޓުނަގާ އިމާރާތްކުރުން ބައި ވަގުތީ ގޮތުން ހުއްޓުވަން ފަހު، ބޯޓުނަގާ އެއްކޮށް ރަނގަޅުކުރަން ފަހު މުޅި ވަނީ ހުއްޓުވައިލާފައި. އަދި އެ ތަނުގައި ކުރެވުނުގޮތުން ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ވެސް މި ވަގުތު ވަނީ ހުއްޓާލާފައި. ސަބަބަކީ ނުވަނީ އިމާރާތު ފައިސާ، މި ދަރަނިވެރިވުން މަސައްކަތްތަކަށް ހުއްޓުވުމުން އިރު އިމާރާތް ހެދުމާ ފައިސާ މި ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސުމަށް ނިޔަތްކުރީ ބަދަލުގައި. މި ބަޖެޓުން، މި ބަޖެޓު ފާސްވުން އެއްވެސް ވަރަކަށް މި ކުރަން ބޭނުން އެއްޗެހި ދަންނަ ނުދޭނެ. ހަމަ އެކަމަށް ގޮތުގެ އެއްޗިސްތަކުގެ ބޯޓުނަގާ މަސައްކަތަށް ނިޔަތުވުމާ ހުރިހާ ވަރަކާ އެއް އަހަރަށް ވުރެ ދިގު ދުވަހު ވަރަށް. އިސްތިހާރު ނުކުތުމުން ވަސީލަތްތައް ކަނޑައެޅިފައި. އިސްތިހާރު ގެނެސް ސަރުކާރުން ފަށާ ނުދިނުން. ވަރަށް އިންޖީނިއަރިންގ ކޮންޓްރެކްޓަރުން ވަރަށް ނުދިނުން. މި ބަޖެޓުން އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ ތަނަކުން ބޭނުންވާ ފައިސާ ނުދެވޭ. އެގޮތުން، ނުހަމަޖެހުން ކަމަށް ބުނީ ކަމަށް ފަހު ހުރި ބޭނުންވާ ނިސްބަތުން މި ފުރުސަތު. އަހަރު ސިޓީގައި ޔުނިވަރސިޓީގެ އެ ބޭނުމަށް ހިމާޔަތް. އަދި އެ ބޭނުމަށް ގައި ރައްޔިތުން ވަޒީފާގެ ތަމްރީނު ކުރުވަން ފޯރުކޮށްދީ ކަމަށް ބޭނުންވާ މަސައްކަތް ވަނީ ހުރިހާ ވަށައިގެން ކޮށްދީ، ރީޓެއިލް ގެސްޓްހައުސް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ފަސޭހަ ނަގާ ޝަހަރެއް ވަނީ ކުރެވިފައި ހުރި ތަނުން މަސައްކަތް އެ ޝަހަރުގައި ރަނގަޅުކުރާ ވެސް ގޮތުގެ ދިރިއުޅުމަށް. އަދި އިންޓަރނޭޝަނަލް ބޭނުމާ އެގޮތުން ވަޒީފާތަކާ ވެސް ކުރިއަށް މަސައްކަތުގެ ފުރުސަތު މަޝްރޫޢުގައިވާ. އެގޮތުން، މި ސަރުކާރުން އެ ފަރާތުން ބޭނުމާ އެކުގެ ބޭސްތަކު ކަންތައްތަކެއް، ފެށި ނަރުދަމާ ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުގެ ރުހުން ފުރިހަމަކުރުމަށް އެގޮތުން އިސްލާހު މި ބަޖެޓު ފާސްވުން ވާސްކަމަށް ނެތް. މިނިސްޓަރު ބްރަދަރު އަޙްމަދުﷲ ވިދާޅުވި ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާނެ. އެގޮތުން، ބަޖެޓު ފާސްވުން އެ މަސައްކަތް ނުދެވޭ. އެ އަދަދުތަކެއް ނުދެވޭ. މި ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ފާސްވުމުގެ ނަގުދީ އަމިއްލަ ކުރިއަށްދިޔުން ދިޔައީ މި ކޮމް ނަން ބަރު ތަކެއް ޖަހާލައި ހުރި، ބޯޓާ ފިހާރަތަކާއި ޖާގަލައި ހުރި މި ފާސްވެގެން މިއިން އަދަދުތަކަކީ އަމިއްލަ އެގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ފާހަގަ އަދަދުތަކެއް ނެތް. އިގްތިސާދީ ގޮތުން ބޮޑު އިތުރު ވެސް އަހަރު ސިޓީގައި މި

ސަރުކާރު އައި އިރު ގިނަ މަސްތުވާތަކެތި ފޯރުކުރުގެ މަރުކަޒާގައި ވީ. ހަވާ އަރުވާފައި 2024 ވަނަ އަހަރު ހަމަލާގެ އިންޓަގްރޭޓެޑް ޓްރީޓްމަންޓް ޕްރޮޖެކްޓް ފުރި. ހަވާއަރުވާފައި މިހާ ތިއްބެވި މި ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން، އަޑުއުފުލަން ނިސްބަތްވާ ބައެއް މެންބަރުން އާދެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސްކޫލްދަރިންނަށްވުރެން ގެންދިޔައީ އިންތިޒާމްއަށް. އެ ޝުކުރު ދަންނަވަމުން ގެންދިޔައީ ވިދާޅުވަމުން ގެންދަވާ މި ޕްރޮޖެކްޓް ދެކެއް ނުހުއްޓުވޭނޭ. މި ހިނގަމުންދާ ދުނިޔެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕްރޮޖެކްޓް ފަސް ވަނީ ހުއްޓުވާފައި. އެ ކަމަން ޒައްދެއް އަންނާނެކަމުގެ އެއްވެސް އިޝާރާތެއް މި ބަޖެޓުކަން ނުފެނޭ. ޖުމްލަކޮށް މަސްތު ދާއިރާގައި ފަސް ފަހަރު ބޭނުމަކީ ހުރި ހުރިހާ މަސްތުވާތަކެތި ވަނީ ހުއްޓިފައި. ސިއްޙީ މަރުކަޒު ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް ކަމަށް ވިދާޅުވި ވައުދުވީމާ އެއް އަހަރު. އަދި ހަމަގައިމު މަސައްކަތެއް ނުފެނޭ. މަރުކަޒު ސޯޝަލްގެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކާއި އިންޓަގްރޭޓެޑް ހުރިހާ އަމަން އެ މަސައްކަތަށް ނުފެނި އެއް އަހަރު ވީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ މަސައްކަތް ބަދަލާ ހަވާލުކުރިމާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓެއްގައި. އިރުޝާދިއްދާ ސްކޫލްގައި ހިނގަމުންދިޔަ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓިފައި ޓެންޑަރ ނުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް މި ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގައި ހަ ހާސް އުސޫލު އުފައްދާފައި ވިޔަފާރި ހަމަޖެހުމަކާ އަހަރު ދައުރުގެ ފުރުޞަތުގައި އެކުލެވޭނެ އިރު އަދި އާގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުފެނޭ. 3.4 ކިލޯމީޓަރުގެ އައިސްލެނޑް ޤާނޫނަށް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަޖެޓު ބަހުސް ނިންމަން މި ހިފަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުން ފުރުޞަތުގައި ތިއްބެވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން އެއްޗެއް. މިހާރު އެ ކޮންމެ ފަހަރަކު އެ ބޭނާ އެއްޗެއް އެކަން އެ ވަގުތަށް ނުކުރެވުމަކީ އަދި އެއީ ދޮގުހެދުން ކަމަކަށް ނުބެލޭނެ. އެއީ ވާ ގޮތަކީ ހާލަތު ގޮތުގެ ދުރުވެރިވާ ގޮތް އެބަ ބަދަލުވެއެއް އާދޭ. މިސާލަކަށް އިސްލާމްދީނުގައި ފޮނުވަމުން ކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ބާރާން އެއްކޮށް. އެކަމަކު އެ މިހާރު ބަސްޖެހިއްލެއްގެން ފުރާނަ ހިނގައިދާނެ ކަމަށް ހިފޭޖެހޭއެއްޗާ އެ މަސް ބާރުނަންބަރު ނުކުރެވޭ އެބަ ދުރުގެ އިންތިޒާމް. ކަމަށް ބަލައިގެން ވެސް މަސައްކަތް ފެށިގެން ބައެއް ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ. ކޮންމެ ކަމެއް ހަވާލުކުރެވޭނީ މަސައްކަތް ކުރާ ބަޔަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އަންހެން ބާކީކުރެވިފައި ހުރި އެއަށް ދެކޭގޮތްހެދުމަށް ތިބިހެން ތެރެއިން ދޭ ހައްދަވާ ބަދަލުކުރުމާއި ވިޔަފާރީގައި އެކަށީގެން ފަސް އެކަން އެގޮތަށް ބަދަލުވެގެން އިހުނަލް. އެހެންނަމަވެސް، އެހެން ބޭނާ ހުރިހާ އެއްޗެއް އާދެ.ސިޔާ މި ތަންތަން އެ ގޮސްވެ، ކަންތައްތައް ނުކުރެވޭ ހިސާބަށް ދިޔައިމަ އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރަން ހުރިކަމާ އެއީ ހަމަ ވެރިމީހާއަށް ރާއްޖެއަށް ކަމުދާކަމެއް އިހުގެ ކުރިން އަދި އެހެން ވިޔަފާރީގައި ފެށުން ކަމަށް. ދެން ޒުވާނުން މި އަރުވަނީ ކާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަންالله ޝަރީފަށް.

ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ދިވެހި ރައްޔިތުން. އަޅުގަނޑު މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އެއްކޮށް ދަންނަވައިލުމުގެ ޝަރަފު ލިބިގެންނަން. މި ބަޖެޓަކީ ހަމައެކަނި އަދަދުތަކެއް ހިމެނޭ ލިޔުމެއް ނޫން. މިއީ ރާއްޖޭގެ މާދަމާގެ މުސްތަގުބަލާއި، ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދާއި ގައުމުގެ ތަރައްޤީގެ މަގު ކަނޑައަޅާ މުހިންމު ލިޔުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާ އުއްމީދުތަކާއި ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކެއް ގެވައިގެން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްދަލުވަނީ ހަމައެކަނި ހިސާބުތަކެއްގެ ފަތްފުށެއް ހުށަހެޅުމަކަށް ނޫން. މިއީ މާދަމާގެ ދަރިންނަށް ޖަވާބު މި ގައުމުގެ ތާރީޚުގައި ލިޔައިލެވޭނެ އާ ބާބެއް ލިޔަންވީ ވަގުތު. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މިއޮތީ ވަރުގަދަ ޗެލެންޖުތަކުގެ ތެރެއިން މި ޚަރަދުތަކާއި ވަޒީފާ ދަރަނީގެ އަސާސީ ކަންކަމުގެ ވާސިލުކޮށްދޭން ހިސާބުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި 2027 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިއީ 2026 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓަށް ވުރެ 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. ނަތީޖާ ނުކުތާން ބަޖެޓު. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރާ އިރު އަޅުގަނޑު އިސްލާހުތަކެއް ހުށަހެޅުމަށް ބަޖެޓުގެ ބޮޑުމިނަކަށް ނޫން. އާ ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ ކީއްވެތޯ. އިޤުތިސާދީ ތަނަވަސްކަމާއި، ދައުލަތުގެ ހަރުދަނާ ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު ހިންގުމާއި، ދަރަނީގެ ބުރަ ކުޑަކުރުމަށް މިއަދު ފުރިހަމަ އެއް ޖެހޭނެ. އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ކާމިޔާބު ވާނީ އާ ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ލިބޭ ހިދުމަތްތަކާއި ތަނަވަސްކަމުގެ، އެޅުން ފުރުސަތުތަކާއި ސިއްޙީ، ގައުމުގެ އިޤުތިސާދު ބާރުވެރިވުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓުގެ މުހިންމު އެއްކަމަކީ، ކުރިއަށް ގެންދަމުންދާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނިންމުމަށް އިސްކަންދިނުން. މި ބަޖެޓަކީ ގެދޮރުގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް ސިއްޙީ ހިދުމަތް، ތައުލީމު އަދި ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީގެ އިސްކަންދިނުމަކީ ރައްކާތެރި ސިއްޙަތެއް. އެކަމަކު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމާއި، އެ މަޝްރޫޢުތައް ހަމަޖެހިލައިގެން ހިދުމަތްދިނުމަކީ ތަފާތު ދަތި ކަމެއް. ބޭނުންވަނީ ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭނެ ބޭނުންތެރި ކަންކަން އިސްކަންދިނުމުން ގެންދެވޭނެ މަގު މި ބަޖެޓުން ހާސިލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ މާލެއަށް ބަރޯސާވެފައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމަށް ނޫން. ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންގެ ފުރާނަ ރަނގަޅު ތަރައްޤީއާ، ރަނގަޅު ހިދުމަތް، ބޮޑެތި ނަރުދަމާ، ބަނދަރުތައް ހަރުދަނާ، މަގުތައް ދިރިގެން ދެމެހެއްޓެވޭ މުހިންމު ގޮތް. ހުރިހާ މަސްވެރިކަމާއި ފަތުރުވެރިކަމާ ގުޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް އަދި ވަޒީފާއަށް ހުޅުވިގެންދާ ފުރުސަތުތަކާއި ޒުވާނުންނަށް ފުރުސަތު ތަރައްޤީކޮށްދޭ އިޤުތިސާދީ އިސްލާހުތަކަށް. ރާއްޖޭގެ އިޤުތިސާދީ ގޮތުން ބާރުވެރިވުމަށް މާލީ އެހެނިހެން ބަދަލުތަކާއި، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއް ތަރައްޤީގެ ޒިންމާއެއް ހިއްސާކުރަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓު ބަދަލުކުރާ އިރު އަދި އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުން ހުށަހެޅޭ މާލީ ސިޔާސަތު މި ބަޖެޓުން އާދެވޭ ރައްޔިތުންގެ އަތްމަތީ ބޮޑު ކުރިއެރުމެއްތޯ؟

މި ބަޖެޓުން ޖުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު އުފެދޭނެތޯ؟ މި ބަޖެޓުން ރަށްރަށުގައި ފުރިހަމަ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫއުތައް ނިމިގެންދާނެތޯ؟ މި ބަޖެޓުން ދައުލަތުގެ ދަރަނި ދެމެހެއްޓެނިވި ފެންވަރަކަށް ގެންދެވޭނެތޯ؟ މި ސުވާލުތަކުގެ ސާފު ޖަވާބު ދެވިގެންދިއުމަކީ ބަޖެޓު ކާމިޔާބުވުމަށް އިސްކަންދިނުން. މި ސުވާލުތަކަށް ކަންތައްތަކުގެ ބޭނުމަކީ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން ވަނީ ބަޖެޓު އަދަދުތަކުން ބަޖެޓުތަކުގެ ފާސްކޮށް އެއަށް އިޞްލާޙުވެފައި. ބަޖެޓު އަދަދުތަކުން ދާއިރާގައި ނަން ބޭނުންކުރާގޮތް ބަޖެޓު ޚާއްސަކޮށް ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ދައުރުގައި އަދުވެސް މި ތަކުރާރުކުރާ ދާއިރާގައި ބޮޑެތި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫއުތައް ފަސްޖެހުމާއި، ޢަމަލީ މަސައްކަތް ނުފެނި ދިގުލައިގެން ދުވަސް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާއި ކައުންސިލުތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަންބޮޑުވުންތަކަށް އަދުވެސް ފާހަގަކޮށްލާފައި ނުވޭ. އެގޮތުން އަދުވެސް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ބޮޑު ރަށް ހަރަދާގެ މަދުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އިޤްތިޞާދީ ދަރަނި، އެކަމަކު ސަރުކާރުގެ މިދިޔަ ބަޖެޓު ފޮތުގައި ކުރިކުރި އަދަދުތަކުން ޖެހިގެން އެ ރައްޔިތުން އެ ކަންކަމަށް އުއްމީދުކުރަމުން ދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންކަން ހާސިލުވެއް ނުވޭ. ރައީސް، ހަމަ އެކަމަށް ކުރާގެ ގޮސްޖެހުން ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވެސް ހަމަ އެކަމަށް ބަޖެޓު ޚާއްސަކޮށް ހިމާޔަތްކުރުން އެމަކާރު ޖަގަހަތަކަށް ވަންދަން ހަމަ އެ ސަރުކާރުން ދަސްކުރަމުން ދިޔައީ. ކާފާގެ ބަޖެޓަރީ ވެސް އެގޮތަށް ވަރަށް ދަރިވަރުން ހުރި ބަޖެޓަރީ. އެ ބަޖެޓަރު ބަޖެޓުކުރު ޖެހިލައިގެން އެ ހަރަދުގެ އެކަން ޤަރާރުތަކުން ގެއްލުމެއް އެ ދުވަސްވަރުގެ ސަރުކާރަށް އެ ފުރުޞަތު ދިނީ ބޭފުޅުން އެ ސަރުކާރުގެ ހަރަދު ކުރުމުގެ ދައުރު ވެސް ނުލިބޭ. ބަޖެޓު ކަނޑައަޅައިގެން ވަނީ ހަމަ އެ ޤަރާރުތަކާއި ޚިލާފަށް، އެހެންނަމަވެސް، ދިއުމަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ނުވޭ. ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގެ ކުރިން ހަމަ އެއް ގޮތަކަށް ޖެހޭ ވަނަވަރު ކަންކަން ހިމެނިގެން ދިއުމަށް، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ލިބިގެން ހަމަ މިކަން ބޭނުންވޭ. ކަންކަން ނިންމާލައިގެން ދިޔައީ. އަދިވެސް ޤަރާރުތަކުން މި ފުރުޞަތު ދޭށެވެ. ވެސް މި ވާހަކަ އެ ދައުރުގެ ސަރުކާރުން ދަސްކޮށްދެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުތަކަށް އިސްކަންދީ. ވަކިން ޤަރާރުތަކާ އަދިވެސް ޤަރާރުތަކާއި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެ ޤަރާރުގެ ހަރަދުތަކުގައި ވެސް އެ ދައުރު، އެ ދައުރުގެ ފުރުޞަތަށް އަދި މިނިސްޓްރީގެ، ހަމަސްކަތް މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންނާ އެކުގައި ކަމަށް އަތުވެއްޖެން މާލިއްޔަތު އަދިވެސް ހަމަސްކަތް ޕްރޮގްރާމް ވެސް ނުވި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މިނިސްޓަރު އަދި ވެސް އެ މަޝްރޫއު މި ތަނުގައި، މި ވާހަކަ އެނގޭ ބަޖެޓުތަކަށް ހަމަ ހިނގާ ދިޔައީ ބަޖެޓު ނިންމަވަމުން ދާއިރާގައި ހިނދު ބަޖެޓު އިތުރު އެ ޤަރާރު. އެ ކަން، އެ ކަމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ވަނީ ނިމިގެން މި ގޮތަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން. ހަމަ ދިޔައީ އަދިވެސް ކަންތައް މި ޤަރާރުތަކަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޖެޓު އިތުރުވަނީ ކަމަށް الله ގެ ރަޙްމަތުން ކާމިޔާބު އެ ދުވަހު ކަންތައްތަކެވެ. ބަޖެޓުގެ ގޮތް ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް މިއަދު އަދިވެސް ނިންމާ އެ މަސައްކަތް އަދި ކަމުގެ. ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް

ކޮންޓްރެކްޓުކުރުވި، އެ ކަން ކުރުމަށް ޓަކައި ފަންޑުގެ ތަކެއްޗާއިތަކެއް މިހާރު އެ ދަނީ ވަމުން. އެއާއެކުގައި ކުޅާގެ ބިލްޑީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް، ހިންގުމަށް ޓަކައި އެ މަރުކަޒަށް އާ އިމާރާތެއް ބޭނުންވި ހިސާބުގައި އެ ދުވަހުގައި ސަރުކާރު ނިކުން ކުޅަ ވަގުތުކޮޅުތަކަށްފުރައި ޢާއްމު އެ ރަށުގެ ބިލީ މަރުކަޒުގެ މަޝްރޫޢު ބަޖެޓްސިންގާ އަގެއް ޖަހާފައި ބަޔަކަށް އޮޅުވާލުނީ. އޮޅުވާލުނީ އިރު ވެސް އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބަރަބަރު ގެންދިޔައީ ދިޔާ މި މަސައްކަތްކުރުވުން ކުރިންފެށިގެން ނުނު. އަޅުގަނޑު އަޑުއަހިން ރަނގަ ތަރާގައި ހާދަ އަޑު، އޭރުގެ ޑިރެކްޓަރު މިހިރަ ބޭސްޓަރުގެ ކުރުމަކާބެހޭ ހަވާލުކުރި. ނަތީޖާއަކީ ހަމަ މިލިއަނުއަށް ރުފިޔާ އަދި ބޭރުކޮށް އެއަށް ވުރެ އަދި ހުރި ކުރުފޮނުވުނު، ރަނގަޅު ކުރުފޮނުވުނު މަސައްކަތްކުރަން ބިޑު ހުރަހަށްވާގޮތައި ޢާއްމު މަޝްރޫޢު ހަވާލުކުރި. ނަތީޖާއަކީ އެ މަޝްރޫޢު ކުރިއަށް ނުގޮސް ފައުންޑޭޝަނުގެ މަސައްކަތް ވަކި ހިސާބަކަށް ގެންގޮސް ޢާއްމު މަޝްރޫޢު ހުއްޓިފައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ސަރުކާރުން އެ މަޝްރޫޢު އިމާރާތްކުރުވުމާއި ކަމާގުޅޭ ރައްޔިތުން އެ އެއީ ގޮތަށް އެ ގެނެސްދީ ކުރިއަށް. މިހެން ހުރި ވަރަށް ބޮޑެތި ކޮންޓްރެކްޓަރުގެ ބަޖެޓް، ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ކާފު ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް މި ސަރުކާރުން އެކަ ގެންގޮސްދެއްވާ. އަޅުގަނޑު އުފާވޭ ކާފުގައި މިވަގުތު މަގުހެދުމާއި، ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނުގެ މަސައްކަތާއި ސިޓީ މަރުކަޒުގެ މަސައްކަތާއި އަދި އެ ރަށަށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބޭނުމަށް ފަހަރަކަށް ފޮނުވައި، އެ ރަށުގެ ދަނޑުވެރިންނަށް ބޭނުންވާ، ދަނޑުވެރިން ބޭނުންވާ ކަރަންޓުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރަމުން ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ތަދުވެރިކަމާއި އަމާނާތްތެރިކަމާ އެކުގައި ހަރުއިތުރަކަށް ޒިންމާދާރުކަމާއި ވިސްނުމުގައި ދައުލަތުގެ ހިސަބުޖަހާލިން ގޮތް. ދެން އާދެ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ފުއްލަދޫ. ފުއްލަދޫގައި ވެސް މި ހުސްވި ސަރުކާރުން ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ކުއްލިއަކަށް ހިނގި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ކޮންޓްރެކްޓާ މައްސަލައެއް. މަޝްރޫޢު ނިމިގެންދިޔަ، ސަރުކާރުން ނިމިގެންދިޔަ އިރު ވެސް މަޝްރޫޢު ނުވެސް ނިމޭ. އަދި ނަތީޖާއަކީ މިހާ ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި މި ދުސްނޮވި މަޝްރޫޢު ނިންމާލި އިރުގައި މިއަދު މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން އަރައިން އެ މަސައްކަތްކުރަންޖެހިފައި މި އޮތީ. މިސާލަކަށް ގޮތުން އެ އުޅެގެންދިޔަ ފެނާއި ނަރުދަމާ ރަށުގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުން މިހާރު ހުރިހާ ވަގަވަގައިގެން ގޮސް އަބަދާއަބަދު ސްޓިކާއިން މިހާރު އެ ދަނީ އެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހިފައި. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ބޮޑެތި ގޯސްތަކެއް ކުރިން ހަދާފައި ހުރީ. ދެން އާދެ ފުއްލަދޫގެ ސްކޫލުގެ މަލްޓި-ޕަރޕަސް ހޯލް. ފަސް އަހަރުގެ ދައުރުވެ ނިންމައިލި މި ސްކޫލުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ދަރަޖައަށް ބޮޑުވެފައި އޮތީ. މި ކަންކަމުގައި ވެސް އިހުމާލުވެ، މި ކަންކަން ނުނިންމާ އެކޮޅަށް ދޫކޮށްލައިފި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރިއަށް ގެންދޭ. ދެން އާދެ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ވަނަފަރުގައި ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންކަމުގައި ހަމަ މި ދެންނެވި އިހުމާލުވުން އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރާ ހަވާލުވެ، އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޖެ.ބިލްޑް.އެސް.ސީ.ޝާ އެކު ވާހަކަދައްކައި، އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ކާމިޔާބުކަމާ އެއްކޮށް ނިންމައި، މިއަދު ވަނަފަރުގެ ރައްޔިތުން އޭގެ މަންފާ ލިބެމުން އެ ދަނީ. ދެން އާދެ ވަނަފަރަށް ކުރީގެ ރައީސުގެ ވަގުތު، އެ ރަށުގެ ދާވާ

ސަރުކާރުން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޖަހާއި ހަމަ އެގްރީމަންޓް ބަޔާން ޚިޔާލުގައި ޖަހައިގެން ތަފާތު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން ގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އެއްވެސް ނަތީޖާއެއް ހާސިލުނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ވަރަށް ފުރިހަމަ ރައްޔިތުން އެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދިނާ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ބަޔަކުކުރުމަށް ޖަހާއި ކޮންޓްރެކްޓުކުރި، އަ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއަށް އޮތް ބާރުގައި ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހުރި ވަކި އަދިވެސް ދަރަނިވަރު. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ ދެން އޮތީ ދައުލަތުގެ ފިސް ރަނގަޅު މި ދައުލަތު ސަރުކާރުން އިހުމާލުވެފައި، ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެފައި ހުރި މުހިއްމު މަޝްރޫޢުތަކަށް ފުރުޞަތުދޭކަށް ދޫކޮށްލާފައި، ނޫނީ އަ ރައްޔިތުންނަށް އުޅުއްވައިލި، ވަރަށް ގާބިލްކޮށް ކަންތައް ކުރުވިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތައް، ރައްޔިތުންނަށް ދެމިހުރި މަޝްރޫޢުތައް މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުން ކުރަމުން ގެންދާނީ މި ފުރުސަތު. މިސާލެއް ގޮތުން ކުރާގައި މި ދޫންތަ ބޭރު މަޝްރޫޢުތަކެއް އެބަ ހިނގާ. އެއާއެކުގައި ފިއުޗަރގައި ވެސް ޖުމްލަ ބާރުބާރު ކުރިއަށް ވަސީލަތްތަކާއި ހުރިހާ ކަންތަކެއް ގެއިމުކޮށް، ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ މަސައްކަތް، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް، މިހެން ހުރި ދެމިހުރި މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ކުރިއަށް ގެންދޭ. އެއާއެކުގައި ވަރަށްގަދަ ވެސް ސިއްޙީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޖަހާއި ޖަމާޢަ ފެންވަރުގެ މަރުކަޒުގެ އެކްސްޗޭންޖް ބަލަހައްޓައި މިހާރު ގާތްގަޑަކަށް 99% އެއްކޮށް ނިންމައި، ބޭނުންކުރެވޭ ހިސާބަށް އަ ދަނީ. އެއާއެކުގައި މަސައްކަތުގެ ލޯޑްޝެޑް މި ގޮތް ހުރިހާ ޖަމާޢަތް ދިޔައީ ނިމި. މަސައްކަތުގެ ލޯޑްޝެޑް ގެއިމުކުރެވިއްޖެ. ފާތީ ގެއިމުކުރެވިއްޖެ. ޖާބޯޓް ދަނޑި ގެއިމުކުރެވިއްޖެ. އަ މަސައްކަތް ވެސް ކޮންމެވެސްފަރާތަކަށް ކުރެވެމުން އަ ދަނީ. ބަޔާއ ހަރަކާތް ރައްޔިތުކުރަމުން. އެހެންކަމުން ވަރަށް ރަށް ވެސް ބާރުގާ ދެމިހުރި މަސައްކަތްތައް އިސްތިޤްރާރުކުރުމަކާއި އަ ދަނީ ކުރެވިފައި. ރަށުގައި ސަރުކާރަށް ފިސް އަހަރު ފުރުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި އިޤްތިޞާދީ ރައީސް ހިމޭނުމުގެ ވަރަށްގޮތަކަށް ވެސް ވަރަޝެކުރުން ފިލުވި، ކުރިއަށް މި ބާރު އަހަރުގައި އިސްތިޤްރާރު ރައްޔިތުގެ ބިން ހިއްކުމުގެ ކަންކަމުގައި އަ މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނި ރައްޔިތު ގެންސޯރޭ ފަހަރު. މިއަދު ވަރަށް ރައްޔިތުން ދަށުން ކުރަން ވަރަށް ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ބިން ހިއްކުމުގެ މައިސަލަ ވެސް މިއާއިކުގައި ރައްކާތެރިކުރުމަށް.
އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ މިއަދު އަދިގަނޑުގެ ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުން ގޮތްތޯ ކުރީގައި މި ސަރުކާރުން އަ ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ދެމިހުރި ކަންކަން ކޮންތޯ ހިސާބަށް. އަދިގަނޑުން ސަރުކާރު ހަވާލު، މި ހިސާބުން މި ދާ ދުވަސްވަރުގެ ތިބޭގައި ތިބޭގައި އިޤްތިޞާދީ ރައީސަށް ވެސް އެންމެފަހުއްލައިގަނޑު ދިނުމަށް މި ގޮތްގޮތުން، ހެއްސަކާތް މިޔަޑު އިސްތިޤްރާރު މި ދިގުމު ކަންކަމާ ގުޅިގެން، ހަނގުރާމައިގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ވަރަށް ބޮޑު ދަރިވަރާ ކުރިމަތިވެގެން މި ދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަރިވަރާ އުނދައި މި ދުންޔާގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ވެސް ކުރެވުން ހުރި ގޮތަކަށް އަ ކަންކަން ކުރަމުން ގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، އުފާވެރި ހަބަރަކީ މި ބަޖެޓުން މި ފެށި އަހަރުގެ ތިއަތަކު މި ދުންޔާގެ މަޝްރޫޢުތައް ނިމިގެންދިއުން އެއީ އަދިގަނޑު ގާތްގޮތެއް ހިސާބު ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދު. އަ ރަށްރަށުގެ ބޭނުންތެރި ދެމިހުރި ބޭނުމަށް މަޝްރޫޢުތައް މިހިރީ ފެށިފައި. އެހެންނަމަ، އަ ކަމަށް ޖަހާއި މި ބަޖެޓް ބަޔާއު ތިއަތަކު ވެސް އަދިގަނޑު އިޤްތިޞާދީ

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައާއި އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ ބަޖެޓަށް ބައްލަވައިލާއިރުވެސް ނުހި ދޯލި މަގާލައިގެން ބިޔަ އިދިރާކު ފަރާތްތަކުން އަޑުއުފުލާތީމަން ފެނުމުން އަޅުގަނޑު ހިތަށް ސިފަވަނީ ވަރަށް މަޖާ އަދި އުފާވެ ބިރުވެރި މަންޒަރެއް. އޮޑިއެއްގެ ހުންގާނުގައި ތިބި އެންމެން ފުރަތަމަ އޭގެ އަޑިއަށްދާވަރަށް ފިލާވަޅަށް ދޫކޮށްލާފައި ފުޅާބިރުރަނަން ނޫނީ އޭގެ ދިރާކާނީތަން ދުރާލާކޮށް ފިލި ވަސީލަ ފެނުނީ. އޭގެ ފަހަރު އަހަރު ދުރާލާތަކަށް ފުއްދައިދިނީ މިހެން މިއަދު ފަރުގައި މިބެހެން އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވަން މި ގޮވާނި ތިރީ އޭގެ ދިރުމުގައި ޖަހާފައި އޮތް ޖާނީގަސްތުގެ ހަމަ. އޭގެ ހިއްކޮށް ޖަހާފައި ހުރި ޖަލްބަޔުގެ އަޑު ދާ ގަދަކޮށް. އެ ބޯޓުގެ ދަނޑުވެރިން އަޅުގަނޑު ތަންތަނަށްފަހަރެން އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅޭ މި ބޯޓުން ފައްސަރައިދީ އޭގެ ފުން ހިއްކައި، ފިލާވަޅު ބޮޑުކޮށް، ސަލާމަތުގެ އަރުސްޓިއަން މި އޭގެ ގޮނޑޫން. މި ވިޔަފާރި 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އޭގެ ފައްސަރައިދިން އަށާ ބޮޑު ގޮތުގެ ނޫން. މިއީ މި ބޯޓުގެ ދަނޑުވެރިން ދިއަ ދަރަނީގެ ބޮޑެތި ލޮނުވަތަ ބައްދައި ޖެހި އަންދެނަހާ. މި ބޯޓުން ލޮނުވެލީގެ އަތާގައި ދިރުމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި އޭގެ ފުލިއަން ދަނޑުވެރިކަން ނުކުރޭން. ރައްޔިތުން މި އޭގެ ހުނަރު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަވާލުކުރި ކަނޑު ފުންމަގެ ރަސްކަމުގެ ނޫން. ކުރިޔަން ތޯލާން ދުއުވާލުގައި އޭގެ އަރުސްޓިއަން ގޮނޑޫން. އުނދަލީ، ފުލުގައި ބިޔަބަސްގަން ހަޖާސްތުރައިވައި އޭގެ ސަލާމަތުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތަށް ހުރަސްނާޅާށެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ގޮތްދީފާ ގޮތަކީ މި ބަޖެޓަށް ހުރިހާ ކަމެއްގެ ވަރުތަން...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅޭ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ރާއްޖެ ވަރުގަދަ ތަރައްޤީއަށް ގެންސްދިޔުމަށް ބަލާއި ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް އަނގައިގާ ފުރަ އިސްކުރު ތަރައްޤީއާއި ގެނައުމަށް ހެދު މަސައްކަތަށް ފުރަ ލިބުނު ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުން ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް، މި ކޮށްފައިވާ ތަރައްޤީ ބަޖެޓަށް 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަމަގައި ވިޔަފާ ނިމިގެން މިފާ، ނިމިގެން މިއާ އަހަރު ނުވަތަ ހިސާ އަހަރު ބަޖެޓަށް ވެސް ހަމަ ބިލިއަން ކާޅަ އަރުތަކުގެ ބަޖެޓް މިއީ. ހަމަ ބިލިއަން ކާޖެ ނުހަވާފާ ތަރައްޤީއަށް ހަރަދު މަސައްކަތަށް ބޮޑެތި ފައިސާ ހުރި ސަރަޙައްދު. ކައުންސިލްތަކުގެ ދަށުން ތަރައްޤީގެ ބެހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާބިތު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަރިންނަށްދީ.

މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވި އިރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި 2040 ވަނަ އަހަރަށް ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ގައުމަކަށް ހެދުމަށް ޖަހައި ފަދަ ބިންގާ އެޅޭ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓު ވެގެންދާނެއޭ. ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާ އިރު ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުތަކުގައި އިޤްތިޞާދު ކުރިއެރުވުމާ ގަސްތުފުޅުތަކަށް، ވިސްނުންފުޅު ހުރި، މަސައްކަތްތަކަށް އިޤްތިޞާދު ކުރިއެރުވުމާ އަރަނި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ސަރުކާރުން ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި އިޤްތިޞާދު ކުރިއެރުވުމާ އަރަނި ބަޖެޓުން ހުރިހާ ބަޖެޓަކަށްވުރެ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ފައިދާހުރި ބިންގަނޑަކަށް މި ބަޖެޓު ވެގެންދާނެ. އިޖުތިމާޢީ ރައީސް؛ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ސަރުކާރުން އެބަ ކުރޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު ކުރީ ފަހަރު ވެސް ދަންނަވައިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން އެބަ ފެނޭ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މި ބަޖެޓުން ހިމަނާފައި ވޭ. އަޅުގަނޑު އެ ފާހަގަ ދަންނަވާލަން ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އަދި ޚާއްޞަކޮށް މި ތަނުގެ އިޖުތިމާޢީ ބައެއް ބޭފުޅުން އެކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކޮށްލަމުން އެ ކަންކަމަކީ ނުކުރެވޭން ކަމެކޭ. މި ހިނގާ ބަޖެޓު، މިހާރު މި ހިނގާ ބަޖެޓާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރޭ މާލޭގައި ގޯއްސައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އެންމެ ބޮޑު ހަރަދު، އެންމެ ބޮޑު ޙިއްޞާތައް އެ ބަޖެޓުން ވެފައި ދިޔައީ. ހޮސްޕިޓަލް އެއް ބިނާކުރެވި ވުޅު ގިނަ ކުރިއާ ހަރަދުކުރާ ބޮޑެތި ވަނީ ހިންގާކަށްވާ ބިން ހިއްސާ އިމާރާތުގައި. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތް. އެއީ މިހާރު މި ހިނގާ ބަޖެޓުން. މިއީ 2006 ވަނަ އަހަރު. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް އެކަން ކޮށްދެނީ. ހަމައެއާއެކު އިޖުތިމާޢީ ރައީސް، ދުން ހޮސްޕިޓަލް ސަބަބާ ނުވަތަ ފެށި މިނިވަން ނުވަތަ ދިރިއުޅުމަކީ ދިރި މިނިވަން ދުވަސްތަކުގެ ހޮސްޕިޓަލްގެ މަސައްކަތް ބިންގާ އެދި އެ މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މި ބަޖެޓުން، މިހާރު މި ހިނގާ ބަޖެޓުން. ހަމައެއާއެކު ހޮސްޕިޓަލް ފެށުމުގެ ވަޒީފާ ވަގުތުތަކުގެ ބިނާކުރުމުގައި އަހަރުތަކުގެ ހަރަދު ކުރެވޭނީ. އެހެން އެކަން ވޭތު ވެސް ފެނޭ. މިހާރުގެ ބޮޑެތި އަނެއް ބާރު ނަގަ ހޮސްޕިޓަލް އެއަށް ވެސް ބޭނުމޭ. މިހާރު އިންޖީނުގެ ސިނާ ގޮތްތަކަށް ކުރިއެރުމުގެ ބެލެހެއްޓުމަށް ދެވިގެން ހޮސްޕިޓަލް އިޖުތިމާޢީ ކުރިއެރުވުމާ ކުރިއެރުވިގެންދާނީ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން. ހަމައެއާއެކު ބެލެހެއްޓުމަށް ދަށުން ސާބިތު ނުކުތާ، ތަޢުލީމީ އިމާރާތް އަނިޔާ ހުރުމުގެ ޖާގަތަކެއް މިނިސްޓްރީގެ އެއްބާރުލުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ހަމަ ބަރު ސިޔާސަތުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ހަމަ މި ބަޖެޓުން. އެކަށީގެން، 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަ ކުރަމުން އަހަރެއް ހިމެނިފައި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތައް، ފަހިކޮށްދޭ ހަމައެހެންމެ އިޤްތިޞާދީ ބަޖެޓުން. ހަމައެއާއެކު މިގޮތުން ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުން ކުރެވޭނެ ބޮޑު ބަރުދަން މަސައްކަތްތަކަކީ މިގޮތުން ތަރައްޤީކުރެވޭނީ ބަޖެޓުން. އިޖުތިމާޢީ ރައީސް؛ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމަށް ވަރަށް ބޮޑު ދަރަނިވެރިން އެކަމަށް އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު، ހައުސިންގ ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ސަރުކާރު، އެ މަސައްކަތް ހަމަޖެހިގެން ސަރުކާރާ ހަވާލުވި ބޭފުޅުން ދަރަނިތަކުގެ ދަރަނިއަދާކުރުމުގެ ބޭނުމަށް އެ މަސައްކަތް ޚާއްޞަ ބިނާކުރުމަށް އެބަ. އެ ހަރަދާ މަސައްކަތްތަކެއް ބަޖެޓުގެ ބޭނުމަށް، އެ ދަރަނިތައް އަދާކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭން

އުފާވެރިކަން ގެނެސްދިނުމަށް ބަލައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން، މިއަދުގެ ރައީސް އެ ދައުލަތަށް މިހިން ޖަމާކުރު ވެސް
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީގެނެސްދޭ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވަމުން އެ ގެންދަވަނީ. އެ މަސައްކަތްތަކަށް
ކޮންދެއްވާނެކަމުގެ ތަޢާރުފްކަން މި ދުނިޔެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތަކަށް ތަރައްޤީ ޖެހޭ. މުޅިއާބާދީ
ވިދާޅުވާ އެއްޗެއް އަދުލުވެރިކަން އެ ފަތުރުވެރިކަމަށް، އިމާރާތް ފަތުރުވެރިކަން ވިޔަފާރިކުރުމަކީ. މިއީ ރައީސް ޖެހޭ. މުޅިއާބާދީ
މުޅިއާބާ ހުރިހާ ވަޞީލަތް އުފެދިފައިވާގޮތުގެ ތަރައްޤީކަން ގެންގުޅޭ ބަޔަކު. މިއީ ރައީސް ޖެހޭ. މުޅިއާބާދީގެ
ބަސްތޯރާބަށް އުފެދިފައިވާގޮތުގެ ތަރައްޤީކަން، ހުރިހާ ވަޞީލަތްތަކެއް ބާކީކުރެވޭ ނުފެނިފައިވާގޮތުގެ ތަރައްޤީކަން ގެންގުޅޭ
ބަޔަކު. މިއީ ރައީސްއުޖޫރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ފައިދާ އެއްކޮށަށް ކަންތަކުގެ ހެއްލާގެ ތަރައްޤީކަން ގެންގުޅޭ
ބަޔަކު. އަދުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ފަރާތް މަސައްކަތްތަކަށް ކުރަމުން، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ފުރިހަމަކޮށްދެމުން، އަ
ތަރައްޤީކުރުމުން އަދުގަނޑު މި ދަރަނިވަނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް އަދުގަނޑު ވަރަށް ސުކުރުވެރިކަމާ އެއްކޮށް އަދުގަނޑަށް
ފުރަގަތިރަވީ، މިއިން ޖަމާކުރު ރާއްޖޭގެ ބޭރުގެ ކަމާގުޅޭ މި ދިޔު ބޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަށަ، ބޭރުގެ ވެސް އެއްވެސް ސަރުކާރަކަށް
ކޮންމެފަހަރެއްވާ ދިނަ މަސައްކަތްތަކަށް އަދުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ކޮންމެވެސް. އަދި ޢާލަމީކުރުމުގެ
ދެ ހާސް، އަދުގަނޑުމެން މި ފާސްކުރާ ބަޖެޓް، 2027 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރާ ބަޖެޓް ވެސްގެންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ބޭރުގެ އަސާސީ ވެސް ދިރުމާއަށް އެ ބަޔަކާއި ހުރިއަޅާ ބޭނުމެއް، އެ އުސޫލުތަކަކަށް ދިޔު އަސާސީ ވެސް
ބަޔަކާއަށް ބަލައި ހުރިހާ ގެންނަވާ ބަޖެޓުގެ ޝަރުޠުތައް ތަކާ ވަސީލަތްތަކަށް ތަރައްޤީކުރުމާ ކަނޑައެޅިގެންވާ މި
ބަޖެޓުން އެބަ ހުށީ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަދުގަނޑުމެން އަތުން ވެސް މަސައްކަތްކުރުމަށް، އަދުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަށް،
އަދުގަނޑުމެންގެ ފިކުރަށް، އަދުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާ، އަދުގަނޑުމެން އަތުން ވެސް ހުރިހާކަމަކީ އަދުގަނޑުމެންގެ
ޖީލަކަށްގައި އަދުގަނޑުމެންގެ ރައީސް ދިވެހިރާއްޖެ މި ވީ ދިޔު ބޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނުވިޔަސްކަމަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ލިބިގަތި ނަސީބުގެ އުފާވެރިކަމުގެ ހިތްވަރުދެއްވި. މިއަދުގެ ރައީސް، ރައީސް ޖެހޭ. މުޅިއާބާދީ މުޅިއާބާދީގެ ސަރުކާރުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާކަމަކީ ދީބައިނުން މަސައްކަތްތަކުން އެބަ ކޮންމެވެސް. އެ މަސައްކަތްތަކަށް ކޮންމެވެސް
މިއަދުގެ ގައުމުގެ ހަރުދަނާ ހުއްޓިގެން ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އުނދަގޫއަކާނުލާ ވަރަށް ރަނގަޅަށް. އަދި ބާރު
ދޭހަކުރައްވާ މިއަދު ކަންތައްތައް ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުނދަގޫއަކާނުލާ. މި
ހުރިހާ ކަމަކީ ރައްޔިތުންނާ އިތުރު އަދުގަނޑުމެންގެ މަތީ ހާލަތު ވަރަށް ދަރަނި ބަޖެޓް ފައިސާ ލިބޭ ދަފުތަރުގެއްޖެ.
އުނަސްރަށްވެސް، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސްއުޖޫރުގެ ބަ ފައިދާ އެއްކޮށަށް
ފުރިހަމަކޮށްދެމުންދާކަމުގެ ތަރައްޤީކަން އެބަ ކޮންމެ. އަދުގަނޑުގެ ފަރާތް ރައީސް ޖެހޭ. މުޅިއާބާދީ މުޅިއާބާދީގެ ސަރުކާރުން
ކޮންމެވެސް ވެ ފައިދާއިން ފުރިހަމަކޮށްދެމުންދާކަމުގެ ތަރައްޤީ ފުރިހަމަ ތަރައްޤީކަން އެބަ ކޮންމެ. އުނަސްރަކުން، އަދުގަނޑު އަދިވެސް

އެއްފަހަރު ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒަށް ހާއްސަ ސާބަހާއި އައްސަރިބަސް ދަންނަވަމުން، ޝުކުރުއަދާކުރަމުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމައިލަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސަދުﷲ ޝިޔާމް.

ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސަދުﷲ ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ޓާގެޓްކޮށް މިފަދަ ފުރިހަމަ މޮޅު ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅައިދެއްވި ކަމަށް ބަޔާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޖުރިބާކާރު މާލީ ވަޒީރު އަދި އެ މިނިސްޓްރީގެ ޓީމަށް ވަރަށް ހާއްސަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީ މި ވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުން އެންމެ ވަރުގަދަ އިންވެސްޓްމަންޓް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނެސް، އެކަމުގެ ނަތީޖާއިން ދިވެހިންނަށް ލިބޭނެ މަގު ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބުކޮށްދޭ ބަޖެޓެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން، ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން މި ފެނުނީ ފުރުޞަތުގައި މި ސަރުކާރު ފިޔަވަޅާ ހަމަހަމަކުރުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ފަރާތްތަކުން ސިޔާސީ ވާރުތަކަށް އެދިއްދީ މިއީ ދިވެހިރާއްޖެ ބަނޑުބުރާދު، ކުރީގެ ފިރިހެންބަކުގައި ހަމައެއްވަމުންދާއެއް، އެއްސަރުއެއް، ޖެހެއްޓެވޭއެއް ނުވި ނަގާފައިވާ ލޯންތަކެއް ނުދެއްކި، މި ރާއްޖެ ޖޫރިމަނާ ދައްކަމުގެ ބިރުވެރިކަމުން، އަދި ދިވެހިރާއްޖެ ބޮޑެތި ހާލަތުގައި ރިޔާސީ ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ވެރިކަން އަދާކުރާ ދައުލަތަކީ މި ބަޔަކު ދައުލަތް އަސާސީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެ ސަލާމަތްކޮށްދިނުމުގެ ސަރުކާރެކެވެ. އަދި މުޅިސަރުކާރު ޚަރަދުކުރަނީ ދެކުނު ބަޔަށް ހާއްސަ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ހަމަހަރުކަން އެދިޔަނުން ޚަރަދުކުރާ ތަނަކަށް ފެންނަ ހަރުކަށި ގޮތުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އެދުމުގެ މަތިން މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑު އަލިއަޅުވާލަމުން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑު އެ އަހަރުގެ ނިޒާމުގައި ބަޔަކު ކުރިއަށްގެންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ އިޖުނަލް އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްގެންނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތަށް ފެއްޓެވިގެން ކުރިއަށްގެންދާ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ގެންނަވާނެ ކަރުދާސް ސަރުކާރުން ވަޢުދުވީގޮތް ހުއްޓާ ގިނަ މަސައްކަތުގެ އިހާޤުރުކުރުމުގެ ﷲ ބާރުގެ ހުއްޓާ. ގެމަނަފުށީ މަގު ގެނދުގެ މަސައްކަތާ އިންނަ ފުރުޞަތު. ހާރުބަރީ މަގު ކޮޅަށް ޖެންރީޝަން ވަޙަވާ ނިމި، އަލިކުރާގެ ފުރުޞަތު. އަދި އިތުރު މަގުތަކާއި ބަނދަރުވަން ކާރުތައް ޑެރިކާޝަނުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގެމަނަފުށީ ނަރުދަމާގެ 80% ނިމި، އިތުރު ޖަމާވި ސައިންޓިފިކް ބަޔަކު ކުރިއަށްދޭ ގުނަނުވި ބަރަޑް ގެނައުމުގެ އަދި ހޮލި ޝިޕް ހުއްޓި މަގުތަކުގައި ހެލި ޕޭމަންޓް ނިންމުމުން ނުހަނު. ގެމަނަފުށީ ބަނދަރު ބޭރުކުރުން މަސައްކަތް ދަށުން ބަނދަރު

ކަންއެން ޤައުމީގޮތުން އިންނަ ވެހިކަލްތަކުގެ މައްސަލަތަކާ ދިމާވެގެން ކުރަންޖެހޭ ސްޓޮކާއި ގެއިތަކާ ބަދަލުތަކުގެ އެއްގަމު ތައުޖީ ބަޖެޓުވެސް އެކިބަޔާންތަކުގެ ފުރުޞަތު ސިޔާސަތާ އިންނަ ސްޓޭޓްމަންޓް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގަވަރުމަންޓް ކައުންސިލު އިދާރާގެ އިމާރާތައިންނު 100% ނިމިގެން ފަރުނީޗަރު ވަޒަންވެން ނެޅޭވެގެ. ގަވަރުމަންޓް ބަޖެޓު އާދެ މަޑުވެސް ބަޖެޓާ އިންނަ އާޖެއި ނިންމާފައި ހިނދުވެމު ދެންނަ ނެޅޭވެގެ. ގަވަރުމަންޓް ބިލްއި މަދުކަޖ އެކްސްޓެންޝަން އިމާރާތް އިންނަ 90% ނިމިގެ. އަދި އެއް ސަލާމް ބޭޒުއް އަދި އެއް ފަރުނީޗަރު ބަޔާވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގަވަރުމަންޓް ޖެއިލް ސްޓޭޝަން އިމާރާތް އެހެންނު ކޮލޮޖަހަރެ، ހުރި ބިމާ އާޖެން ފައިބާފައި. ސަލާ ބަޖެޓުގެ ހުރި ބިމާ އިންނު އާޖެއި ނިންމާފައި. ގަވަރުމަންޓް މަސްއޫލު ކޮލޮޖަހަރެ ނިމީ، އިސްކޫލު ބަޔަ ވެސް ކޮލޮޖަހަރެ ހުރި ބިމާ ރިސޯޓުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ފަހު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގަވަރުމަންޓް ބޯޓުޔާޑު ހުޅުވާ ބަލައިގަތުމަށް ތަޖުރިބާ ރަށްތަކުގެ ދެމެހެއްޓެނި ކަނޑައެޅި. ގަވަރުމަންޓް ބޮޑު ކޮށްލާ ގޮތަކުގެ ކަންތައް އެކަށީގެން ދޭތެރެ. މި ހަމަ އެޖެންޑާ ވެރިކަމުގެ ޖާގަ. ގަވަރުމަންޓް ޖެއިޖާގަ ދަނޑިމަތި ބަޔަކީ ބޭނުންވާ ސުވާލު ގަވަރުމަންޓް އަޅާފައިން. މަސައްކަތްތައް ބާރު ސްކޫލެއް ކޮށްފައި އެހެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގަވަރުމަންޓް ކަނޑަބޮޑު ކާޑު ހިންގެން ކޯޓުގެ ޢަދުލު ގަވާއިދާ އެޖެންޑާ ގެ މި ނޮވެންބަރު މަހާ ރަނގަޅުކުރުމަށް ކޮށްއެއް ބަލައިގަނެ ކުއްލި ބަލާބޮލި ހަރުކަށި. ހޯދާފައި ކޮށްފައިވާ ރަށްތަކުގެ ހިމެނީ. ގަވަރުމަންޓް ޢިމާރާ ޖީފާ ފައިސާ ހިންގާ ކޯޓުތަކުގެ ކޮޓަރިތަކާ ހަމަޖެހޭ. މިހިނދު ކައުންސިލު ހަމަޖެއްސީ ހާލަތަކަށް. މިނިސްޓްރީ ފަރާތުން އެޖެންޑާއާ ދެކޮޅަށް ދަރަނި ސަމާލުކަމަށް ވެއްޖެ ހިންގާމުން އޭރު ހަމަޖެހޭ ރަށްތަކާ ހަމަޖެހޭ އެއް އެޑް ހޯދާ މަސައްކަތް މަސްއޫލުކަން. އިތުރު ގޮތްތައް ހަމަ ގޮތަކުވެސް ރަށްރަށް. ބޭސް ހިމެނޭ ޖަލުތަކުގެ ހަފުތާއަށް ގަވަރުމަންޓް ޖަލްސާ ފަށައިގަނެ. ބަދަލު ކަމުގެ ތަފާތު ހިމެނޭ އެއް ބައިވެރިވުމަކީ. ފަރުނީޗަރު އެމްޑީޕީ ބަލައިގަތް މި ސަރުކާރުން އަމަލު ދިނުމު ބޭނުން ނޫނީ ޢިއްޒަތްތެރިކަން ބާރުބޮޑު ބަޖެޓުގެ އޭރުގެ ކޮޅު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ދާއިރާ އެކި ބަޖެޓު ހިސާބުން އިތުރުވެއްޖެ ގަވަރުމަންޓް ކަނޑައެޅިދާނީ ބަދަލު ހިސާބުން އެކަމަކު ޖަލްސާގައި ނުހިމެނޭ ގޮތަކަށް. ޖުމުލަ އެސްޓިމޭޓުގެ ބަޖެޓުގެ މިއަދު ދޭން. ބަޖެޓު ކަށަވަރު ކަމެއް ވަރަށް ބޮޑުކަމަކީ އިސްލާމީ ކޮށްދީފައި. ބަޖެޓުގެ ހިންގުމާ ބެހޭ ކަންތައް ސަރުކާރު ހޭދަކުރާ ހިސާބުން ކުރިއަށް ގެންދަން އުންމީދު ކުރާ. އަދި ގަވަރުމަންޓް އޭރު އާދަޔާ ޚިލާފަށް ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ފަރާތްތަކުގެ ދިރާސާތަކާ ގުޅުވައިގެން ބެލުމަށް ދައުލަތުގެ ސަބަބު. ކުރިން ބަޖެޓުގެ ތަފާސީލު ހަމަ ދިވެހި. މި މަޝްރޫޢު ބަޖެޓް ގެއްލުން ހިމެނޭ ހިސާބު ދެން ސަލާމް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކަންކަން ނޮވެމްބަރ، ސަޢޫދީ ފައިނޭންސް ބޭރުފަރާތް ހިނގާފައިވާ ބަޖެޓު ކުރިޔަށް ރާއްޖޭގެ ހިތްގައި މިއަދު ދަރަނީގެ. ހާރިކަމެއް ކަންކަން ކުރަމުން އަދި ބަޔަކާ ކަމެއްގެ ކަންހިނގާ ބޭނުން ދައުލަތުގެ ކަރުދާސް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއާއެކު ޝުކުރިއްޔާ ޢަބްދުﷲ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ޢަބްދުﷲ މި ސަރުކާރުން ކަންކަން ނޮވެމްބަރ ބޭނުމާއި މިދިޔަ ފަހަ ދައުރު، މިއަދު ވިދާ ދައުރުގައި މި ޖަލްސާގެ ފަހު އަހަރާއި އާދެ ކުރިއެއް ދެ ދައުރުގެ އަމަލީ އެހެނީ ކަންކަން ކުރަމުން ކުރިއަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ޢަބްދުﷲ. ކޮބާ އެއީ ނުކުރި. ހަމަ އެއާ ނުވޭ. އެއާ ނުވިކަން އަހަން ތިބެމާ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުން މި ޤައުމު. އެހެންވީމާ، އަދި އައްޔާއަށް ކަމެއްނުވި. މަދު އައްޔާ ދައުރާ ބޭނުންކުރާ ނޫން. އެކަމަށް ކަންކަން ނޮވެމްބަރ ހިތްގައި މިއާ ކަންތިރީހަށް ސަލާމަތުން އެމްޑީޕީގެ ބަޖެޓު މަރުހަބާ. މިއަދު ވަކިން ކުރިހަކާ

ހަދާފައި އަސްލުގައި މަސައްކަތްތަކެއް ހަވާލުކުރެވޭނެ ހަވާލުކުރެވިފައި ހުއްޓި ވެސް އެއް ކަމެއް ވެސް ނެތި. ދެން ކޮން ވާހަކައެއް އަދި މިތާނާ ދައުލަތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުން ކޮޅުގައި ކޮންސެޕްޓާ ހިތުގައި މިނިވަން މިބާވަތުގައި ވާހަކަދައްކަނީވެސް މިނިވަންކަން ނުއެއްވާ ސިޔާސީ ސަރުކާރު ތެދެއް މުވައްޒަފުންނަށް މުސާރަ ބޭނުންކުރެވިދާނެ، އަޅުގަނޑު ކޮމިޝަނުގެ މުސާރަ ބޭނުންކުރެވިދާނެ، ކައުންސިލަރުންގެ މުސާރަ ބޭނުންކުރެވިދާނެ، މަގު ހިފާ ހިސާބުން ވިއްސަކަށް މަސްތެރިކަމާއި ހިޔާލު ވަޒީފާ ތެރިކަންކަމާއި މިނިސްޓަރުން އެކިގޮތްގޮތަށް މަސްވެރިންނަށް ނުދީ ހުއްޓި ތެޔޮ ގޮތް މި ސަރުކާރުން އަނބުރާދޭނެކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތާ ޖުމްލީގޮތުން ދައުލަތު ޚަރަދު ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުން. އެކަމަށް އެ ހުއްޓި ހިފަހައްޓާ ނިންމާލައި އަދި އެންމެ ނުޖެހޭކަން ހުއްޓި ދިމާވާގޮތް ހިފާ ޖަހައިފައި ނުގެންނަވަރު ކުރަނީ. ބާކީ ހުއްޓި ފައިދާގެ ޖަހަން ތަނުތަކާ އިތުރަށް ފައިލު އަޅާނުލައި ޖެހިނުވައި މަޖުބޫރުވެގެން ކުރިއަރާ އަޅާ ބިރުވެރިކަމާ މި ހިސާބު ނުކުރެއްވުން. މި ވަގުތުގެން އިރުވައި ހަފްތާއަކާ ވާނީ ވެސް ދައުލަތު މުޅިން ހަމަޖެހިގެން ނިޔަދީނޭ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އެ އިންސާ ފައިސާވީ. ޖީޑީޕީގައި ޖަހަން ހިޔާލުން މި ހިސާބު ދައުލަތު ވަޑާ ބަހައި ދައުލަތުގެ ހިއްސާ ކޮމްޕެނީތަކާ އިންޑަސްޓްރީތަކުން އަޑުބޭލުން ޖެއްސުމަށް މަދު ދައުލަތުގެ އަނބުރާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތު ޖޫރިމަނާ މި ތޯއްދޫކުރާގޮތުގައި އެގޮތަށް އަހަރުތަކު ދައުލަތު ބަޖެ ޖުމްލަ ބަޖެޓަށް ނަހަމަ ދައުލަތު ޖުމްލަ ބަޖެޓުގައި ނަހަމަވެދޭން. އެގޮތަށް އަހަރުތަކަށް ނުހިމެނުން ދަނޑޭ މިހިންދު އެއްޗެއް ބަލާ އަދަބައި ނިންމާފައި ހިސާބު ކޮޅުކޮޅު މަސައްކަތްތަކަށް ހުއްޓިދާނެ 95% ދައުލަތު ބަޖެ ޖުމްލަ ބަޖެޓަށް އިސް ނިމިގެން. ހުސްވި އަހަރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދައުލަތު ވަރު ދައުލަތު ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރިވިފައި ދައުލަތު ރައްޔިތުންނަށް އެދުނު ދައުލަތުގައި ކުޑަކުރިންގެ ޓޯކަނަރާއި އެކަށޭނެ ނުގެންގުޅުނާއި ސިޔާސަތު ކުރުވެރިޔާ ހަދައިދިނުން. ރައީސް ރިޕަބްލިކަން ދިނުން 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ދައުލަތު ރައްޔިތުންނަށް ތިބާގާ ކޮންދުރުނިމާން. އަހަރާ ނުވެސް ދައުލަތު ބިޑްއިރު މަސްދަރުގެ އެކްސްޕޯޓްޝަން އިމާރާތް އިސް ނިމިގެން، ހުރިވެސް ތަމްރީނުވެގެން. އެކްސްޕޯ ވެސްޓިއާއި ހުވަދު ކާރާ ހުރަސްތަކެއް ސަރުކާރު ހަމަޖެހޭން ވެސް މިކަމާ ބާއި. މިހިސާބު އަރިހަށް ފުލުހުން ބަލައިދިނުމުގެ ބޭސް ސަރުކާރު ހަމަޖެހިން ވެސް މި ކޮއްކޮ ބާޖާ ބާއި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތު ޖާގަނަރާ މަޝްރޫގެ އިންނު ގޮވައި ނިންމާލައި، ހިތްލިކުރު ސިވިލް ޖަހައި ނިމި، ކަރަންޓު ވަރަށް އޮޅިން ހިސާބުގެ ގެން. ދައުލަތު ކައުންސިލު އިދާރާއިން ކޮންޓްރެކްޓު ބޭއްލަވާ މަސައްކަތް ނިމިގެން، ފިހާރަތަކާ މަސައްކަތް ހިސާބުޖެ ގެން. ދައުލަތު އިންޓިގްރިޓީ ޖަނަރަލްގެ ދައުލަތުގެ ބައްދަލުވެސް ކަރަންޓު ނުނަވެމާއި، ފުޅު ބޭއްސެން ޕްރައިވެޓު ސަރުކާރު ބުނާ ހޮޓަލްތަކެއް، ދަރުމަވަންތަކަން މި ހަރަކާ އަދި ޖަނަރަލް ކޮއްމެ ގޮވައިދިނުން. އަހަރާ ނުހިމެނި ޑޮކްޓް، ކަރަންޓު ކޮށްދޭ ހަމަތު ސަރުކާރު ވާރުތަ ޖެނެރޭޓަރާ ދައުލަތު ވެގެންތުވައި ޖެނެރޭޓަރު ފުޅުތައްކަން އަދަބުއެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ސަރުކާރު ރައްކާތެރި ވެފައި ހުއްޓި ވަރުދަރަން ފުއްދިނު

ސަރުކާރުތަކާއި ގުޅުންހުރި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ ބަލައިގަނެގެން ސަރުކާރުން ކަންކުރަން ކަންކަން ކުރުމުން އެއަށް ކަންކަން ނުފެނަންނު ޖާބިރު ބުނަން ލިބޭ ގޮތުން ނުބަލަން، ކަނޑުހުރުން އަދާކުރަމުން މިހަރަން. އަބަދު ވެސް މަސްވެރިކަމުގެ ވާހަކައަށް ބިލްދު ގިނައިން ދެއްކި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީ މަގޭ ދާއިރާއަށް މަސްވެރި ދާއިރާއެކެވެ. މަސްވެރިންނަށް ބަކައި މި ސަރުކާރުން ހުވަދުއަތޮޅު ކެރަށް އެންމެ ބޮޑު އިންވެސްޓްމަންޓާ ފިޝަރީގައި ހަދަން މަސް ފެކްޓަރީއާއި ފިޝަރީގެ މަސް ފެކްޓަރީގެ ބިމާ އެއްޗެހި ހިއްސާ ނިމިގެން. ބަނދަރާގެ ބޭނުންވާން ސްޓޮކްޕައިލް ހުރުމަށް ފިޝަރީ އެޅޭ އެރު ނިމިގެން. ޖުއްބަން ހަމަ ސްޓޮކްޕައިލް ޖަހައި ފެށޭނީ. ދިން މި ވަރުން ވެސް ހަމަ އެކަވާން ދިރާއްކަން ފެނުމު ގޮތުން، އެހެން މިޖަން މިހެން ކަރާ ނުފޮއްދު، ކޮން ކަލެޔާ ތަރިހާން ތިކާލު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތާ ފެއްޖެހިން ކުރިއަށްޖެހޭފަދަ ކަރަސްސިފު އިދާރާގެ 90% ފަސޭހަވެސް މަސައްކަތާ ނުނިމިގެން. ސަރުކާރު ބުނު އަދާލާ ސްޕީޑްބޯޓު ބޭގާލާ. ކަނޑުދުކުރު ބޭރު ދުރުބޭރުއަރާފާ ބޭރުން ފަހާ ޖާފާއި އެހެން ނިޔަން ތަކައި ހުރުޖު ކަނޑުދުރުޖުއަރު އެޅެތުވެއް. މި ވަގުތު ކުރީ މަޖުމުކުރަމުކަތަކާ އަމަސް އެމް.ޑީ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކުރެވިގެން އަދާން މަސައްކަތާ ކަނޑައެޅުން މަޖުބޫރުވެގެން. ކަނޑުދުކުރު ސިޔާސީ މަޖުބޫރު އިމާރާތް އޭގެން ބިމާ ސާފުކުރެވިގެން ސަރިޖާއިން ކުރީގެ ފެށިގެން އެހެން ނުލިބުނު އިނާން. ކަނޑުދުކުރު ބަނދަރު ބަޔަކުކުރިން މަސްދުރާ މި މަހުގެ ކުރިޔާއެ އެމް.ޑީ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކުރެވިގެން. މަސައްކަތާ ބޭނުންވެގެން ކުރި ފުރިކަމުރައް ކަނޑުދުކުރު ފެށް ފިނޑުވުގެ މަސައްކަތާ އެމް.ޑީ.ސީ.ސީން އަދި ކުރުމުން. ކަނޑުދުކުރު ރައްޔިތުންނުރާވަން އެދުނުދު ކަނޑުދުކުރު ފެށް، ފަގެ ދާއިރާގެ ކަރަސްއެއްގެ އަދި މަސައްކަތާ ކަނޑުވާކަރަން އިސްތިހާރު ޖަހައިވެއްޖެއް ކަނޑުދުކުރު ފެށް ހޯދުނިން. ހަމަ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ހަވާލުކުރެވިގެން ކަނޑުދުކުރު ފެށް ފެށް އެ ހުއްޓަ ހަމަނު ސަމާކަ ކުރިމަތިވުގެ ޖަހަރާއިރާގެ ބާރުފަދި. ކަނޑުދުކުރު ދުއްލޭ ސަރުކާރާއި އަދި ޖެހޭ ޖާމިއާ މިހިސާބު އިންސާފު ކަނޑުޖެހިފައިވާ މަޖުބޫރުވެގެން. އިސްތިހާރުގެ ޙަޔާތްވެއްޖެއް މި ދަ ފުރަބަލާގެ މަސައްކަތާ ވެސް ފެއްޖެހިން އެއަށްދު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓުގެ ބޮޑުވުއި ތިބެއްދު އަދާވަރުކަން، ހިންގަވާނެ ހެދި އެކުލެވިދަ. 2027 ވަނަ އަހަރާއިއްޔާ ގެމަނުފުރި ދާއިރާގައި ސަރުކާރުން ވަޒީފާ ނުނިމި ހުއްޓި ގިނަ މަސައްކަތާއިން ނުރުއްޖި ހުއްޓި ބިއްދި މަސައްކަތާއިއްޔާ ފުރުޞަތު އަހަރާކަމުގެ އުދެވިދު. 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ބިޑެން އުދެވިދާ މަސްވެރި ގެމަނުފުރުޞަތު ބޮޑު އަރިސްޓޮގްރާޓިކާއި ކުރިއެ ސްޓިރަޖިކަން ބަރަފުކުރިމިއަޅަކުގެ ފުރުށަނި އުދެވިދު. ގެމަނުފުރުޞަތު، ކަނޑުދުކުރު، ދުއްވާދު އަދި ބިން ރަށުގެ ވެސް ބިޑާ ހިއްސާވައި މިހިސާބު ރަނު އެޗެރި ހުއްޓި ކުރިހަޖި ރައްޔިތުންގެ އުނަދަގޫ ހިސާބާގެ ހިއްސާ ނަޝީހަތު ސަރަހައްދުގެ ބަރަދުކުރުމަށް ބަޖެޓުގެ އުދެވިދު. 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ގެމަނުފުރުޞަތު ދުއްވާދުއްޔާ ކަނޑުދުކުރު ވެސް ރަށު ބިން ދުއްވާދު ހުއްޓި މަޖިޔާ-ފުރެފުރެސް ކޮޅުގެ މަސައްކަތާ ފެއްޖެހިން ކުރިއެއް އިއްޔާނި ބަޖެޓު. އަދި ޖެއްސާކާރު 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގެމަނުފުރި ދާއިރާއަށް ޖެއްސާ ސީ އެމް.ބިއުޓިސަރުގެ ދާއިރާއަށް ގެޖަހެއިއްޖެހިގެ އުނަދަގޫ އުދެވިދު ބިޑެން ބަޖެޓު. 2027 ވަނަ އަހަރުގެ

ބަޖެޓާކު ދެއްވަދުއާއި ގެމަނަފުއްބަހަށް ސަރުކާރުގެ ތަޖު ކަންފުޅިގެ ފަރާތުން އެސް.ޓީ.އޯ ޚަރަދުގައި ތަޖު ލިބެންދިޔާގެ ތަޖު ޒާއިންޖު ހަރަކާތް ހަދައި ބަޖެޓް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަދުގަނޑުގެ ފަހަކަ ނިސްބަތުއާއި އަދުގަނޑުގެ ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންނަށާއި ދިރުމަށް އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުން އަދަދު ވުރެ ދަރަ މާލިއްޔާތު ލިބުމަށް އެދި ދުވާލަހަމަ.
ދައްލު ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ މަޖިލީ ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ ގެންބަދު މުޤައްރަރު ސަލާމަތަށް.

މަޖިލީ ދައުލަތުގެ ގެންބަދު މުޤައްރަރު ސަލާމަތް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ފައިސާ 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރެވޭ ހުރަހަކުޅެއްވާއިވާ 57.9 ޕަސެންޓް ދަރަނިގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ޖައްސާ ހުރުމަށް އަމާޒުކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން ފާހަގަކުރަން. އަދި މި ބަޖެޓަކީ 2026 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުން ހުރަހަގެފައިވާ ބަޖެޓު ފުރަ ގެއްލެނިކަން 5.4 ޕަސެންޓް ދަރަނިގެ ކުޑަ ބަޖެޓެއްކަން ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓުން ފެށޭ އަދުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެން މި ދަނީ ދައުލަތުން ހަރަދު ކުރެވެން ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ދިގުމުން ގިނަ މަދުވެފައިވާ ހަރަންޖެހިފައި ވާކަން. އެގޮތުން ތަރުޖަމާ ހުޅުވައި، ޕަރ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގެއްލުން ގެނެސް، ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ދިރިއުޅުމަކަށް އުޅެވޭނެ މަގު ގެންނަންޖެހިފައި ވާކަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގައުމަށް ޕަރ މަޝްރޫއުތަކަށް ގެންސެވުން މެނުވީ އަދުގަނޑުމެންނަށް ދިރުމަށް ރައްޔިތުން އެދޭ އެންމެހައި ކަންތައްތަކާ ކޮށް، ރައްޔިތުން ޝަރަފުވެރި ދިރިއުޅުމަކަށް ބަރަދުންކުރުވޭނެ. މި ހަގީގަތު އަދުގަނޑުމެން އެބަ ދޭހަ ގަބޫލުކުރަން. އަދި މި ހަގީގަތު އަދުގަނޑުމެންނާ އެއް ހަމަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް މި ސަރުކާރުން އެއްވެސް ކަމެއް ނުވާ ކަމަކީ ދައުކަތް ވިސް ހައްޤުތަކެއް ދައުކަމުން މި ދަނީ ކަނޑައެޅިގެން ބޮޑުމަސް ތަފާތުކަމެއް. އެގޮތުން އަދުގަނޑުގެ ދައުލަތަކީ ފެށޭ ފޯރުވެދިނަ ވިސް ސަރުކާރުތަކުން އިދާރާތު ކަނޑައެޅިފައި ނުކުރެވިފައި ވާ ދައުލަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރު އައި ގޮތަށް އައިސް އަދުގަނޑުގެ ދައުލަތަކީ ފެށޭ ވިސް ކަނޑައެޅިފައި ދަނީ ކުރަމުން. ސޯވާލަކީ، މި ސަރުކާރު އައި އިރުގައި މި ގައުމު އޮތީ ކޮން ފަދަ ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައިތޯ. އަދުގަނޑުމެންނަށް ދިމާއައީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވިސް މަޝްރޫޢުތަކުން ފެށޭ ބޮޑުމަސް ދިމާލައި މި ގައުމު ޖެހިލުންވެފައި. މި ސަރުކާރަކީ މި ގައުމު ސަލާމަތް ނުކުރެވޭނެ. އަދުގަނޑުމެން އެ ބޮޑުވެސްނާ ކުރި ސޯވާލަކީ އެއީ ޕީއެންސީގެ ހަރަކާތް.
ބޮޑަކަ ބޮނި މި ގައުމު މި އެއްޗެ ހާލަތަކުން މި ޙުކޫމަތު ދައުލާފައި ތިމަންނަގެންނަ ގަބޫލުކުރަނީ މި ކަލެއް ނުވާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެކަމަކު އަދުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްޓްރޭޓެޖިކް ފޮރުމެއްގެ ހިކުމަތްތެރިކަމުން އެ

ވިޔަފާރިވާ ބޮޑެތި ޓޫރިޒަމަށް ދަރުމަވަންތަ، އެ ޓޫރިޒަމަށް ދައްކަމުން ބޭރުގައި ބުނަމުން ދިރިއުޅޭ އެ ޓޫރިޒަމަށް ދައްކައިދީއްޔާ ތިމަންނަމެން މި ތިބޭ ޕީ.އެން.ސީއަށް ބަދަލުވާނެ. މިގޮތް ހުރަހަކަށް ވީ އެންޓި-ޓޫރިޒަމް ގާތުން އެ ފައިސާ ދައްކާށް އިތުރު އޮތީމާ. އެ ބޭރުވުން؛ އެހެންނުނުން ނަމަ، މަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅާ ބޮޑުމުދަލު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެކަނިކަން ވެސް ނުންދާ އެމް.ޑީ.ޕީގައި ހުށަހަޅާ. އެހެން ހުރި ބޭރުވުން ތިބޭނީ ޕީ.އެން.ސީގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ތިން ރަށުގެ ބޮޑުއިން އެއް ރަށުގައި ބަނދަރު މި ވަގުތު ވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 90%އަށް ފުރި ބޮޑު ބައި ނިމިފައި. އަދި ރަށުގެ ހިނގަމުންދާ ނަރުދަމާއަކީ މީގެ ހަތް އަހަރު ކުރިން ގާތްގަނޑަކަށް ފަށާފައި އޮތް ނަރުދަމާއެއް. ވޯޓުލިބިއަށް ފަސް އަހަރު އެ ބޭރުވުންގެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކާ ހަވާލުކުރެވުނުގެން ކުރަން ފެށި މަސައްކަތް އަދިވެސް އެ ފުށުގެ ވެސް ނިމިފައި. 60%އާ ހަމައަށް ވެސް ނުނިމި. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރަށް ވެސް ގަވައިދަށް އެ ކުންފުނިން އެ ޖުޑީޝަލް ވަކިކުރުމުގައި ވެސް އެ ރައްޔިތުންނަށް އެ އަސާސީ ހައްގުތައް ކަނަވަރުކޮށްދިނުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޓެންޑަރުގައި ވެސް ހުރި ހަމަ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަމެއް ފާހަގަވުމުން. ކަރަންސީގެ އިތުރާ ވެސް ފާހަގަ އެއްވެސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެން ބަންދަށް މެދުކަނޑައިލާނަން އިނގޭ. (ބަންދުގެ ވަގުތަށް ޖަލްސާ މެދުކަނޑައިލުން) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދެވުމަށް ދަންނަވަން.

މަޑުވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ކަންކަމާ އިޤްތިޞާދީ ފަރާތް ވެސް ވާހަކަފުޅު ސަރުކާރުން ހަމަ ނަގައިގައި ރައްޔިތުންނަށް ދެއްކުމަށް ޖަހައި ކަމެއް ކުރުމުގެ އެއްވެސް ހައްގު ނިޔަތެއް ނެތި ފާހަގަވާ އެކަމު ފުރިހަމަކޮށް. އެ ފުރިހަމަ ވެސް އެ އަދި ދަނީ ނިމިފައެއް. ހަމަ އެގޮތަށް އެއް.އެމް.ޑީ.ޕީ ނިމިގެން. ނިމުނީ އެ ރަށުގެ މަތީ މަސައްކަތް ސަރުކާރުން ނިމިޔަ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ އެ ރަށް ކުރިއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ އެއްއެއްކަތަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެއްވެ ބޯޓު ބަލަން ކާ މަޑުވެލިގައި، މަޑުވެލިގައި ބުރަ އަހަރުވީއްޖެ ނަރުދަމާއެއް އެއްގަމަ. އެ ނަރުދަމާގެ، އެއީ 2017ގައި ހަވާލުކުރެވުނު އެކި ހަމަ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މެންބަރުއެއްގެ ކަންތައްތަކެއް. އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭރުވުން. އަދިވެސް އެ ނަރުދަމާ އެ އެކި އެއްބަސް ގޮތަކަން ކުރިއަށް ނުދެވި. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުން އެ ކުންފުނިން މި ވަގުތު ވަނީ އެ ނަރުދަމާ ވަކިކޮށް އެހެން ކުންފުނިޔާ ހަވާލުކޮށް، އެ މަސައްކަތް ވެސް ފެށުމުގެ މަޢުލޫމާތު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަޑުވެލީގެ އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް

ތިރީސް ފަސް ވަރަކަށް އަހަރުވެއްޖެ މަޖިލީހުގެ ބިމުގެ ދަތިކަން ފޮރުވައި، ރައްޔިތުން އެ ތަކުލީފުގައި އުޅޭތީ. ކޮންމެ ސަރުކާރުތަކެއްގައި އެ ވާހަކަ ދަންނަވައި އެ ސަރުކާރުތަކަށް ހުށަހެޅި ސިޓީތައް ގެންނާނެ އެއް ސަރުކާރަށް ވެސް ނަހީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ދަންނަވަނީ ފަސް ސަތޭކަ މީޓަރުގެ އާބާދީއެއް ނޫން. މި ދައްކަނީ ދެ ހާސް މީޓަރުގެ ބިމެއް އާބާދީއެއްގެ ވާހަކަ. އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ގޮތުން ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް، ފެން މި ވަގުތު ކަރަންޓްތަކުގެ ވަރަކަށް ރައްޔިތުންނަށް އެ ފޯރުކޮށްދިނުން އަސަރުކުރެއްވި. އާބާދީއާއި ނިސްބަތުން ބޭރުގަ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ހުރި ކަމެއް. އެކަން އަދިވެސް އެ ވަނީ ހުރިހައިން ނުދެވިފައި. މަޖިލީހުގައި މި ސަރުކާރުން މިހާރު އެ ހުރި ބިން ހިއްކަން ފަށާފައި. ބިން އެ ދަނީ ހިއްކަމުން. الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކައިރި މުސްތަޤްބަލެއްގައި މަޖިލީހުގެ ބިން ހިއްކާނެ. އިދާރާގެ މިހާރު މި ސަރުކާރުން ކުރެއް ނުވާ ވާހަކަތަކާ އިދާރާއި މަޖިލީހުގެ ހޯލުގެ ސްޓޭޖު އެ ދަނީ މިހާރު ހިއްކާކުރުމާ ހަމައަށް ތައްޔާރުކުރުމުން. ކޮބައިތޯ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކޮށްދިން ކަމެއް މަޖިލީހަށް؟ އެންމެ ފެށިގެން ވެސް މަޖިލީހައްކަން ނޯޓް އަރުވާފައި. މަޖިލިހަށް އެހާ ބޮޑު ތަނެއް އިމާރާތްކުރައްވާފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މި ސަރުކާރުން ހޮސްޕިޓަލްގައި ގިނަ ސަރަޙައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަޔަކު ބޮޑުވަނީ ގެނުވި މަސައްކަތް އެ ދަނީ ކުރިއަށް. އެ ކަމުގައި ބޮޑު އެބަ ދޭ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފުޅާ އެ ވާހަކަ ދެކެން ކުރެއްވި ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި ވެސް. މި ކަންކަމަށް މިހާރު ވެސް އެ ދަނީ ކުރިއަށް ވާހަކަ ވިދާޅުވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ސަރުކާރު އައި އިރުގައި މި ސަރުކާރަކީ 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ކަނޑައަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓާ ޖެއްސުމާ ފުރަތަމަ ސަރަޙައްދުގެ ބަޖެޓެއް. ޤާނޫނީ ގޮތުން މިން އަހަރު މި ސަރުކާރު ދިޔައީ ގައުމު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޖިލިސް އަޑުދޭނެ މަސައްކަތްކުރާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންކަން، ދުނިޔޭގައި އަނގަ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ވާގޮތަށް މި ގައުމުގެ ވެސް ނައިސްދާނެ ކަމެއް ނޫން. ދުނިޔެ އޮތީ ކޮންމެ ފަހަރަކު ކޮންމެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ނަގައި އެ ބަޖެޓުގެ ދަނޑުގައި ހަދަ މި ގައުމު ވެސް ދިޔައީ ވަމުން. މިހާރު ވެސް މި އޮތީ އެ ހާލަތުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ފަހަތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ގައުމު އިސްލާހުކުރައްވާ. ގައުމު ސަލާމަތްކުރުން. އަޅުގަނޑުމެން ކައިގެން ބޮޑުގެން މިބަން. ތަނެއް ނުހިއްޓާރަސް، އިމާރާތްތައް ނޫޅޭރަސް، ގައުމު ޤަރުޟުން އިމާރާތް ވެސް ކުރެވޭނީ. ގައުމުގެ މިނިވަންކަމާއި އިސްތިޤްލާލު ދެމެހެނީ ގައުމުގެ ކުރިއަރާނީ. އެހެންވީމާ، އެމް.ޑީ.ޕީން ހިސާބުކޮށްދިން ބޮޑު ފަހަރަކު، މިބޮޑު ޚަރަދާ ޚަރަދުވަމުން އެ ސަރުކާރުގެ އެ ބޮޑު ހިސާބުތަކުން ގައުމު ހަމަ ޚަރަދު ކުރީ ގައުމު ފަދަ ކުރަންޖެހިގެން. އެކަމުން ސަލާމަތްކުރުމުގެ. ކަންކަން މި ޑޮލަރަށް 3 އަހަރު ކުރި މަސައްކަތެއް އެއީ. 1.45 ބިލިއަން ޑޮލަރު ދައްކަވައިގެން މި ގައުމު މި އޮތީ ސަލާމަތްކޮށްފައި. މިއީ ޑޮލަރަށް 10 އަހަރުގެ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ނުކުރެވުނު ކަމެއް 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި އޮތީ ކުރެވިފައި. އެހެންކަމުން، މި ސަރުކާރުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ހިތުގެ އިހުލާސްތެރި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާއި އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި ހިތުގެ އިހުލާސްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުއަދާކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ވަގުތަށް މަޖިލިސް މެދުކަނޑާލައިލާނަން. ދެން މަޖިލިސް ފެށޭނީ 1 ޖަހާއިރު. 1 ޖަހާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތަށް އެދިލައްވައި މިހިރި ބޭފުޅުން ތަރުތީބުން މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވުމަށް ދަންނަވަން. ނެތް ބޭފުޅަކު ވެއްޖެއްޔާ ފުރުސަތު ފަހަރެއްގައި ކެންސަލްކުރަން ވެސް ޖެހިދާނެ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު އެބަ ނިންމަންޖެހޭ. ބަޖެޓު ކޮމިޓީން މި ބަޖެޓު ނިންމަންޖެހޭ ދުވަހަކީ މާދަމާ. އަދި ކޮމިޓީން މަޖިލީހަށް އައިސް، މަޖިލީހުގައި އަދި އެއް ފަހަރު ބަހުސްކުރަން އެބަ ޖެހޭ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓުގެ ފުރުސަތެއްދީގެން. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު ނިންމަންޖެހޭ ގަވާއިދު ބަލާ ގޮތުން މި މަހުގެ ނިޔަލަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދެން މި ދިގުދަންމައިގެންނުދެވޭނެ އެ ބޭނުންއިރަކު ވަކިއިގެން ފުރުސަތު ހޯއްދަވާކަށް. އެހެންވީމާ، މިތާ ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ފުރުސަތުދެއްވުމަށްފަހު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެހާހިސާބުން ބަޖެޓު ނިންމައިލާނަން ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:03 އިން 13:00 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. ހަމަ މި ދަންފަޅީގައި ވެސް ކުރިއަށް ގެންދަން މި އޮތީ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް. ފުރަތަމަ ފުރުސަތު އަޅުގަނޑު މި އަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ސަލީމަށް.

<u>ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކަމުގައި ޝުކުރު އަދާކޮށް ބޭނުމަށް ގަސްތުކުރަން. ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި އުފަމަން ލާޒިމުކޮށްފައިވާތީވެ. އުނގިޔައްވާށް ގަޑައިން މިކަން މި ކުރަނީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު ހަދާ މަޖިލީހުގެ ޒިންމާއެއް ކަމުގައިވޭ. އުނގިޔައްވާށް ގަޑައިން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮންމެ މާލީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން އެ އަހަރަކަށް ދައުލަތުން ހިނގާނެ ހަރަދާއި ލިބޭނެ އާމްދަނީއާއި ހިސާބު ހުށަހެޅުން

ބަޖެޓުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މި ދަންނަވާލެވޭނީ ހިތާމައާ މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައިވާ ތަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާއިތުވެދިޔަ 2 އަހަރު ވެސް މި ބަޖެޓުން ތަފްސީލު ފެންނަން ނެތްކަން ހިތާމައާ އެކު ދަންނަވައިލަން. އަދި އެހެންކަމުން، ހަމަގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައި ނުވާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. އަދި މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ބަޖެޓުގައިވާ މިންވަރަށް ވުރެ އިތުރަށް ހަރަދުކޮށްގެންނުވާނެ ކަމަށް. އަދި ބަޖެޓުގައި ވަކި ކަމަކަށް ވަކި ހަރަދެއް، ވަކި ކަމަކަށް ހަރަދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ނަމަ އެ ހަރަދު އެ ނޫން ކަމަކަށް ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. ނަމަވެސް، ހިތާމައާއި މި ހިނގާ އަހަރުން ބަޖެޓުން ފާސްކުރި ފަރުން އެކަމެއް، އެކަމެއް، އެކަމެއް ސިޔާސީ ވަޒީފާއެއް އުފެއްދުމަށް. އެތައްއެތައް މުއައްސަސާއެއް އުފެއްދީފި. އަދި އިސްތިހާރުވާނެ ފަރާތެއް އަހަރުގެ ގޮތުގައިވެސް ބޭނުން ވަނީ ބޯޑުތަކުގަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ މި ބަޖެޓުން މި ކަނޑައަޅާ ފައިސާ މި ކުރަންހުރި ކޮންކޮންކަމެއްތޯ. އެކަމަށް ހޭދަވާ ފައިސާ ފަރާތުން މި ސަރުކާރަށް މިވީ 3 ވަނަ އަހަރުވެސް މި ދަނީ. 2025 ވަނަ އަހަރު ކަނޑައެޅި ބަޖެޓަށް ޕްރައިމަރީކަމަށް ހުއްސަކުރުވެގެން ކަނޑައެޅި ބަޖެޓު ކަމުގައި ދަންނަވަ. އެންމެފަހުން ފަރާތުން ޕްރައިމަރީކަމަށް ހުއްސަކަމްވެގެން 5.2 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު ކަނޑައެޅި އިތުރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބަޖެޓުން މި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ޕްރައިމަރީކަން ލިބިގެންދިޔަ ތަން ފެނުނު. ހަމައެކަނި ޕްރައިމަރީކަމަށް ޖަހައި އެއްވެސް ކަމަކު އިމާރާތެއް އަދި އެއްވެސް ކަމަކު މަސައްކަތެއް ކުރިއަށްގެންދާ ދިނު، އެތުން ބިންގަޑެއް، ކުރުވުން މަސައްކަތެއް ނިމުނަކަން ފެނަކަށްނުވިން. އަދި ޕްރައިމަރީކަމަށް ހުއްސަކަމްވެގެން ބަޖެޓު ހުސްވެގެންދިޔަ އިރުގައި އެއްވެސް ތަރައްޤީކަމަކަށް ޕްރައިމަރީކަމަށް މަސައްކަތްދެއްވުމެއް ލިބިގެންދިޔަކަން ފެނުނު. ސުވާލަކީ، އެ ފައިސާ ބޭނުންކުރީ ކޮން ކަމަކަށްތޯ؟ މިކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2006 {2026} ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ އެއީ ސިޔާސީ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ. އެންމެފަހުން ފަރާތުން އެ ބަޖެޓުން ސިޔާސީ ދާއިރާއަށް ވީ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. ސިޔާސީ އެއްވެސް މަޝްރޫއެއް ފެނިފައެއް ނެތް. އެއްވެސް މަޝްރޫއަކަށް ހަރަދުކުރި ކަމަށް އެނގިފައެއް ނެތް. ކުރިން ލިބޭމުން އައި ސިޔާސީ ހިދުމަތްތަކެއް ވެސް ދިޔައީ ނެތިގެން މުދުކުރެވުނު. އަދި ޔާއްލާ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި 2019ގައި ކޮވިޑުގެ ނުރައްކާތެރި ހާލަތުގައި އެންމެހައި ގައުމުތަކާއި، ފުރޮޅުތަކާއި، ބަނދަރުތަކާއި، ވައިގެ ދަތުރުފަތުރުކުރުން ހުއްޓިފައިވާ ވަގުތެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖަހާލުނު ބަޖެޓަށް ހުރިހާ ބާރެއް ހުރިހާ ފަރާތަކުން ހުރިހާ ހިދުމަތެއް މި ގައުމަށް ފުރިހަމަކޮށްދީ ވިޔަފާރިތަކާއި މުޅި ދިރާގު މުޖުތަމަޢު އެކުލެވޭ ދަނޑުނަން ކަމެއް. ހިތާމައާއި ބޭސްސިޓީ، މިއަދު ބޭސްސިޓީއަށް ޖެހުނީ އެ ޖިހާދު ބޭސް ނުލިބިގެން ހާސްވެ ރައްޔިތުން، އާންމު ފަރުދުން ބޭސްސިޓީތަކަށް ބޭސްފިހާރަތަކުގެ ކުރިމަތީގައި ކުރަކާދިޔަ ގަޑިއިރުތަކެއް އިރު ވެސް އެ ބޭސްސިޓީތަކުން ބޭސް

ނުލިބިދާނެއެވެ. އަދި ހިތާމައަކީ ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓަކީ ބޭސްލައިނަކުންނާ، ފަރުވާ ހޯދަމުންދާ އިކޮނޮމީ ފަރާތްތަކަކުން
އެ އެޗް އެރިޔާރިކަން ވީ ސަރުކާރުގެ ދާޚިލީ ސިޔާސަތުގެ ސަރަޙައްދު ލިބިގެންނުދާނެއެވެ. ނިކަން ވިސްނައިލަބަލަ އާސަންދަ
ރިޢާޔަތްކުރަން ކަމަށް ވިދާޅުވި މަސައްކަތް ފުރި ސަރުކާރު. އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް މި ދަނީ ދުވަހުން ދުވަހަކަށް ވުރެ
ދަށްވަމުން. އާސަންދަ ރިޢާޔަތްކުރަން ކަމަށް ވިދާޅުވި މަސައްކަތް ފުރި ސަރުކާރުން އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތްތައް ގެނާ
އަދަދުން ކުރުވާވަރަށް ދަށްވެގެން ހިނގައްޖެ އިޤްތިޞާދީ ބައިސް. މިއީތޯ އެ ބުނާ ރިފޯމަށް؟ މިހާރު ރިފޯމެއް ވެއްޖެއްޔާމުން
އެބަ ޖެހޭ ހުއްޓައިލަން. ކުރިން އެ ލިބުނު ގޮތަށް އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ބަޖެޓުން ލިބެން އެބަ ޖެހޭ. އަދި
ޕީއެސް! މީގެ ކުރިން މި ސަރުކާރުން ބަދަލުކުރީމަ ދުރަށްގެ ގޮތުން ބޭސް މި ރާއްޖެއިން ލިބޭނެ ކަމަށް. މިހާރު ތިން އަހަރު
ވެގެންދިޔައީ. މި ރާއްޖޭގައި ކޮން ރައްޔިތަކަށްތޯ ދުރަށްގެ ގޮތުގެ ބޭސް ލިބިފައިވަނީ. ހަމައެކަނި ވެސް އަދި އެ ރައްޔިތަކު
މި ގައުމުގައި ނެތް. އަރު ވިދާޅުވި ބޮޑު ބަޖެޓާ. އާގެ ފައިސާ ހަރަދުކުރަނީ ނިންމަމުއް. ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ލިބުން
އެއްޗެއް ފައިސާ ކަމުގައިވިއަސް، ވި ލުއިކޮށް ނޫން. ސުވާލަކީ، އެ ފައިސާ ހަރަދުކުރީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ؟ އެބަ ޖެހޭ މިކަމަށް
ޖަވާބުދާރީވާން. ދިވެހި ރައްޔިތުން އެބަ އެދޭ އެ ފައިސާ ހަރަދުކުރި ގޮތް ތަފްސީލުކޮށް ކަށަވަރުކޮށް. އިޤްތިޞާދީ ބައިސް؛
ކުރީ ދެ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހަރަދު ކުރަކަށް ކަމަށް ވިދާޅުވި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ކުރުގައި ވިދާޅުވި އެއްޗެއް ފައިސާ ކަމަށް
ހަރަދު ކުރިކުރުމަށް އެވަނީ ފިޔަވަޅެއް ފެންނާކަށް ނެތް. މިސާލަކަށް، ސަބްސިޑީ ރިފޯމުކުރާނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި އޮތް
ނަމަވެސް މި އަހަރު ވަނީ ސަބްސިޑީއަށް ކުރާ ހަރަދު އެއާއި ގުޅުވައި އިތުރުވެގެން ގޮސްފައި. އެހެންކަމުން، އެ ވިދާޅުވާ
ރިފޯމު ގެނައުމަކީ ވެސް ނުގެނައުން ރަނގަޅު ވާނީ އިޤްތިޞާދީ ބައިސް. މި ބަޖެޓު ފާސްކުރުމާއެކު އެންމެ ފަހުން މި
މަޖިލިހަށް ފާސްކޮށްދިން ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހޯދުމަށް ގޮތްގޮތް އެއްޗެހި ފަރުވާ ބަޔާންކުރަނީ ދިއުމަށް މަސައްކަތް ނުކޮށް.
އިޤްތިޞާދީ ބައިސް؛ މި ބަޖެޓުން ފެންނަނީ ކުރިއަށް ވެސް ހަރަދުކުރެވޭ ބޮޑު، ނަމަ ދަރަނި ބޮޑު، އެހެންކަމުން ކުރުވާ
ކަންތައްތައް މަދުވެގެންނުދާނެއެވެ. އައި ހަރަދުގެ ގޮތުގައި 6.6% އިންފްލޭޝަނަށް އިތުރު އާމްދަނީއަކީ 3.4%. އެހެންކަމުން،
9.4 ބިލިއަން ޑެފިސިޓުގެ ގޮތުގައިވާނެ އެބަ ވެސް. މި ސަރުކާރުން އަމާޒު ހިފި މާލީ ދަރަނިތަކާއި އެއްކޮށް ފައިސާގެ
ހިސާބުތަކުން މި އަހަރުގެ މިހާރު ބަޖެޓުން ވެސް ދަރަނިތަކަށް އެބަ އޮނިގަނޑު. ގޮތްތަކަށް ގެނައި ބަދަލުތަކާ
އެކު 9.4 ބިލިއަން ދަރަނި ލިބޭނެ ކަމަށް ކުރިން ބޭނުން ނަމަވެސް އެއީ ނުލިބުނު. އެހެންކަމުން، ހަރަދުތައް އިތުރުވާ
ނަމަވެސް އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ދަނީ ދުވަހުން ދުވަހަށް ދަށްވެގެންދާ ފާހަގަކުރެވޭ. އިޤްތިޞާދީ ބައިސް؛
އަންނަ ވެސް ބަޖެޓާ ފާސްކުރުމުގެ އިތުރު ސަރުކާރުން ހަރަދުކުރާ އިރު އިމްޕޯޓްތައް މާލީއަހަރު ސަރުކާރުން
ވެސް ޤާނޫނުގައި ހުރި ދާއިރާތަކުން އެކަ ވިސްނައިލަންޖެހޭ. އެކަމަކު ފަރާތްތަކުން އިމްޕޯޓު މައުލޫމާތު ކުރުގައި ވާ
ކުރި އަދި ބުރަވެރިވާ ވިޔަފާރިތަކާ އެކުލަވާލުމަށް ވަރަށް ދުރުގަ ކުރޭ. އެ މުއައްސަސާ؛ ކުރި އަދި ބުރަވެރިވާ
ވިޔަފާރިތައް ނުވަތަ އަމިއްލަ ގައުމުގެ އިމްޕޯޓު ތަރައްޤީ ތަރައްޤީގެ ދާއިރާތަކުގައި ތާއީދުކުރާ މިސާލެއް. މިސާލެއް

ގޮތުން ދަންނަވަން ނަމަ އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ތޮއްޑޫ ދާއިރާ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ވާނީ ނިމިދިޔަ ފަސް އަހަރުގައި ދުއިސައްތައަށް ވުރެ ގިނަ ކުދި އަދި މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިވެރިން އުފެއްދިފައި. އެއީ މުޅިން އާ ވިޔަފާރިވެރިން. މިއަދު އެ ވިޔަފާރިވެރިން އެ ގޮވަމުންދަނީ އެ ވިޔަފާރިތަކުގައި ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ނައްތައިލައިދިނުމަށް. އެކަމަކު ޕީއެންސީ ކުރަނީ. މިއަދު ތޮއްޑޫ ދާއިރާގައި ދުވެލިޔާގެ ޚިދުމަތަށް ބަލައިލި ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މާލޭގެ ވިޔަފާރިކުރާ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި ތޮއްޑޫ، ރަސްދޫ އަދި ރާއްޖޭތެރޭ ރަށްރަށުގައި ތިބި ވިޔަފާރިވެރިންނާ ހުރި ތަފާތު ބޮޑުކަން. މިގޮތުން މާލޭގައި ދިހަ ހާސް ދުނިޖެން މައްސަލަ ނުގޭ އަދަދު، މި ދެންނެވި ރާއްޖޭތެރޭ ރަށްރަށުގައި ތިން ސަތޭކަ ދުނިޖެން މަސައްކަތް ޓެރިފް ގޮތުގައި ނަގަމުންދޭ. އަޅުގަނޑު މިކަން ހުށަހަޅަނީ އިޤްތިސާދީ ކަންތައްތަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅުކުރެވޭ މުޅިންހެން ވީމާ މިހާ ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް ބާއްވައިގެންނުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. އަދި ޕާއްޓީ، އެސްޓީއޯއާ ފެރީއިން މިއީ ގިނަ އަދަދެއްގެ ފޮނުވާ ޖިރާވާ ހިނގަމުންދާ ރަށްތަކެއް. އެސްޓީއޯއާ ފެރީއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ފޮނުވާ ޖިރާވާ މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން. ބޯޓްސްގައި ހުރި ތަފާތު ބޭނުންކުރާ ސަބަބުން، ބޯޓްސްގެ އިންތިޒާމްތަކުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އިންތިޒާމަކަށް ދަތިވެއެއް ހުރި. އަޅުގަނޑު އެދެން ބޭނުމީ މަގުޖެ މިހިރަސް ޖޫރިމަތުގެ ރިސާލަތު ހިންގާ ފަރާތްތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިކުރި ތިން ހަފުތާ ހިންގާ ފަރާތްތަކާ އެ ބޯޓްސްގެ ތަފާތުކުރުމަކީ ބަހައި ބޯޓްސްތަކާ ކަޅަތަރިޖެހުންކުރުމަށް. އަދި މިގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު އެދެން ގޮތެން ބޯޓްސް ގޮތުގައި އެ ނުވާ ފެއިސާ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބިޔަ ގޮތުގައި އެ ތަންތަން ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް. މީގެ ބޭނުންކޯޓްސްގެ ނުވާ ފެއިސާ. ހިތްވަރަކީ މިގެން އެކުވެ ފައިދާއެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، އަޅުގަނޑު އެދެން މި ގޮތުން ބޯޓްސްގެ ގޮތުގައި ނުވާ ފައިސާއިން ކުރިއަރާފައިވާ އެއްވެސް ހުރި ކަންތައްތަކަށް. ސާފުކޮށް ދަންނަވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބޭނުން. ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ބަދަލުގައި ހިސާބުކުރުމަށް ދެން ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ފުރުޞަތު. ރީތި ބަދަލު. މިއީ ހިތްވަރެއް ލިބިދޭ ކަމެއް، މިގޮތުން ދަޢުވާ ލިބިދޭ އެއް ބާރު ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިނގަމުން ދިއުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެން. ރަނގަޅު ސަރުކާރުން ދަމަހައްޓަން ޖެހޭ ކަމެއް. ނުވަތަ ސަރުކާރަށް ތަރައްޤީ ފަރާތަކުން އެދެނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ރަށްރަށަށް ދޭ ފުރުޞަތު. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވާން ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކަކަށް. ކުރި ގޮތުގައި މި ޤާނޫނީ ހިތްވަރު ފުރިހަމަ ކޮށްދީ ވަގުތު ހިތްވަރެއް ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ދަޢުވާ ފަހަރު ސަރުކާރު ތިބެދުން ދަޢުވާ ފަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ބާޖެޓްގެ ވެރިކަން އާރ.ޖީ.އެމްގެ ހިތްވަރު ފުރި ހަމަ ސަޕޯޓުގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިތްވަރުން ގެނައީކަމަށް. ހިތްވަރުން މިއަދު އާރ.ޖީ.އެމްގެ ހިތްވަރު ފުރިހަމަ ކުރަން ފެނިގެންދާނީ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ; ޝުކުރު މަސައްކަތް ފުރި ގޮތަށް

ކުރިއަށްދިޔަ ނަމަ، ބަޖެޓަރީ ކުރިއަށްދިޔަ ނަމަ އަދުގަސްޖެހުންނަން މިދިޔަ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހާ ހަމައަށް އެ ހިދުމަތް އޮންނާނީ ފުރިހަމަވެފައި. މިކަމުން މި ކަނަވަރުކޮންޑީ މި ސަރުކާރުގެ ނާކާމިޔާބުކަން. މި ސަރުކާރުގެ ދުރާލާ ސިޔާސަތެއް މި ކަމަށް އޮތީކަން. އެހެންނަމަވެސް، އަދުގަސްޖެހުމަށް ފަހުރުވެރިކަމާ އެކު ދަންނަވައިލަން، އަދުގަސްޖެހުން ހިމެނޭ ތޮއްޑޫ ދާއިރާ. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގައި މިއަދު ދަތުރުފަތުރުގެ ހިދުމަތް ހައި ސާފުކުރުމައި ދެމުން އެ ދަނީ އެ ދާއިރާއަކީ ފުރާ ގޮތްއަރައި ޕޮކަތް ބޭރިޖަމަން މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ރަށަކަށްވާތީވެ. މިއަދު ތޮއްޑޫ، ރަސްދޫ، އުކުޅަސް އަދި އ. އަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ މީހުން މާލެ އަދި ކައިރި ރަށްރަށަށް އެ ދަނީ ހައި ސްޕީޑް ލޯންޗުތަކުގައި ކުޑަ އަގެއް ނަގައިގެން. އެކަން އެ ސަރަހައްދުތަކުން، އެ ކަން ދަތުރުފަތުރުގެ ހިދުމަތް އެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ ސިޔާސަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާ ކުރިއަރާފައިވާ ސަރުކާރުގެ، މި ބޯޓު އާރު.ޓީ.އެލްގެ ހިދުމަތް ނުލިބޭނެ ކަމުގައި ވިސްނާ މި ތަނުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިނގާދާނެ ހިދުމަތް އެއް އަދި ވަކި ކުޑަ ރަށަކަށް ދަތުރުކުރެވޭނެ ގޮތް ހަމަޖެއްސުން. އަދުގަސްޖެހުން އެބަ އިނގޭ ކުރީ ސަރުކާރުން ލިބުނު ރެކޯޑުތަކާއި ބޭރުގެ ދަރަނި ޖެހޭ ހާލަތާ ހަވާލުކުރެއްވި ސަރުކާރުން ދަރަނި ނަގަމުން ހިނގަނީ ވަރަށް ގިނަ ރަނގަޅު ބޭނުންތަކަށް ކުރާ ކަމެއް ނޫން ހިސާބުގެ ދަރަނި ނަގައިގެން ކަމަށް. ފައިނޭންސް ސަރުކާރުން މިއަދު ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަނީ 2024 ވަނަ އަހަރު ހޭދަ ކުރާނެ ބަޖެޓަށް ބޭރު އެހީތެރިކަމާ އަދި އަމިއްލަ ފައިދާ ނުލިބޭ ގޮތަށް އޮތް ދަރަނި އިތުރުވެފައި. އަދި ޓެކްސް ނެގުމުގެ ރޭވުންތަކުގައި ވެސް ރަނގަޅު ސަރުކާރެއް ނުވާކަން ފާހަގަ ކުރަން. ޑޮމެސްޓިކް ދަރަނި ސަރުކާރުގެ އެކި ހިސާބުތަކުން ނަގާ ބިލާ ހަރަދުތަކާއެކު ވޭތުވެދިޔަ ދަރަނި ކަނޑައަޅާނެ ގޮތް ހަމަޖެއްސުން ވަނީ ލިބިފައި. ފޮރިން ދަރަނި ފުރިހަމަ ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ވަރުގަދަ ބޭރު ކުރިމަތިލާ އިކޮނޮމީއެއް ބަލާއިރު ބޭރުގެ ދަރަނިއާ ގުޅިގެން މިސާލަކަށް ބޭރުގެ ދަރަނީގެ ބަދަލުގައި ދެއްކެމުން ދާނީ 2023 ވަނަ އަހަރު 238.2 މިލިއަން ޑޮލަރު، 2024 ވަނަ އަހަރު 246.5 މިލިއަން ޑޮލަރު، 2025 ވަނަ އަހަރު 298.3 މިލިއަން ޑޮލަރު. ކޮންމެ އަހަރަކު މި ދަރަނި ބަދަލުގައި ދައްކަން ޖެހޭ. ހަމަ މިހާރުވެސް އަދި މި އަހަރުގެ ކުރި ދަރަނި ނުލިބޭ. އަދުގަސްޖެހުން އެބަ ޖެހޭ ކަމަށް މި ދަރަނި އަދި މިދިޔަ އަހަރުތަކަށް ވުރެ ބަދަލުވެފައިވާކަން. އަދުގަސްޖެހުން އެބަ ފާހަގަ ކުރަން ވީހާ ދަރަނި، ދައުލަތުން ކުރާ ހަރަދު ކުރުކޮށް ކަމަށް މި ބަދަލަށް ހަމައެކަނި ވެސް ކުރާކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަދުގަސްޖެހުން މި ފެންނަނީ އިތުރަށް އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރުމަށް. މިހާރު އަދުގަސްޖެހުން މި ސަރުކާރުން އަދުގަސްޖެހުން މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާ ކަމުގައި މި ސަރުކާރުން އިތުރު 3 އިޤްތިޞާދީ ހުށަހެޅުމަކީ މިހާރު ވެސް ވަކި ނިންމާފައި. އަދުގަސްޖެހުން ސްޓާރޓްއަޕް ބިޒްނަސް ތަރައްޤީކޮށް ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުން ކަށަވަރު. މިގޮތުން ރަށްރަށުގައި ހުރި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސީ ގޮތުން ފަހިކުރުން ދެން އިތުރު އެއްވެސް ކަމެއް އެބަ ކުރޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަދުގަސްޖެހުން އެބަ ޖެހޭ އަދުގަސްޖެހުމުގެ ދާއިރާ، އެއްޗެހި ދާއިރާތަކަށް ދާ ދާއިރާތަކުގައި މި ރަށްރަށުގެ އިޤްތިޞާދީ

ރަނގަޅު އާމްދަނީއެއް ހޯދައިދޭ ދާއިރާއެއް ކަން. ޓޫރިޒަމް ދާއިރާގެ އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ ކަންކަމަށް ބަޖެޓާ އިތުރުގައި އަތޮޅުތަކުން މިއަދު ހިތާމަކުރަންޖެހޭ އަތޮޅުތަކުން އެ ކަންކަމާ ދުރު ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ދަރަޖައިގައި ކަންކަން ހުރި ކަމުގައި އަތޮޅުތަކު ފާހަގަކޮށްލަން. އަތޮޅުތަކުން ދާއިރާއަކީ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ހޯޓަލް ޓޫރިޒަމް އަދި ދަނޑުވެރިކަން އަދި މަސްވެރިކަން ވެސް ކުރަމުންދާ ދާއިރާއެއް ކަމަށް ވީ ނަމަވެސް އަތޮޅުތަކުންނަށް މިއަދު ޓޫރިޒަމް އެކަނި ނަޒަރުހިންގާލިޔަސް 1200 އެނދަށް ވުރެ ގިނަ ޓޫރިސޯޓް އެނދު ޓޫރިޒަމްގައި އެކަނި އެބަ ހުރި. ހިތާމައަކީ މިއަދު މި 1200 އެނދު ހުރި އިތުރުގައި އެ ތަންތަނުގައި އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް ވެސް ފުރިހަމަވެގެންނުދާކަން. އެއްގަމުގެ ފަރާތުން ޓޫރިޒަމާއި ޖަޒީރާތަކާއިވެސް ދުރުން މި ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓުތަކުގައި، ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ބަޖެޓުތަކުގައި ބަރާބަރަށް ދަލާއި ފަރާތުން ހުރިހާ ޓޫރިސްޓުން ފަރާތުން ބަޔާން ކުރަމުން ދަނީ ބަހާލާ ކަމެއް. އެއްގަމުގެ ފަރާތުން ފަރާތުން ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓުތަކުގައި ދިރާސާ ކުރެވިފައިވާ ކަމަށް މި ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓުތަކުގައި ފަރާތުން ފަރާތުން ދިރާސާ ކުރެވިފައިނުވާކަން. އަތޮޅުތަކުން ދާއިރާގެ ޓޫރިޒަމްގެ މަސައްކަތް ވަނީ މި ސަރުކާރު؛ އަތޮޅުތަކުން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހަވާލުކުރި ނަމަވެސް މަސައްކަތް ވަނީ ނުހުއްޓިފައި. ހަމައެއާއެކު، ރަސްމީގެ ބަނދަރު އެއީ އަދިވެސް އަތޮޅުތަކުންނަށް ފުރުޞަތު ގެނަ ވިއްސާރަ އިންސާނުން ތަރުތީބާ ނޫނީ ރަސްމީގެ ބަނދަރަކީ އެއީ އަދިވެސް އަތޮޅުތަކުންނަށް ދަތިކަން ގެނަ ވިއްސާރަ ދުވަސްވަރުގައި ފެއްސިއްޔާ ތަރުތީބުކޮށް ބަނދަރުތައް ނުކުން. އަދި އެހާއެކު އަތޮޅުތަކުގެ ފާހަގަކޮށްލަން، ރަސްމީގައި އަތް އަތޮޅު ރަސްމީގެ، މި ދާއިރާއަށް އަތޮޅުތަކުގެ ވަޒީރު މި މަޝްރޫޢު ވަޢުދުވެފައިވާ ސިޔާސަތު ބޮޑު ވަޒީރު ސަފާރީގެ ތަރައްޤީކުރުމުން މިހާރު އެ ތާނގައި އަތޮޅު ނިސްބަތް ޕްރޮޖެކްޓު އެކުލަވާލި ޖެހޭ ކަނޑުފަށް ވައްޓާލާ ވަތަރުތަކުގެ މަސައްކަތް އެއީ އިން ސަރުކާރުން އަތޮޅު ނިޒާމު އެ ވަތަރުތަކާ ވެސް ބޭނުންކުރާ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އަތޮޅުތަކުން ފަރުން ދުވަހުގެ ބިން ދުވަހުގެ ޖާގަތަކަށް، ދުވަހުގެ ބަޔާންކުރަނީ ގޮތުގެ ދަރިކަން ރައްޔިތުން ބަޔަކު ދެކެވިގެން ބިން މިދިއަ ފާހަގަ ކައުންސިލު އިންތިޒާމްކުރި 2 މަސް ތެރޭގައި ދިރިހުރި....

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވީ. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.

<u>ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ބައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓަކީ ފަންސާސް ނުވަ ބިލިއަން އަށް ސަތޭކަ ހަތަރު މިލިއަން ހަތަރު

ލައްކަ ސާޅީސް ހާސް އަށް ސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހާސް ދިވެހި ރުފިޔާ. ދިރުހަމުން ކިޔާ ނަމަ، ޔޫ.އޭ.އީގެ ފައިސާއިން ކިޔާ ނަމަ ސާޅީސް ބިލިއަން ދުއިސައްތަ ނުވަ މިލިއަން ލައްކަ ދިހަ ހާސް އެއް ސަތޭކަ ސާޅީސް ހަ ދިރުހަމް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދިރުހަމުން ވެސް މި ބަޖެޓް ކިޔާ ހިސާބަށް ހާރުގެ ކަސްރަތްތަކަށް ގޮއްސަ މި އޮތީ. ރަސްމީކޮށް މުޅި އުޅޭގައި މިޤްދާރުތަކާ ގަވާއިދު ވިޔާފާރިވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގައި ދިރުހަމް ވެސް ހިމަނަންޖެހޭ ހިސާބަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި ހާލު ގޮއްސަ. ވިއްޔަތެއް ކަމެއް؛ އަޅުގަނޑު ވަޒީރުގެ ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމުން 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ވެސް ވަރަށް ބޮޑުސިޔާސަތެއް ދަންނަވާ. އަޅުގަނޑަށް ބަޖެޓް ފޮތުން، ފޮތް ބަލަބަލާ، ވަރަށް ދެކޭން ފޮތް ބަލައިލީމުން. ފޮތުކަން އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނުނު ހަމަތަކުރު ވިޔަކައިގެން ލިބޭނެ ކަމަށް މި އަހަރު ލިޔެފައި އޮތީ އެބީގައި އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ އެއްވެސް އަދަދެއް އޮތް ބަޔާނެއް ނުފެނުން. އެހެންނަމަވެސް، ވަޒީރު ވާހަކަފުޅުގައި ހުރި މަޖީދު ވިއްކި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ބާކީ ހަތް ސަތޭކަ ބިލިއަނަށް. އެ ވެސް މިއަދު ނެތީ. އެއީ ވަރަށް ޖަމާކުރި އަދި ޚަރަދުކުރެވެން ގެނައްސަ ހުރި މަޖީދެއް. އެ މަޖީދުގައި ފަރާތްތަކަށް ވިޔާފާރި ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުސްރަތުޖަޅަށް ވެސް ފެނުން. އެ ފަރާތް ދިނުމަށް ކޮން ދިރާސާކުރާ ވެސް ބަޖެޓް ފޮތުގައި ފެނުނުކަމެއް ނެތް. އެ ފަރާތާއި ވެސް އޮތީ ބަޖެޓުން ދުރުން ލިބޭނެ. އަދި ދެން އެއާ ހުރި އިޤުތިސާދު އެއްގޮތަށް ސަޕޯޓާއި އެކަށަ ވެސް ވިޔާފާރިވެފައި ހުރިއަކުން ވެސް އަހަރުގެ ވެސް އެއްކަމެއް ކުރެވޭނެ އަދި މަޖީދު ފޮތުގައި ފެނުނުކަން ނެތް. އެ ވާހަކަ ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަން ބޭނުން. އިޤްތިސާދީ ރައީސް؛ ކުރިއަށް މި ދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރާއި ޕީ.އެން.ސީގެ 4 އަހަރަށް މިދާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓްގެ އަސާސްތަކަކީ ބަލާ އިރު 2019 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީން ސަރުކާރަކީ ބަޖެޓަކީ 30.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޕީ.އެން.ސީގެ ފުރަތަމަ އަހަރު 2024ގައި ސަރުކާރުވުން އަދަދަކީ 52.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 22 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތަފާތެއް. 2020 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ 2 ވަނަ އަހަރު 33.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޕީ.އެން.ސީގެ 2 ވަނަ އަހަރު 56.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 23 ބިލިއަންގެ ތަފާތެއް. 2021ގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ 3 ވަނަ ފުރިހަމަވުމުގައި 34.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޕީ.އެން.ސީގެ 3 ވަނަ އަހަރު 2026 ވަނަ އަހަރު 64.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ތަފާތަކީ 30 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2022 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް 36.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2027 ވަނަ އަހަރު، ކުރިއަށް މި އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 23 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތަފާތެއް. ކޮބައިތޯ ވަރަކަށް ތަނދޮރުއޮޅި ކަމުގައި ވިހާސް ވެސް މި ބޭނާ 23 ބިލިއަނާއި، 20 ބިލިއަނާއި، 30 ބިލިއަނާއި، 27 ބިލިއަނާއި އެކުގައި ޖުމުލަ 4 އަހަރަށް މި ސަރުކާރުތަކުގެ 225 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ 4 އަހަރުގެ 125 ބިލިއަން. 100 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ތަފާތެއް އެބަ ހުރި މި ބަޖެޓުތަކުގައި މި ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި. ކިހާވަރަކަށްކަމާ ގެންދެވީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއާ މި ދައުލަތް ވާރަކަމެއް ކުރި ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮނޑި މި ސަރުކާރުތަކުން ދައުރު ވާރަކަ. އެއާ ގުޅިގެން ނަގާގައި ފަރާތެއްގެ ދިރާސާއަކުން މުސްތަޤުބަލުގައި ވާނެ އެ ވިޔަފާރި ސަރުކާރުތަކަށް 3 އަހަރު ދުވަހު، 3 އަހަރު ތެރޭ ކަމެއް ކޮންމެދުވަހަކުވެސް މި ގޮތަށް ގޮސްފައި ދައުލަތުގެ 100

ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ލޯނުދެއްކުމާއި ރައްޔިތުން ސުވާލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ކިހާވަރަކަށްތޯ ލޯނު ދައްކަނީ. ކޮންކަމަކަށްތޯ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވުނީ. ކޮން ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއްތޯ ހިންގުނީ. ހިނގަހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހުއްޓިފައި ހިނގާވަރަކަށްތޯ ސުވާލުކުރުމުގެދަށުން އެބަ ޖެހޭ. އެ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބު ދޭނީ ރައްޔިތުން. ވޯޓުން ދޭނީ، 2028 ވަނަ އަހަރުގެ އެ ވޯޓުން އެ ޖަވާބު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ދޭނެ. އެއާއެކުގައި ގަރުޒުވެރިކަމުގެ ބަޖެޓު މި ދިޔަ އަހަރު ފާސްކުރި 26 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ، 25 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ، 28 ވަނަ އަހަރު ގަރުޒެއް ނުހުންނާނެ. އެދުން ފުއްދައި ނުހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ވޯޓުން އެ ދައްކާލާނެ ސަރުކާރަށް. އެ ވާހަކަ، އެހެން ދައްކާން ވާހަކައެއް ނެތިމަ ޖަލްސާތަކުގައި މިހާރު މި ދައްކަނީ ތިމަންނަމެންނަށް ހަމަގައިމު ވެސް މަސައްކަތްތައް ނުކުރެވިފައި މި ބޭނުން ލޯނު ދައްކައިގެން. ލޯނުގެ ދައުލަތާއި ގާސްކުރުވުނުވަތަ އަދުވަސް މި ދުނިޔޭ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު. ދުނިޔެ އަށް ދިޔަ ޖެހުނީ މި ވެސް ބަދަލުކުރުމަކަށް ދިރުހަރަހަން. ދިރުހަރަހަން ބަދަލުކުރެވޭ ގޮތަށް މި ބިލިއަނުން އަދި އަހަރެން ރިޕޯޓުން އެ ވާހަކަ ވެސް. ދުން މިއަދުގައި ބައެއް އިންޑެކްސް ދެންބެރުން ޓްރާންސްޕެރެންސީ އިންޓަރނޭޝަނަލް ވެރިކަމާ. ސްޓޭޓްމެންޓުގައި އާސްޕެކްޓުން ރަމްޒުކޮށްޖެހުމުގެ މަ ވަށްދުވަތާ އޮތީގައި އާސްޕެކްޓް. އާސް ހަރުކަތެއް. އާސްޕެކްޓުން ޕެންޓާއި ނުވާ. ކަރަންޓާއި ނުގެބޭ އާސްޕެކްޓް. ގެއްލުން ކޮރަޕްޝަން ދަރިވަރުން އެބަ ބޭނުމަކުން މަސައްކަތް ކަނޑުހެއި، މަސައްކާ! އާސް އެބަ ހުއްޓޭ ހަރުކަތްކުރައި. އާގެ ރިމޯޓުން ސްޓޭޖް ނުޖެހޭސް ވާހަކަ. އެ ފެނުނުއް ނުވޭ. ފިޔަވަޅު އާސްޕެކްޓޭ. މިއީ ހާމަކަމޭ. މި ހާމަކަމައި އާސް ހަރުކަތްތަކުން މި އެގޮވައިރުން، މި ވާހަކަ މިބާރަގައި އަވައްސަ މި ދައްކަނީ. ވަޙީރު ދައްކާފައިސް ވެސް ރައްސާޖީރުޒަރީއާ ދައްކާއިރު ވެސް ކަނޑާ އަހަރަކު މި މަޖިލީހުގެ ހުއްދަ ހަމަސޯ ހަރުކަތްކުރާ ކަމުގެ އެ ހިއްސާ ބައްރާދަގައި ވެސް އެ ވާހަކަ އެ ދައްކާލަނީ. ތަފްސީލާއި ނުކުތާ ބަޖެޓްގެ ވާހަކަ އަދިވަސްދެން ދައްކާ. މި ކޮމީ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް 2005 ވަނަ އަހަރު ހަރަކާތް މަގުބޫލު ފެށިގެންދިޔަ ކޮމިޓީ ޓްރާންސްޕޯޓް ބަޖެޓުގެ ސަރުޖު. ހުރިހާ ތަފްސީލެއް. ހުރިހާ ތަފްސީލާ އެއީ. މިހެ އެންމެ އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓު ތަފްސީލާއެކުގައި ކޮމީ ޓްރާންސްޕޯޓުގެން އައި ރުފި، އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް މި ކޮމީ. މި ދެ ޓީމުގައި މި ކޮމީ އެ ތަފްސީލް. މިހާރު އަދުވަސްދެންނަށް މި ލިސް ޓީމުގައި އެކަށޭގެ ވެސް ހުރި އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް. ތަފްސީލާ ހުރި ކޮމީ އަދުވަސްދެ މި ދަރުނަކަރު. މި ކޮމީ 2024 ވަނަ އަހަރު ޓްރާންސްޕޯޓް ބަޖެޓު. ކޮމް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ނޮވެންބަރު 2023ގައި 24އަށް ޓްރާންސްޕޯޓަން ގެނޫން ބަޖެޓުގައި ހުރިހާ ތަފްސީލާ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް. ވަކި ރަށްރަށް ބޭނުންކޮށްގެން ނޫން. ހުރިހާ ރަށްރަށެއް އެ ރަށްރަށަކުން ބޭނުންވާ އަދަދު ހުރިހާ ރަށްރަށަކުން ތަފްސީލާ އެކަމުގައި. އަޅުގަނޑު އަތްޖެހި ހިމާޔަތްދިން އެބަ ކޮށް ޖަހާލައި، އަޅުގަނޑު އަތްޖެހި ހިމާޔަތްދިން އެބަ ކޮށް 43 ޕޮއިންޓް އެބަ ކޮށް ޖަހާލައި. 43 ޕޮއިންޓްގެ ވާހަކަ. ޓީ.އެސް.އައި.ޓީ ޕޮއިންޓްސްކޯރު އެބަ ކޮށް. ކޮން ކަމެއް ހަލާކުވީ؟ ކޮން މިސާލާއެއް ނިމުނީ؟ ކޮން ނަތީޖާއެއް ނިމުނީ؟ ކޮން ފުރުޞަތެއް؛ ހިތްދަތި އުނދަގޫ ދަރަނިގެ އިޤްތިޞާދީ ވިސްނުން އެ ފާހަގަކުރެއްވި 200 ޕޮއިންޓްގެ ވާހަކަ. އެ ދެނީ އަޖާއިބު ކަމެއް، މަސައްކަތް ކަމެއް ނޫނީ ވާހަކަ އެ ވިދާޅުވި. އެ ބޭފުޅާގެ

ދާއިރާގައި އެ ފުރުޞަތުތަކެއް އަމަން ފަރާތުގައި ހުރީ. އެހެންވީމާ، އެ ބަދަލުގެނައުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނިގިވަޑައިގަންނަވާނެ އެ ދަނީ މަސްވެރިކަމާ، އަޑިއަރުމާ، ތިރިއަރުމާ، ކޮން ތަފާތުކަމާ ދަނީ. އެކަށައަޅައި ފެނޭ ނުފެނޭ. ތަރައްޤީވާނެ ނުފެނޭ. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. ރިޔާސަތުގެ ތަރައްޤީގެ ވާހަކަ. ކޮންމެ ސަރުކާރަކަށްވެސް އެ ރިޔާސަތު ތަރައްޤީގެ ވާހަކަތަކުން ހިނގާ ތަނެއް މި ސަރުކާރު ދެކޭ ގޮތުން އިރު ރިޔާސަތު ތަރައްޤީ އަދި އާޚިރުގެ އަތޮޅުތަކުގެ އަދިއަދަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ދެކެނީ. ކޮންމެ ވަޒަނާ ކަމަށްޓަކައި، އެކަމާ ފުރުސަތު ނުދީ ވާޖިބު އެކަމުގައި އަދިމަތިވެގައި ހުރި ރައްޔިތުން އުފާވެރި.
އުފާވެރިކޮށް ދޭ ގައުމުގެ ކުއްލިއަށްވެސް އެ މަސައްކަތް ފުރުޞަތު. މިދިޔަ 3 އަހަރު ތެރޭ 3 ކޮންޖެހުނުކަމާ ހަވާލުކުރި. އެއްބާރު އަންނަ ރިޔާސަތު ހުރެގެ ވަޒީރު މިދިޔަ ރިޔާސީ އިދާރީސާފު އެ ރިޔާސަތު ހުރޭ ގުޅުމަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ފެންނަނީ. އަޅުގަނޑުގެ މައްސަލައަށް ނަތީޖާ އިދާރީސާފު ކޮންމެ ގޮތެއް ފިޔަވަ ރާއްޖެ އައްޑޫ ގުޅިގައި ހިތް ރަނގަޅު މީހުންނަށް އެ ބަދަލުކުރުން ސަރުކާރުގެ އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ. އެ ބަޖެޓުގެ ހުށަހަޅައި އެ ފާސް.
އެ ޚިދުމަތްތަކުން ސަރުކާރުގެ އެ ރިޔާސީ ޙަޔާތް. ވަކި ރަށެއް، ވަކި ޖަޒީރާ ތަކެއް، ވަކި ތަނެއް ހިއްސާ ކަމެއް ނެތް.
ކޮންމެ ރަށެއްގައި ކޮންމެ ކަމެއް ކުރުވާނީ. މި 93 އިޤްތިޞާދީ މުސްތަޤުބަލެއް ކުރިން ސަލާމަތްކުރުމަށް އެ ބަދަލުން ވަރަށް ތަޖުރިބާކާރު އަށް ފިޔަވަޅު ތިމާވެށީގެ ދަރަނި ދާއިރާގައި ދާންދެކިތަކާ މި އުޅޭ. ސަރުކާރުން ކޮންމެހެން، ކޮންމެހެން ކޮންމެ ބަޖެޓަށް އެކިގޮތް ތިމާވެށީގެ ތަރައްޤީ އެ ކަނޑު ކޮންމެހެން ބޮޑުވުމަކީ އޭގައި ކޮންމެ ދިއުމީ އެ ވާހަކަ އަށް ފިޔަވަޅު އެ ބަދަލު. ބަޖެޓް ގުޅޭ ތަޖުރިބާކާރު އިޤުތިދާރު ދާއިރު އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުމެން އަށް ޖީޑީ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، ސަރުކާރުގެ އުފެއްދުން އަށް ޖީޑީ. 2027ގެ ކޮންމެ ތިރާވައި ބޭނުމެއް ދަރަނި ދޭ ފަހަރުގަ ޝަރުތުތަކެއްގައި އެ ވަނީ ހިނގައިފި އަޅުގަނޑުމެން އަށް ޖީޑީ މި ފިޔަވަ ސާފު އުފެއްދުން. ގުޅުންތާ ދަރަނި 7.9 ބިލިއަން ދަރާވާ ސަބަބު ހިލޭ ދަރަނިގެ ފުދިގެން ހިސާބުތަކުގެ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އަށް ޖީޑީ އެ ބަދަލުން. އެމް.އެމް.ޕީ.އާއި ސަރުކާރަށް ދިރުވައިވާ ފެއިސާ އަދި އަންނަ އަހަރުގެ ޖުމްލަ ބިލް ފައިނޭންސް ހަމަޖެހުމަށްފައިވާ ގުޅޭ ތަޖުރިބާ އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް އެ ބަދަލުން އަށް ދައްކަން ޖީޑީ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބިލްތަކު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ތަޖުރިބާ ބިލްތަކުގެ ގުޅޭގައި އެންމެން އަށް ޖީޑީ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ރަސްމީގޮތުގެ އެގްރިމެންޓް ބިލްތަކު ފައިސާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބިލްތަކަށް އަށް ޖީޑީ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ކުންފުނިތަކަށް ދާ ކުރިއަށް ފާހަގަ ކުރަން ކަންތައްތަކާއި އެހެން ކުރަން މަސްލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއް ތަޖުރިބާގެ އިންސާން އަށް ޖީޑީ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. އާސަންދަ 2025 ވަނަ އަހަރު އެ އޮތް މިންވަރަށް އިންސާފު ދާއިރާ، ޚާއްޞަކޮށް ގެންދަނީ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަށް ޖީޑީ ސާފުކޮށްދެއްވަން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ 59.704 ބިލިއަން ރުފިޔާ ފާސްކުރި އިރު ރައްޔިތުންނަށް ހުރި ކޮން ކަމެއް. ރައްޔިތުންނަށް ކޮން ފައިދާއެއް ވަނީ. އާސަންދައިން ކޮން ކަމެއް ރައްޔިތުންނަށް ކޮންމެވެސް. އަޅުގަނޑު މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ ގިނަ މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފި ހުރިހާ އެއްޗެއް؛ އަދި މި ބަޖެޓް

ފޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ދަރުމަވަންތަ ގުޅުންތެރި އަސާސީ ހުރިހާ ބޯންޑުތަކާއި ގެރެންޓީތަކަށް. އެއަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކުރާ ޚަރަދު މަދުވެގެންދާތަން އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އޮތް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދިމާވެފައި މި އޮތް ބަޖެޓު ފޮތުން، 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފޮތް؛ ސަބްސިޑީއަށް ބަޖެޓާއި އިތުރު ސަބްސިޑީ ނެތް. ސަބްސިޑީއެއް ދައުލަތަކަށް ސަބްސިޑީ ނުދޭ ބަޖެޓު ފޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި އެބައޮތް ބަޖެޓު އިތުރު ހަމަ ދަތިތަން ވެސް އާސަންދަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ހަރަދުކުރާ މިންވަރު ދަށްވެއްޖެ. ދައުލަތުގެ ކަންތައްތަކުގައި، ދައުލަތުގެ ސިއްޙީ ކަންތައްތަކުގައި، ތަޢުލީމީ ކަންތައްތަކުގައި، މި ކަންތަކުގައި ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރާ މިންވަރު ދަށްވެފައި އެއީ ހަމަގައިމު ސަރުކާރުގެ ނާކާމިޔާބީގެ ނަތީޖާ ކަމަށް މި ފެންނަނީ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހަމަޖެހިފައި ސުކޫކު، އިޤްތިޞާދީ ބަހުސް. އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދު އަދި ސިޔާސީ ކަރަންސީގެ ހާލަތު މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި 2026 ވަނަ އަހަރާއި 2027 ވަނަ އަހަރާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިތުރު ބޭނުންތަކަށް ބެލުން އަހަރުތަކުގެ ފައިސާ ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް. މި ވިޔަފާރިތަކުގައި، ޚަރަދު ވެސް ބޮޑު ސަރުކާރުގެ ވިޔަފާރި ފުރިހަމަ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ 70% ނިންމުމާ މި އަހަރު އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ގެރެންޓީ. މި ފަދަ ޖަމާކުރެވިފައި ނުވާ ދެއްކުން ބަޖެޓުތަކުގެ ބޭފުޅުންގެ ފުރުސަތުގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ސަރުކާރު ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ދަރަނި ހަމަ ހުއްޓުވާ ވެސް ދެއްކުން ވާނީ ހުރުމާއި އަދި އެ ބޭފުޅާ ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ދަތިކަމާއި ބެހޭގޮތުން އެ ބޭފުޅާ ބަދަލުކުރުން އަޅުގަނޑު އެދެން. މި ދިރާ ފެއިލްވުމެއް މި ދިރާ 3 އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ބޭފުޅާ އުޅުނީ ބަޖެޓު މި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ބަޖެޓު އަދިން ދިރާސާކުރުމަށް ހިތްވަރުދެއްވާތީ. ހަމަކަށް ސަރުކާރު ގެންދަވާނެ. އެ ބަޖެޓު އުފެދިގެން އޮތް 3 އަހަރު ނިމި ދިރާ އިތުރު ބަޖެޓު ހިސާބުން ފަރާތް ސަރުކާރު ހުރިހާ ސިޔާސަތުތަކެއް އެ ވިޔަފާރި. ހަމަ ބައްލަވާލަން ބަލާ؛ އެކަމަ ދޭތެރޭގައި ވެސް އިތުރަށް ވެސް، މަދުވެ ވެސް ނުކުރަން. އެބަ ހިސާބުކުރަން. އެއް ކަމަކަށް ބަޖެޓުގައި ހުރި ބަދަލުތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު އެ ނިމުމުން ދިރާގައި. ޕްރެސް ކޮންފަރެންސް ހުރިހާ ސަރުކާރުތައް ހުރި ބަޖެޓުގެ ވަރަށް ބަދަލުވާ ދިރާގައި ވެސް ބައެއް ގެންދަވަން ވިޔަފާރިކުރެވޭ. އަދި އެގޮތް ބަހުސްކުރުން ހަމައެކަނި ނަހަމަ ކަމަށް ހަމައެކަނި ވެސް ހިމެނޭ ބަދަލު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިތަކަށް މި އިޤްތިޞާދީ ދަޢުވާގެ މުސްތަޤުބަލު އެ ބަދަލުވެދާނެ ދާއިރާ. ބަޖެޓު ހުސްވުމާ އިތުރު ހުސްވުމުގެ ބަލައިލީ، ހުސްވުމަށް ވަރަށް ދަރަނިވެ އިތުރު ހުސްވުމަށް ފަރާތްތަކުގައި ހުރި ބަޖެޓާ ހުރިހާ ދަރަނިތަކަށް ވަރަށް އެންމެ ބަދަލުވެސް ފަސް ވިޔަފާރިކުރޭ. ވަކިކޮށް ފަސް ވިޔަފާރިކުރޭ. ސަރުކާރުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ފަސް ވިޔަފާރިކުރޭ. ހިއްވަރާ އެހެން އެ ހުއްޓިފައިވަނީ؟ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވިން އެއްކަލަ މާޙަޒު ވިއްކާލާ ވަރަށްގާތުގާ ފަސް ޖަހާލަމުން މިގަނޑި. އެއްކަލަ ސަރުކާރު ވިއްކަން ހުރިހާ އެ ފަސް ޖަހާލަމުން މިގަނޑި. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ ފެނިގެން.

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ. އަޙްމަދު ޝަފީޤަށް.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم. الحمد لله رب العالمين. والصَّلاة وَالسَّلام عَلَىَ رسول ٱللَّه وعلى آله وصحبه أجمعين.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުގެ މަޤްޞަދަކީ ކޮބައިތޯ؟ އާދެ! ބަޖެޓުގެ ބޭނުމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު މިއަދަށް ވުރެ ރަނގަޅުކޮށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ދިރުމަށް ގޮތެއް ދެއްކުން ނޫނީ މަގެއް ދައްކައިދިނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] މިން އަހަރު ބަޖެޓާ އެއްކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭގޮތަށް މި ދިޔައީ [illegible]. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރާގޮތުން ހަމަ މި އަހަރުގެ މި ބަޖެޓު [illegible] އިރު މިދިޔަ މިން އަހަރުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ބަޖެޓުން ފުރިހަމަ ކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޖެޓު ކުރަން. މި ބަޖެޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި [illegible] [illegible] މިން އަހަރު 173.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ [illegible]. [illegible] [illegible]؟ [illegible] [illegible] ރުފިޔާގެ އަދި 50%އަށް ވުރެ ބޮޑަށް ފައިސާ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] [illegible] މި ބަޖެޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި އަހަރު ހުރި 0.6%ގައި. [illegible] 6%ގައި [illegible] [illegible] [illegible]، މި އަހަރު [illegible] މި [illegible] 0.6%އަށް. [illegible] 1% ވެސް މި އަހަރު [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރަން، [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] 9% [illegible]. [illegible] [illegible] އަދި 8%އަށް [illegible]. [illegible] [illegible] އަދި 10%އަށް [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] އަހަރު [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިލިއަން [illegible] ހުރި. އަހަރު [illegible] އިތުރު މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ސަރުކާރަ ސާފުކޮށް އަރަ މިދިޔައީ. ދުސަފަހު ރިޒާވްން ބަޔަދާ އިތުރު ސަރުކާރަ ފެސްޓްޖަސް މިދިޔައީ ޑޮލަރު މި ހުރީ. މިއީ އެންމެ ދެ ހަފްތާއަށް އިމްޕޯޓަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތު މިއަދު. އެސް.ޓީ.އޯގައި ވެސް ފައިސާއެއް ނެތް މިއަދުކޮށް. އެސް.ޓީ.އޯގެ ޖަމާކުރާ ފައިސާ ވެސް މި އަހަރު މީހުންނަށް ބޭރުކުރަން ވަނީ ދަށްވެފައި. މިދިޔަ އަހަރު މީހުންނަށް ހައި އިރު އޮއިލްއިމްޕޯޓު ވަސް ނޫން އިރު 2.3 ބިލިއަން ޑޮލަރު އެސް.ޓީ.އޯ ޖަމާކުރި އިރު މި އަހަރު ނޫން އިރު، މި އަހަރު އޮއިލްއިމްޕޯޓު ނޫން އިރު ޖަމާކުރެވިފައި މިވަނީ އެންމެ 1.8 ބިލިއަން ޑޮލަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދަރަނީގެ ހާލަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން އަތުލި ވެސް ދައްކަމުން މި ދަނީ ތިމާންނަމެންނަށް ދަރަނި ދައްކާ ސަރުކާރުތަށް. އެކަމަކު ދައްކާ ކޮންމެ ދަރަންޏަކަށް ދޭ ޑޮލަރާ ނަގާ މަސްއޫލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އަހަރު ނިމޭ އިރު މި ބަޖެޓު ފޮނުވައި ޖުމްލަ ދަރަނި ސަރުކާރަ ފަންސާސް އަށް ބިލިއަނަށް އަރާނެ. އަޅުގަނޑު އަހަރު ނިމޭ އިރު މި ސަރުކާރުން ފުރަތަމަ ދަރަނި ސަރުކާރަ ފަންސާސް އަށް ބިލިއަން ދަރަނި ބެހެއްޓި. އެކަމަކު މި ސަރުކާރުގެ އަހަރު ނިމޭ އިރު ޖުމްލަ ދަރަނީގެ ޖުމްލަ އަދަދު ބިލިއަން އަދި ބިލިއަނަށް ނުކުތް. ބޭރުގެ ދަރަނި ކުރިމަތިލާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު، ހުރިހާ ގޮތްތަކުން ބަޖެޓަށް؛ މި އަހަރު ހުރިހާ ގޮތްތަކުން ބަޖެޓަށް ވެސް މިދިޔަ އަހަރު ހުރިހާ ގޮތްތަކުން ބަޖެޓު. ކުރިމަތިވާނެ ނަމްބަރުތަކެއް ބަދަލުކުރަން ޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު ކުރެވިގެން ބޭނުން އަދަދުތަކެއް. ޖުމްލަ އަދަދު، ޖުމްލަ ބަޖެޓަށް 59.7 ބިލިއަން. ޖުމްލަ ހަރަދު 52.6 ބިލިއަން. މި ބަޖެޓު އިތުރު ސަރުކާރުގެ ހޯދުން އެބަ ކުރާ މިއީ ކުރޭ ބަޖެޓެއް. ނޫން، މިއީ ދަރަނިވެރިވާނެ ބަޖެޓެއް. އެންމެ ހަރަދު އެކަށައަޅާފައިވާ ބަޖެޓު 52.6 ބިލިއަނުގެ ބަޖެޓަށް އިތުރު ސަރުކާރުގައި އެންމެ ފަހު އަހަރުން ބަޔާ އިތުރު އަހަރަކު ބިލިއަން ނުލިބޭ އިތުރު ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖުމްލަ އާމްދަނީ 42.8 ބިލިއަނުގައި ހުރި އިރު، ރިކަރަންޓް ހަރަދު 42.7 ބިލިއަން. އާމްދަނީ ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާއެއް މި ދަނީ ހިންގުމުގެ ހަރަދަށް ހަރަދުވަމުން. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ އާމްދަނީ ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގުމަށް ހަރަދުކުރަނީ އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަބްސިޑީއެއް، ހަސްފަތާލާއިއް، މަގެއް ހެދިއަސް މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން މި ޖެހެނީ ބޭނުން ނަގައިގެންކަން. މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް އެންމެ އަހަރު ނަގާނީ ބިލިއަން ދަރަނީގެ ބޭނުން ހިފައިގެން ހުރުމަށް ބަޖެޓުގައި އަންދާޒާކޮށްފައިވޭ. މިގޮތުގައިން ހަމަތަ ސަރުކާރު ފެންސާސް މިދިޔައީ ޑޮލަރު ދަރަނިއިން ބޭރުން ހޯދުން. އެތެރޭގެ ބާޒާރުން ހޯދޭ ބާރު ބިލިއަން. މި އެތެރޭގެ ބާޒާރުން ހޯދޭ ބާރު ބިލިއަނަށް އެމް.އެމް.އޭ ގެ ފައިސާ އަދި ޓްރެޜަރީ ބިލްތަކުގެ ބަދަލު ނަގަ މިއީ ޑޮލަރު ދުވާން ބާރު ބިލިއަނަށް ދަރަނި. އެ ބޮންޑްތަކުގެ ރިފައިނޭންސިންގް އެއްޗެހި، ފައިސާކޮށް ބިރުއޮތީ މަސްލަހަތަކަން އެއްޗެހިން ފައިސާ ނުނިކުމެން. އެކަމަކު ވެސް އާމްދަނީ ޖުމްލަ ބަޖެޓު ފިނޭންސް މި ބޭނުން އަހަރު ވެސް ބާރު ބިލިއަން ދަރަނި އެއްޗެހި ބާރު ބިލިއަނުގެ ހުރިހާ ފައިސާއެއް ބޭނުން ހިފުން އެއީ ކަމަކަށް. ބަޖެޓު ޖީޑީޕީ މި ސަރުކާރުގެ އަގާޖަހަ 5.5% ދަރަނިއަށް ބޭރުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އާމްދަނީ ފެނިގެން މި ދަނީ ބަޖެޓު ޚަރަދު ބަޔާއިގާ

އިތުރު އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް 7.2%ގައި ހުންނާނެ ކަމަށް. ޖުމުލަ 9.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް ވެގެންދާނެކަން. އަންދާޒާ ވެސް މި 9.24 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޚަރަދު ކުރަމުން ދުވާ ނޫނީ މިއީ ހުރި އަންދާޒާން ބަލާ ނަމަ ލިބިދާނެ މާނައިގައި ފައިސާ ޓާގެޓްކުރެވޭނެ ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ފައިސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާއްދާގައި ބަޖެޓް ޑެފިސިޓަށް އިތުރު ބުރައެއް އަންނާނީ ނުދައްކާ ހުރި ބިލުތައް. މި ސަބަބާއި އަދި ފަހުން ނުދައްކާ ހުރި ބިލުތައް އަހަރުން އަހަރަށް މި ދަނީ އިތުރުވަމުން. އޯޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓުން ފެންނަ ގޮތުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ހުރި ބިލުތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް 7.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ޖެހޭ އިތުރަށް ދައްކަން. މި ފައިސާ ދައްކާނެ ގޮތެއް ބަޖެޓުގައި ނެތް. މި 7.5 ބިލިއަން. އޭގެ މާނައަކީ މިއީ މަސައްކަތްތަކެއް ނިންމާފައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގައި ހުށަހަޅާ ކޮންޓްރެކްޓަރުންނާއި އަދި ދައުލަތުގެ ކޮންޓްރެކްޓަރުން ފައިސާ ދައްކަން ހުރި ފައިސާ. މި ފައިސާ ދައްކާނެ ގޮތެއް މި ބަޖެޓުގައި ނެތް. އޭގެ މާނައަކީ މިއީ އަންދާޒާ ޑެފިސިޓަށް އިތުރުވެގެންދާނެ 7.5. އަދި ގަވާއިދުން ސަރުކާރުތަކަށް ވަޒީރަން ޖަވާބުދާރީކަން ނުކުރުން އަދި ވަޒީރުކަން ބޭނުންކުރުމުން ހިނގަމުންދާއިރު މިއީ ޖުމުލަ އަދަދު ކަމެއް. އަދި ގަވާއިދުގެން ގަބޫލު މި ކުރަނީ އަދި ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކުގައި ބިލުތަކެއް އެބަ ހުރިކަން ބިލިއަނުންގެ ފައިސާ. އެންޓަރޕްރައިޒް އިތުރު ނުދައްކާ ހުރި ބިލުތަކުގެ ފައިސާ ސަރުކާރު ކޮންޓްރެކްޓަރުންނާ އެއްކޮށް ފަސް ބިލިއަނަށް ވުރެ އިތުރުވާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުރިހާ ފައިސާއަކީ ވެސް ދައުލަތުން ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް، ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ދައްކަންޖެހޭނެ ފައިސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިވި ދައުލަތަށް ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާއެއް ހޭދަކުރަމުން މި ދަނީ އެސް.އޯ.އީތަކަށް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަން ފެށުނު ބަޖެޓް މި ދަނީ އެސް.އޯ.އީތަކަށް. އެސް.އޯ.އީތަކުގެ ޑިވިޑެންޑް މިހާރަކު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2025 ވަނަ އަހަރަށް ބަލައިލާ އިތުރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން ހުރި ރިސްކުތަކުން އެސް.އޯ.އީތަކުގައި ދަރަނި، އެސް.އޯ.އީތަކުގެ ދަރަނި ސާވިސް ބިލިއަނާ ގޮތުގައި ހުރި. މިދިޔަ އަހަރު އެކަނި އެސް.އޯ.އީތަކުގެ ބަޖެޓް ސަޕޯޓްގެ އެސް.އޯ.އީތަކުގެ ގެއްލުމަކަށް އެއް ބިލިއަން ރުފިޔާ ދިޔަ. އާރު.ޓީ.އެލްގައި އެކަނި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންމެ ދުވަހު ގެއްލޭތަކަކީ ދުއިސައްތަ މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުންވަމުންދަނީ އާރު.ޓީ.އެލް. އާރު.ޓީ.އެލްގެ ހާލަތު ވެސް އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ އެކަނި ދުވަހަކު ފަހަރަށްތަކާއިވެސް. މި އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ކުއާޓަރގައި އާރު.ޓީ.އެލްގައި ހަމައެކަނި ކުރިޔަށް ދޭ ނަމަ ދުއިސައްތަ އަށްޑިހަ ފަސްދުވަހުން ދައުލަތަށް ގެއްލުން މި އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ދާދި އާރު.ޓީ.އެލް. ހަމައެކަނި ކުރިޔަށް ދޭ ޑިސެމްބަރުގައި ބައިވެރިވި ޖަހައިވެސް. ސީ.އެސް.އާރު މަސްލަހަތުގެ ދަރުން ޑިސެމްބަރުގައި ބައިވެރިވި ޖަހައިވެސް ނޫން ކަމެއް އެ ބޯޑުތަކުގެ އަދިއްޔަ ހިސާބުކޮށްފައި ފެންނާކަން ނެތް. ދުއިސައްތަ މިލިއަން ރުފިޔާ އެ ކުރިއަށްގައި ފަސް އާރު.ޓީ.ސީއަން ގެއްލުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާރު.ޓީ.އެސްގެ ގެއްލުން މިދިޔަ ފަހަރު މަސްލަހަތުގެ ބޯޑުގައި ހަމަ ސަބަބަކީ މިލިއަން ރުފިޔާ އަނބުރައިގަންނި. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތް ދެކިން ރިސްކު ހުރި ބައިސާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގެއްލުން،

ތިން ހާސް ދުއިސައްތަ މުވައްޒަފުން ބައިތިއްބައިގެން އެއްވެސް މަސައްކަތެއްނުކޮށް ދޮޅު އަހަރު ހޭދަކޮށް މި ނިންމައިލީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އާރު.ޖީ.ސީގެ ވަރަކަތްއާ އިރު މި ބުނާ ތިން ހާސް ދުއިސައްތަ އަށްޑިހަ ހަތަރު މުވައްޒަފުންގެ ޤަޟިއްޔާގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބޭރުމިރުން ހިފާނެ. އެއްވެސް މަސައްކަތެއްނުކުރާ، ބޮޑު އޮތަސް ބައެއް، ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އެތައް ބަދަލު ކާނޑިފައި މުސާރަދީފައި ރަނގަޅަށްގައި އެބަ ތިބޭ ބައިތިއްބާފައި. މި ސަރުކާރު އަދި ފަހުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުވަ އެސް.އޯ.އީ އުވާލައިލިއިރު މި އެކުލެވިގެން އެހެން ފަހުން މި އުފެއްދި ކުންފުނިތަކަށް މި ހައުސިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން. އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން މިކަން ނުކުރަން. މި ކުންފުނި ޚަރާބު ރިސޯޓުތައް ނަގަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރަން މި އިންވެސްޓްމަންޓުގައި އުޅުމުގައި ހުރިހާއެއް. އަޅުގަނޑުމެން ކުންފުނިތަކުން ވަރަށްގަދަ މި އިންވެސްޓްމަންޓުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގައި ތިބުމަ އަދި ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގައި ވެސް މަސައްކަތްތެރިކަމުގައި ތިބުމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ މިކަން ނިމިގެންދާނެ ގޮތް. ސަރުކާރުތަކުން ރިސޯޓްތައް ހަދަނީ ވިކި މިހާރުން ގެއްލުނު ހަވާލު ރިސޯޓު ސަލާމަތް މިހާރަށް ގެއްލުނު. މި ތަނަކުން ފައިދާއާ ރައްޔިތުންނަށް ނުފެންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ މި އަހަރު ވެސް ކުންފުނިތަކަށް ވާ ގެއްލުން. އެހެންވީމާ، މިއަދުން ރައްޔިތުން ލިބޭނެ ފައިދާއެއް ނޯންނާނެ. ހިއްސާ ދޭއިރު. އެކަމަކު ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުގައި އެޗްޑީސީ ދަރަނިތަކެއް. އެހެންވީމާ، މިކަން ކުރުމަކީ ބޮޑުވަރުވެގެންދާ ނުކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްޔިތުންގެ އެއްޗެއް ދޫކޮށް ބަނދުމައްޗާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބިން ރިސޯޓްތަކުގައި އެ ހުރި. އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މުދާ. އެ ބިމަށް ލިބޭ ފައިސާ އެބައިން ބަޖެޓް ފުރިން ފައިސާ ދީގެން މިއަދު ފެށި. ފަހު ކުންފުނިތައް ހަދާފައި އެ ހުރިހާ ބިމާއި އެ ކުންފުނީގެ މުދަލަށް ހަދާފައި، ބިމު ކުރިމަތީ ހިއްސާ ފައިސާ ރައްޔިތުންގެ ބަޖެޓަށް. އެ އެއީ ފައިސާ. ކުންފުނި އަހަރު ހިއްސާ ފައިދާ އެބަ ހުރި ފައިސާ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަހަރު ޖަހަރު ނަފާ އެއީ ބަރު ޖަހަރު ހަދައިދީ ކުރެ އެއްގޮތް އިތުރުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އެކަން ކުރަނޑާ، ރައްޔިތުންގެ ޖަހަރު ދުނިޔާ، ރިސޯޓުތަކުގެ ހިއްސާ ދުނިޔާ އެއީ އެކަން ކުރަނޑު ގޮތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް ތަނބޮޑު މި ކުރަނީ ދީ ބަޖެޓެއް. ހޭދަކުރައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ މި ތަނުން ބަޖެޓް ފާސްކުރުމެއް. މި ތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ފައިސާ މި އަހަރު ފައިސާ މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓް. މި އަހަރު ބަޖެޓް ފައިސާ އަންނަ އަހަރު. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓް ނޫން މި ބާބުގެ ހަރަދުކުރަނިވިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދު ވެސް ފައިދާ ލިބެން މި ދައުރު 2026 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުން 2027ގެ ބަޖެޓް އަންނަ އިރު 2026 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް ހޭދަކުރެވިފައި ހުރި ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޯހިޔާވަހިކަމަށް ބަޖެޓުގައި ޖަހައިދީ 2025 ވަނަ އަހަރު 2.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ ފަހުން މިދިޔަ އަހަރު އެއް ބިލިއަން ރުފިޔާ، މި ހުރިހާ ފައިސާއެއް. މީގެ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރޭ އެއްވެސް އަހަރަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްވެސް ކަމެއްނުކުރޭ. 2.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އެތެރެއިން ދުއިސައްތަ މިލިއަން ރުފިޔާ ހޭދަވެއްޖެ

ނުކުތާ އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، ފުރާއި ނަރުދަރާއަށް ޖެހި ފައިސާއެއް ބޭނުމެއްނުކުރޭ. ހަސްފަތާލު އަލަށްޖެހިހާ ފައިސާއެއް ބޭނުމެއްނުކުރޭ. މިއީ ހަމަ 2025، 24ގައި ވެސް 25ގައި ވެސް 26ގައި ވެސް ފުންނަން އޮތް ހަމަގައެވެ. ދެން އަޅުގަނޑު އެކަމަކު ބަޖެޓުގައިވެސް، އަޅުގަނޑު މި އަހަރު ބަޖެޓުގައިވެސް ކޮން ތާކަށްތޯ މި ފައިސާ ދިޔައީ. މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ފުރާއި ނަރުދަރާއާއި ބޭރުމަދަރުސާތަކަށް ޖެހި ފައިސާ އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް، މި ޖެހޭ ގިނަވަރުގަދަ ހިއްސާކުރުގެ ނަމުގައި އެއަރޕޯޓް ކުންފުނިތަކަށް ހަ ސަތޭކަ ފަންސާސް އެއް މިލިއަން، އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ޕްރޮޖެކްޓް ފެށި ޖާގައަށް ހަމަ ސަތޭކަ އަށްޑިހަ މިލިއަން. ސްޓޭޓްލޯނަށް ތިން ސަތޭކަ ފަސް ހާސް ނުވަ މިލިއަން. ސްޕެޝަލް ޕާކަށް ބައްތިރީސް މިލިއަން. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއަށް ތިން ސަތޭކަ ސާޅީސް ފަސް މިލިއަން. ސްޓޭޓްލޯނަށް ތިން ސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް ނުވަ މިލިއަން. އެސް.ޓީ.އޯއަށް 2.1 ބިލިއަން. ޑީބީކޯއަށް ފަންސާސް ހަތް މިލިއަން. ފަހިހައުސިންގ ކޯޕަރޭޝަނަށް ފަސްދޮޅަސް ފަސް މިލިއަން. އޭޑީކޯއަށް އެއްތިރީސް މިލިއަން، ފެނަކައަށް ސަތޭކަ އަށްޑިހަ ނުވަ މިލިއަން. އަދިވެސް އެބަ ހުރި އަދުލުވަރާއި އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް. މިއީ މި ބަޖެޓް ޗެކްގައި، ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި ހުރި އެއްވެސް އަދުލުވަރެއް ނެތް. އަހަރު ނިމުނު އިރު ރައްޔިތުންގެ ތަރައްގީގެ މަސްރޫފުތަކަށް ހުރި ހުރިހާ ފައިސާއެއް ކަންތައްތަކުގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަމެއް މި ކުރަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްގީ ބައެއް މީހުން މިއަދު ހިޔާ ސަރުކާރުން ވަނީ ވިޔަފާރިކުރަނީ. އެހެން ބަޔަކުވިޔަ އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް، މިޔަދަށް މީގައި ފައިސާގެ ޝަރުޠު އޮތްވަރުވީމަ. މިހާރު މި އަހަރު އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ފެނުމުގައި އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއަށް މި ދިނީ ބަޖެޓުގައި މި އިނީ ދައުލަތުގެ ފަންސާސް އާރު.ޓީ.އެލަށް. ކުއްލިއަކަށް ތިން ސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުކުރަނީ. އަނެއްކާ އަހަރު ބަޖެޓުގައި މި އިނީ އެކަމަކު ސަތޭކަ މިލިއަން. އޭގެ މާނައަކީ މި ތިން ސަތޭކަ ފަސް އިތުރުކުރި ފައިސާއޭ ކޮންމެވެސް އެހެން ކަމަކަށް ހަރަދުކުރި ފައިސާއޭ. މަގާމް އަތްޖެހި ބޭނުމަކީ، އާ މަގާމްއަށްޓަކައި ވަކިން ބަޖެޓް ފެށި އެކަން ކުރީ. އަޅުގަނޑުމެން ފެނުނު ނޫނޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭނީ އެ ފައިސާގައި އެއިތި ފިރިހެނުގެ ދީބިލަކަން ހަރަދުކުރި ފައިސާއެއް ނޫންކަން. އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް؛ ދަރަނިޖެހުނު ބަޔާ އިރު މި ބޮޑުވެން ދަރަނި، ދަރަނީގެ ވަރަކަށް ބޮޑުވެފައިވާ އިރު އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭ މިއީ މި ސަރުކާރު ދައި ފުރުން މިދިޔަ އަހަރު އެކަނި ރައްޔިތުން ޖީބުން ފައިސާގެ ގޮތުގައި ދޭނީ ސަތޭކަ ސާޅީސް، ދޭނީ ސަތޭކަ ފަންސާސް ދޭނީ މިލިއަން ޑޮލަރު ދައުލަތަށް އިތުރުން ދޭހަ. ބޭންކުތަކުން މާރުކެޓުގެން އިތުރު ދޭނީ ސަތޭކަ މިލިއަން ޑޮލަރު ދޭހަ. އެހެންވީމާ، 1.6 ބިލިއަން ޑޮލަރު ދިނުމަށް މި ބޭނުން ދަރަނިދައްކާނެ. އެހެންވީމާ، ފަސް ސަތޭކަ މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ސުކޫކު ދައްކާފައި އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް، އެކައްސާ ފައިސާއާ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ މި ބޮޑުވެނީ ހަވާލުކުރި. އެހެންވީމާ، ކޮންކަމަކު ދަރަނިޖެހުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މިއަދުގެ ބަޖެޓަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ ހާލަތް އެއްޗެހި ގުޅިގެން ނެތް އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރާކަށް މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ގައުމަށް ދިމާވެފައި ހުރި ހާލަތުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ބަދަލުތަކަށް ގެނެސްގެން. ގެ ފިސްޕް ކުރެވުނު އެބަ ޖެހޭ

ބަޖެޓުގެ. ދަރަނިތައް ކުޑަކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ރިކަރަންޓް ހަރަދުގެ ވާހަކަ ކުޑަކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެސްޓޭޓުން ނަގާ ލޯނުތަކުގެ އަދަދު އެބަ ޖެހޭ މަދުކުރަން. ސަބްސިޑީ ރިފޯމް އަންނަން އެބަ ޖެހޭ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓު އެބަ ޖެހޭ ތަރުތީބުކުރަން. އެ ތަރުތީބުކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހާމަކޮށްދީފައިވާ އެ ކަރުދާސް ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަށް ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓް ގެނައުން ނުޖެހޭނެ ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅަން. އެހެންކަމުން ތަރުތީބުކޮށް ނަގާ ބަޖެޓަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރާނީކަމުގެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަމުން އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދަށް.

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ބަޖެޓުގައި ހުރި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންސަރން ވާ ބައެއް ޗެލެންޖްތަކަށް އަލިއަޅުވައިލާލާނަން މަސައްކަތްކޮށްލާނަން. އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓް ފެންނަނީ މިއީ ބިލާރީ ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި. އިލެކްޝަން، އިލެކްޝަން ބަޖެޓެއް ގޮތަށް އިނގޭ. ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ޢާއިލާއެއް ވެސް ނޫނީ ހައުސްހޯލްޑެއް ވެސް މި ބިނާވެފައި މި އިންނަނީ އެ ބަޔަކަށް ލިބޭ އިންކަމުން ބޭސްކޮށްގެން. ލިބޭ ހާލަތަކުން ގެގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަމުން، ރެންޓް ދައްކަމުން، ފީ ދައްކަމުން، އެބައި ކަންތައްތަކާއި ކޮން ނިސްބަތުން މި އާމްދަނީ، އަދި ލުއި ލޯނުތަކާއި އެބައި ލޯނުތަކުން ނަގައިގެން އެކި ސަޕްލިމެންޓްތަކުގައި ބައިވެރިވެގެން މި އުޅެންޖެހެނީ. މިއީ ކޮންމެ ހައުސްހޯލްޑެއްގައި ވެސް އޮތް ގޮތް. އެގޮތުން ދިން ބޭނުން ކަމެއް ދިމާވެގެން ކަރުދާހެއްގައި، ސުކޫލް ފީގެ ނުގެން، ނޫނިއްޔާމު ފޯނު ނުގޮސް ގޮތަކަށް މުޅި މަރުހަލާގައި ގިނަ އެކްސްޕެންޑިޗަރ ޢާއިލާތަކަކަށް ނޫނެ އެ ނޫން ގޮތެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު އިކޮނޮމިކް ހާލަތު އޮތް ގޮތަކީ. މިއީ މި ގައުމަށް ވެސް، މި ބަޖެޓަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަ ތަސްވީރެކޭ. މި ގޮތުން ހަމަ ފެނޭ މަހަކަށް ފެނޭ ނޫން ފުރަތަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ނުފެނޭ. ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލަށް ދިއުމުގެ ކުރިން ކުޑަކޮށް ދަންނަވާލަން، މި ބަޖެޓް ވަރަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަށް އެބަ ބާރުއަޅާ، މި ބަޖެޓް މިހާރު މިދާ ބަޖެޓަށް. އެ ރެކަރަންޓްގައި އިތުރު ސަރުކާރު ދައުލަތުގެ އަޅުގަނޑުމެން 52.6 ބިލިއަން. އަސްލު އެއީ ޖީޑީޕީ އަދަދުގެ 6.6%ގެ ހަރަދުކުރުމަށް ބަޖެޓުގެ އެއީ ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވިޔަސް. ޑެފިސިޓު އަހަރުތަކުން ބަޖެޓާއި އިތުރު، ޖުމްލަ ބަޖެޓާ އިތުރު 9.4 ބިލިއަންއާއި 12، 14އަށް އަސްލު ދަރަނި އަހަރުގައި މި އޮތީ. ދަރަނި ދަނީ އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ބޮޑުވަމުން، ރައީސް. ދަރަނި ބޮޑުވަމުން ގޮސްފައި މިހާރު ސަރުކާރު ޚަރަދުކުރަން ބިލިއަން، ޖުމްލަ ބިލިއަން އެއީ 124.

ރައީސް؛ 124.5 އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ އެ ހިސާބަށް ރިޕޯޓުވެފައި މި އޮތީ ދަރަނި. މިއީ ވަރަށް އުފާވިން ކަންތައްތަކެއް އިނގޭތޯ. އިންޓްރެސްޓް ޕޭމެންޓް 11%އަށް. އެއީ ފަސް ބިލިއަންގެ އިންޓްރެސްޓް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދައްކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ލިބޭ އިންކަމުގެ ތެރެއިން. އެއީ ކޮންމެ ދިހަ ރުފިޔާއަކުން އެއް ރުފިޔާ އަހަރެމެން އިންޓްރެސްޓްގެ ގޮތުގައި އެބަ ދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަން ލިބޭ އާމްދަނީ، މި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ 99%، 99% ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް މި ޚަރަދުކުރަނީ. 1%އަށް ވެސް ނުވޭ އެހެން އެއްވެސް، އެއްވެސް ތަރައްޤީއެއް، އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަށް ހުރިއެއް. ދެން އަސްލުގައި ވެސް މިހާރު ހަމަ ކޮންމެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގަން ވެސް މި ޖެހެނީ އަސްލުގައި ވެސް ދަރަނި ނަގަން. ދަރަނި މައްސަލަ ދަރަނި ނަގަން މި ޖެހެނީ. މިއީ ވަރަށް ދެރަ ކަމެއް. ދެން އެއް ސަރުކާރު އަނެއް ސަރުކާރަށް ބަދަލުވިކަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ނުފެނޭ އެއްވެސްވަރަކަށް މި ކަމެއް، މި ކަމެއް ބަދަލުކުރަން އެއްވެސްވަރަކަށް މި ފާޅުވެދިޔަ މިން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ނުފެނޭ އެއްވެސް ކަމެއް ބަދަލުކުރަން މަސައްކަތްކުރާ ތަން. އަނެއްކާ ދެން ބަލައިލާ ހިތު ސްކޫލް ކޮމްޕްރިސްމެންޓް، އެސް.އޯ.އީސްޓެފްތަކުން ނުވަ ސަބްސިޑީ ނަގާފައި މިލިއަން، 1.2 ބިލިއަން. އެއީ 38%ގެ އިތުރުކުރުމުގައި ބަޖެޓުން އެބަ ހުސް ހަރަދުކުރަންވާ ތަން. މި ކޮންޓްރެކްޓަކީ ކޮން ކަމެއް ކުރާ ކޮންޓްރެކްޓެއްތޯ؟ މިނަ ކޮންޓްރެކްޓަކީ ހަމަ ބިޑުކޮށްގެން ގެސްފައި ހަމަ ޗޫސް ދޭކާކުރަމުން ދާ ކޮންޓްރެކްޓެއް. މި ކޮންޓްރެކްޓުން ކޮން ކަމެއް ކަމެއް ކުރަނީ؟ އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް، ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ، ހަމަ ޑިސްޓާބްވެފައި ތިބި ކަމަކަށް އިނގޭތޯ މިއީ. ޑިޕާޓްމަންޓްތައް، ޑިޕާޓްމަންޓްތައް ހެދުމާއި، ސަބްސިޑީސް ހެދުމާއި، ފަސް ބިލިއަން، ކޮންޓްރެކްޓްތަކަށް ފަސް ބިލިއަން އެބަ ހުރި. ދެން އަސްލުގައި މީގެ ދުވަސް ކުރިން ރައީސް، މިގައި މި ހެދުމާއި، ހެދުމާއި، ހެދުމާއި ރެކްރިއޭޝަނުގައި ހުންނަނީ މި ކުޅިބޮޑު ހަރަދުއެއްގެ ހެދުމާއި، ކުޅިބޮޑު ހަރަދުއެއްގެ ހެދުމާއި މި ހުރިހާ ސްޕޯޓްސް ސިޓީތައް. އެއީ އިނގިރޭސިން ވިޔަސް، ނޫނީ ވިޔަސް، އަންނަނީއްގެ ވިޔަސް، އެ ކިޔަނީ، ހަމަ ސިޓީ މުނިސިޕަލް ރިޕޯޓުތަކުގެ، ފުރުޞަތުދެވިގެން ބަޖެޓު ހެދުމާއި. އެއީ ވަރަށް ދެރަ ކަމެއް އިނގޭތޯ. ރައީސް، ވަރަށް، ވަރަށް މި ބަޖެޓުން ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަ އެއްޗެހިކަމަށް މި ކަނޑައެޅިފައި. ޖެހިލުން މި ބޮޑާކަން 12 ބިލިއަނުން 14 ބިލިއަނަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ފެނޭ އަރާފައި އަސްލު. އަދި ވަރަށް ތަފާތު އެއްޗެއް މިފަހަރު ބަޖެޓުން ފެނިއްޖެ. ކޮންޓިންޖެންސީ އެއް ބިލިއަން ބަޖެޓާ. ކޮންޓިންޖެންސީ އެއް ބިލިއަން ބަޖެޓާ ފެންނިއްވަ. އަޅުގަނޑުމެ ހިތަށްއަރައިފި، ހާ! ދަރިން، އަޅުގަނޑުމެ ދާއިރާގެ ނަރުދަމާ އެޅޭނެ. އެ ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓުގައި މިވާ އެއީ ކޮން ކަމަކަން، ކޮން ޕްރޮޕޯސަލްތަކަށް ރޫލް ނުލިބި ބޮޑުވީ. އެ ބަޖެޓުގެ ކޮންޓިންޖެންސީގައި އާދަން އެއްވެސް ދައުރުއާ އިޖާބަ ދަތުރުގެ އާގެ ހަރަދުކުރާ ބަޔަކު ނިސްބަތްކުރާ. އެއީ ހާލާތު އާގެ ޕާސަންސް މާލުކުރަނީ ކޮން ބައްޔަކަން ވެސް ނުނގޭ. އެބަ އޮތް ކޮންޓިންޖެންސީ ހަމަ ވަރަށް ސަރުކާރު ފުރުސަތު، އެއް ބިލިއަން. އެއް ބިލިއަން ހަރަދުކުރަން ކަމަށް. އެއީ މީގެ ކުރިން އެބަ ހުރި 225 މިލިއަން ނުވާ ކޮންޓިންޖެންސީއެއް، އެއީ އެކި ކަންތައްތަކަށް

ފާސްކުރެވިފައި. އޭގެ ހަމަތަކު ގެނައުން ވުރެ ވެސް ބޮޑު އަދަދެއް މި ކޮންޓިންޖެންސީއާ ހިލާފަށް މި ޚަރަދުވެފައި. މިގޮތުން ކުރާ ކަމެއް ހަމަ އެއްޗެތަށް އަޅުގަނޑު މި ފޮތް ހުރިހާ ނުފެނިގެން، ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުފެނުނު އިނގޭތޯ. ދެން އަންދާޒާ ބަޖެޓު ޖުމްލަގައި ބުނާ، ގުޅި ނިސްބަތުގައި ވަރަށް ކުރިންސާބިތު ޖަހަމުން އަދި ބޮޑު އަދަދުތަކެއް 80% އާއި 86% ދަންނަވާލަފައި އޮތީ. އެއީ ގުޅި ނިސްބަތް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ މުހިންމު އެކަތި އެއީ ގުޅި ނިސްބަތް. އެ ދަންނަވާލަފައި އޮތީ ފަހަރުގައި އާ ބަޖެޓުގައި ރައްދު އަންނަނީ ކަމަށް ވެސް ވާތީ. އެކަމަކު ވަރަށް ބޮޑުބަދަލު ދަންނަވާލާފައި މި އޮތީ މި ބަޖެޓު، އެ ގުޅި ނިސްބަތަށް އިން ބަޖެޓު. މި ކޮންމެ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދަށްދަށުގައި ތިބި މީހުން އެއް ދަރުން އަސްލު ދަރަނި ދައްކަން މި އޮންނަނީ. އެއީ ހަސްތަފާތުތަކަށް ވިޔަސް، ސަރުކާރުގެ ކަމެއްގައި ވިޔަސް، އެހެން ކަމެއްގައި ވިޔަސް ދަރަނި ދައްކަން މި އޮންނަނީ އެ ގުޅިއްޔާއި. އެ ގުޅި މިސާލަކަށް ހުޅުހެޅި ކަމަށް ވަނީއާ އަދި އިޤްތިސާދީ ގޮތުން ވެސް އަންނަ އެތައް ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރޭ ދަރަޖާ ދައްއެޅުމަކަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ކަންތައްތައް މިދާ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ ބަދަލުވެފައި މިހާރު ވެލްފެއަރ ސަރުކާރަކަށް. ވަޒީފާ ދިނުން ފަހަރަކު ހާހާއި، ވިހި ހާހެއް ވަޒީފާ މި އޮންނަނީ. ކޮންމެ ކުއްޖަކު ވަޒީފާ ނަގައިގެން ފުރަތަމަ ކުރާ ކަމަކީ ފުއި ފޯނެއް ނަގުން. ފުއި ފޯނު ނަގާފައި ބިލުތައް ދައްކާފައި ސަރުކާރަށް ގާތި ދައްކާފައި ދެން ނަގާ އެއްކޮށް. ދެން މި ޖުމުލަ ހިސާބުން ނުހިނގާނެ މިހާރު އަސްލަކީ ޖުމްލަގޮތެއްގައި، ނޫނިއްޔާ ކޮރަޕްޝަންތަކުގެ ތެރެއިން ވަންނަން. ނޫނީ ޖެހޭގޮތް ވިއްޔާރުވެގެން. މިއީ ހަޖެހޭބާ. މިހާރު މިހާ ހާލަތަށް އަހަރުމެންގެ އިޤްތިސާދު ފުއްދަން ދިމާވާ ސަބަބު އެބަ ޖެހޭ ދަންނަވަންޏާ މިއަށް ބަދަލު ހާހެން. ދެން ކޮންމެކޮންމެ ބަޖެޓަކު ފެނޭ ޢާދީ ތިރީ ވާހަކަތައް ދަރުއްބަދަން. އެކަމަކު މިގެ އަސްލު ހަޔާތަކީ ދަންނަވަނީ ނޫނީ ބަޖެޓު ހާއި ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދަށްވުން. މިހެން އަޅުގަނޑުމެން އަބަ ގޮތެއްގައި. އެ މިހާރުގެ ހާލަތުން، އެ މިހާރުގެ ހާލަތަށް ކަންކަން ދިމާވެފައި އޮތް ގޮތަކަށް ގެދަށުން ކަންކަމާ އެއްގޮތަށް އެ ބިލުން. އެހެންނަމަ، މިއަދުއަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން އެއްގޮތަކަށް ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑު ޖެހިލުންނެ އަޅުގަނޑު ދައުލަތުގެ ކަންތައްތައް.

ކުރަހަންދޫ ނަރުދަރާގެ މިހާރު ތިން ބަޖެޓަށް ދިމަ. ތިން ބަޖެޓަށް ދިމަ ދިއު އަދި ބޮޑުވެ ހެދޭ. ތިޔަ ބަޖެޓު ދިމަ އިރު އަދިވެސް ސުލްޙަ ޕްރެސިޑެންޓާ އޮތީ. އެންމެއަކަށް، އެންމެ ފުރާން، އެންމެ ފުރާން ބޭސްފަ ކަރަންސީން އިސްތިހާރަކަށް ކޮންމެ މި ދިރާގެތަކަށް އަހަރުމެން ހާޔަތު ތިރި ރަށާ ތިރި ޑޮލަރު ފުރާން އަޒާރަކަށް ތެއްސާ ތިރި އުޅެނީ. އަޅުގަނޑު ކަރުދާސް ނުވަނީ. ސުރު ޕްރެސިޑެންޓާ އަދުގަނޑު މި ބަހަރީ ސުރު ޕްރެސިޑެންޓާ. އެހެންނަމަ، އެއީ އަޅުގަނޑު ކަރުދާސް ހިނގާފައިވާ ނަމޫނާ. ފުރާއި ނަރުދަރާ. އަދުގަނޑުމެން ނަބާނަށް އަދުގަނޑުމެން އެ ބާނަގައި ގޮތިރާ ހަދައި ބޮޑު ބިލުގެތަކުގެ ހަދައި ކަންބޮޑު. މި އުޅޭ ނަރުދަރާގެ ނޫތިބެގެން. ފުރާއި ނަރުދަރާ އެއީ އަސާސީ ހަރުގެއް.

ޤާނޫނުއަސާސީގައި 8/2020ގެ ފުރަން އެމްޖޭޑީކޮޅު ހިސާބުން ފުރިގެން މި އަންނަ އަހަރު ނިމޭ ހިސާބަށް ނިންމަން ހުށަ ޢިބާ ބަޔާނުއްތޯ ނިންމަނީ ނުފަރާ ބަޔާނުއްތޯ ހަދައިސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވީތޯ ކުރަހަންދޫ އެންމެން

ގެންދަން ބޭނުންވާއަށް ދެ ސާބިޤު ރައީސުން؟ ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ގަދަރުވެރިވާ ޢިއްޒަތްތެރި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚާ ރައީސަށް ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ. އެކަމަކު މިއީ ކޮރަޕްޝަނާ ކަމެއްތޯ ރައީސް؟ އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ދެރަވާތީ ކަމެއް. މިއީ އަސްލު ޖެހޭކަމާ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ނޫން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސް، ރައީސަށް، ރައީސަށް އެނގޭނެ، ރިޔާސީ ކުރެވުމުގެ ފުރާ އަންނަނީ ކުރަހަންދުވަހަށް. އެހެންވީމާ، މި ބިލް އަހަރުގެވަތްދުވަހު އިނދު އެތައް ބިލިއަނެއް، އެތައް ބިލިއަނެއް ބާކީ ހުރި އިރު ކިޔަމުންދާ ކޮންބިންތަކުން ބަޖެޓުގެ މާލިއްޔަތަށް ނުލިބޭ ސަބަބު ޒުވާނުން ކޮންމެވެސް ވަރެއް ހަރުދަނާކޮށްލާނެ. މިހެން ކަމެއް ކަމެއް މިހެން ހަމައެކަނި މިފަދައިން ވާހަކަ ދައްކަނީ މީހާއަށް ދީފައިވާ ކޮރަޕްޝަން ނޫންތޯ ދާދި؟ ރައީސް؛ އެހެންވީމާ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް، ވަރަށް ދުރަށް ކަމެއް ޢިއްޒަތްތެރި. ކޮންބިންތަކުގެ ބަޖެޓުގެ ވިޔަސް ކޮންމެފަދަ ގޮތަކަށް މި ކަން ރައްކާކުރަން އޮތުމަށް. ދުވަސް ހިނގުމާ، ހިނގުން މި ސަރުކާރު އަހަރެމުގެ ހަމަ ކޮންބިނީތަކަށް ކޮޅަށްވެރިކޮށްގެން %50އަށް ނިމިގެން އާދޭ ފެށުމަށް ނަގަދުވާނާ. ފެށުމަށް ނަގަދުވާނާ އަޅާ ކަނޑައަޅާ ކަމާއި ތިއްބެވި ތަކެއް ވެސް ހަރުގެ ސަބަބު ނުލިބޭ؟ އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި ފެށޭ ހިސާބުގެ އަދާކުރަން. ކޮންމެހެން މާ ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ކޮންފަދަ ނޫން. މި އަސާސީ ކަންކަން ކޮންފަދަ އަޅުގަނޑު މި ބޭނުން. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ނުކުތް ދުވަސް މި ބަޔާން ވެއްޖެ ހަފްތާ ގޮތުގެ ނުދާ އެހެން ކަމެއް ކުރަން ގޮތުގެ ދުވަސް، ދުވަސް މިތާ އެބަ ވިދާޅުވާ ވެއްޖެ މި ބަޔާން ނުވާނީ. ކޮބައިތޯ ވެއްޖެ މިހާރު ބަލަން؟ ހަމަހަމަ ވެސް ހުރި؟ އެހެން ފެށުނުތަން. ދެނެގަންނަވާތީ އެ ބަޔާނުގެ ދައުރުގައި ގޮވާލާފައި އެއްބަސް ކޮންމެހެން ވީ؟ އެ މިހާރު އިހުސާސްތައް އަނގަބަހުން ފާޅުކުރަނީ؟ ދުވަސް ކުރީ ވާހަކަތައް ދައްކަނީ؟ ކުރީގެ ސަރުކާރު، ކުރީގެ ސަރުކާރު ވެސް ނުބައި. އެއްވެސް ކަމެއް ނުވާ. އެހެންވީމާ، ރައީސް މިއީ ވަރަށް ދުރަށް ކަންކަން މި ސަރުކާރު މި ބަޖެޓުގައި. ރާއްޖެ މި ސަރުކާރު ޖަލުގައި. މި ނުލިބޭ ބަޔަކު ޖަލަށް، އެއް ޖަލަށް ހާމަކުރި ކުނޑިކޮށް ނަޑިވެފައި ނޫން. ހަމައެކަނި ވެސް ކަން ކުރަނީ؟ މިއީ އަސްލު ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު ހުރި ހިސާބު މި ހާލަތު. މަޖިލިސްގަޔާއި ނިޒާމް. މިހާރު އެބަ ހަދާ ދުވަސް ކޮންމެވެސް ފިޔަވަޅުއެއް އަންނަނީ. ޚަރަދުތައް ކުރަނީ ހިތަކަށް ހިތަށް ހުރި. ހުރި ވަކިވަރެއް އަޅުގަނޑު ވެސް އެއަށް ތާއީދުކުރަން. އެކަމަކު އެއްވެސް؛ ހުސް ވާހަކަ، ހުސް ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މިއީ ރައީސް ވަރަށް ސިޔާސީކަން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަންކަން. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގެ އާމްދަނީގެ ބަޔާން އިރު މި ބިލް އަހަރު ހިނގާފައި ދިޔަ އިރު ވީ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ ހަރަދު. މިހާރު ދެކެނީ ކުރަންދީގައި 0% އާ ގޮތަށް 0% ،0% ،0% ފެށުމަށް ނަގަދުވާގެ 0% ވަސީލަތްތަކާ. އެހެން ކުންފުނިތަކާ ހަވާލުކުރީ. ނަމަ އެއްވެސް ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަންކަން. ދައުލަތުގެ އާދޭ ޚާއްޞަގައި ސަރަޙައްދުތަކެއް މި ވޯޓުލުމަށް ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކަކުން ނަމަ ޖަލަށް އިންކަމެއް ޖަނަރޭޓު. އެއްވެސް ކަންތައްތަކަށް އިންވެސްޓްކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ސަފަރުކުރުމުން އެއް ހަމަގޮތަކަށް އެއީ. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބަޔަ މިހާރު، މި ބަޖެޓުން، ވަކި ބަދަލަށް ސަރުކާރުގެ އެއްބައި ގުޅުމުގެ ސަރުކާރުގެ އަދި ވެސް

މި އުފެއްދަމުން މި ދަނީ. އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ފުރުޞަތުތަކެއް، ޗާންސްސަރަކަށް ނެތް ފުރުޞަތުތަކެއް. ދެން ޓާގެޓި ވެސް އަޅުގަނޑު އަޅުއްވީން ބައިވަރު ޗޭންޖުތަކެއް ދިން ވާހަކަ. ބަލަ ޗޭންޖު ދިގެން ނުވާނެ ހަމައެކަނި މި ކަމެއް. ޗޭންޖު ދިގެންއެއްނުވާނެ. ޗޭންޖު ދިގެން ދުވި ގަދުވުގެ އެންނުވުން މި މިދު ގައުދުވުގާ އެއްކާދި ހަމަ ނުކުރެވޭ ގޮތަށް، ދީފައިދަނީ އަހަރުތަކުގެ ޗޭންޖުތަކެއް މި ދަނީ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާއީލަށް.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާއީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2027ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރާ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ބަހުސްގެ ތެރޭގައި ފެނިގެން މި ދަނީ ތަފާތު އެކިއެކި ޒާވިޔާތަކުން އެކިއެކި ވާހަކަތައް. ޚާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ދައްކަވަމުންދާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓުން ފެނިގެންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީވާނެ ބިލިޔަނަށް މި ބަޖެޓުން އަހަރުތަކުގައި ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ހުރި މިންވަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވެރިކަން ހަވާލުވީ، 2023 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމާ ހަވާލުވި އިރު އެ ބަޖެޓަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ އޮތް މަޖިލީހަކުން ފާސްކުރި ބަޖެޓެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ 5 އަހަރުގެ ދައުރު ނިމުނު އިރު ދުއިސައްތަ އެކަތް ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓްވެގެންދިޔަ އިރު އެ ބޮޑުތަކެއްގެ ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ އަސާސީ އެއްވެސް ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް، ކުރީ މަސައްކަތްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ފެންނާކަށް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ދަތިވި އިޤްތިޞާދީގޮތުން، ވަރަށް ޕްރަޔޯރިޓީކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓު މި ސަރުކާރުގެ، ރައީސް ޖެހި. މުޅިއެކުގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން އެ ބޭނުންތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވުނި، ކަންތައްތަކަށް ހާސިލުކުރަން އެ ބޭނުންތަކަށް ނުވެސްނަ ވާހަކަތަކެއް ތަކުރާރުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ އިސްވެ ފާހަގަކުރެއްވި 2 އަހަރު، 5 އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިއެރުމަށް، ތަރައްޤީ ނިޒާމު ކުރިއެރުވުމަށް، ބިނާއި ނިޒާމު ކުރިއެރުވުމަށް އަދި ރާއްޖޭގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި ހިންގުމަށް ޖަހައި އެ ބޭނުމުގެ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފާސްކުރެވުނު ދިރާސާކުރަން ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރި ފައިދާއެއް، ފެނުނު ބިނާއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާކަށް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛

ޚަރަދުގެ މި ތިރީގާތުގެ ކުޑަކުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ނަގުދު ހިންގައިދާނަން މި ތިރީގާތުގެ ބެލިޖަން ބޫޓު އަދަދުތައް އެ ބޮޑުވުމުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެ ކަންކަން ކުރުމަށް ބަލައި ޖެހިގެން ދިޔަ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 5 އަހަރުގެ ދައުރު ނިމުން އިތުރު ފުރުސަތު އެންމެ ތަނަބޮޑަށް. އެންމެ ތަނަބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުސަތު. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް މި ބަޖެޓުތަކުގެ ތެރެއިން 2 އަހަރުގެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ހާސިލުވާ ގޮތަށް ހާސިލުކުރެވޭނެ ކަމަށް މި ބޭނުން ދައުލާ ވަރަކަށް އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭން ވަރަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހުރިގޮތް އަންނަ އިތުރު އެއް އަހަރަށް ބަޖެޓް ކުރެވެނީ ދިރުމަޔާ ދައުލަތުގެ ވިސްނުމުން ވިސްނާ އިރުގައި އެއީ ގައުމަށް ލިބޭ ކުރިއެރުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަރަނިވެ ފަރާތްތަކުން، ފަހަރު އިޤްތިޞާދު އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް އެ ވަރަކަށް ކަމެއް މި ދައުލަތުގެ 5 އަހަރުގެ ދައުރު ނިމުން އިރުގައި މި ބަޖެޓުނަމަ ސުފުރާ މުޤާބިލު މަޖިލީހުގައި އޮތީ ގެން، މި ބަޖެޓު ބޭނުން ގޮތަށް ބަޖެޓު ފުރަވާކުރަން، މި ބަޖެޓު ބަޖެޓު ހުސްވީމާ ސަރުކާރުން ސަބްސިޑީއަށް މި ތަނަށް ފައިސާ ފުރަވާކުރަން ވެސް އެއް ފައިސާ ޤާނޫނީކުރަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ ޚަރަދުން ޚާއްޞަކޮށް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުސަތުކަމެއް ނެތް. ފުރާއި ނަރުދަރާގެ އެތައް ޕްރޮޖެކްޓުގެ ބަޖެޓު، ދައުލަތުން މަޖިލީހުގެ ފުރުޞަތުގެ ގޮތުގައި ތިބި ބަޖެޓުގެ ކުރިއަށްގެންދާން ދިޔަގަސް ޚަރަދުގެ އެތައް މި ތަނުގައި ތިރީސް ހަތަރު މަސްދުވަހުގެ ފުރަވާގައި އެބަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އެގޮ އެ ފައިސާ ފުރިހަސާ ނަހާފުރައި އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރަށް ހަވާލާ އިރުގައި އެއް ކަމެއް ވެސް އެ ތަނުތަކުގައި ވެފައި ނެތް. މިއަދު ހަދައިން އާއްމުތުކުރަން ގަވާއިދުބަޖެޓް މާބަދަލު ތިރީސް ހަތަރު ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރެއިން ތިރީސް ޕްރޮޖެކްޓުގެ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓްގެ ކުރިއަށް ބަޖެޓުނަމަ ކުރުމަށް. ދަސްކޮށްމަޝް ކަރުދާސް ގެޓުކުރާނަނު އެއްވަރުގެ ފުރި ނަހައިގެން އާމްދަނީތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ އެ ޚިދުމަތް، ފުރާއި ނަރުދަރާގެ ޚިދުމަތް ނުލިބިގެން، ތަސްވީރުކުރާނެ. ބަރުމިނޯބާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން އަނެއްކާ ފައިސާ އެ އެއް ދަރަނިވާ ތެރެއިން އޮތުން ކުރިޔަށްދިޔަ ބާކީން އެ މަސައްކަތްތަކުގައިވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ ހިމަނަން ލިބުމުން އަނެއް ތަން. ޚަރަދުގެ ތަރުޖަމާ ނިސްބަތް ހަރުދަނާކުރުމަށް ބަޔައި އެކިއެކި އިންތިޚާބުގެ ސަރުކާރުތަކުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ވުޖޫ ޚަރަދުގައި ކުރަން ފަހުރުވެ އެ ބަޖެޓުގެ ދައުރުގައި ހުރި. 5 އަހަރުގެ ދައުރުގެ ނިމުން އިރުގައި ކާކަން ހުރި ބިނާގެ، ހިލާރުވެގެނު ހުރި ތަނުގެ އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތުކުރެވެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުން އެ ކަންކަން ބަޖެޓުކުރުމަށް ބަޔައި އަޅުގަނޑުމެން މި މަޝްވަރާ ކުރިމަތީގައި މި ހުރިގެންދާ އިތުރުތަކަށް ކުރީގެ ބަލައިދީ ކަމުގައި ވިސްނަމަވެސް މަސައްކަތްތަކާއި ސަރުކާރުން އެބަ ކުރައްވަން؛ ދައުލަތަކަށް މި ތިން އަހަރުގެ ތެރޭގައި ލިބުނު އާމްދަނީގެ ތެރެއިން މި ބަޖެޓުގެ ފުރިހަމަ އަދި އިރުގައި ނަގާފައި ހުރި ކުރި ފުރުސަތު، ދައުލަތަށް ހުރި ފުރުސަތު ދައުލަތަށް ތަރައްގީކުރަން ބޭނުން ޖެހިފައި ދައުލަތުން ފުރާގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުގައި. ދައުލަތުން ރައްޔިތުންގެ އަރާމު ހިލޭޚިދުމަތް ހުއްޓުމަށް ކުރިއަށް ގެންގޮސް ދޫކޮށްފުން އަދި ކަރުދާސްތަކުގެ އާރުޖައި ސަރުކާރު ކަންކަމުގައި

ހަނޑޫ، ހަކުރު، ފުށް. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ އެހެން ބާވަތްތަކެއް ވެސް ބޭނުންވާނެ ކަމަށް އެނގެން ސަބްސިޑީގައި ތިރީސް އެތައް ކާބޯތަކެތީގެ އެއްޗަކަށް ސަބްސިޑީ ދިނުން ސަރުކާރުން އެބަ ހިނގާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތުގައި ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވާ، ރައްޔިތުންނަށް، ގައުމަށް ކަމެއް ކޮށްދޭން އަންނަ ވެރިންގެ ސިޔާސަތުތަކެއް ހުންނަންޖެހޭނެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން ފެނިގެން އެބަ ނޫ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ދިވެހި ގައުމަށް ބަލާއި، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބަލާއި މަސައްކަތްކުރައްވާ ކުރަން ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެން ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއްގެ ތެރޭގައި ކަންކަން ކުރާ، ކުރަން ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢު ބަޖެޓު ފޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ތަފާތު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބާރު މެންބަރުން މިހާ ތިބި އިދިކޮޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ގާއިމުވެލިދަ ނު އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އެ ބޭފުޅުން ވޯޓުދެއްވާއެއް ނުދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ބަޖެޓު ގެއްސި ވަރަކަ، ބަޖެޓު މި ދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާއި އޭގެ ކުރީ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ކަމެއް ކުރިވިޔައި ދައުލަތަށް، ރައްޔިތުންނަށް ކަމެއް ކޮށްދިވެފައި ނެތް ވަރަކަ ބަޔަކުރުމުން މި ބަޖެޓުން ދައުލަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް އެކަށް ޓެކްސްތަކުގެ ވަރަކަށް ދައުލަތުގެ ކުރާ އިތުރުވަނީ މި ވަރަކަށްވުރެން އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅި އެއްކޮށް ބާރުން އެބަ ގެއްލޭ. ޖެނެރަލް ޑިރެކްޓަރާ އެކު ވަރަކަށް އެބަ ދައްކަނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ހުށަހަޅާކަނި އެ ބަޖެޓުގެ މައިގަ ބޭނުންކުރާ ގޮތުން ސިޔާސީ ވަރަކަށް ދައްކާ ތަފާތުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުޅި ދައުލަތުގެ ދެކޭގޮތް ރައްޔިތުންނާ ވަރަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ވަސީލަތުގެ ނުދޭން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ކޮންމެ ބަރަހު ވެސް އަދި ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި މުޅި ރާއްޖެއަށް ވިއަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހު މެންބަރުންނަށް ޖެނެރަލް ދަރުވާ އަދި ރައްޔިތުންނަށް ހަމައެކަނި ހުރިދުވަސް ބަޔާއި މިހާ އެއްބާރުގައި މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް އެބަ ވިސްނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާ ދިގު ވަރަކަށް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދައްކާކަށް ނޫނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަޖެޓު ވަރަކަށް ހަމަޖެހިފައި އެއްބާރު އެބަ ބޯސްވާނެ މި ބޮޑުވެސް މި ދައުލަތު ވަރަކަށް މަސައްކަތް ކުރަނީ. މުޅި ބަޖެޓް ބަލާ އިދިކޮޅު އަޅުގަނޑު ހަމަ 100% މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރާ ވަރަކަ. މިއީ ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް ދުވަހު ގައުމަކަށް ހެދުމަށް ބަލާ ހިޔެވައި ޢަމަލު ބަޖެޓެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރަމުން، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލައިލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާދަށް.

އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިހާރު މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން މިދާ އެންމެ މުހިންމު އެއް މަސައްކަތަކީ މި މަޖިލީހުގައި 2027 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރާ ބަޖެޓު ފާސް ކުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކޮށްދީ މިކަމަށް ބަހުސްކުރުމުގެ މަސައްކަތެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގައުމެއްގެ އެ ގައުމެއްގެ ކުރިއަށް އޮންނަ އަހަރު އެ ކޮންމެ ގައުމެއްގައި ވެސް ޚަރަދުކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ހަމަގައިމުވެސް ވަރަށް މުހިންމު އެއްޗެއް. އެއީ އެ ގައުމެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް، ގައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް، ގައުމުގެ ކުރިމަގަށް އެ ކުރަން ހުންނަ މަސައްކަތްތަކާއި އަދި ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ހުންނަ ޚިދުމަތްތަކާއި، ސަރުކާރުގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައާއި، އިނާޔަތްތަކާއި، ބޭސްފަރުވާއާއި، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ބިނާވެފައި މި އޮންނަނީ ދައުލަތުގެ އެ އިރުގައި ހިމަނާ ބަޖެޓު، އެ ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލު ހުށަހެޅުއްވުމުން މި ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭގޮތަށް މި ހިނގާ 2026 ވަނަ އަހަރު ލިބޭނެ ކަމަށް މި ލަފާކުރެވިފައި ސާޅީސް އެއް ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިހާރު ހުށަހަޅާފައި މިވާ ބަޖެޓު 2027 ވަނަ އަހަރު ޚަރަދުގެ ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވިފައި މިވަނީ 43.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2027 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައި މިވާ ބަޖެޓުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 59.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ މި ދެ އަހަރު އަޅައިބަލާ އިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން ކުޑަ ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ތާނގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާ އިރުގައި މި ބަޖެޓު އަޅައިބަލައިލާއިރު ވަރަށް ދިނަ ގޮތްތަކެއް. ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅު މި ފުރަތަމަ އޮންނަ ގޮތުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ތަފްސީލުކޮށް ދީފައިވޭ. ބަޔާނުގައި ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާތަކެއް އިދާރާގައި ތަރައްޤީގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި މިވަނީ 8.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަމަށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތު ޚަރަދުގައި ފާހަގަވާ ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށް ބަލާއިރު ފަންސާސް ހަ ބިލިއަން ރުފިޔާ ވަރު ބޭނުންވާ ކަމަށް ހަރުސްވިޔަސް މިނިސްޓަރުގެ ވިދާޅުވުމުގައި އޮތް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ ރަނގަޅު ވާހަކަ ދެކެވޭ. މިހާރު ޚަރަދުގައި މި ވަގުތު ތަރައްޤީގެ ފުރިހަމަޔަށް މި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކާ މިހާރުސާބަން 2008 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޚަރަދުގެ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ރައްޔިތުންނަށް ޒިންމާދާރުކޮށް ބަލައި ވެސް އަދި ދައުލަތުގެ ގޮތުގައި ރަށްރަށާއި މާލެއާއި އަދި މި ސިޓީތަކާއި މި ތަންތަން ތަރައްޤީކުރުމަކީ ބަޔާއި ދުވަހަކު ވެސް ސަރުކާރަކުން ނުދާ މިންވަރަށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް މި ސަރުކާރުން ފަށާފައި އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ ފަންސާސް ހަ ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޭނުންވާ އެ މަޝްރޫޢުތައް ނިންމަން ބޭނުންފުޅުން. ދެން ސާފުވާ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 8.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢަށް ހިމަނާފައި އޮތް އިތުރައި ފަންސާސް ހަ ބިލިއަން އަގާ މަޝްރޫޢުތަކާއި މި އަހަރު ނިންމާނީ ލިޔުއްވީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ އެ ވާހަކައިގެ ޖަވާބު އެ ބަޖެޓުންނެތް އުނިވެގެންދާނެކަން. އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އަދި ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ގައުމަކުން ވެސް އެ ގައުމުތަކުގައި ހިނގާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި

މިސާލަކަށް 2027 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި، 2027 ވަނަ އަހަރު ނިންމަން ހުށަހަޅާ މަޝްރޫޢުގެ ބަޖެޓްއާ އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ނޯންނާނެ ޖާގައި، ނުހިމެނޭނެ. އެވަރަކަށް އާމްދަނީއެއް އެއްވެސް ގޮތަކަށް ނުލިބޭ. ވަރަށް މަދު، ދުނިޔޭގައި ވަރަށް މަދު ގައުމެއް ނޫނިއްޔާ ހުރިހާ ވަރަށް ގިނަ ގައުމުތަކަކީ ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކު އެ ގައުމުތަކުގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓުވަމުންދާ ގައުމުތަކެއް. އާމްދަނީ ޚަރަދާ އެއްވަރަކަށް ނުލިބޭ ވަރަށް މަދު ގައުމަކަށް ނޫނީ. އެމެރިކާއާއި ދުނިޔޭގެ އެންމެ ތަރައްޤީ އެއް ގައުމު. އެމެރިކާގެ ވެސް ބަޖެޓް ޑެފިސިޓުވޭ. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖެއާ ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ގައުމު. އެހެންވީމާ، ތަރައްޤީއަށް ހުރަސް ހުންނަ މިހާ ގިނަ އަދަދެއްގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހުންނަ ކަމަށް ވަންޏާ؛ އެ ބޮޑުވެގެންދަން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓްގެ މަޝްރޫޢުތަކަކީ ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ޖާގައި އޮންނަ އަދަދެއް އެކަނި ހިންގާ ކަމެއް ނޫން. މިސާލަކަށް ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ގިނަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކަކީ މި ވަގުތު ދުނިޔޭގައި އެކި ގައުމުތަކުގައި މި ހިންގަނީ ޕަބްލިކް ޕްރައިވެޓް ޕާޓްނަރޝިޕްކަން. ޕަބްލިކް ޕްރައިވެޓް ޕާޓްނަރޝިޕްގައި ހިންގާ އިތުރުގައި ބައެއް މަޝްރޫޢުގެ ބިލްޑް އޮޕަރޭޓް ޓްރާންސްފަރ ސަރުކާރުން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނުދީ، އެ ބޮލުވެރިން ދޫކޮށްލައިގެން ބަޔަކާއިގެން ފައިސާ ދައްކާ ގޮތަށް ހިންގާ މަޝްރޫޢުތައް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި އަހަރު ހިންގަން ހުރި ބޮޑެތި ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކަކީ ޕަބްލިކް ޕްރައިވެޓް ޕާޓްނަރޝިޕްގައި ހިންގާ ގޮތަށް ޕްރޮކިއަރކޮށްފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތައް. އެހެންވީމާ، އެ މަޝްރޫޢުތައް ނުހިމެނުނުކަން ރައްޔިތުން ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްދެނީ މި ބަޖެޓުގައި އެއް ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުވާ ހާރިޖީ ފައިނޭންސް ހަ ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސައްކަތްތަކާއި ހުސް މަޝްރޫޢުތައް ނުހިމެނޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ އަހަރުތަކުގައި އެ ޖާގަ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މިސާލަކަށް އޮންނަން އަދަދު މި ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ފައިސާ ދައްކަން މި ހުންނަނީ މަޝްރޫޢު ފަށާ އަހަރުގައި ފައިސާ ދައްކާ ގޮތަކަށް ނޫން. މަޝްރޫޢު ފަށާ އަހަރުގައި ދާނީ އެއްވަރަށް ޕްރޮޖެކްޓެއް. ވަކި ވަރަކަށް މަސައްކަތްކުރެވިގެން އަށްވުމުންދެން. ނިންމުމާ ދިޔާން 1 އަހަރު ވަރުން ނޫނީ 5 އަހަރު ވަރުން ވެސް އަހަރުތަކަށް. އެހެންވީމާ، މިހެން ހުންނަ ޒިންމާތަކަކީ މާލީ ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެގެން ފުއްދާ، ކަންކަން މި. މިގޮތަށް ބެލެހެއްޓުމުގައި ސިޔާސަތުގައި މި ނޫން ވެސް މުޅިން ހުރިހާ ކަމަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅު މި ބަޖެޓުގައި އަދިއެކިވަރިގައި އެބަ ހުރި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު. ދެން މި ބޮޑުތަކެއް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރު އަރިހުން ސުވާލު ސުވާލުކޮށް އެދިވަޑައިގެން. މި ސަރުކާރުގެ މިދިޔަ 3 އަހަރުގެ ބަޖެޓް ކޮންކަހަލަ ގޮތެއް ހުރި؟ ލީޑަރުގެ ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ ފަހުގައި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުރުގެ ބަޖެޓު. އެއީ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުރުގެ ބަޖެޓް ފާސްކުރި މިދިޔަ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން. އެ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުސަތު ކުރިން ލީޑަރުގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތަކުގެ ފާސްކުރި ބަޖެޓްގެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ދިމާވި އިޤްތިޞާދީ ކަންކަމާ ވެސް އަދި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ނުފެންނަ. މި ސިޔާސަތުގެ ބޭރުގައި ބަޔަކު ދިމާކޮށް ހުރި ކަމެއް. އެއްވެސް ބަޔަކު ނުފެންނަ ރިޕޯޓް. އެ ބޮޑުވެގެންދާ ފައިސާގެ ސިޔާސީ މިނިސްޓަރުން ފާހަގަކުރާ ދަތިތަކެއް. އެއްވެސް ބަޔަކު ނުދެކެން. އެ ބޮޑުވެގެންދަން

ފެންނަ ގޮތަކަށް އެކަން ހެދި. 2023 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައުމުގެ ނިޔަތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ފަށާފައި ހުރި ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއްގައި، އެއީ ފަށާފައި ހުރި އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ފައިސާ އެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ހުރަސްނާޅައި، އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ކެންސަލްނުކޮށް، އެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ހިންގަން ފައިސާ ހޯދަން ގޮތެއް ފެށި އެ ބަޖެޓުގެ ފެށި ސިޔާސަތުގައި ނެތި ފަށާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކެއް. ގެތަކަށްޓަކާ މި އެކިއެކި ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް މިދިޔަ ވެރިކަމުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި މަސައްކަތްތެރިއަށް އެބައޮތް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ނުދައްކާ ދަރަނި ހުރި. އާސަންދަ، އެންސްޕޯޓަކަށް ބޭނުމުގެ އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ދައްކަން އޮތް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ހުރި އިއާދަކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވީމާ، 2024، 2025 އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިއްސާކުރެވުން މި ދަނީ. މި އަހަރު އެކަނިން މި ސަރުކާރުން މިދިޔަ ވެރިކަންތަކުގައި، މިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުގެ ނުދައްކާ ހުރި ގެތަކަށްޓަކާ 1.3 ބިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު ދައްކައިފި. މި ހަރަކާތް އެއް ހުގެ ތެރެން ސަރުކާރު މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރުގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓުތަކުގާ ގޮތް ބަލަ އެނގެއްޖަވާނެތޯ. 2023 ވަނަ އަހަރު މިސާލަކަށް ރައްޔިތުން ހޮވާލީ ރައްޔިތުންނަށް ދީފައި ހުރި، މީތާ ކަނޑުނުގަތި ވަޢުދުތަކުން ދީފައި ހުރި ގޮތުގައެވެ. ކަނޑުން ގޮތް ދިނީ އިޤްތިޞާދީ ރާއްޖެ. ބަލާ! އެ ވަޢުދު ހިއްސާކުރި މިއަދު އެމްޑީޕީ ގޮތް ކަނޑައި އެ ދެނީ ކަން ބަޖެޓުން، ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ފައިސާއެއް މި ސަރުކާރުން. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުން ބަޖެޓުތަކަށް މިދިޔަ ދެ އަހަރު، މީން އަހަރު ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި މި ކަންކަން ފިޔަވަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެމް.ޑީ.ޕީއަށް އެނިގިފައިވާނެ. މި ސަރުކާރުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް، ރަނގަޅު ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހުރި ކަމުގައި ބަޖެޓު އިސްރާފު ނުކޮށް، ބަޖެޓުން ވައްކަން ނުކޮށް، މި ހުރިހާ ކަންކަން ކުރެވޭނެ އެ ބަޖެޓުގެ ދަށުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނިގިފައިވާނެ. މިދިޔަ ވެރިކަމުގައި އަދުގަނޑު ފެނުނީ. މިފަދަ ގޮތުގައި މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިޔަކު ވިދާޅުވަނީ މިހުން ވާހަކަތަކުގައި ހުންނަވައިގެން ހަމަ ހިތާމަކުރެވޭ ސުވާލުތަކެއް. ވައްކަމުގެ ދަރަނި ނުލިބިގެން އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރިން އަހަރެން މި ފެންނަނީ. މިހާރު ފެނޭ އަހަރު މި ޖެހިލާ ވައްކަމުގެ ދަރަނި ބަޖެޓު ދައްކާލެވޭނެ، މިހެން ހަދާފައި ދައްކާލެވޭ. މިއީ ވައްކަމުގެ ދަރަނި. އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ވައްކަންކުރެވުނު މިސާލުތަކެއް ދައްކައިދޭނެ ސަރުކާރުގައި، މިހެން 19 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުންގެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ކުރިއަށް ބަޖެޓުން، އެ ބަޖެޓުން ކުރި ހިމަނާލެވޭނެ ފަދަ އެ ބަޖެޓުން ނިސްބަތުން ފައިދާ ހުރި ޕްރޮގްރާމްތަކުން މިހާރު ރައްޔިތުންނަށް އެ ދަރަނިން އަދާ ކުރަބަ. ގެސްޓްހައުސްތަކުގެ އަދާ ކުރަބަ. މަސްވެރިކަމަށް ބިލިއަން ކުރަބަ. އެހެންވީމާ، އެއީ މިދިޔަ ވަރަށް އަހަރު. މިދިޔަ ވަރަށް އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފެހެއް ހުރި ގޮތް އެނގޭ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ފެންނަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ސަރުކާރުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އިސްރާފުކޮށް ނުކުރަން. ދެން މިހާރުވަނީ މި ބަޖެޓުން އެއްވެސް ކަމެއް ސަރުކާރު ނަގަން ވަކި ރަށެއްގެ ވަކި ކަމެއް ޖެހިފައި ނުވާނެ. އިއާދަކޮށްދިނުން ދަރަނި؛ މަޖިލީހު ފެށި އަދި 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި. ޓަކައި އެ ބޮޑު ގޮތަށް ކަންތަކުގައި ހުންނަނީ ވަކިވަކި މަޝްރޫޢުތައް ޖެހިފައި. މި މަޖިލިސް ތަރައްޤީގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހާސިލުކުރާ

ދުވަސްވަރު ހިނގާ ހަނގުރާމަތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ. އަޅުގަނޑު ގެސް ބުނާނަން އިނގިރޭސިވެރިކަމުގައި މިވެނި ކަމެއް ޖަހާލާނެ. ރަސްމާދު މިވެނި ކަމެއް. އިންސާނާއި މިވެނި ކަމެއް ޖަހާލާނެ. ދެން ފިލްމްސް މިނިސްޓަރު އައިސް ވިދާޅުވާން ދީ ކަންކަން ޖަހާކަށް ފެށިސާއިރު ނުދޭ. ބޭނުމަކީ ފެންބަރު ބުނާން، ފެށިސާ ނިމިގެން އޭގެ ވާހަކަ، ރައްޔިތުންނަށް ފެންނާން ނުދޭނެ އިނގިރޭސިވެރިކަމުގައި އެބަ އޮތް ނޫނީ ރަސްމާދުވެރިކަމުގައި އެބަ އޮތް ނޫނީ ސަރުކާރު ޖަހާލައި. ނުހިނގުމަކަސް ހުއްޓުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް އެއްވެސް ފައިދާއެއް އޮތީތޯ؟ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހުންނަނީ މިސާލަކަށް ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް ޖަހާ މަޝްރޫޢުތައް ގޮސް ފަސް އަހަރު ނިމެންދެން އޮވޭ. މި ފުރުޞަތުގައި ބަޖެޓުން ވެސް ފައިދާތަކެއް އޮތުމުގައި އެ ރަނގަޅަށް ދެމިހުރުމަށް ރައްޔިތުން އޭރު ކުރިން ކުރި ހުރި ސަރުކާރުތަކުގައި ސަރުކާރުތަކަށް ފުރުޞަތު ބޮޑު މި ބަޖެޓުން ލިބިދޭން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަޖެހިގެން މި ބަޖެޓުން ކުރިއަށް އޮތް އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ރައްޔިތުން މިޒާނުގައި ރަނގަޅުގައި ވަކި ފުރުޞަތެއް ޖަހާފައި ބަޖެޓެއް ފާހެއް ނުކުރެވޭ. ކޮންމެ ކަމަކީ ރައްޔިތުން ފުރިހަމަ މި ސަރުކާރުގެ މި ބަޖެޓު ތަރައްޤީކުރުމާއި އޮތް ގޮތަށް ބަޖެޓް. ދެން އޮތީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދެއްކިގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދެއްކިގެ އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި އެ ބޭފުޅުން ދިޔައީ އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައެއް ނޫން. ފަހަރު ރަށް އެބަ އޮތް. ކޮންމެހެއް އޮތް ތަނަކު ކޮންމެ ރަށެއްގައި ބަނދަރު ހަދާކަށް ނުޖެހޭނެ. މަގު ހަދަން އުޅޭކަށް ނުޖެހޭނެ. އޭ.ޕީ.އެމް ބަދަލުވާކަށް ނުޖެހޭނެ. ސްކޫލް ނިނުމާ ހުރި ކަންކަން ނިންމާކަށް ނުޖެހޭނެ. ކޮށްސުވެއް ޕަބްލިކް އަމާކަށް ނުޖެހޭނެ. މި ކައިރި އެންމެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ވާހަކަ ނުކުރެވޭ. މިއަދު ވެސް އެ މަސައްކަތްކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ސުވާލަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީ ވެސް އަހަރު ކޮން ކަމެއްކުރިއޭ ދެމުހާރާތުގައި ކިޔަ؟ ތަރައްޤީގެ ކޮން މަސައްކަތްތަކެއްކުރިއޭ، ބޮޑު މަސައްކަތް ވެސް ހިނގި. ބަޔާތް އަދަދު ކުރުން ފިނިވާހިލާ ދިމާވެން. ފެންނަން. ވަރަށް އަހަރު އެ ދައުލަތުގެ ތަނބައް ދޫކުރި ރައީސް. ވަރަށް އަހަރު. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޮޑު ހަމަ މިހުންނަނީ ވެސް އެތަން ސަޤާފަތް މިލިއަން ޖަހާފައި ދޫކުރިކަމަށް ދިޔައީ. ހުރިހާ އެއްޗަކާއި އެކު ފާހަގަކޮށް ނަމަކޮށް ދިޔައީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުން ކޮންމެ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު ބަލާލުމުގައި އެ ބަޖެޓު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ބަދަލު ގޮތުން ވާހަކަ ދެކެވޭ ނަމަވެސް މަޖިލީހުގެ ފުރުޞަތު ޗެކުކަން ވަރުގެ އިތުރަށް ދިޔަތާ ބޮޑުގެ ހަމަޖެއްސުން. ވަރުގެ އެބަ ބޯދުއްލަވާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ހަމަ ފުދުނީގައި ރައްޔިތުންނަށް މި މިނުން އެޅުވެވިޔަ ހިނގާ ކަމެއް ގެއްލުވުމެއްވެވުން މި ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑު މިއޮތީ. އަޅުގަނޑަކީ ނިކަ ފުރުޞަތު ލިބުނު. އެއީ މިކަމާ އެކަމެ ދުވަހު ހަމަޖެހި އެމް.ޑީ.ޕީ މިހުރީ އެ ދޯނި. އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީފާދޭނެ އިރު އަދި އަޅާކަން ނުތިބޭ. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމައެކަނި ހިޔާލަށް އެކު ފުރަގަސްކޮށްގެން ދިޔައީ 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކަށް އެމް.ޑީ.ޕީ އެއްވެސް މެންބަރަކު ވޯޓެއް ނުދޭނެ. މި ހިނގާ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެއްވެސް މެންބަރަކު ވޯޓެއް ނުދޭނެ. މިހާރު ފާޅުގައި ބުނަމުން އެ ދަނީ މި އަންނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ވޯޓު އެ ބޭފުޅުން ނުދޭނެކަން. އެހެންވީމާ، ސުވާލަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީން އެ ދައުލަތުގެ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ހުށަހެޅި

މި މަޖިލީހަށް ފޮނުވާފައި މިތިބަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މިއަދުގެ ބާރުތަކީ ކޮބައިތޯއޭ. މިތަނުގައި ހުށަހެޅޭ މުހިންމު އެއްވެސް ބިލަކަށް ވޯޓު ދެނީ ނޫން. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުންފިލާ ގޮތަކަށް ތެދުވެރިކަމާ އެކު ވާހަކައެއް ދައްކަނީއެއް ނޫން. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކަށް ވޯޓެއް ދެނީ ނޫން. މީގެ ސަބަބުން އަސްލު ހަޤީޤަތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން އަ ދާއިރާތަކުން ހޮވާފައި މިތިބަން ފޮނުވާފައި މިތި ރައްޔިތުންގެ ސަރަހައްދުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަޤީޤަތުގައި އެ ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ލިބޭނީ ގެއްލުން. އެހެން ބަޖެޓަށް ގެއްލިގެން މިއިން ބަޖެޓަށް ކުރުން ނަގަހިލު ނޫން. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ މި ބަޖެޓުގެ ޖިންސާއެއް އަދުލުގެ ހިމަން މި އަހަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ޕެންޝަން މިނިސްޓަރު މިތަނުން ވަޒީރުގެން ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ބަޖެޓުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ބޮޑުވުން ހޯދުންފިލުވަން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމަކަށް ތަފްސީލުކޮށް ހުރިހާ ފަރާތަކާއި ވިދާޅުވެދެއްވި. މިއަދު ނުވާ ރައްޔިތަކަށް އެކުން އެއްވެސް ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހޮވި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް ތިބަން އަހަރު ފުރުން އިރުގައި ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ފާހަގަކޮށްލެއްވި. މި އަންނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ މި ބަޖެޓުގައި މިހިރީ. މި އަންނަ އަހަރު މި އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބޮޑު ބައެއް، ގޮތުގަނޑަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް މި ޚަރަދުވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުގައި މިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން ނުކުރި ގޮތް ދައްކަން. މި އަންނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ތަރައްޤީއަށް ޖާގައި މިހިރަ ހުރިހާ ފައިސާއެއް ޚަރަދުކުރާނީ ތަރައްޤީއަށް ހުރިހާ މިހިރަ މަޝްރޫޢުތަކުގެ 70% ނިންމުމަށް. 70% ނިންމާއިރުގައި ހަޤީޤަތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން ލިބޭނީ ވަރަށް އުފާވެރިކަން. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ އިނގުރައިދޫ، ރަސްމާދޫ، އިންނަމާދޫ، ކިނޮޅަސް، ފައިނު. މި ފަސް ރަށުގައި ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް އެބަ ހުރި ފުރިފައި. އެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ އިތުރުކުރެވުމާ މި ބަޖެޓުގައި މިހިރީ އެ ކަންކަން ނިންމަން ފައިސާ ހިމަނާފައި. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ފަސް ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެން ޝުކުރު ދަންނަވަމޭ 2027 ވަނަ އަހަރު ނިމުނީ اللهގެ ރަޙުމަތުން އެ ބަޖެޓުން ބޭނުންވާ އެހެން ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް މި ސަރުކާރުން ނިންމާ ހަވާލުކުރާނެ. ފައިނުގެ އެއަރޕޯޓު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅާނެ. ފައިނުގެ އެއަރޕޯޓު 2028 ވަނަ އަހަރު އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރުމުގެ ދަތުރުކުރާނީ ފުރުސަތުގައި ބޮސް ޖައްސާނީ ފައިނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގައި. ފައިނަށް ޖައްސާނީ. އެމް.ޑީ.ޕީން ދަތުރުފަތުރުކުރަން ރައީސް މި ކަމަށް. ރައީސް ވަރުގަދަކޮށް އިސްތިޤުބާލުކުރާނީތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ ޖިންސާރުކަންކަމަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވުން. އާނ! ބަރާބަރު. ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މި ބަޖެޓަށް އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ވޯޓު ދިނީ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނަން އެމް.ޑީ.ޕީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިތިބަ މެންބަރުން....

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ މިއަދުގެ ޖަލްސާ މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ހުރި މަސައްކަތް ނިމެންދެން ކުރިއަށްގެންދަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ބުނާގޮތުން 2:30 އައީ ނިންމާލަން ޖެހޭ ގަޑި. އެހެންވީމާ، އެއަށްފަހު އިތުރަށް ގެންދަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލަން. އެހެންވީމާ، ވަގުތު އިތުރުކުރަން ވޯޓު ނެގުމަށް ބަލައި ޖަހަން ޖެހޭ ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ ކޮޅުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓު ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކްކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާގައި ހިމެނިފައިވާ ހުރިހާ އައިޓަމްތައް ނިމެންދެން މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރާ ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93
ޙާޟިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	37
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	36
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	36
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	19
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ޙާޟިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 37. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓު ދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 36. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓު ދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު 36. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 19. އެހެންކަމުން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރު ކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުން) އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ޚާރިޖީ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ ވަޒީރު މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް.

<u>ޚާރިޖީ ދާއިރާގެ ވަޒީރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2027 ވަނަ އަހަރު އަންދާޒާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިގްތިސާދީ ހާލަތާއި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ އަސާސީ ކަންކަމަށް އަންނަ އަހަރު ކުރިމަތިވާނެ ދަތިތައް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުކޮށް ލިޔެފައި އެބަ އޮތް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓު ފޮތް ބަލައިލުމުން ފެންނަނީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ސަތޭކަ ސައްތަޔަށް ވުރެ އިންސައްތައިން އަރާފައިވާ ސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް ހަތް ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ދަރަނިތަކާއި އިންޓްރެސްޓަށް ދައްކަންޖެހޭ އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް. ދެން ފެނިގެންދިޔަ ރައްޔިތުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް ޚަރަދުކުރުމަށް ވޯޓުދީފައި ހިލޭ ސަރުކާރަކުން ވެސް ދޭން އޮތް ސަބްސިޑީތައް އުނިކުރުން، ކަރަންޓާއި އެހެނިހެން އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ސަބްސިޑީ ކަނޑާލައި އާސަންދަ ފަދަ ސްކީމްތަކަށް ސަރުކާރުން ދޭނެ ފައިސާ ކަނޑައެޅުމަށް މި އޮތީ ނިންމާފައި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްޔިތުންނަށް ބޭންކިންގ ހިދުމަތާ މިފަދަ ކަންކަން ބަޖެޓުން އުނިކުރުމުން ކުރިމަތިވާ މާލީ ދަތިތަކަށް ބަރު ދިވެހި އުމަތް ރައްޔިތުންނާ އުފުލަންޖެހޭ. މިފަދަ ހުރިހާ ކަންކަން ފަސްޖެހުމުން ނޫނީ މި ސަރުކާރުން އުނިކޮށްފައިވާ އިތު ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ ހަރަދު އެއްވެސް ވަރަކަށް ކުޑަކުރުމަކީ ނުވާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސަރުކާރުން އިގްތިސާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކޮށް ހަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ބޭނުމާ އިރު މިހާރު ހުރިހާ ދިވެހިރައްޔިތަކަށް ބަޖެޓަށް މި އަހަރާއި އަރާއިރު އިރު 24.6% ޑެފިސިޓް އިތުރު ބަޖެޓެއް. އޭގެ 2026 ގައި 7.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަދި 2027 ގައި 9.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027އަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ޑެފިސިޓް ނުވަތަ ޚަރަދު އާމްދަނީއަށް ވުރެ ބޮޑުކޮށް ހަރަދުކުރަން ސަރުކާރުން ރާވާފައި މިއޮތީ މި ގައުމުގެ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ 7.3% އާ އެއްވަރުގެ އަދަދެއް. އޭގެ 9.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ދުނިޔޭގެ އެހެން ގައުމުތަކުން ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް ރައްކާތެރިކުރާ މިންގަނޑުގެ ގޮތުގައި ބަލާ އަދަދަށް ވުރެ ދެގުނަ ބޮޑު އަދަދެއް. މިބާ އާމްދަނީއަށް ވުރެ ބޮޑުކޮށް މިހާ ބޮޑު އަދަދެއް ސަރުކާރުން ހަރަދުކުރާނަމަ އިރު ހަރަދުކުރާނީ ކޮން ކަމަކަށްތޯ ރައްޔިތުންނަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހޭނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ފައިސާއަކީ މި ސަރުކާރުން އުފައްދާފައިވާ ސިޔާސީ މަގާމުތަކާއި ސަރުކާރުގެ އުނިއުނި ބޮޑެތި ހަރަދުކުރަމުންދާ ހަރަދު ކަމުގައި ވާ ނަމަ އޭގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. ސަބަބަކީ މިބާ އެއްޗަކަށް ވުރެ ބޮޑު ހަރަދުކުރާ އިރު އެ ފައިސާ ދަން ހޯދަންޖެހޭނީ ދަރަންޏަށް ކަމުގައިވާތީ. ނުވަތަ ފައިސާ ޗާޕްކުރުމުން ކަމުގައިވާތީ. ދައުލަތުގެ ދަރަނި މިހާރު މިވަނީ ސަރުކާރު ގެރެންޓީކޮށްފައި އޭގެ ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާފައި. މިއީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ 124%. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ދަރަނި ދައްކަން އުޅެނީ އަހަރަކު އިންޓްރެސްޓަށް 4.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރު އެބަ އަރާ. އޭގެ 2027 ވަނަ އަހަރު ދެކެ ބިލިޔަން ދާއިރާއަށް ކަނޑައެޅުން

3.3 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް. މާނައަކީ ރާއްޖޭގެ މުޅި ސިވިލް ދާއިރާއަށް އަންނަ އަހަރު ދައުލަތުން ހޭދަކުރާ ވަރަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ އިންޓްރެސްޓަށް މި އަހަރު ދައްކަންޖެހިފައި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހިފައިވާ ކަންކަން. ސަރުކާރުން ދަރަނި ކުޑަކުރުމަށް އެއްވެސް ހަރުދަނާ އުސޫލެއް ގެންގުޅޭ ކަމަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ. މިހާރު މި ފެންނަނީ ދަރަނި ދައްކަން އަލުން ދަރަނި ނަގަމުންދާ މަންޒަރު. ދަރަނި ޢަމަލީގައި ނަގާ ފައިސާ ސަރުކާރުން ބޭކާރު ސިޔާސީ ބޭނުންތަކަށް ހޭދަކުރުމުން އެކަމުން މި ގައުމަށް ލިބޭ ގެއްލުން ވަރަށް ބޮޑު.

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައިވާ މިވަނީ ހަމަހަމަކޮށް ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށް މިދިޔަ އަހަރަށް ވުރެ ކުޑަ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ދައްކާފައި. 2026ގެ ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅި ފަސްޓްރެކް ހަމަޖެހި ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ 7% ކުޑަކޮށް ފަންސާސް ނުވަ ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅި އިތުރު ހިންގުމުގެ ޚަރަދު މި އޮތީ އެތައް ބިލިއަނެއް މިދިޔަ އަހަރަށް ވުރެ އިތުރުވާނެ ކަމަށް. މި އަހަރަށް ވުރެ 3.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިންގުމުގެ ޚަރަދަށް އިތުރުކުރުމަށް މި އޮތީ އަންދާޒާކޮށްފައި.

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރުން ސަބްސިޑީތަކާއި އާސަންދަ ފަދަ ޚިދުމަތްތަކަށް ހޭދަކުރާނެ މިންވަރު ކުޑަކޮށްފައި. އޭގެ އިތުރު މި އަހަރަށް ވުރެ 3.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިންގުމުގެ ޚަރަދު އިތުރުވާނީ ސަބަބު ސަރުކާރުން ސާފުކޮށްދޭންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު އިންތިހާއަށް ދަރަނި ގޮސްފައިވާ ދަނޑިވަޅެއްގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުމެއްނުވާ އިތުރު ސިޔާސީ މަގާމުތަކެއް އުފައްދައި ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގެ ޚަރަދު އިތުރުކުރާކަން. އަދި އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ދަތިވާނެ އެތައް ދިމާލަކުން މިވަނީ ބަޖެޓު ކުޑަކޮށްފައި. މި ކަމުގެ ދަތިކަން ރައްޔިތުންނަށް އަންނަ އަހަރު ތަޙައްމަލުކުރަންޖެހޭނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކަރަންޓު ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ކުރިން ހޭދަކުރާ ވަރަށް ވުރެ ފަސް ސަތޭކަ ފަންސާސް މިލިއަން ރުފިޔާވަރު ކުޑަކޮށްފައި. މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިކަމެތި ރައްޔިތުން އަމިއްލަ އެ ފައިސާ ނަގާނެ.

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެންމެހާ އަދި އާސަންދައަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓުން މި ވަނީ އަށް ސަތޭކަ އެގާރަވަރަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކޮށްފައި. މިއީ ހަޤީޤަތުން ވެސް ދިވެހި އެތައް ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުގެ އަސަރުކުރާނެ ކަންކަން. ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގެ ޚަރަދު އެއްވެސް ވަރަކަށް އުނިކުރުމެއް ނެތި އާންމު ފަރާތްތަކާ ގުޅުން ހުރި މިފަދަ ކަންކަން ބަޖެޓުގެ އުނިކުރުމުން އެކަމުގެ ނިކަމެތިކަން ލިބުމުންދަނީ ރައްޔިތުންނަށް. ކަރަންޓު ސަބްސިޑީ އުނިކުރުމުން ދިވެހި ރައްޔިތުން ކަރަންޓު ބިލު އަންނަ އަހަރު ބޮޑުވާން ކަމަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އެބަ އޮތް. އަދި އެންމެހާ އަދި އާސަންދައަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓުން މިވާ އަށް ސަތޭކަ އެގާރަ މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކުރުމުން ދައުލަތުން ފޯރުކޮށްދެމުންދާ ބޭސްފަރުވާއަށް ބޮޑުވެއް އަސާސީ ސަޕްލައިކުރަން ބޭނުންވާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2027 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ދަރަނި ދައްކަމުންދާނީ ގުޅިގެން ފޯރުކޮށްދީގެން ހިމަނާފައިވާ ބޮޑުގެ މާކެޓުން ބޮންޑާއި ސުކޫކު ވިއްކައިގެންނާއި ނަން ނޭނގޭ ފަރާތްތަކުން ބިލިއަނުން ފައިސާ ހޯދައިގެންކަން ބަޖެޓު ފޮތުގައި އެބަ އޮތް. އަދި މިގޮތަށް ނަގަން ވިސްނާފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓުގެ އިންޓްރެސްޓް ރޭޓާއި ޝަރުތުތަކެއް ސާފުވާން އެއްވެސް ގޮތެއް ފެންނާކަށް ނެތް. މިއީ

ގައުމުގެ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި ކަންކަން ހިމަނަންޖެހޭ ވަރަށް ވެސް ދާޚިލީ ގޮތުން. މިފަދަ ގޮތް ނޫނީގެ ގޮތަށް ދަރަނިތަކުގެ ސަބަބުން ޚަރަދުގެ އިމްތިޔާޒުތައް މިހާރަށް ވެސް ދަށް ހާލަތަކަށް ވެއްޖެގެންދާނެ ކަމަށް ދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓު ޚަރަދުން ވެސް އެކަން މިވަނީ ފެންނާން ފަށާފައި. މިގޮތުން ސަރުކާރުން ދާ ބަޖެޓު ސަބްސިޑީތައް އުނިކޮށް، މިގޮތަށް ބަޖެޓު ބޭރުގެ ހިދުމަތްތަކަށް ކުރާ ހަރަދު ކުރެވޭނެ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި. މުޅި ގައުމުގެ މާލީ މިނިވަންކަން ނަގަހައްޓާލެވުމުގެ ނިޒާމު ހާސިލުކުރެވޭނެ. ދެ ހިސާބުގެ ދަރަނި ދެއްކުމަށް ޖަހާ 2027 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން 18.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދަންޖެހޭނެ. މިގެ ބޮޑު ބައި ހޯދަންޖެހޭނީ އެ ދަރަނި ނަގައިގެން. މިގޮތުގައިން 2.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޭރުގެ މާލީ އާ ބޮންޑެއް ނެރުމަށް ސުކޫކް ވިއްކައިގެން ނެގުމަށް ވަނީ ސަރުކާރުން ވިސްނާފައި. ކޮމާޝަލް އެންޑް މާލީ ބޮންޑް ފައިނޭންސިންގ ނަގައި މިފަދަ ދަރަނި އިންޓަރެސްޓް ބޮޑުވާނެ. މިއީ މަޖިލީހަށް ސާފުކޮށްދޭން ކަންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރާއްޖޭގެ ކްރެޑިޓް ރޭޓިން ދަށްވުމުގެ ސަބަބުން އިންޓަރެސްޓް ރޭޓް އިތުރަށް މައްޗަށް ހިނގައިދާނެ. ޖެހިލުވާ ދަރަނި ދައްކަން ބަޖެޓު ދެން ނަގަން ވިސްނާފައިވާ 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ނަންބަރު ހުރި ކޮމާޝަލް ބޮންޑުތަކުގެ އަމިން ދީބާރު ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައިވާ އަދަދެކެވެ. ބަޖެޓުގައި މި ފަންސަ މި ދަންނަވާ ޚަރަދުތަކަށް މުއާމަލާތްކޮށްފައިވާ އިތުރު ބިލުތަކާ ތަރައްޤީގެ ކަމުގެ ބޮޑުކަމެއް. މިއީ މިހާތަނަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ކޮމާޝަލް ހޯދުމަށް ވަރަކަށްދެއްވާ ބިޑު ބަޖެޓު އެކަ ޖޫން. 2026ގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް 2.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަމަ މި ގޮތަށް ހިމަނާފައި އޮތީ. އަދިވެސް އެ އޮތީ އާއިލީ ބިޑަށް ކަމަކަށް ޚަރަދުތަކުގެ ގޮތުގައި. ބަޖެޓު ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ހޭދަ ފައިސާގެ ބެލެހުން ބޮޑުގެ ގޮތުގައި ވެސް ނަގަމުން އަދަދުތަކެއް ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް. އިންޖީނިއަރިން އިސްތިމާރުކުރުމަށް ޕީއެސްއައިޕީގެ ބޮޑު ފަރު ބޮޑުގެ ޚަރަދުތަކުން ނަން ހިމަނާފައި ވި ނަމަވެސް، ޚަރަދު ތަރައްޤީ ހިމަނާފައި ނުވޭ. އިންޖިނިއަރިން ބިނާ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ވެސް ނޫނީ. މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަ ނު ތަރައްޤީގެ ސަރުކާރުތަކުގެ އެނގިގެން ޖެހެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓު ޕޮސްޓުކަހިރި މަޖިލިހަށް. މަޖިލިހަށް ޚިދުމަތް ކުރުމުގެ ކަ ސަރުކާރުތަކުގެ ކަންކަމެއް ނޫނީ، ދަރަނިޖެހުން ބެހުންތައް ގޮތުގެ ނޫނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްކާތެރި މަސްއޫލިއްޔަތު މި ބަޖެޓުން ސާފުކޮށްދީ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް އަނގ ހަރުގެ ދުއިސަވަނަ ބަޔަށް މިވަނީ ބިލިއަން ޖެހިފައި ވޭ ނަގަވާފައި، ކޮންމެ ރަށެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި ނިހިސާބުން. 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ޚަރަދުން ފުރިހަމަ މި ދިރާސާ ނުހިމަނައި ފެނާއި ނަރުދަރާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު 47.3% ދަރަނިވެއްޖެ. ފުރާއި ނަރުދަރާގެ ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ވާ 2027 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ކޮންމެ ދަރަނި ފުރާއި ނަރުދަރާ ދީބާރު ޖެހޭނެ ކަމަށް އޮތް ސަރުކާރުން، ބަޖެޓު ކުރެވޭނީ މި ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރަނި ހާސިލުވުމަށް އަށްގަނޑުމުން މަޖިލީހުން ސާފުކުރުމާއި ހަނގާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކާއްޅު ބިންހިމެކުން ނުފެނޭ. 2026 މާލިއްޔަ މަހުގެ ކުރިން ފާސްކޮށް ސިންގާސް ކަމަށް ރައީސްލޯޤުވުމުރިއްޔާ 2025 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ގުރޫ ކާއްޅުއަކަށް ވަޢުދުގެން ވައުދުވި. ދެފަންސަވަރަސް، މިއަދާ ހަމައަށް އެ މަސައްކަތް ނުފެނޭ.

ކޮޅުދޫ ސިޓީއަކީ މަރުކަޒު އާ އިމާރާތް ނުފެނޭ. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ އެކު ކޮންޓްރެކްޓުކުރެވި އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ވަނީ އޮޅުން ބައިވަރު ސަބަބު ދިޔައީ. ސަބަބު މި ގޮތަށް ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ދެނީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވައްކަންކޮށް ވަގުތާއި ހުރިމަށް. މިގޭ ހިތްދަތިކަން މި ދިމާވާ ދިވެހި ނިކަމެތި އާންމު ރައްޔިތުންނަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޮޅުދޫ ބަނދަރު ބޭނުންކުރަން ނުފެނޭ. މިއީ ފަސް ރައީސުންގެ ދައުރުގައި ވަޢުދުވާ ވައުދެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޮޅުދޫ ސްކޫލު ހަމަޔަށް ބޭރުގެ އިމާރާތް ނުފެނޭ. މި ޕްރޮޖެކްޓް ފަސް އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ އެކު ކޮންޓްރެކްޓުކުރެވި ހަދަ ކޮޅުދޫ ސިޓީ މަރުކަޒުގެ އެއްގޮތަށް އެހެން ބައިވަރު ސަބަބު ހަމަޖެހިފައި، މަސައްކަތް ފެށުން ދިއަސް ނުނިމި ވަންދާލައި. ނަމަވެސް، ކޮޅުދޫ ސްކޫލުގެ ޖަގައިގެ ދަތިކަން އިންތިޒާމަށް އަވަހުން، މި އިމާރާތް އަވަސްކޮށް ނިންމައިދެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ބޭނު އެދެމުއެވެ. 2027 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން މިކަން ހައްލު ކުރެވޭނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަމެވެ. މި ބަޖެޓުން އެއް ސާފުވާކަން ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޮޅުދޫ ފުޅުބަގަ ދަނޑު ތަރައްޖީކުރުން ނުފެނޭ. ކޮންޓްރެކްޓަރާ މަސައްކަތް ހަވާލުކުރިއަސް ހަ މަސް ފަހުވެފައި އެ ދިޔައީ. ކޮންޓްރެކްޓަރު ތަރަހަ އަރައި މަސައްކަތް ފެށުން ދުވަހެއް ނެތްގޮ. ކޮޅުދޫ ކައުންސިލް އިދާރާ، އާ އިމާރާތް ސަރަހައްދީ މިއަދު އެ ތަން އޮތީ ފަސްގަނޑެއް. ހިމާޔަތް ނިމުނީ ހުޅަނގު ފަރާތު ފާރުފެންނަ މުޅި ފުރާނިތިން އިމާރާތްގެ އެސްޓިމޭޓް ފައިނޭންސް ފާސްވެ ގޮތަށް. މި އިމާރާތްގެ ފެނަތަކުގެ ތަރަހަކުން އުނގެނި މިފަދަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވަގުތުން ސަމާލުކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަކަތާ ކައުންސިލް އިދާރާ އާ އިމާރާތް އެޅުމަށް ލިސްޓްކުރެވި، އިޖުރާއާތު ބިން ހޯދުމަށް ފެށި ކައުންސިލް ޕާސްކުރެވުނު މި ކައުންސިލް ނަކުރި. ހަކަތާ ފުޅުބަގަ ދަނޑު އަންނަ އަހަރު، އަންނަ އަހަރު ކިޔާލަކިޔާފާ ތިން އަހަރުވީ. މިއަދު އޭގެ ފެށުމެއްވެސް. ދަނޑުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަކަތާ ސްކޫލު ބަނދަރުކުރުމުން ކުރިއަށްގެން ދަނާފޯމުން ތަރައްޤީކުރުން ހަކަތާ ރަށުން މަޖުބޫރުވެފައިވާ އާއިލާތަކަށް ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ތަނެއް މި ބަޖެޓުން ލިބިގެން ގޮތެއް ހަމަޖެހޭނެ ކަމަށް ހަކަތާ ރައްޔިތުންގެ އެދުމެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަވަހަށް އެހެން ރަށުތަކާ ދެމެދު ހަކަތާ ފުޅުބަގަ ބަނދަރުގެ ސިޓީ ހުރިހާމެ ފޮނުވާލުމުގެ ދަތިކަން، ބަލިމީހުން ގެންދިއުން އުދަނގޫ ކުރަނީ ކުރެވޭ ނުކުރެވޭ ބަލިމަރުގެ ޖަގާ ނެތުމާ ކުރިމަތިވެ. އެހެންކަމުން، ހަކަތާގައި ސީ-އެމްބިއުލާންސް އެޅުން މުހިންމު ކަމަށްވާތީ، މި ބަޖެޓުން އެކަން ހިމެނިގެން ސޮއިކުރުމަށް ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޖުމްލަކޮށް މި ބަޖެޓަކީ ހަކަތާ ބަޖެޓެއް، ދަނަރާ ބަޖެޓެއް، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދާ ކޮޅު ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައި. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން އެދިވަޑައިގެން ކޮޅުގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާ ނިމުނީ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު ބަހުސްގެ މި މަރުޙަލާ ނިމުނީ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ކަނޑައަޅަން.

8. ނުނިމިހުރި މަސައްކަތް

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ދެން އަޅުގަނޑު މި ދަނީ ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތަށް.

8.1- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާ ބެހޭ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތީ 3 ގަޑިއިރާއި 18 މިނެޓް. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 9 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.ޕީ 17 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓް، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓް، އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓް، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓް. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝިހާބަށް.

<u>ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝިހާބު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާ ބެހޭ ބިލު ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިރު އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މިއީ ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަން އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭ، މިކަމާ ގުޅުގައި ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކު ޒިންމާދާރުވާންޖެހޭ ބިލެއް ކަމުގައި ދެކޭތީ އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތު މި އެދުނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ހަމައެކަނި މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ހުރިހާ މެންބަރުން ހެން ގޮތަކަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައި ހުރީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިގެން ޤިޞާޞްކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން. އެހެންނަމަވެސް، ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެ ނޫން ވެސް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި. އެގޮތުން، އެއީ މި ބިލުގައި ބޭނުން ރިސްޓޯރޭޓިވް ޖަސްޓިސްއާ ވެސް ދާދި ފުޅާކޮށް ވާހަކަދައްކާއިރު ވިދާޅުވި މިއަދު ހަމައެކަން މި މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ދައުލަތާ ކުރިމަތިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ވާހަކައެއް. ހަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ދެ ގޮތަކުން މަރުގެ އަދަބު އަންނަ ވާހަކަ. ފުރަތަމަ މަރުގެ އަދަބާއި

ނޫން. ދެވަނަ މަރުޙަލާގައި. ދެވަނަ ސަބަބަށް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ބަޖެޓް ބަލަން ބޭނުންވަނީ. އެއީ މަސްއޫލިއްޔަތު ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ފިހާރަތަކަށް. މިސާލެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ކުންފުނިތަކުގެ ތެރެއިން ސަޕްލައި ޗެއިން ގޮތުގެ ރާއްޖެ އެތެރެކުރެވޭއެއްޗާ އެއީ މަހުގެ އަދަދު އަންނަ ވަރުގެ ކޮޅެއް. ހަމަ އެހެން ޗެއިނުވަތު އެކަށީގެންވާ އެހެން މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ސަޕްލައި ޗެއިނު އެތެރެކުރާ ތަކެތީގެ ވެސް ގުޅޭ އަގުގެ އެބަ އާދޭ. މިއީ މި ބޮޑު ޝަކުވާ ނިޒާމާ ދުވަސްތަކުގައި އިމްޕޯޓު އުފައްދަންޖެހޭ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބު. ޒެއްސަކަން މި ބާވަތުގެ ކަސްޓަމްސްގެ މި ރާއްޖެގައި މާކެޓުގައި ހިންގާފައި ހުރި ކަންކަން. ހުރި ހިދުމާއި، ހުއްކަން އޮންނަ އިމްޕޯޓާއި، ހުރި ދުރުގައި އޮންނަ ދަތިކަމާ ތަފާތުތަކުގައި ވެސް ޝައުގާއި، ވަގުތާއި، އަދި މިގޮތަށް އެހެން ދުނިޔެ ކޮންޓެއިނަރުތަކުގެ މިއީ ފަރާތަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިޔަފާރިވެރިންނަށް މިއަދު ވެސް ފެންނަކަން ދިރާސާކުރަ ކުރަންޖެހޭ ބިލުގެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު މި ދެކޭ. މަސައްކަތް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، ކުންފުނިތަކުން ފަދަ އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި އަސާސީ ނިސްބަތުން އަދަދުތަކެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް ގޮތުން އަދަދު ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ރިޕޯޓުކުރަން ފުރާ އިތުރަށް ޝަކުވާ ނިކަމެތި ދުވަސްތަކުގައި ޝަރުޢީގޮތުން ނުލާ މިންވަރަށް ކަންކަން ކަނޑައެޅިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ވެސް މި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަޕްލައި ޗެއިން ވެސް މި ކަރަކަށް އެކަމު މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ނިޒާމު ހުރި މިސާލުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ނަގަން ކާނާގެ ސާމާނުގެ، މިއަދުގެ އިމްޕޯޓުގެ ފުރުޞަތު މި މަޖިލީހުގައި. އެއީ އާބާދީގެ ޖީޑީޕީ މިނިސްޓަރު. ޖީޑީޕީ މިނިސްޓަރުގެ ގައިޑް ފެށުން، ކޮންފަރެންސް ފެށުން ޕްރިމިއަމް، ޖީޑީޕީ މިނިސްޓަރުގެ އަސްލު ފަހުން ޖީ.އެސް.ޓީގައި ވެސް ޕްރޮގްރެސިވް ވެސް ނަގަނީ ނިކަމެތި. އެ ކަމުގައި އާދޭގެ ޖީޑީޕީ މިނިސްޓަރުގެ މައްސަލަ ބުނެލަމު. ފަހުން ހަމަ އެ ކަރަން ބުނެލަމު އެއީ ޕްރޮޑަކްޓިވް އެމް މައްސަލައަކީ ގޮތެއް. އެހެންވީމާ، މި ކަމާ ބޭނުމަ ކަންތައްތަކާ ހިންގާފައި މި ރާއްޖެގައި ހުރިމަ މިއަދު ސަޕްލައި ގޮތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޕްރޮޑަކްޓް ބޭނުންވާ މިއީގެ ދަބަރުން ނަގަތަ ފޮރުބަން ނަގައި ސަލާމަތް މަޖިލީހުން ދުވަހު އުފެއްދުން ކަންކަން ނޫން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތް ވަރަން ފޮރުކޮށް ވިޔަފާރިވެރިން ކުރާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ސަޕްލައިގެ ކަރުދާ ވާހަކަ މިކަމާ ކުރިއަށް އެކަން ބޮޑުކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭން. މިހާރުގެ ޖީ.އެސް.ޓީގެ ރިޕޯޓް ވިޔަފާރި، ހަމަކަށް އެކު ގެންގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަ ދެއްކީމު. ސަޕްލައި ކަން އެއްވެ ފަހުން ބަދަލުތަކުގައި ދިމާ އިރު ދިމާ ހަމަ ތަފާތު ވަރަށް ސަރުކާރު ދިރުމާ ރައްޔިތުންނަކަށް އެނގޭނެ. މި މަޖިލީހުގެ ގޮތުން، ސިޔާސީ ގޮތުންނަށް މައުލޫމާތު ސަޕްލައި ކަރަން ހުރަހަށްވުރެ ސަޕްލައި ކަނޑުން އެ މައުލޫމާތު ބަޖެޓް ނިންމި އިތުރައި ޖީ.އެސް.ޓީގެ ރިޕޯޓް އިންސާފު މި މަޖިލީހުގެ ފެށުނީ. ކުރިމު ގޮތަކުން އެކަން ދިރާ. އަޅުގަނޑުމެން ބަޔަކުއިރުން ވިޔަފާރި އިތުރުގައި ރިޕޯޓް ޖަމާކުރުމުގެ ފަރާތް ޖީ.އެސް.ޓީ ކަނޑައެޅުމައި އިންސާ ފޮނުވި ހަމަ އެގޮތުން ބަރާބަރުވާނެ. ރިޕޯޓު ޖަމާކުރުމާ ވިޔަފާރި އެއީ އިއްތިފާގަލާ. ކޮންފެރެންސް މި ވިޔަފާރި ދީން، އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރާ ދީން ފަރާތުގެ ބަރާބަރުވާނެ. މިއަދު އެ ފަރާތުގެ

ބޭނުމެއްތޯން ކުރުވާ، ޖެއްސޭން މައްސަލަތައް ވެސް ނެތް ކަމަށް އަށްޓާ ދައްކަވަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ މި އުޒު އެއްކޮޅަ އެ ހުންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މުދަލައި ވަރުދު އުފެދި؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ގައިމު ވެސް ގެއްލުވާލަނީ އެއީ ރަހުމަތްތެރިން، ހިތްވަރުދިނުން ރަހުމަތްތެރިން ކުރުވުން ކަމެއް ނޫން. އެހެން އަޅުގަނޑު މި ދަރުމަވަންތަ މަޖިލީހާ ގުޅޭ ސިޔާސީ މައްސަލަތައް ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ކުއްލިއަކަށް ފުރަތަމަ ފަސް ޤާޟީން ބަދަލުކޮށް އަދިވެސް ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުން އިސްތިޢުފާ ހުރަހެއް. އޭގެ ފަހުން މި ބޭނު ސުލްޙަ މަޖިލީހުގައި ހުރަހަގައިގެން ފަރާތްތަކުން ދޫކޮށްލަން ދިމާވި. އެ ދިމާދިމާގައި ޖެއްސެވި އިންސާފު ހައި ކޯޓު ފަރާތްތަކު އާއި ދުޅަވަރުގަނޑު ވެސް މިހާރު އެހެނީ ރިޕޯޓުކުރަނީ. ވަކިކުރުމުގެ ނޫން. ރިޕޯޓުކުރުމުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ރިޕޯޓުކުރުމުގައި މަޖުބޫރު ހާލަތުގައި ކޮމިޓީ. މިހެން ޝަރީޢަތުގައި ހުރި މި ކަރަދަ ވަކިކުރުމުގެ ކުރިން ވެއްޖެއްޔާ އިސްތިޢުފާ ރައީސް، ޖަހާނަ ވަގުތު ނަގާނަން.

މި ޖަމްހޫރިއްޔާގައި ނަޝީދު ރައީސްކަން ކުރުވެއްވި އެހެން ބާރުވެރިކަން ފެންނަ އިތުރު ތަނެއްގައި ބޭނުނު ދަށުން. އާދެ ވަރަށް ފަސޭހަ ނެގުމަށް މި ޖަމްހޫރިއްޔާގައި ނަޝީދު ރައީސްކަން ކުރި ވާހަކަ. ވިސްނާލުން އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ ވަކި ޤާނޫނުއަސާސީ ރައީސެއް ނެތި ކަމެއް، އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މިހާރު ކުރަމުން ގެންދަނީ ވަކިވެފައި ނޫން ބައެއް ބޭނުން ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ފަރާތް ކަމަށް ބަލަނީ. އެހެންވީމާ، އެހާ އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ސިޔާސީ ބަދަލުތައް ބައެއް ދެން ކޮމިޓީ މި ވާހަކަ ކުރީގައި ދައްކަވާ ވާހަކަ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

އާދެ! އިންގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.

އިންގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރިޔާސަތު. މި ދަރުމަވަންތަ މަޖިލީހުގެ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި މިވާ މައްސަލަ އަދި ކަނޑައެޅުމުގައި އަދި ބާރުލެއްވުމާ ބެހޭ ބިލު ހަމައެކަނި މި ރިޔާސަތު ހުށަހެޅުން، ސިޔާސީ ނަޒަރަކުން ވެސް ބައްދަލު ވާ ބިލު ދާއިރާ ވަކި ސިޔާސަތު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައި، ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބިލު ޔާމީން ވަޒީރު އާއި އިދާރާ ރައްޔިތުން ސަރުކާރާ ގުޅުން ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތްތަކަށް ބިލް. އަދި ހަމަގައިމު މަޖިލީހަށް ބޭނުންކުރާ ވަރަށް ބަދަލު އެކުލެވޭ ދާއިރާގެ ބިލު ހުށަހެޅުމުގައި ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ ފާއިތުވެދިޔަ ވަގުތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބަދަލު ޤާނޫނަކަށް މި ދާއިރާގެ ވެރިކަން މި ކަންކަން ކުރަންޖެހޭ ރައީސް، ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ހަމަ ފާހަގަކޮށް ބިލު ދަށުން ފަސޭހަ ނިޒާމު ހިންގާ ދަށުން ހުކުމް ދޭ ދާއިރާގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ފާހަގަ، ފަސޭހަ ކޮށްލާން ޤާނޫނު ތަސްދީޤު ކުރިން އެއީ ކޮށްލަން ބޭނުމުގެ ކޮށްލާ ފާހަގަކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލުގެ މިހާރު އެކަމާ ގުޅިގެން ކަނޑައެޅޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑަށް މިހާރު. ފާހަގަ ވިސްނާލަން އަދިކަމު ރައީސް. ކޮށްލަން ކުރަން މުހިއްމު ބަދަލު. އެހެން މިއަދު ނިސްބަތުން ތަޢާރުފު މިކަމާ ގުޅޭ، މަޖިލީސް ބޭނުން ވެސް. ދެކެން ބޭނުން ވެސް ނޫން. ބޭނުންވެގެން ނޫން މި ވާހަކަ މި ދަރުމަވަންތަ. އެހެންވީމާ،

ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އެމް.ޑީ.ޕީން މި ފިލާވަޅާ ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްގެން ދުވަހަކު ވެސް ރާއްޖޭ ޕިއްކަރަން އެހެން ދަރިންގެ އެހެން ގައުމުއްސަގައި ވެސް މި ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުން ހަރުދަނާކުރަން ހަރުދަނާ ނުވެގެން އެންމެ ބޮޑަށް މި އުޅެނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަބަބުން. ފުރަތަމަ ފެށިކަމަށް މި ބޭފުޅުން އައިސް މިދިޔަ، މިދިޔަ ފަސް އަހަރު މި ކިޔަނީ އެންމެ ކައިރިން މި ބޭފުޅުން ފެށިކަމާ މިދިޔަ ފަސް އަހަރު ވިޔަ. ރާއްޖޭގައި ކޯޓުތަކުގައި ތިބި ގާޒީއެއް ނުހުންނާނެ ކަންނޭނގެ ސަސްޕެންޑު ނުކުރާ ގާޒީއެއް. ނުހުންނާނެ އަދުލުއިންސާފު ހަސަރަކޮށްފައި. އަދުލުއިންސާފުން ރަނގަޅުކުރުމުގައި ތިބި ގާޒީންތަކެއް ވެސް ހަމަ ޖޫރިމާނާ ގޮސް ހުކުމްތަކަށް ވަރުގަދަ ރައީސް. ޖޭ.އެސް.ސީ ހިންގާލީ އެ ވަރަށް. އެ ވަރަށް ޖޭ.އެސް.ސީ ހިންގާލީ. އެންމެ ފަހުން އައިސް އޭގެ ފުރަތަމަ ފެށިކަމަ ބިޑުން ހިސާބަށް ޖެހިލަން ހިނގާ ޢަބްދުﷲ ގާޒީ ދީދީ އަނެއްކާވެސް ކައިރީ ނިޔާދެވި ލައްވާ، ގަދަވެސް ހާދަ ވެސް ވަގުތު ނުދިން. ސްޓާ އެއްކޮޅު ގޮސް ޖަހަން. އެހެންވީމާ، އަދުލުއިންސާފުން ދިވެހި ރައްޔިތުން ހިމާޔަތް، ހަނގުރާމަ ގެންނަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޖަމާޢަތްތަކުގައި ނޫނީ މި މިހެން މި ސިޔާސީ ހަރަކާތްތަކުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ކިޔާ މި ޖޫރީ މި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ދުވަހަކު މި ރާއްޖޭގެ އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާވާނެބާ؟ ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އޭގެ މާނައަކީ އަދުލުއިންސާފުން ދުވަހަކު ވެސް މި ރާއްޖެއަކީ ކޮށްފުކަމެއް ކޮންމެ ގޮތަކަށް ކުރިޔަށް ދިޔަ، ދިހަ ފުރިޔަށް، ދިހަ އިސްލާމްދީނުގައި އެކަން އޮންނަ އުސޫލުތަކުގެ ގަވައިދު ދިހަކު ވަރަށް ޖެހިނަސް ދިހަ ފުރޮޅު ގޮތުގެ މި ރާއްޖެއަށް ނުނގޭނެ. އެމް.ޑީ.ޕީއާ ހެދީ. އެއްބަސްވެއް ނުވާނެ. އެ ބޭނާ އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު ގައިމުކުރެވޭނެ، ފުރިހަމަވާނެ ޖަވާބުއް، ދުވަހެއް ނާންނާނެ. އެކަމަކު މިއީ އިއްޔެތެރި ރައީސް، މިގައި މިހިރީ ބޮޑެތިކޮށްފައި އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސީތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ ގަދަ މި ބިލު މިއުތީ ޤާނޫނުތަކުގައި މި ގެންގޮސް ހުރީމަ. ދެން މިކަން ނިކުމެވޭނެ އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު ގާ. ހަމަގޮތުގައި އަދުލުއިންސާފުން ވިސްނާލަންވީ އެއް ކަމަކީ، އެއްވެސް މިހާރު މަޖާލަށް ގައިމު ވެސް ސިޔާސީ ނަޒަރެއް ދީނީގޮންޖެހުން އެއަކަށް ބަލައި އަދާލަތު ކަމަކަށް އަދުލުއިންސާފު ތަފާސްގެ ނުކުތާ ސިޔާސީ ގޮތުކަންތައް. މިއީ އަދުލުއިންސާފު ގެބެލުކާރާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަ ނޫން، އެއީ ތެދެއް މި ބޭފުޅުން ބަޔަކު މިހެން ޖަވާބު ދާ، އަނިޔާކާރުގައި އެބަ ހުރި ފެށިކަމަށް އައިސްގަނޑީ. އެމް.ޑީ.ޕީ ފެށިކަމުގައި އަދި އަދުލުއިންސާފުން ކުރިން ނިސްބަތްވި ފެށިކަމެއްގެ ތެރޭގައިވެސް އެކަން ހިންގާފައި އެބަ ހުރި. ޤާޟީއާއި، ކާފަރާއި، ކާފަރުއާއި މާލަމާ ވެސް ޖަލަށްލާފައި އެބަ ހުރި. އެކަކަލު ކަންކަން ކޮށްފާނެ. އެކަމަކު އަދުލުއިންސާފަށް ގެބޮޑުކަންތައްތަކުގެ މިހާރު މަޖާލެއްނެތް ކަމަށް މި ސިޔާސީ ވިސްނުމެއް އޭގެ ތެރެއަށް ވަދެއްދައިގެން. އަދުލުއިންސާފުން ވެސް ހުދު ނަގައިން އެއްވެސް އިންސާނަކަށް މަތިގެ އަތަޅު ދޫކޮށްނުލާ އެއްވެސް ޝަރުޢީކަމެއް، ވަޒަމްއް ނަތީ މިންވަރަކަށް އެ ހުރިހާ ކަމެއް ސާބިތުކޮށްގެން. އެ ވާހަކަ މި ބިލުގައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ޕިއްލެއްގެންތޯ މި ބޭފުޅުން މިވަރަށް މި އަދުލުއިންސާފުގެ؛ މިއީ ހަމައެކަނި އިސްލާމީ ގައުމުތަކުގައި ކުރާ ކަމެއް ނޫނޭ. ބަލާ ކައިރިން. މި ބޭފުޅުން އަބަދު ވެސް ސިންގަޕޫރު ވާހަކަދައްކާނެ. ސިންގަޕޫރުގައި މި ކަން ކުރަނީ ކިހިނެއް؟ މަސްތުވާތަކެތި އެތެރެކުރިއަސް

ދަންޖެއްސަވި މަރަދިލާން. ފަސްތޮޅުވާތަކެއް. އެންމެ މި އިންސާނުންގެ މި ކަރާމާތައި ކަންކަމަށް ވާހަކަދައްކާނަ އެއް ގައުމު އެމްރިކާ. ކިހިނެއް ހަދަނީ؟ ދަންވަރު ގޮސް ގައުމުތަކުގެ ފިކުރު ނަގާފައި ގެންގޮސް އެ މަރައިލީ. އެހެން ހަލާކުކުރާ ނޫން މި ކިޔަނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުރީ އަޅުގަނޑުމެންގެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަލާމަތީން އިސްލާމީ ގައުމެއް. މި ގައުމުގައި އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމީ ސަރީޢަތް ގާއިމުކުރަން. މިކަމާ އެމް.ޑީ.ޕީ އަބަދު ދެކޮޅުހަދަމުން މި ކަން ނުވެގެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަގަމުގައި އިސްލާމީ ސަރީޢަތް ގާއިމުކުރެވޭގޮތް ނުވި؛ މި ކަންކަމަށް ދީނީ އިލްމުވެރިޔުން ވެސް ވަކާލާތުކުރަނީ. އަބަދު ވެސް ދީނީ ގިނަ އިލްމުވެރިން މި ފެންނަނީ ކޮންމެވެސް ތަނެއްގައި ތަރައްގީގެ މަސްތޫރު ހިންގާތީ އެކަމާ ދެކޮޅުހަދާ ތަން. މި ކަންކަމަށް އެމް.ޑީ.ޕީން މި ތަނުގައި މި ހަމަ ދެކޮޅުވާފައި މި ބައިވެރިން ޕާޓީތަކެއް މި ބުނީ ގޭ ކަމެއް ގޮސްގެން ޖަވާބުދާރީ އެއްބަޔަށް ތިރީސްމަހުން. މިސާލު. އެއްކަލަ އިހަކަ ވެސް ނުކުމެ މި އެމް.ޑީ.ޕީގައި މި މަޖިލިހަކު. ހަމަ މި ބިލު އެހެން ތަނުން އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު އޮތްގޮތުން ކިޔަނީ ގޮތްވެސް ގެއްލުން ވަރަށް ނުރައް. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީން ގާނޫނުއަސާސީން ކަނޑައަޅާ ނިޒާމު މިނިވަންކަމާ މި ކަމަކީ ގޮތްތަކުގައި؟ ކޮން ދެލަހަކުންތޯ މި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތު ލިބޭނީ؟ ޕާޓީގެންނަކަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ވެ އުޅެނީ؟ މި ބިލަކީ އެބަ ހުއްޓެ، މި ބިލަށް ނުހެދޭ އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުވި މީހަކު މަރާނެ ބޮޑުންނަށް ދިނުމަށް މީހަކު ގެނައުން ވާހަކައެއް ނޫނޭ އެއީ. ވަރަށް ތަފާސީލީކޮށް؛ އަދި މި ބިލު މިއާ ބަރުސާބިލަށް ގެނެވޭ މަރުދަކުރާއިން ނަގާން. އެތަނުން ދީނީ އިލްމުވެރިން ގެންނާނެ. މިކަމާ ގުޅުން ހުރި ހުރިހާ ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާކުރުމަށް. އެ ބިލުގެ ބޮޑުނާވާ ކަމެއް އޮޑިޓަރުޖެނެރަލް ކޮލިޖު މަރުބާރާގައި ބަދަލުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭނުން މި މުސްނަދަށް ފަސްވާސްތަވައިދިނުން އަހަރެން މިހާރު ކޮށް ގަވަރުމަންޓު ހަމަ ދޭކަށް. އެކަނި ނަމަ އެއް ކަމެއް ފަސް. ޖިނާއީ، ބުނެދޭނީ މި މުސްނަދަށް ވަރަށް. ހަމަ އެކަނި ނަމަ އެއް ކަމެއް ފަސް. މި ނަނގަތީ މި 20 ވަނަ މަޖިލިސް ގެނެސް ދެބައިވެގެން ތިންވަނަ ދައުރަށް ހިނގަނީ. މި ބޮޑުނާހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްބަސްވެވުނު އެއް ކަމެއް ނަމަ. ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދެބަސް. މިހާ ފުރިހަމައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދެބަސް. ކުޑަހަރަދު ގޮސް އެއްބަސް. މިއީ އަޖައިބެއް ކަމަކީ ކަމެއްނުން. އެހެންވީމާ، ހަމަގަމުގައި އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވާ އަދި އެމް.ޑީ.ޕީން މިއާ ތިޔައްބަތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެކޮޅަށްހުނަހަރު މި ބިލު ތި ދަނޑުވެރިކަމެއް. މި ބިލު ތި ބޮޑުނާ ޕާޓީރަޔާމަތާ ރައްޔިތުންނަރު. އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުން އެދޭނަން. ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެ ޖާބީ ދެ ގަޑިއަޅު އެއްޓާރު ދިޔަޔަ ވަޒީފާދިނުމު ދެކޮޅަކަ. އަޅުގަނޑު އެދޭނަން މި ބިލު ހަމަ ސީދާ ފުރުޞަތުއްސުރު ގޮސް ނިމެނިގެން ޕާރޓީ ވަގުތު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ބަދަލު ގެނެސްދޭން ފަސް ވަޒީފާދިނުމު ދެއްތާ ދެކޮޅަށް ދޭނަން. އޭރަށް ރައްޔިތުންނަނަނަ މި އަޅުގަނޑުމެންދެއްވި މިޔަހަނަން. ނަގަނީ ގަޑިބަދަލުކޮށްދިނުމު ރަޔަސް. ބޮޑުނުގެން (ނ)ގެ (ހ)ގައި އެކި މިހެންނޭ. ނޫނީ މިފަދަ ވާހަކަތަކެއްގެ (ނ)ގައި އެކި މިހެންނޭ. އެހެންމެ މުޅި ހިމަ ނޫނުކަމެއް އެނގެނީ.
މިއަށް ނަމާ މިހަރު ދެކޮޅު ވާހަކައެއް. ހަމަ ބޮޑުމެއް ކުރުމެއް ނަމި ސިޔާސީ މިހަރު ހޭގަރަން ގޮސް މިހަރު ދަންޖެއްސަވައި

މަޖާ ވާހަކައެއް ނޫނޫ މި އޮތީ. ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް، އަދުލުއިންސާފު ނިޒާމު ތެރެއިން ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް ޝަރިކާތް، ވަޒީފާއެއް ނެތް މިންވަރަށް ޙައިސިއްޔަތުގައި ނޫނިއްޔާ ނުވާނެއޭ މިފަދަ ކަމެއް ކޮށްދޭނެއް. އެ ހުރިހާ ވާހަކައެއް ތަފްސީލުކޮށް މިރޭ. ހަމަ ބޮޑުއިރަށް ތެރެވެ ބަޔަކަށްޖާގައި މި ތާނގައި އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމެއް ނުދޭ. ނޫނޫނު. މި މިހުންނަން ފެނިކަށް ނިމޭ އިރު ގޮތެއް ނުހުންނާނެ ސަލާމަތުން ހުރި މިހަރު. ހުރިހާ އެންމެން ކަނޑައި ވަގުތުތަކައި ގެންގޮސް މުދަލާއި ޖެހިލާއި ތަންތަނަށް ޙާއި ނިސްބަތުގައި ތިބޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް އިޤްތިޞާދީ ގޮއްސަ، މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. އާދޭ އެކު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް މި ދަންނަވަނީ މިކަމުގެ ދެކޮޅަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގައި ވެސް މި ބިލުގައި އެއްޗެއް ދަންނަވައިލަން އެދުން މި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގައި ދަށުގެތެރޭގައި މި މަސައްކަތުގައި ވާހަކަދެއްކެވި އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ބޮޑަށް އިޖްތިމާޢީ އިންޝުއަރެންސްގެ ހަމަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފަ. މި ތަނުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން މި ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ އެއްގޮތަށް މެންބަރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގައި ފާސްކޮށް ހިމެނޭ ގޮތްތަކަށް ނުވަތަ މަސައްކަތް ކުރިމަތިވާ ގޮތްތަކަށް ވާހަކައެއް ނުދައްކާ. ހުރިހާ ބަޔަކުން ވެސް ވާހަކަދެއްކީ މި ބިލާ އެއްކޮޅަށް. އިސްލާމީ ސަރުކާރާއި އިސްލާމީ ސަރުކާރުގެ ހައްދު ކަނޑައެޅިގެން ބޭނުމާ ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވާހަކަދެއްކީ. ސަރުކާރުން ސަރުކާރު އިސްލާމީ ގައުމެއްގައި މުސްލިމުންގެ ޙައްޤުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭ ދިރިއުޅުމުގެ އެފަދަ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި މި މަޖިލީހުގައި ދައްކާނީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން އެ ކަމާ ދެކޮޅަށްހަދަނީ، ދެކޮޅު ދިރުމުގައި ދައުލަތުގެ ވަރަކަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރުކޮށްލާނަން. ވަކިން ހުރިހާ ސަރުކާރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހަރަކު ކަމެއްގައި އިސްކޮށް. މީގެ އެނގޭ ހަމަ ޖަރީމާތަކާ ކަމެއް. ޕީ.އެން.ސީގެ ޕީ.ޖީ މީޑިއާ އެނގޭ ހަމަ ޖަރީމާތަކާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ރައީސް ދުށް ދާއިރާގެ ކަނޑައެޅިގެން އެކަމަކު ހަމަ ގުޅުވާލީ ދެކޮޅު ހަމަ ދަށުން މި ތަނުގައި ވާހަކަ ނުދައްކައިދޭ ދުވަސް ކަމަކު ބަލާލި ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެނގޭ ހަމަ ޖަރީމާތަކާ، އެނދަރަޖާ ޖަރީމާތަކާ ކަމެއް. އެއީ. އެހެންވެ ނުބެލުނު އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވެގެން. އަޅުގަނޑުމެން ނުވާހިކަ އިސްތިއުފާދިން ދުވަސް ތަޅުމާ، ބައިވެރި، މުސްލިމު އެއްގޮތަށް ނަލަހާގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު

ހަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ނަގާދީ ވެސް ކޮށްގެން. ހަމަ އެ ބުނަނީ ނަގާދައް ނުކުރެއް. އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ؛ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ ނަގާދުކުރާނަން. އަޅުގަޑުމެން ހަމަ الله އެންގެވި ގޮތަށް ދީނުގައި އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ، އުޅުމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ކަނޑައެޅިގެން އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވުމަކީ އަދި އެހެން ޖާހިލަކަށް ނިސްބަތްވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދެމެހެއްޓުމަށް އޮތް ކަމެއް ނޫން އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ. މި މަޖިލީހުގެ އެގޮތަށް މެންބަރުންގެ ބޭފުޅަކު އެހެނަސް އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަކަށް ވެސް އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ، ފުރުސަތު ދެވިގެން ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަން، އަދި ކަމަށްވާވަރަށް ފޯރި ދިއުން ކަމުގައި ވިޔަސް އެއްގޮތަކަށް ވެސް އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ، އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުންގެ ބޭފުޅަކު އެހެނަސް އިޖާބަ އަޅުގަނޑު ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަން އިއުތިރާޒު ކުރައްސާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލަށް ތާއީދު ކުރައްވާތީ ޝުކުރިއްޔާ. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތް ހުރި ކަންތައްތަކުގައި، ބިލުގައި، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތުގެ ބިލަށް ތާއީދުކުރާނަމޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮތަށް ހުށަހަޅާ ބިލުގައި ޝުކުރިއްޔާ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ކަމެއް ބިލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރާނަމޭ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކަވާފައިވާ ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަން ވަކިން އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރު، ރައީސް ހިތާމަ ވަރަށް އަޅުގަނޑު ދަށަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއުތިރާޒު ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއުތިރާޒު މެންބަރު. މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއުތިރާޒު މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދަށް.

<u>ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއުތިރާޒު ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ފުރުސަތަކަށް ވެސް މި އެދުނީ ހަމަ ސާފުކޮށްދިނުމަށް. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަން މި ބިލަށް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރާނަމޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އިއުތިރާޒު ރައީސް؛ ފުރަތަމަކަމުން ދެނެވޭ ވެސް އަޅުގަނޑު އެނގެން. ގިނަބަނޑުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި ކޮމިޓީއަށް. އެ ކަމެއް ނުވާނެ. އޭގެ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުގައި ތިބެގެން ވާން އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ ގަބޫލުކުރަނީ މިއަދު ޝަރުޢީ ނިޒާމު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް. އެއީ ވެސް އަދި ޕްރޮޕޯޒަލްތަކެއް ސަރަހައްދު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މަސްގެ އަދަދު ޕްރޮޕޯޒަލްތަކުގައި މިހާރު އޮތީ އިސްލާމީ ސަރަޙައްދުގައި ޕްރޮޕޯސް ހަމައެކަނި ކަނޑައެޅިފައި ހުރި ކަންތައްތައް އެކަންޏެއް ނޫން. މަސްގެ އަދަދު

ކަނޑައެޅިފައި ހުރި އެހެން ކަންތައްތަކާއި މި ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް އިތުރުވެގެން އަތުވެއްޖެއާ. މި ކަންކަމުގައި ހުރި ހާދިސާ ގޮތުގައި އެބައެއް މަޖުބޫރުވެފައެއް އޮތަ ހުއްޓޭ. މި ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. ހުރި ޖާސްޓަރ ކަމަށް ސަޕްލިމެންޓް ކޮމިޝަން ނިންމާފައި ހުރި ޚިޔާނާތް މައްސަލަތަކާއި އެބަ ހުއްޓޭ ރާއްޖޭގައި. ސަޕްލިމެންޓް ކޮމިޝަން ކޮށްފައި ހުރި ހުކުމް ސަޕްލިމެންޓް ކޮމިޝަން ބާޠިލްކޮށްފައި ހުރި ޚިޔާނާތް މައްސަލަތަކާއި އެބަ ހުއްޓޭ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. ހަމަ އެހެން ބިލުގެ ނަންބަރުތަކެއް ކިޔައިދޭނެ. އަޅުގަނޑު އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވާ ތަނަކީ، އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވާ އެއް މައްސަލައަކީ މި ބިލުގައި ބިލުގެ 44 (ހ)ގައި އެބަ މިހާރު ނިޔާއީ ހުކުމް؛ ވާހަކަދައްކަނީ ޤާނޫނީ ހަސަން ކުރިން. އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުދެއްވުމުން ހަސަނަށް އިޖުރާއަތު ކުރިޔަސް؟

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާ އިރު ދަތިވާގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށްފެނުން ވަރަށް ބޭނުން އެދެން އިނގޭތޯ. މަޖިލީހުގައި ހުރިހާ ޢާންމު އުސޫލުތަކަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ހުރުމަތްތެރިކަން ރިޢާޔަތްކުރައްވަންވާނެ. ދެން މި ކަންކަމާ އެކު ބޭފުޅުން ވިސްނުމުގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ އިރު އެ ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ދަތިވާ ގޮތަށް ހަމަޖެހުމެއްކުރުއްވައިގެން ނުވާނެ އިނގޭތޯ.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ސީރިއަސްކޮށް، އެހެންޏާ ދައުލަތާ ގޮތަކަށް ވެސް ނޫން މި ދެއްކުނީ. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް އަޅުގަނޑަށް. ބިލުގެ 44 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަނީ މިހާރު ނިޔާއީ ހުކުމެއް ގޮތުގައި ހުރި ހުކުމަކީ، ކޮށްފައި ހުރި ހުކުމެއްކަމަށް 2 ވަނަ ބާބުގެ ޝަރުޢީ ދަޢުވާ ފުރިހަމަވެގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުކުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަމަށް. އޭގެ މާނައަކީ މިހާރު ކޮށްފައި ހުރި ހުކުމެއް އެއީ ނިޔާއީ ހުކުމެއްކަމަށް 2 ވަނަ ބާބުގައި ޝަރުޢީ ކަނޑައެޅިފައި ހުރި ހުކުމެއްކަމަށް ވާނީ. މީގެ ނަތީޖާއަކަށް ނުކުންނާނީ މިއީ އިތުރަށް މި މައްސަލަތަކާ އަލުން ބަލާކަށްނުޖެހޭނެ. މިހާރު ވެސް ހިސާބުތަކުން ދައުލަތާ އިތުރު އެބަ ބަދަލު މިއީ މަޖުބޫރު ހުކުމަށް. އަދި ހަމަ އެހެން މަސްއޫލިއްޔަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހިސާބު ވެސް ހިފައިގެން މި އައީ. މާބަޑުން އަޅުގަނޑުމެން ސިފަ އެހެން ބެހެއްޓެން ނޭނގެނީ. ފުރިހަމަކަމަށް ގިނަ މަދުގެ އަދަދު ތަންފީޛުކުރެވޭތޯގެ، އަދަދު އަންނަނިވިގޮތަށް ހުކުމަށް މަސްއޫލިއްޔަތާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑު ކުރިން މި ފާހަގަކުރި 44ގެ (ހ)ގައި އަޅުގަނޑު މި ހުކުމަކީ މި މައްސަލަތަކާ އަދި އެއް ފަހަރު ސަޕްލިމެންޓް ކޮމިޝަން މި ތަންފީޛުކުރާ ގޮތުން އަމަލުކުރަން ފަހު އަލުން ރިވައިސްކޮށްފައިވާ ކޮމީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދެކެނީ ކަނޑައެޅޭނީ މި ކޮމީ ނިކުތަ އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ދަރުބަރު ފާރަވާ

މި ބިލުގައި ކުރުވުން ކަމަކީ މި ޤާނޫނު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު އިސްނަގައިގެން. އެ ޤާނޫނަކަން އަޅުގަނޑު ޝަރުތުތައް މިހާރަކު ހަމަޖެއްސުންވާން. މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަވައިދިން. ދެން މި އޮތީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނުގައި އެބަ އިންނަންޖެހޭ ބާރުގެއް. ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެންމެ ފަހުގެ ނިންމުން ނިންމާފައި އަދި އެ ނިންމުން ރަނގަޅުގޮތް ނުވަތަ ތަންފީޒު މަޝްވަރާގައި ކުރަނީ ރަނގަޅުކަމުގެ ބަލަން ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ މެންބަރަކު އިންސާފު އެ ފުރުއަރާފުރުއުރުމުން އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމުގައި އާދޭ. އެހެން ހުރިހާ ބިލާ ތަފާތަށް، މިއަދު ހަމައެކަނި މި ތަނަށް އައި ޖޭ.އެސް.ސީއަށް މިހާރު ކަނޑައެޅުން ކަމުގައި ވިޔަސް، ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް މިހާރު، މިއަދު އައި އިމިގްރޭޝަން ބިލުގައި ވެސް އިމިގްރޭޝަން ކޮމިޝަނަރ ވަކިކޮށް ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހެން ހުރިހާ ބިލާ ތަފާތަށް މި ބިލުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރެއް ނެތް. އެއީ އަޅުގަނޑު ސުވާލުއުފެދޭ ތަސްވީރެއް ޕަބްލިކަށް މި ބިލުގައި ނެތީ. އެ ފަރާތުގައި ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެސް ވާނެ. ގޮސް، އަޅުގަނޑުކަން އެވަރަކަން ބިލުތަކާއި ނެތޯ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ހަމައެކަނި ހުރިހާ ބިލެއްގައި އެހެން އިސްތިފާއި މި ބިލުގައި، މަޤާމު އަދަބު ތަޢްޔީނުކުރާ ބިލުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރެއް ނެތީ އެ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެ ފާހިތު ޤަވާޢިދުތަކަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަދި ރައީސް މަޖިލީހުގެ ތަޖުރިބާ ބޭނުންވާ ދޭތެރޭ ޝުކުރިއްޔާ ނިންމައިލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

__ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމާ ގުޅޭ ބިލެއް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އަދި މި ބިލު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް ވެސް ޝުކުރުއަދާކުރަން. ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމަކީ ސަރުކާރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ސިޔާސީ ވަޢުދެއް. އެ ވަޢުދު. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ޚިޔާލުތަފާތުވެވޭނެ ގޮތެއް ނުވާނެ. ހަމަ ބާރުގެން ދީނީ ގޮތުން ފެންނަން ހުރިހާ ކަމެއް މި ބިލުގެ ތަފްސީލުތަކުން. ވަރަށް ވިސްނާލީމަ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޤިޞާޞަކީ އެކަމުގައި ދިރުމުގެ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަރުގެ އަދަބު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި

ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ވެސް އިޖުރާއަތުތަކާއި ފުރިހަމަކަމާއި އުސޫލުން ތަންފީޛުކުރާ ގޮތަށް. އަދުލުވެރި ސަރުކާރުތަކުގައި ކަން ސާބިތުވެ، މަސައްކަތުން މިހާގެ ވާރިސުން އެކަމަށް އެދޭ ނަމަ މިއަދު އެކަން ކުރެވޭނެ އެބަ އޮތް. މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތީ މިހާކަން މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިއްޖެ ނަމަ އެ މީހަކު މަރައިލުމުގައި ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތްތައް ނުވަތަ އިޖުރާއަތުތަކުގެ ވާހަކަ. އިސްލާމީ ސަރީޢަތުގެ މަޤާޞިދު އެންމެ މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި އިންސާނާގެ ފުރާނައިގެ ރައްކާތެރިކަން ހިމެނިފައިވޭ. ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އަލްމާއިދާ ސޫރަތުގެ 32 ވަނަ އާޔަތުގައި الله تعالى އަންގަވާފައިވާ ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައި ވޭ. "ނަފްސެއް މަރައިގެން ނުވަތަ ބިމުގައި ފަސާދަފަތުރައިގެން ނޫން ގޮތަކަށް ނަފްސެއް މަރައިލި މީހާ އެންމެހައި މީސްތަކުން މަރާފަދައެވެ. އަދި އެ ނަފްސު ދިރުވައިދީ މީހާ އެބަހީ، ނުހަމަ ދުނިޔޭގައި ބަރައްޖައިދީ މީހާ އެންމެހައި މީސްތަކުން ދިރުވި ފަދައެވެ." އެހެންކަމުން، މިހާރު މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަން އިސްލާމީ ސަރީޢަތް ހުއްދަކުރާ ކަމެއް. އަދި އިސްލާމްދީނަށް ވެސް އުދުރުވެރި އަދި އަގުމަތި ދިރުން މި ގާތަރުގައި ދުނިޔެ ދުނިޔެއަށްސުރެ. އެއީ މަރުން މަރުހުކުމް އިޖުރާއަތުތަކާއި ފުރިހަމަވެގެން ސަޤާފަތްތަކާ އުޅުނަސް އަންގަވާފައިވޭ. ޤިޞާޞް ހިފުން ނުވަތަ މަރަން މަރުގެ އަދަބު ދިނުމަކީ އިސްލާމްދީނުގައި ފަރުޟުކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް. ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އަލްބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 170 ވަނަ އާޔަތުގައި ވެސް "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ގަތުލުކުރެވޭ މީހުންނާ ދޭތެރޭ ޤިޞާޞް ހިފުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފަރުޟުކުރައްވައިފިއެވެ. މިނިވަނަކާ އަޅަކާ. އަންހެނަކާ އަންހެނަކަށެވެ. ފަހެ، އެ މީހާގެ މަރުވި އަޚާގެ ފަރާތުން ބައެއް މާފުކުރެވިއްޖެ މީހާ ދަރަހަމަވިއެވެ. ފަހެ، އެ މީހާގެ ހެޔޮގޮތުގެ މަތީން ތަބާވުމާއި ރަނގަޅު ގޮތުގައި އަދާކުރުމެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތުން ލުއިކަމެއް އަދި ރަޙުމަތެކެވެ." އަދި ޤިޞާޞް ހިފުމުގައި ދިރުމެއް ވެއެވެ. ޢަމަލު ފުރިހަމަކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާފައިވަނީ ވެސް ސޫރަތުގެ އާޔަތުގައި. ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ތަންފީޛުކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ކުރިމަތީގައި ޙާޟިރުވެފައިވާ ބިލު ގެނެވިފައި ވަނީ.

މަޖިލީހުގެ އަދަބުދިނުމާ ގުޅޭ ބިލަށް ފުރުސަތުދީގެން އިސްލާމީ ސަރީޢަތުގެ 170 ވަނަ އާޔަތުގައި الله تعالى އަންގަވާފައިވާ އަންނަނިވި އިބާރާތުން. "އަދި ޤިޞާޞްހިފުމުގައި ދިރުމެއް ވެއެވެ. އޭ ބުއްދިވެރިންނޭވެ. އެއީ ޤިޞާޞްހިފުމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތަޤްވާވެރިވުމަށްޓަކައެވެ." ޤިޞާޞްހިފުމަކީ ދިރުމެއް އޭގައި ވާކަމާއި އުނގެނެވޭ ކަމެކެވެ. އޭގެ ބުއްދިވެރި ފިކުރުގައި ދިރުމުގެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާ ކަމަށް. ވާހަކަ ދައްކާ ވާ ނަމަ ތަފާތު ފަރާތްތަކުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ބައިވެރިވުމަށް. މިހާރު ކަމެއް ކަމަށް ފެނެއެވެ. މަރުގެ އަދަބު

ތަންފީޛުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން މަސައްކަތްކުރަން ބޭނުންވާ އަމިއްލަ ޙައްޤުތައް ބަލަހައްޓަން ބުނެވޭ. الله تعالىއަށް ބިރުވެތިވާ ކަމަށް ފަރާތްތަކުން މިކަން ޝަރުޢީ ޤާނޫނާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތުން ޝަރުޢީ ގޮތުގައި ބުނޭ. މިއަދުގެ ޖަމާޢަތް އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ދަށުން މަރުގެ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ އާއިލާއަށް ދޭ ޖަވާބު. އަދި އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ އަންތަރުޤައުމީ

ގަރާރު 1948ގައި ވުޖޫދަށް އައިފަހުން މަރުގެ އަދަބާ ދެކޮޅަށް ދުނިޔޭގައި އަޑުގަދަކުރެވުނެވެ. އަދި މި ނޮވެންބަރު މަހުގެ 13 ވަނަ ދުވަހު ވެސް އ.ދ.ގެ ޖެނެރަލް އެސެމްބްލީގައި ދުނިޔޭގެ އެކި ގައުމުތަކުގައި މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް އެ އަދަބު ތަންފީޒުނުކޮށް މަޑުޖެހުއްސައިލުމަށް ނުވަތަ މަރުގެ އަދަބަށް މޮރަޓޯރިއަމް ގެނައުމަށް ވޮލޮސިކާއިން އިސްނަގައިގެން ހުށަހެޅި ގަރާރު ވަނީ ދުނިޔޭގެ 133 ގައުމުން ފާސްކޮށްފައެވެ. މި ގަރާރަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ހިލާފު ގަރާރެއް. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖެ ވަނީ މި ގަރާރު ވިޓޯކޮށްފައި. މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ގަރާރަށް ތާއީދުނުކުރަން. ރާއްޖޭއާ އެކު މި ގަރާރަށް ވޯޓުނުދިނީ ސައުދީ އަރަބިއާ، މިސްރު، އީރާން، އިރާގު، ބަހްރައިން، ޕާކިސްތާން، ކުވެއިތު އަދި އޮމާންވެސް. ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑު ގައުމުތަކެއް މި ގަރާރާ ދެކޮޅަށް ވޯޓުދީފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި އެމެރިކާ، ޗައިނާ އަދި އިންޑިއާ އަދި ޖަޕާން ހިމެނެއެވެ. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު މި މަޖިލީހާ މިކަން މަޝްވަރާކުރައްވައި މި ގާނޫނު މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވުން އެއީ އެ ބޭފުޅުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި الله تعالىގެ ހުކުމްތަކަށް ރައްދުވެރިކަމާ އެކު މި ދައުލަތުގައި ނިޒާމެއްގެ ބަލައި އެޅުއްވާ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުންނެވެ. الله تعالىގެ ހުއްޓުވުމާއި މަދަދު އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދި މި ސަރުކާރަށް އިތުރުކުރައްވާފައެވެ. މި ދިވެހި ގައުމަކީ ސަލާމަތީ ދެމެހެއްޓި ގައުމެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔުމެވެ. އާމީން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް މުޙައްމަދަށް.

މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުވެސް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފުރުސަތަކަށް މި އެދުނީ ޕީ.ޖީ ޖަހަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅާ ގުޅޭގޮތުން ބައެއް ބޭފުޅުން މި ބިލުގައި ވާހަކަދައްކަވާއިރު ބަލާލެވޭތޯ ބަލަން. ހަމަގޮތުގައި ވެސް ބައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަން އެނގެންޖެހޭ އެއްޗެއް. 2009 ވަނަ އަހަރު ރައީސްމުޙައްމަދުނަޝީދުގެ ރާއްޖެ ހިޖާބު، ރިޔާސަތުން ނަންބަރު PRO223/RMN2009ގައި ރައީސްމުޙައްމަދުނަޝީދު އާދު ވިދާޅުވަނީ "އަޅުގަނޑުގެ ނަޒަރުގައި ބެއިދިރޭޒީމަޔާ ބޮޑުވެރިންގެ ފިކުރުން އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެބާބުގައި އަނިޔާ ނުފޫޒު ހުކުމެއް އެކަށީގެން". މިއީ ތިބާގެ ރައީސްމުޙައްމަދުނަޝީދު، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅެއް. ހަމައެއާއެކީގައި 2011 ވަނަ އަހަރު ހިރިޔާ ސްޓޫޑިއޯގައި އެ ބޭ ބޭފުޅުން ބޭއްވި ބައްދަލުވުމެއްގައި އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ އެ ބަސް ތަކުރާރުކުރައްވައި ވިދާޅުވަނީ،

"ޓީބާބުރިޔާމީ ރަޖަމުކުރުމަކީ ތިމަންމަނިކުފާނަށް ފެންނަ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި ރައްޔިތުން ވެސް އެދޭކަމެއް ނޫނެވެ". އެހެންވީމާ، އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން މިއަދު އިންސާފުނުކުރައްވާ. އާދޭ ބަދަލުގައި މާފަށް އެދިވަޑައިގަންނަވަންވީ. އަދި މިހާރު ތިއްބެވި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ލީޑަރޝިޕުން ވެސް ކުރިން މި ފާހަގަކުރެއްވިފައި އޮތީމަ އެއަށް މާފަށް އެދިވަޑައިގަންނަވަންވީ. ހަމަގޮތަކީ މިއީ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެޤުބޫލުކުރެވޭނެ؛ ރަނގަޅު ތިމަންނަމެންގެ ޕީޕާޓަރު އެ ފާހަގަ އެގޮތަށް ދަސްކޮށްލާފައި އެބަ އޮތް. ތިމާވާ އެއަށް މާފަށް އެދިފައި މިހާރު މި ބިލަށް ތާއީދުކުރައްވަންވީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވީ ކަމެކޭ. އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި އެކަކު އަނބުރާކަން އާދޭ ފުރައްސާރަކާއި އެއްކޮށް ގޮވާލާ ނޫން. މިއީ ސަރަހައްދުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު. ޕާޓީ ޤުރުއާނުގައި މަގުސަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް ބަލައި ޕާޓީ ޤުރުއާން ދިރާސާކުރުމަށް ބަލައި އެކުދިންގެ އުޅޭ ބިލެއް މިއީ ހަމަގޮތުގައި. ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ދިނުމަށް ބަލައި، ފުރާނައާ ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަލައި އެކަން ކުރެވޭތޯ މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ޤާއިމުކުރި ބަންގަޅިގޮސް ހަދައިގައި އޮތީމާ މިހާރު މިއަދު ބޭފުޅުން ތިއްބަވައިގެން ވަޑައިގެން ވިދާޅުވާނެ ތިމަންނަމެންގެ ޕާޓީ ހުރީ ކަށަވަރުކުރުމަށް ޑިމޮކްރަސީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި، މިހާރު އެއީ ގޮސްސާ، އަޅުގަނޑުމެން އިނގޭތޯ، މި ބިލަށް ތާއީދުކުރާނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިހާހިސާބުން މި ބިލުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވައިފިން. އެހެންވީމާ، ބިލުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އަދި މިއަދުގެ ވޯޓު ގަޑީގައި މި ބިލު ބަލައިގަތުމާ މެދު ވޯޓަށް އަހާނަން ވެސް ދަންނަވަން.

{8.2}- އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދަނީ 8.2، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހިންނަވަރު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލް އަފީފް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތީ 3 ގަޑިއިރާއި 42 މިނެޓު. ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 20 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީ 31 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓު. އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 7 މިނެޓު. ފާހަގަކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. އާދެ! މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޙްމޫދު ޝާހިދަށް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްމޫދު ޝާހިދު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލުގެ ނަމުގައި ރަސްމީގޮތުގައި ވިޔަފާރިކުރުމަށް ބޭކާރު ހުރަހަކަށްވާ ބިލަކީ ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދޭންވާނެ ބިލެއް ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަސްމީގޮތުގައި ވިޔަފާރިކުރުމަށް ބޭކާރު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބިލަކީ ރާއްޖޭގައި ފައިދާ ދިރިއުޅުމުގެ މުސްތަޤްބަލު ދިރިއުޅުއްވުމަށް ގާގަ ފަހިވާ ގޮތަކަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލެއް. މި ބިލުގެ ދަށުން ރަސްމީގޮތުގައި ވިޔަފާރިކުރާއިރު ކަމުގައި ވާ ނަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އަޅުގަނޑު ސަމާލުކަމަށް ބޭކާރު ދަންނަވައިލަން. ރަސްމީގޮތުގާ ގުޅުން ހުރި ބިލުގެ މި ތަނަށް ހުށަހެޅިގެން ބަހުސްކުރަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުކޮށްލަދީފިނަމަ އެކަން. މިހާރު ރިއަލް އެސްޓޭޓްގެ ބިލު، ވިޔަފާރީގެ ބިލު މި ތަނުގައި މި އޮތީ ބަހުސް މަޑުޖެހިފައި.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަރްޔަމް ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލުގެ މުހިއްމު މަޤްޞަދަކީ ރަސްމީގޮތުގައި ވިޔަފާރި ނުވަތަ ރަސްމީގޮތުގެ އެއްބަސްވުން، އެއާއި ފަހުގެ ގަވާއިދު ދެކެން އެކަން ކުރުން. އަދި އެ ބިލަށް ވާސިލުވެ ގޮތް ދެ ފަރާތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލާ އިތުރުގައި މި އެއްބަސްވުން ދަރާއިރު ސަރުކާރުގެ ރިޔާސީ ފިހާރަތަކުގެ ކަންތައްތަކަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ފެނިގެން ދިޔަ ކަންތަކެއް ކަމަށް ފެނެން. ރާއްޖޭގެ ރަސްމީގޮތުގެ ވިޔަފާރިއަށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ގޮތް ތަފާތު ނިޒާމެއް ރާއްޖޭގައި ފެށުނުގޮތުން ރަސްމީގޮތުގެ އަދި ދިރާސާތަކާއި މި ކަމަށް ބަލާއިރު. އަދި މިއީ ވިޔަފާރިއަށް ރައްޔިތުން ހޯދުމަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެވޭނެ ގޮތެއް ވިޔަފާރިއެއް ހުޅުވާލެވޭނެ ބިލެއް. ވިޔަފާރީގެ މަސްލަހަތު ފަރާތްތަކަށް ފައިދާ ކުރުވާނެ ބިލެއް ކަމަށް. އަދި މި ބިލު ފާސްވުމާ ގުޅިގެން ރަސްމީގޮތް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހަށް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ސުވާލުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް މި ނަގީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ވިދާޅުވެފައިނުވާ މި ބިލަކީ ރައްސާމާފުޅާ ގުޅުން ހުރި، ރައްސާމާފު ވަކި ކަމެއް ކުރަން ހުށަހެޅި ބިލެއް ކަމެއް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ސުވާލުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމާ އިތުރު ހަޤީޤަތުގެ މައްޗަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް. ކަނޑައެޅިގެން މި ތަނުގައި އެއަށް ޖަވާބުދެއްވުން ނެތް ބޭފުޅުންނަށް ނިސްބަތްކޮށް އިތުރުފުޅު ރައްދުދެއްވުން ނުގެންދަވާތީ. އިނގޭތޯ ހިތަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަރާޒު ނުންގެވީ ނިޒާމީ ނުކުތާ އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަން. އެހެންކަމުން ތަކުރާރުނުކުރައްވާ ދަންނަވަމުން ކެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުރޫފު ޒާކިރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.

<u>ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޢުރޫފު ޒާކިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސް؛ ރިޔާސަތުގައި އިންނަވައިގެން އިތުރުފުޅުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުޅި މި ބިލަކީ ރައްސާމާފުގައި އިޞްލާ ރިސޯޓް ދޭން ސަރުކާރުން އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތް ސަރުކާރު ހުށަހެޅި ބިން ވިއްކައިލުމުގެ ބަދަލު ނުވަތަ ދިނުމުގެ ބަދަލު ތަރުޖަމާކޮށްފައި އޮތް ބިލެއް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެބަހެއްނުވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ ކަމަކީ ކޮއްލެވޭ އަޅުގަނޑުމެން ލީގަލް ސިޔާސަތު ނުވަތަ ރައްސާމާފު ވިއްކައިލުމާ ދެކޮޅުހަދަން. މި ބިލު ފާސްކުރާ ގޮތްގޮތުން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލު ފާސްކުރާ ގޮތްގޮތުން އަޅުގަނޑު ދެކެން މި ދައުލަތް ވެރިކަމަކުން ދިރިއުޅުމުގެ މުސްތަޤްބަލު ދިރިއުޅުމާއި ގުޅުންހުރި، ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ފުލުފުލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ މި ފުރުޞަތު. ޖަޒީރާތަކުން އެހެން ދިރިއުޅުން ތަނުތަން ޤާނޫނީ، ދިރިއުޅުމަށް ވެރިކަމުގެ ބުއްދިތަކާ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑު މި ވަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްސާމާފު މިހާރު ފުރުޞަތުތައްކުރި ކުރީ ފަހުން، މި ބިލު މިހާރު ފުރުޞަތުތައްކުރި ކުރި ފަހުން ރައްސާމާފުގައި ރައީސް އެދި އެހެން ވިދާޅުވިޔަސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަށާ ޤާނޫނަށް ވިއްކާ. ރައްސާމާފުގައި ވަކިން ޖޫން މަސް ހަފުތާގެ ރިސޯޓުތަކާއި ހަމަތަކާއި ހުށަހަޅާ އެ ތަނުގައި ރަށާ ޤާނޫނަށް ވިއްކާ. އެހެންވީމާ، ރައްސާމާފުގައި ރަށާ ޤާނޫނަށް ނުވިއްކާނެ ހިސާބުގެން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް...

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! އަސްރުނަމާދު ވަގުތު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަސްދުކުރަނީ އަސްރުނަމާދު ވަގުތާ އެކީގައި 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލީމަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާ ފަށާނީ 15:45ގައި.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 15:15 އިން 15:45 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. އަޅުގަނޑުމެން އަސްރުނަމާދަށް މެދުކަނޑާލީ އިރު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދިޔައީ ކޮންދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މައުމޫނު ޙާމިދު. މައުމޫނު ޙާމިދަށް ފުރުޞަތު އަރުވާލުމުގެ ކުރިން ދަންނަވައިލަން މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމައިލާނީ އެޖެންޑާގައި ހުރި މަސައްކަތް ނިމުނީމާ ވޯޓަށް އަހަން ހުރި ކަންތައްތަށް ވޯޓަށް އަހާފައި. ކޮންދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންގޮސްދެއްވުން އެދެން.

ކޮންދު ދާއިރާގެ މެންބަރު މައުމޫނު ޙާމިދު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރައްވަމުން މި ގެންދިޔައީ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ބިލުގެ ބަހުސަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ކަހަލަ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރަމުން މި ދަނީ ހަޤީޤަތުގައި ފްލެޓް މީގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރީމާ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެއްޖެ ރަސްމާލެއް ދިރުވައިދޭ ބިރުވެރިކަމުން ޗެޕްޓަރ ސްޓޭޓް ގެސްޓްހައުސް ޖަހައި ހިއްސާ ބިލުތަ؟ ރައީސް ވިދާޅުވަނީ؟ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީ ރަސްމާލުގެ ބިލުން އެންމެ ފަހުގެ ފެށު ކޮއްތަން ފެށު ބިލުގެ ފަހަރަކަށް ނުނަގަނީ، ހިއްސާއި ފެށު ނުނަގަނީތޯ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީ؟ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެންމެ ކަނޑައެޅި ފެށު ހަރަދު އެ ބަޖެޓް ނުކުތް ހިއްސާ ފާހަގަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީ؟ އެހެންނަމަވެސް، ކަނޑައެޅިގެން މި ދަންނަވާ ކަންކަމާ ޚިލާފަށް ޖާގަ ދިނުމަށް ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި އިޤްތިޞާދީ ދިރުމަށް ދިމާ ރައްޔިތުންގެ ޖާގައިން ކުރިމަތީގައި މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވިސްނައިލަން އެ މަސައްކަތްތަކެއް އެ ކުރަނީ އެ ރިއްކާން ހެދުމަށް އަދި ވީހާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ ގޮތަށް. އަދި ވިސްކާއިވާ އިރުގައި މި ދަންނަވާ ގޮތަށް ބޭނުމަށް އިޤްތިޞާދުގެ ވަގުތުގައި މި ބިލު، މި ސަރަހައްދު އެއްކަލަ ވިސްކާއިވަނީ. އަޅުގަނޑު މި

ދައްކަނީ މި މާލެ ވަރުގެ، ތިން މާލެ ވަރުގެ ސަރަހައްދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޮޑުގެ ފާރުތަކަށް ދިވެހި ދައުލަތަށް އާމްދަނީއެއް އާދެން ހަމަގޮތުގައި އުސޫލުގެންވާ ނުލިބޭ ގޮތަށް އެ ސަރަހައްދު ވިއްކައިލާ އިރުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ކަމާ ދޭތެރޭގައި ކަންބޮޑުވާންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ކަމުގައި އާދޭ ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލާ އިރު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ މި ފަދަ ބޮޑެތިގައި އިސްތިއުމާރީ ބާރުތަކުން ގައުމުތަކަށް ސަލާމަތްވުމަށް ގައުމުތަކުގެ އިގްތިސާދީ ގޮތުން ގައުމުތައް ހާލަތު ދަށްވެފައިވާ ދަރިވަރުތަކުގެ އެބޭފުޅުންގެ ނަގައިގެން އިސްތިއުމާރީ ބާރުތަކުން އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ނަމުގައި ގައުމުތަކަށް ސަލާމަތްވުނު މިހާރު މި ދަންނަވާ ގޮތަށް. (ވަގުތީކޮށް ގަތަކަށްދެވުން) އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ކަންބޮޑު މި ވަނީ މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކިއިރުގައިވެސް މި ތަނުގައި ތިއްބެވި މެންބަރުން މި އެއް ގޮތަކަށް. އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ނުދެއްވާނެކަމަށް މި މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރަން މި ތަނުގައި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އެއްޗެހިތަކަށް ވެސް މި އަމަލުކުރައްވާ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އިނގޭތޯ. ވާހަކަދައްކަވަން ހަމަ ފުރުސަތުދިނީމަ ވާހަކަދައްކަވަން ނޫންތޯ މި ކަން މި ކުރައްވާ.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްރޫފް ޒާކިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފުރުސަތަށް ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ފުރުސަތަށް ނުދެއްވުން؛ މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް މަޖިލީހަށް ވާހަކަދައްކަން އައިސް މި ތިބީ. ބަހުސްކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުސަތު ދެއްވަބަލަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރުސަތަށް ދެއްވަބަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ބިލު ވެސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލައްވާބަލާ! އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޑުމަޑުކޮށްލައްވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ފުރަތަމަ ފަސް މިނެޓު ހަމަވީމާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ޕާޓީގެ ޕީ.ޖީ ލީޑަރު އެދިވަޑައިގަތުމާ އެކުގައި ދެވަނަ ފުރުސަތު އަޅުގަނޑުމެން އެދުވިން. އެދުވީމަ އެ ފުރުސަތުގައި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން މި ބިލު ފަޅައިލެއްވީ. ނުވަތަ ޕީރައިލެއްވީ. އެއީ މަޖިލިސް ގަވާއިދުގައި މަނާ ކަމެއް. ބަލައިލައްވާ އިނގޭތޯ. މަޖިލިސް ގަވާއިދުގައި ކަނޑައެޅިގެން މަނާ ކަމެއް މި ކުރެއްވީ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ ކަންތައްތައް ނުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާ ފަދައިން އެއްޗެހިތަކަށް ވެސް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްމޫދު ޒާހިރު ވާހަކަދައްކަވަން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ގަވާއިދަށް ބުރުމަތްތެރިކޮށްލާ ނަމަ އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅި ގަވާއިދުގެ ތެރޭގައި. އެ ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ޝަރުކާނުކުރައްވާތީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތް ވާހަކައިގެ ރިޢާޔަތް އެސްޓޭޓު ބިލުން ހެޔޮ މުސްލިމުން ރައްޓެހި ވަޒަންވެރިކަން. އެ ކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ދަށުކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތް ވާހަކައާ މި ބިލު ފާސްވެ ނިމުނު އިރު އަޅުގަނޑުމެން ބޭރަށް މި ޖެހުނު މި ހިނދު ޕްރޮގްރާމް ގެންގުޅެ ކާކުކު. ޕްރޮގްރާމް ކާކުކު ގެންގުޅެ ބޭރު އިނދު ޕްރޮގްރާމް ގެންދަން މަޖާނަކީ ވެސް އިސްތިއުމާލު ރައްކާތެރިކަން. އެއީ މިގެ ކުރިމަތި އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރި އިމްތިޔާޒުން ގޮތުގައި ރައްކާތެރިކަން. އެއް ކަމަކީ ވާދަވެރި ފާހަގަ ކަމަށް ކުރިމަތި ރައްކާތެރިކަމާ އެކަން. ރައްކާތެރި ވާދަވެރި ފާހަގަކޮށްލަން މިން ދިރާގު އެއްކޮށް ސަރުކާރުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލަށް ނުލާ. ކުރާ ދައުލަތަށްވުރެ އަޅުގަނޑުމެން ބަހާލަން މި ޖެހުނީ ރައްކާތެރި ފަރާތްތަކުގެ ވެރިކަން. ތިއްބާ ކޮންމެ ފަރާތަކު ގަނޑަކު މިއަދު 99 ޕަސެންޓް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބިލުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި އެ އޮތީ ލިޔެފައި ކޮންމެ ފަރާތަކު ގަނޑަކު މިއަދު 99 ޕަސެންޓް. ދެކޮނޑަ ވެރިކަމާ ގުޅޭ، ބަރުބަރުކުރާ ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިސާބުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މިހެން މި ލިބުނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ހިސާބުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މި ލިބުނީ؟ ކޮންމެ ގައުމަކަށް 25%އަށް ލިމިޓްކޮށްލައި މި އޮތީ ބިލްގެ ފުރުޞަތު ޝައުޤުވެރިކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެއްދެވުމެއް ގުޅޭ ހަމަ ގައުމުގެ ރައްކާތެރިކަން ބޭނު ޖެހޭ ގަނޑު ގުޅޭ ބަލާ ފުދޭނެކޮށްލައި އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ގައުމުތަކުގެ ރައްކާތެރިކަން ބޭނު ޖެހޭ ގަނޑު ގުޅޭ ބަލާ ފުދޭނެކޮށްލައި އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކާކުގެ ޕްރޮޕޯސަލެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ މިއީ ކާކުގެ ޕްރޮޕޯސަލެއް؟ ޖެހުނީ ދިރިއުޅެ އެންމެން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޕޮލިސީ ކުރިން މާސްޓަރ ކުރިއަށް ޕޮލިސީ ސެކްޝަން ދޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭނު ބޭނުމަށް ހިސާބުގެ މާސްޓަރ ޕޮލިސީގެ ރިޢާ. ބޭނު ބޭނުމަށް ހިސާބުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މާސްޓަރ ޕޮލިސީ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުލޫމާތަށް ޝުކުރިއްޔާ! ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލު ވާހަކަދައްކަވަން:

ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި އޮތް ހުރި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 251 ވަނަ މާއްދާއިން ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ބިމެއް، އެއްވެސް ސަރަހައްދެއް، އެއްވެސް ބިމެއް ބޭރު މީހަކަށް ކުއްޔަކަށް، ހިބައަކަށް ނުކޮށްދެވޭނެ. ސީދާ ކަނޑައެޅިގެން ބުނޭ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ވާހަކަ އެ ދައްކަނީ. މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ވާހަކައެއް ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތެއް އެއްވެސް މީހަކަށް ލިބިގެންނެއް ނުވޭ. ޝުކުރިއްޔާ.

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިރުޝާދުވަޑައިގަތުން އެދެން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަން އޮޅޭ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. ކުރިމަތީގައި އޮންނަ ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނެ ތަރުތީބުވެއިގެން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެ ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ފަހު ބިލަށް ބަހުސްކުރެއްވުން ރަނގަޅުވާނީ. އެހެންވީމާ، އިލްތިމާސްކުރަމުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ދަންނަވަން.

__ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަހްމޫދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ކަމެއް ދަބަރުއް ހިފައިގެން މި ތަނަށް ވަދެ، ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރުންގެ ކޮޅު ގަބޫލު ކަންތިރީމާ މި ވާހަކަ ގޮތަށް ދެއްކޭނެ...

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އަންނަކަށް، އެއްވެސް ކަހަލަ އަސްލެއް ނެތް ވާހަކައެއް މި ދައްކަވަނީ. ސާބިތުކުރެވޭ ވާހަކަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަމުންގެންދާއިރު މި ގޮތަށް ޢަމަލުކުރެއްވުމަކީ ޤަވާޢިދާ ޚިލާފު ކަމެއް އިނގޭތޯ. އިރުޝާދުވަޑައިގަންނަވާ! އިރުޝާދުވަޑައިގަންނަވާ! ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަން ފުރުޞަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖެހޭނެ އިރުޝާދުވަޑައިގަންނަވަން އިނގޭތޯ. ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރައްވާ! ރިޔާސަތުން ޢަމަލުކުރައްވަނީ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަން ފުރުޞަ ވާހަކަދައްކަވަން ހުންނަ މެންބަރު ޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެ އިރުޝާދުވަޑައިގަންނަވަން އިނގޭތޯ. އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ތަކުރާރުކޮށް ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝާހިދު އަދި ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ދެމެދުގައި އަދި އެ ނޫން ބައިވެރިވާ ދެމެދުގައި ވެސް ސާބިތުނުވާ ވާހަކަ ދައްކަވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ވީމި ކިބައިގައި އިރުޝާދުވަޑައިގަތުމަށް ކިރިޔާ ނޫން. އެހެންވީމާ، އެކަން ނުހައްދަވާ ހަމަޖެހިއްވަވާ ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ!

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްމޫދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލުގައި 99 އަހަރު ނިމުމުން ދުވަހެއް ނުވޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. 99 އަހަރު ނިމުމުން ދުވަހެއް ނުވޭ. 251 ވަނަ މާއްދާގައި؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ފެނޭ މި ބިލު ކިޔާފައި ނުވޭ. 251 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)- ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ؛ ޤާނޫނުއަސާސީގެ އިނގޭތޯ. 251 ވަނަ މާއްދާގައި މި އޮންނަނީ، ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ބައެއް 99 އަހަރަށް ވުރެ ދިގު މުއްދަތަކަށް ކުއްޔަށް ނުދޭނެ އެހެން ވެސް ގޮތަކަށް ނުދެވޭނެ. ދެން ވިދާޅުވި ޤާނޫނުއަސާސީގައިވެސް ނިންމާނެ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮތް މާއްދާގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ރައީސް މިގައި ޖެހިލުމަކީ ހުރިހާ ބޮޑުވީ އުނދަގޫވާން ތިބެން އިންނަވަނީ. އުނދަގޫތޯ. މި ބިލުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގައި މި އޮންނަނީ ފިޔަވައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރެއް އެކު ދިވެހިރާއްޖެ. އުނދަގޫތޯ ބާގެ ވަނީ؟ އުނދަގޫތޯ ބާގެ ވަނީ؟ އަހަރުގެ ފަހަކަ އެ ބައި. އެއްބަސްވާ، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފުވާނެތޯ މި ބިލު؟ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފުވާނެތޯ މި ބިލު؟ އުނދަގޫވާ، އެ ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ޤަރާރު މުޢާމަލާތެއްގެ ގޮތުގައި ވިޔަފާރިވެރިޔާން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އުނދަގޫވާ، އެ ކަން މި ކުރަނީ. އަޅުގަނޑު ގެންނާއި ގަވާއިދުގާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދުވަހަކު ވެސް ހިލާފުވާނެކަން. ދެން މި އޮތީ ޖެހޭގެ ވިސް ނިމުނަސް، 78 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ގޮތް މިހާރުގެ ވިސްތަކަށް އެއްވެސް އަހަރެއްގެ ވާހަކަ ބިލުގައި ލިޔެފައި. ދެން މިއާ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަނީ ކޮންވަރަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ މި ބިލުގައި ލިޔެފައި ހުރި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިސާލަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2030 ވަނަ އަހަރުގައި މިސާލަކަށް ގޮތެއް ނުވަތަ ގަނެފައި އޮތް ވިސްއެއް ހަމަވުން. 2030 ވަނަ އަހަރު ގަނެފި ނަމަ ވިސް މުއްދަތު ހަމަވާނީ 2129 ވަނަ އަހަރަށް. އޭގެ މާނައަކީ 2125 ވަނަ އަހަރުގައި ވިއްކައި، އަލުން އެ ފްރީހޯލްޑް ވިއްކައިލީމާ އެ ފްރީހޯލްޑްގެ ވިސް މި ހަމަވާނީ 2224 ވަނަ އަހަރުގައޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ގޮތަށް އާވަމުން މި ދަނީ، ދައުލަތަށް ބިން އަނބުރާ ލިބޭނީ ދުވަހެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނޫޅޭ. ދައުލަތަށް ބިން އަނބުރާ ލިބޭނީ ދުވަހެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނޫޅޭ. ދައުލަތަށް ބިން އަނބުރާ ލިބޭނީ އެއްވެސް ގޮތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނޫޅޭ. އުނދަގޫވާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ މި ބިލު ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފޭ. މި ބިލު ޓޫރިޒަމް މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފޮނުވިއްޖެން ނުވާނެ. މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެއްބަސްވެގެން ގެއްލުން؛ ޓޫގައި ރައީސްލްޔޫޝަން ވިޔަފާރި ދަރިންނާއި ދަރިފުޅުގެ މުސްތަޤްބަލަށް ބަލައި ވެސް މި ގައުމު ދަރިފުޅުގައި ނެ ބިދޭސީ ވިޔަފާރިވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ބިލު ބެލުން ހަމަ ބޭނުމެއް ނުވާނެ. މި ބިލު ބަލައިގަތުމަށް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ބިދޭސީން ޓޫރިޒަމްގެ ބިލެއް ނުވާނެ. އެހެން މިހެން މުސްތަޤްބަލަށް ވެސް ގެއްލުން. މިހެން ގެއްލުމަށް ވެސް ބާރުއަޅާނެ. މިހެން އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން

އަޅުގަނޑުމެން ބިލަށް ބަލައިލާއިރު މި ޖެހެނީ މި ބިލުގައި އަމަލުކުރުން ލާޒިމުކުރީ ކާކަށްތޯ. 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)-
ޖިންސުގައި ދިރިއުޅޭ މަސައްކަތްތަކާ، ވިޔަފާރިކުރާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެ ގޮތަށް ސަރުކާރާއި
ޤާނޫނުއަސާސީ. މި ޖެންޑަރޝަރީކާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތަކުގެ ދަށުގައި ހިނގާނެ ލިޔުމެއް
ކަމަށް 91 ވަނަ މާއްދާގައި ނުބުނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެން ނުބުނާ ކަމުގައި ވާ ނަމަ މުޅި ތަނުގެ ސަރުކާރާއި
ސިޔާސީ ބައިވެރިވުމުގެ ބާބު މި އަންހެނުންނަށް މާސްބަރ ޖިނާޔަތްކޮށްފައި. މާސްބަރ ޖިނާޔަތް އެ ޖިންސީތަފާތު ނުހަނު
ކަމުގައި ވާ ނަމަ، އެ ޖިންސީތަފާތު ހުރިހާ ބާބު މާސްބަރ ޖިނާޔަތް އެންމެނަށް ކަމުގައި ވާ ނަމަ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ކުރިއަށް މި ދެންނެވި ސަރުކާރުތަކުން ނުހިމެނޭ ކަމުގައި ވާ ނަމަ އެ ބަލަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ
ކަންކަން ނުހިނގާނެ ބަހުރުގެ ބޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް. އެ ބޭފުޅުންނަށް ހުރިހާ ބާރެއް ލިބިގެން. އަޅުގަނޑުމެން
މި ދެކޭ މި ދައުލަތުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ދިރުން ޑިސެންޓްރަލައިޒޭޝަން ގެނެސް ލިބުން، ޑިސެންޓްރަލައިޒޭޝަން ގެނެސް ލިބުން
ލިބޭ ކައުންސިލް ނުކުތްލުން، އެކަން ގާނޫނުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ނުކުރޭ. އެއީ ބަދަލު ހިނދުކޮށް ޖެހިބޭނުންވާ ގޮތަށް
ހުރިހާ ލިޔެން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެކަން ނުކުރެވުނު. އެ ހަމަގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިތަ 99
އަހަރަށް އެ ތަރުގައި އާބާދުވެ، ދިރިއުޅުން ފުރިހަމަ ކުރުމަށްޓަކައި ނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލް އެ ތަންތަން
މޮނިޓަރކުރެވޭ ބަޔަކަށް ބަދަލުކުރަން ކަމެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ނުބަޔަކަށް ބަދަލުކުރަން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެހެން ވުރެ ހަރުކަށި
ފިކުރުތަކެއް މިހެން އަހަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމު ސަލާމަތީގައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުކުތާތަކެއް. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، ރާއްޖޭގެ ބިން ވިއްކައިގެން ލިބޭ ފައިދާއަށް
ބަރާބަރުކަން ނެތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޔަކަށް ނެތް. ބޮޑު ސަރުކާރު އެ ތަންގައި އުޅޭ ގޮތަށް މި އޮތީ. މި
ބިލުގެ ފައިދާއިން އިސްތިސްނާކުރުން، މުޅި ބިލުގެ ބޮޑު ފައިދާއެއް މި އޮތީ އިސްތިސްނާކުރަން. ދައުލަތަށް މި ލިބޭނީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެންމެ 4%. އެންމެ 4%. ބިލުގެ 80 ވަނަ މާއްދާ، ބޮޑު މާލީ ކުރުކަމާ، ޖެންޑަރ ޕްރޮޕާޓީ
ވިއްކައިގެން ލިބޭ ފައިދާއިން ކެޕިޓަލް ގެއިން ބޮޑު އަދި ނޮން-ރެސިޑެންޓް ވިތްހޯލްޑިން ބޮޑު ދައުލަތަށް ނުލިބޭ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނުލިބޭ. މި ޕާރިޓްނަރޝިޕްތައް މި ދެކެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އަޅުގަނޑުމެން މި ދެކެނީ ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީ، ގައުމުގެ އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުކޮށްލަން އިޙްތިރާމްކުރަންތޯ؟ ވަކި ބަޔަކަށް ވިއްކާލާފައި ބޮޑު ފައިސާ
ދައުލަތަށް ނުލިބޭ. ނުލިބޭ ގޮތަށް މި ބިލު ގެނެސްގެން ލިބިދާނެ. ކެޕިޓަލް ވިއްކައިގެން ދައުލަތަށް އެންމެ 4%. މިއީ ހަމަ
ބިލުގައި އޮތް ފަހަކަ. ބިލުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 99 އަހަރުގެ ލީސް ދޫ އިރު، އާ ބިލުގެ
އަގެއް، ޕްރިމިއަމް ނުންޏޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކޮންބައިވެރިކަން ނުވާ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި ލިބުމުގެ
ބެނިފިޓް އެބަ އޮތޯ؟ ކޮންމެކަހަލަ ފަހަރު ތަންތަނުގައި މިހެން ރިސޯޓުތަކެއް ބާޖެހޭ އަދި ސަރުކާރަށް ދައުލަތަށް ނުލިބޭނެ.
އެހެން އެހެން ގައުމުތަކުގައި މިކަން ކުރާގޮތް އެނގެނީ. އަދި އަމުދުން ދިފާއީގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބިލުގެ

ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ބޮޑު ގަދުވެއް. ދުނިޔޭގެ އެހެން ގައުމުތަކުގައި މި ގޮތަށް ކަން ކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ އަގަކީ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ސަރަޙައްދީ ސަރަހައްދުން އިސްޓްރެޓަޖިކް އެއް ގައުމެއް. ބިމުގެ އަގު އެހާބޮޑު. ސޮވެރެނިޓީ އެންމެ ބޮޑު ގައުމު ދިވެހިރާއްޖެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަދި ދުނިޔޭގެ އެހެން ގައުމުތަކުގައި މިކަން ކުރިއަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ގައުމުގައި މިގޮތަށް ފޮރިން ލޭންޑް ގޮތަށް ބިން އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްލައިގެންނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގެ ކަންބޮޑުވުން ހުރިހާ އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި ދައްކަނީ ޖަލްސާ ސަރުކާރު ހުސްބަރުގެ އަދަދު ވާހަކަ. ބިމުގެ ޑިރެކްޓަރު ކަނޑައެޅޭ މިންގަނޑު ހޯދުމުގެ ކޮށްދެނީ ވަނީ ގަވާއިދުން، 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައި ހިއްސާކުރަން ހިނގި ހަރަދު ހިސާބުކުރާނެ ގޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނަމް. އެންމެ ކުޑަމިންވަރު އެ ތަން ހިއްސާކުރާ ހިސާބު ހަރަދު މި ރާއްޖެއަށް ހެދުނުވެސް ނުނިމޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާއިންނެއް ނުނިމޭ ހިއްޔާ؟ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިޔަފާރިކުރައްވާތީ އެންމެ ފިލިފާއް ދޭ ބޮޑުގެ ފާރަވަކަން ނުދޭނަމޭ. ވިޔަފާރިކުރުމެއް؟ ޕްރޮޕެގެންޑާ އެވަރުގެ ދެކުނުއަށް ވާނީ؟ ތަނުގެ ވަކިން ފާޅުވުމެއް އެ ޕާޓީ އެ ކުރައްވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް/ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަމަށް އިތުބާރު ނެތި. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އިތުބާރު ނެތި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އިތުބާރުކުރެވެނީ މި ކަން ކުރަން ފުރުސަތު ދޫކޮށް ނެތި އެހެންވީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަނޑައެޅިގެން ތިލަފުޅުކަން ދޫކޮށްލުމަށް ނުވާނީވެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަނީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި ތިބި ފުރުތުލީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އިސްތިއުމާރީ ގައުމަށް ހިތުގައި ހުރިހާ އިޚްތިޔާރު ހިތުގައި ޖަމާއި ހުވައިކުރެވެން ތިއްބާވާ މި ތިބާ މާލެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއާ ދެކޮޅުގައި ވިސްނައިލައްވާށޭ! އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވި ހަމަ ސަރުކާރު މިދިއަން ޖަލްސާ ހަރަދުކުރެވިއްޖެ އެ ތަން ހިއްސާ. ހަމަ ސަރުކާރު މިދިއަން ޖަލްސާ ހަރަދުކުރެވިއްޖެ ހިއްސާކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ގައުމު ދެކެ، އިސްތިޤުލާލިއްޔަތު ދެކެ ޚިޔާލު ބައްޓަން މި ބިމު ބަލައިގަތްނަމަ ވޯޓުދޭނަން ނުވާނެ. ކުރީގެ ފުރިހަމަކުރުމުގައި އަދި ކުރިން ޖަހައިގެން ވިޔަފާރި ކަންކަމުގައި، ކަމުގެ ޖަޒީރާގެން އެ ކާބަފައިންނަށް ހަމަ ހިއްސާވޭ. އެއްގަމުގައި ފެކްޓް އެ ކަން ކޮށްދިނުމުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޮލިސްމަޖާ އެއްޗެހި ދިލާ މެންބަރު 99 އަހަރަށް ލީޒު އިލާޤާ ނުކުރެވޭނެ ބޮޑުމެންބަރު، އެ ވަރުގައި ޕްރައިވެޓްސެކްޓަރުގެ މެންބަރު މި ކަންކަން ބަދަލުކުރައްވަންވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ޒަމާނުގައި މިކަން ރޮނގުގައި އަޅުގަނޑުކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުކަން ޒާއިދުކުރުވާފައިކަން ނަމް. އެއްވެސް ބިލުކުރުމަށް ނަމަ ގަނޑު ޕާކިސްތާނުގެ ގެންސް މީހަކަށް 500 ހެކްޓަރު ބިން މިހެން ދޭން ހުއްދަވާނެ. އަޅުގަނޑު އާރާސްކުރަން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، މި ބަޔާން އިންތިޚާބުކުރައްވައި ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ގެވައި، ހުސްމާލޭގެ މި ބިލާ ދެކޮޅަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ބިލާ ދެކޮޅަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް އެ ބަޔާނުގެ އިންތިޚާބު މަސްއޫލިއްޔަތު ގެވައިލައްވުމަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނާއި ދަރިންގެ މުސްތަޤުބަލު ގެއްލި ހަލާކުވެދާނެ. މި ކަމާ ދެކޮޅަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް ތިޔަ އަޅުގަނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކަށަވަރު ގެނދޭ މިކަން، މި ވަޒީފާ ހުރިހާ ބައެއްގެ ވޯޓުދެއްވުމަށް

ބަޔަކައި ސަރުކާރަށް ދެންނެވުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަން. އެހެންނޫނީ ކަމުގައި ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ދުވަސް އަންނާނެ. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ނޫނިއްޔާމު ބަރަދަރު ޢަބްދުﷲގެ ފަރާތުން މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މުދަލުވެރިކޮށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރަސްމާލު ފިއްކުމުގެ ބިލު. ރަސްމާލު ފިއްކުމުގެ ބިލު، މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި 251 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުން ބައެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ބިން 99 އަހަރަށް ވުރެ އިތުރަށް އެއް ބަޔަކަށް ނުދެވޭނެ. ޤާނޫނުއަދި އެހެން ފަރާތަކަށް ވިއްކާ އެ ބިން ނުދެވޭނެ ވާހަކަ މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނެފައި އޮތުމާއި މި ރަސްމާލު ބިލުގައި، ރިޔާސަތު އުސްތާޛު ބިލު ހާމަވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަރަދަރު ޢަބްދުﷲގެ ފަރާތުން މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގެނެސް މި ބިލުގައި 78 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ 99 އަހަރަށް ދޭ ވާހަކަ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ކަމެއް ސާފުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލަން. މި ބިލަކީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަހުމަދު އަޒާން ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބިލެއް.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. ހަމަ މި ބިލުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގައި (ށ)ގައި، މި މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ އެއްބަސްވުން ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ފަދަ ގަނޑަ ފަރާތަކަށް އޮކްޝަން 99 އަހަރަށް ދާ ލީސްހޯލްޑެއް. އަސްލުގައި މި ބާވަތުން އެބަ ލިޔުމެއް ނުދެވޭނެ. ހަމަ އެ ބިން އަސްލުގައި ދުވަސް ފަހަރަށް ވެސް 99 އަހަރަށް މި ދޫކޮށްލެވޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި އޮތް ބިމެއް 99 އަހަރަށް ކައިރިވަރުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ދެވިދާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިފަސްކޮޅަށް މި ގާނޫނު ބޭނުމާ ގޮތެއް. ދިރުވައި ލިބިގެން އަސްލު ދުވަހު އަސްލުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަމަށް ވެސް ބަދަލުކުރެވިދާނެ. އަސްލުގައި 99 އަހަރު މި އެންނަނީ.

މިއީ މި ބިލުގައި ލިޔުއްވިފައި މި؛ މި ބިލު އެއްކަލަ ބަރަދަރަ އަބްދުﷲ ޝަހީމް ހުށަހެޅުއްވިއިރު މި ބައި ހުށަހެޅުއްވީއެވެ. އެހެންވީމާ، ބައެއް ބޭފުޅުންނަކަށް ސާފުކޮށްދެއްވާށެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ސަފުހާތަކުން މި ބަޔަކީ މި ބިލުގެ 78 ވަނަ މާއްދާގައި 99 އަކަށް އޮތުމައި، 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި މި އޮތީ އަނެއްކާ އަނބުރާ ދެވޭގޮތަށް. އެ ކިޔައިދޭން ބަހަނަގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް. އޭރުން ދެން އަލުން އަނބުރާ ނަންބަރުތައް، ނަންބަރުތައް، ކިޔާކަށްނުޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް ކިޔުއްވާފައިވާނެ ނަމްބަރުތައް ދޭތެރޭގައި ދޭތެރެ އެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ދެކެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް ސަފުހާތަކަށްވާނީ. އެ ވާހަކަ ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލީ އިސްލާމް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޑިޕިއުޓީ ސްޕީކަރު ހާޒިރު ބިލުން. އެހެންވީމާ، މި ބިލު މިދަރިވަރުންގެ 93 މެންބަރުންނަށް މި ބިލު މިދަރިވަރުންގެ އެންމެން އެކުގައި އިތުރު އެކަކު ވެސް ނެތަކީ. އެއީ ރައީސް ވެސް ހިމެނޭގޮތަށް. އެ ކީއްވެ ނުބެލެވުނީ؟ މި ބިލުގައި މި އޮތީ ޑިޕިއުޓީ ސްޕީކަރު ހާޒިރު...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ރައްދުދެއްވުމުގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބަހުސްކުރަން ބިލުގެ މި މަރުހަލާގައި ބަދަލުތަކެއް ނުގެނެވޭނެ. ޑިޕިއުޓީ ސްޕީކަރު ގަވާއިދުން ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ހަމަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ދަންނަވައިލީ.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

އެއީ ރައީސަށް ނިންމާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެން ނޫން ނަމަ މިއުޅޭ މި ބިލަށް، މިހިސާބަކަށް ނުނިމިގެން އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބަށް. ޑިޕިއުޓީ ސްޕީކަރުގެ ލިޔުއްވިފައި އެބަ އޮތް ނުދެވޭނެ. މި ބިލުގައި އެބަ އޮތް ދެވޭނެ.

މި ކަމަށް ނުނިމިގެން، ނުނި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުނިމިގެން، ނުނިމިއްޖެ މި ބިލު ގެނެސް އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބަށް ކަމަކީ ބޭނުން އެ ބައި ކަމަކުރި ދުސްތޫރީ، ނުނިމިއްޖެ އެ ކުރިން އެ ކުރަން މި ކަން ފެނިގެން ހަދާނުލެވޭނީ، މިވެސް އެކުލެވޭ ސުވާލުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނަމަ ސުވާލުތަކަކަށް މިފަދަ ޖަވާބު، ނަމަ ސުވާލު މިފަދަ ޖަވާބު ދާދިކޮށްލުމުން ހިމެނުނީ އޮތީ ބިލުގައި ބައި ކުރިޔާއި ވެސް ދައުލަތުގެ ބައިތުލްމާލަން ނަގަދު މި ދުސްތޫރީ ކަމަކީ ބަލަނީތޯ؟ ކިހިނެއްތޯ؟ މި ގަނޑަށް ފެހެރިން ބަރަދަރު އަބްދުﷲއާ އެ ގޮތް ހަމަޖެހުއްވީ، އެ ޖަވާބު ހަމަޖެހުއްވީ. އެއީ މި ގަނޑަށް މި ބޭފުޅުން މިނިވަން ބަރަދަރު އަބްދުﷲއަށް ދިޔުމާ އެ ބައި. ދެން އޮތީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން؛ ދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިނިވަން ނުވާނެ، މި ގޮތަކަށް ނުބުނެއޭ؟ އަޅުގަނޑު ވެސް ހުރި ތަފާސްގަވާއިދު ނުން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ފެނުނު އެއްކަލާ އެކަ ފެނޭ، ދިޔުމާ ބުނަމައި ހުރި އެއްކޮޅު. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވައިލީ.

ނުވަ ސަބަބަކާ މިހިރަން ޖެހެރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެމްޕީން ކޮރަޕްޝަންތަކުގެ އަދި ގަސްދުކުރުމުގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ބޭނުންވާ ބޭރު ފައިސާ ނުލިބި ބޭނުންކަން ދިޔައީމަ، ޖީ.ޖީ ހަދަން މިއަދު ދިޔައީމަ އެ ފައިސާ ކަނޑައިލާފައި 10 ދުވަސް، 14 ދުވަސް ވަންދެން އެ ޖީ.ޖީ ބޭރަށް ނުފޮނުވި، އެއްކަލަ މުދާތަކު ނުގެނުވި، ރައްޔިތުންނާ މި ހާލަތަށް ޖެހިލުވައި މި ދިޔީ ހަޑިގޮތެއްގައި މި ބާޒާރަށް ބޭރު ފައިސާ، ބޭރު ފައިސާ ކަރަސްޓޮލައިން ރަސްމީގޮތުން އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ކަރަސްޓޮލައިން، ކަރަސްޓޮލައިން ރަސްމީގޮތުން. އެއާ އެ ޑޮލަރު ބަޖެޓް، ލާރިން ބަޖެޓް، ފަސްއަހަރު ބަޖެޓް، ދެ ބަޖެޓް ކޮންމެ ދުވަހަކަން ހަމަހަމަ ސަބަބަކަ، ހަމަހަމަ ހާލަތު ޖެހިލުމު ދައުލަތުގެ ދައުލަތުންޖެހިފައި މި ޑޮލަރާ އިގްތިޞާދު ރައީސް. ހަމަހަމަ ހާލަތު ޖެހިލުމު ދައުލަތުންޖެހިފައި މި ޑޮލަރުން. މި ރިޒާރވް ބޭރުއެއްފަދަ ފޯރުކުރަން އޮންނަވާނީ ކޮންމެ ފިކުރެއް؛ ހަމަގޮތަކީ އަނަ ދިރިއުޅުން، ކުދިބުން ދިރިއުޅުން އުސްތާދުންގެ ގޮތުން ހިތާމަ މި ދުވަސްވަރުގައި ލާރިއަށް އަނގަ ޖެހުނު ބައި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭރުގެން އެ ގާނޫނުއަސާސީ ބާލިސް ޖެހުނު ބައި. ކިހިނެއްތޯ މި ފައިސާއަކީ ބިކަނި؟ އިތުރުވެގެން މި ދާ ޖެހެމުން ވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ކާކުތޯ މި ލިބުނީ؟ ހިސާބުގައި ވެސް ވަރަށް. ވިސްނުމުގައި ވެސް ވަރަށް. ވަރަށް ނޫން ކަމެއް މި ކަމުގައި ނުކުރޭ. މި ސަރުކާރުން މި ހިންގާ ހުރިހާ ޖުމްހޫރިއްޔާގައި ފުރި ވެސް ވަރަށް ކަމުން، ނިކަމެތި ވެސް ވަރަށް ކަމުން. އާދެ މިސާލެއް ރައީސުގެއިން. ހިސާބުގައި ވެސް ވަރަށް، ވިސްނުމުގައި ވެސް ވަރަށް. އެ ލިބުނު ކާރިއާ މި ލިބުނީ ބަރަދަރު ޢަބްދުﷲއަށް. ދީން ބަރަދަރު ޢަބްދުﷲ މި ވިދާޅުވީ ވެސް ބަރާބަރު ދީނަށް. ބުނީމަ އެ ކަމާ، އެ ހިތްވަރުގައި ހިތާމަ ވަރަށް ހަރުކަށިވެގެން ހަޔާތްގެ ވެސް ހަޔާތްއިން. އެ ބަދަލުވެއްޖެ ކަމުގަ. ލިބުނީމާ ލިބުން ވާނަ، ނުލިބުނޭ ނުލިބޭ ވާނަ އަދި ލިބުނުން ކަމަށް، އެ ހިތްވަރުގައި ވެސް ބައްޔަ މިހުން އެބަ ވާނަކަމަށް. މިއީ މިކަން ހިނގާ ގޮތަ. ހަޔާތްގައި މި ބާރު ވިދާޅުވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ މެންބަރުން ފުރިހަމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޢިޔާދަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޢިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުން ބިލެއް ދަސްކުރަވައިދީ، އެއާ ޕޮލިސްގައި އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅި ބަޖެޓްގައި އުނދަގޫ ބަލައިގެން ހިނގަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތުގެ ރަސްމީ ވިޔަފާރިއާ ގާނޫނުގެ ވާހަކަ ނޫން ކަމަކަށް ރައީސް ވިޔަފާރިތަކާ މި ބިލަކީ ހަމަ ސީދާ އެ ކަމަކަށް ގެނެވިފައި އޮތް ބިލެއް. މި ބިލުގެ 77 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަރަށް ސާފު.

ދެ ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. މި ބިލުގައި ރަގާޅި ޙުކުމްތަކެއް ނުލިބޭނެކަން. ވަކިން ސާފުކޮށް 77 ގެ (ށ) ގައި ބުނެފައި އެބަ އޮތް، ޖިނާއީގައި ހުރި ތަންތާނގައި ވިޔަފާރީގެ ގޮތުން ދިރިއުޅޭ ބައިވަރު ވެސް ބަނދުކުރާ ހުކުމް ކަމަށް އިޚްތިޔާރު އަދި ވިޔަފާރި ބެލެހެއްޓުމުގެ ބާރުވެސް ކަމަށް. 77 ގެ (ށ). މިއީ ވަކިން ރަނގަޅު، ރައްޔިތުން ވެސް މި ބަލާފައި އަޅުގަނޑު މި ހަރަކާތް ޖެހޭނީ ބަލައިލަން. ހަމަ އެހެން އުވޭގައި، މި ކަމަށް އެހެން މަގެއް ދަތްކުރާގައި އެބަ އޮތް. އެއީ 76 ގެ (ބ). ވަކިން އެހެން މަގެއް. 76 ގެ (ބ) ގައި މި ބުނަނީ; މިއީ ހަމަ ލިބުނުގައި އޮތޯރިޓީން އިއްޔަތުބާރު ރައްދު. ޖިނާގެ ފުދުގައި ވަކިން ހިސާބެއްގެން ޓެރިޓަރީ ޕްރޮސިޖަރަލް ގައިޑްލައިންތަކެއް. މި ޕްރޮސިޖަރަލް ހިސާބުގައި ހިނގާނީ ޓެރިޓަރީ ގާނޫނަށް. މި އޮތް ޚިޔާލެއް ނެތް. އެ މީ، މި ކަހަލަ އޮފީސަރުން އޮފިސަރު. އޮތޯރިޓީ ބުނޭ؛ 99 އަހަރުގެ މުއްސަނދިކަމުގައި ވެސް ހަމަ ވަކިން ސާފުކޮށް އެ ބުނަނީ މި ގާނޫނުގައި 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ބ)، (ވ) ޚާއްޞަކޮށް އެނގޭނެ 99 އަހަރަށް ދޫވާ. އިންޓަރްޕްރެޓް ރައީސް؛ 99 އަހަރަށް މަޖިލިސްގާ ސުލޫކު ވެފައި އެ ހުރި، މިހާރު 99 އަހަރު. މިދިޔަ އެކަމެއްގެ އެ ފުރި އިރު ތިމާ ކުރިން މިއަދު ދުނިޔޭގައި ތިމާތީ. އަޅުގަނޑުކަން ނޫނެއް 2126 އަހަރުވަންދެން ރައީސް، އިންޓަރޕްރެޓް ރައީސް ދުނިޔޭގައި ހުންނާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ ހުރުން. އެހެންނަމަވެސް، ރިޔާސަތުގައި ނިންމާނެ. ރިޔާސަތުން ނިންމާނެ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ މީގެ ނުވަ؛ މީގައި ހަމަ މި ބިލުގައި އެބަ ބުނޭ 99 އަހަރު ގަނޑަ މީހާ 50 އަހަރުކޮޅުގައި ވެސް ވިޔަފާރިކުރެވޭނެ. އެހެންކަމުން އެބަ ލިބޭ އަނެއްކާ 99 އަހަރު. އެކަމަކާ ދުވާލެއް ނުހެދޭ. އެއީ އަނެއް ކަމަކީ، މި ބިލުގައި މަޝްވަރާވެގެން އެހެން ދިރިތަކުގެ މިހެން ނުވާނެ. އިންޓަރޕްރެޓް ރައީސް؛ އެ ކަމަކަށް ވެސް ހުރިހާ ނެތް. މި އޮތީ ހަމަ ވަކިން ރިޕޯޓް ބުނެފައި އިދިކޮޅުގެ ކަމެއް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓާ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (މ) ގައި އެ ބުނެ އިޖާރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހިރާއްޖެއަކަށް ނާދެވޭނެ. އިޖާރާގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ބިން ނުގެނެވޭނެ. އިންޓަރޕްރެޓް ރައީސަށް؛ ޖަނަރަލްޕްރޮސީޖަރުގެ ވާހަކަ، އެއްވެސް ދިނުމުގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އިންޓަރޕްރެޓް ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މި ޤާނޫނަކީ މި ސަރުކާރުން އެކުލަވާލި ކުންފުނިތަކުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ރައްޔިތުންގެ. ފަހުން ރައްޔިތުންނަށް ދޫކުރުމަށް ވަޒީރުކަން ވީ. އެހެން ރާއްޖޭގެ، ވަޒީރުކަން ދޫކޮށްލާފައި، ސިޓީ ކަންތައްތައް ދުވަހުގެ އަދިވެސް މިއާ ގަނޑޭ. އެއަރޕޯޓް ހުރިހާ ނުވޭ. ބުނެދޭން މި އުޅެނީ، މިއަދުގައި އެހެން ދިނުން ބަދަލު؛ އަހަރުތަކުގެން މި ބިލު މި އޮޅުވާލަން ވެރިޔާއެއް 25% އެބަ ލިބޭ ބަދަލުގެ އެކިއެކި ގަވާއިދުތަކަށް. 25% ހަމަކު ގަވާއިދުން ނުލިބޭނެ 100% ނިމުނީ. ދިވެހިންނަށް ވަކި ހުކުމަކުން ފަރާތްތަކުގެ ނަމުގެ ބިލުގެ މި ރައްކާތެރި ފައިސާ ސަލާމަތް ހެޔޮރާއްޖެއަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ ބިލުގައި އޮތް ގޮތް. މި ބަދަލުގެން ވާހަކަދައްކަނީ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ޖުމްހޫރިއްޔާ ގޮތުން މިއާ މި ވަނީ ހަމައެކަނި އެހެން 93- (ހ)، (ނ)، މާއްދާ މި ވަނީ އިޖާރާގެ ޕާސްޕޯޓް ގެންގުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް. އިޖާރާގެ ޕާސްޕޯޓް ގެންގުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް. ދުނިޔޭގެ ވަކިން ގިނަ ގަޑުމަހުގެ ޕާސްޕޯޓް އިޖާރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް ގެންގުޅޭ. ދެ ޕާސްޕޯޓް، ތިން ޕާސްޕޯޓް. ގެއްލި ޕާސްޕޯޓް ގެންގުޅޭ ފަރާތްތަކަކަށް މި މަސައްކަތުގެ. ޖިނާގައި

ދިރިއުޅޭ މީހުން އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ، ވަރަށް ސާފުކޮށް ލިޔެފައި މި އޮތީ ޖެހޭނީ ޤަވާޢިދު ހަމަ ދޫކޮށް. މިއީ ގާނޫނުގައި އޮތީ ގޮތް. ދެން މި ގާނޫނު، ހަމައެކަނި އިލެކްޝަން ގާނޫނުގައި މި ބުނާ އިޖްރާއާތުގެ މި ޕްރޮސީޖަރ ބޭނާ ގޮތުން މި ދައުރުގައި، މި 3 އަހަރު ތެރޭގައި ދުވަސް ބަދަލު މި ގެނައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ގާނޫނު. މި ބަދަލުކުރެވޭނެ. މިއީ ބަދަލުނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުން ހުންނާނެ. ޕާލިމެންޓަރީ ސިސްޓަމުގައި އެބަހުރި ރައްޔިތުންގެ ވޯޓުން ބަދަލުކުރެވޭ މާއްދާތައް ވެސް. މި ކަމުގައި ހެޔޮ ނިޔަތެއް އޮތިއްޔާ މީގައި ވެސް އެ ވާހަކަ ލިޔަންވީނުންތޯ؟ މި ގާނޫނު ބަދަލުކުރެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އެއްވެސް ކަމެއް ނޫން މިކަހަލަ މަޖިލީހަކުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކުން ބަދަލުކުރާކަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އިނދެގެންވާނެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކުން ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ބުނަނީ، ބައެއް މެންބަރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ މިއީ ޖަމްޢިއްޔާ ގޮތަށް. އެހެން އެ ވަނީ އިލެކްޝަން މެދުވެރިވެގެން މުސްލިމް ބައެއް. އެކަމަކު ނުނިކުމެ ވަކިކުރާކަށް. މިދިޔައީ، ކޮންޓެއް، ފުރަތަމަ ވަކިކުރާކަށް. އެހެންވީމަ، އެ ވިދާޅުވަނީ މިއީ ޖަމްޢިއްޔާ ގޮތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް ގަބޫލުކުރައްވާނެ ބިލެއް ފެށިގެން، ހިތަށް ފެނޭ ދިރާސާކޮށް ޖަމްޢިއްޔާ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުން އޭގައި އަދާނީ ޖައްސަވާ. މީގައި މި އޮތީ އެކުވެރިކަމާއި، ކަނޑައެޅިގެން އެކުވެރިކަން އޮތް ބިލެއް މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެހެން. އެހެންވީމަ އެހާވަރަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް، މި މެންބަރުން ވެސް މި ފުރުޞަތު މި އުޅެނީ. މީގައި ލިޔުއްވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި އޮތީ. 99 އަހަރަށް ރިޔާސީ އަހަރުތަކަށް ވެސް ދުވަހަކަށް. ރިޔާސީ ފަހަރުތަކަށް ވެސް ދުވަހަކަށް. ރީ ވިއްކިދާނެ ވަކިން ކުޅޭ ޖެނުއަރީ ހަމަޖެހިގެން. މީގައި ލިޔުއްވާ އެބަ އޮތް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަފާތުވުންތަކާ މިއަދުގައި ބިން ގަސްތަކާ. ނަމެއް މީގައި ނުގަނެވޭ ވަޒީފާއެއް. އެ ވާހަކަ މި ދައުލަތު. އަޅުގަނޑު ކަނބޮޑުވެރިކަމާ މިތި އެކުވެރިކަމޭ. މި އޮތް ގަވަރު ރިޔާސަތުންތޯ. ކޮބައިތޯ މީގައި މައްސަލައަކީ. މި އުސޫލަ ބަދަލުކުރަންވާނެ އެއްކަލަ ނޫން. މިއީ ގާނޫނު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ކަން މި ފާހަގަކުރަމުއް. މި ބިލުގައި މި ބުނާ ނަންބަރުތަކަށް ބީ ބޫޅުން ވެސް ރިޢާޔަތްކުރުމަކީ ރަނގަޅު. ދިވެހިން ލިޔުއްވާ އޮތީމަ ވަރަށް ފުރުޞަތު ވާނެ. މީގައި ބާރަށް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި މި ބިލުގައި ކޮއްތައްވާ ދެނީ. ކާކަށް ކުރި ލިބޭނީ؟ ޖެވެރިކަމަށް ކުރި ލިބޭނީ. ދެން ފިއްލާ މީހަކަށް ކުރި ލިބޭނީ. އެނގޭ ކުރުކޮށް ދާ މީހާ؛ އަޅުގަނޑުމެން ނަންބަރަށް ކަށަވަރު ލިބޭނީ؟ މި ރާއްޖޭގައި ނޯވާ ގާތް ސަރަހައްދަކު ދުވަހު 500 ހެލިކޮޕްޓަރު ހިނގާއިގެން އުޅޭން ތަނެއް. މި ދައުލަތީ 2100 އަހަރު ވާ އިރު ދިވެހިން ތިބޭނީ ހިއްސާކުރުމުގެ ދަމާގައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްތިހާދުގައި، މިގޭ ފަންސާސަހަތަރު އަހަރު ކުރިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޝ. ފުނަދޫގައި ހުރުމެވޭ. މިއަދު މި އިންސާފު މާލޭ...

<ins>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</ins>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމަށް.

މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގެ ބިލަކީ ހަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ވިޔަފާރިއަކަށް ވުރެން މުހިންމު ބިލަކަށް ވެސް ނޫން. ރާއްޖޭގައި ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް މިހާރު މި އަންނަނީ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ތަރައްޤީވަމުން. ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އޮތް ޖާގަ އެ ވިޔަފާރިގެ ތެރޭގައި ގެއްލުން ލިބޭ މީހުން އެބަ ތިބިކަން. ހާއްސަކޮށް އެ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގައި ތަންތަން ބައްލަވައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް އެ ތަންތަން ނުލިބި ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކެއް ހިނގާފައި އެބަ ހުރި. އަދި އެ ނިންމަވަންޖެހޭ މުއްދަތަކަށް ނުނިންމަވައިގެން ލާރި ދިން ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ ގެއްލުންތަކެއްގެ ވެސް އެބަ ހިފެހިގެން ދޭ. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ފުޅާކޮށް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ފުޅާވެގެންދާއިރުގައި، ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ފުޅާވެގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގެ ބިލު މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް. ބިލުގައި ސަބަބުތަކަށް ބަލާ އިރުގައި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް އެއީ ބިލުގެ އެއް ބޭނުން. އަނެއް ބޭނުމަކީ ހަރުދަނާކޮށް މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުން ގޮތެއް މި ބިލުގެ ސަބަބުން ގާނޫނީ އަނިޔާގެ ތެރެއިން، ގާނޫނީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހިމާޔަތްދިނުން. އަނެއް ބޭނުމަކީ ފެންވަރު މި ދަށު ހަރުދަނާ ގާނޫނީ އިންތިޒާމުތަކެއް ބަހައްޓައިދެން އަދި ސަލާމަތާއި އަދި މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގެ ބޮޑުއަށް ވަރުވަޒީފާ އެހެނިހެން ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް. މިއީ މި ބިލުގެ މައިގަނޑު މަޤްސަދަކީ. އެހެންވީމާ، މިއަދުއެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހަގީގަތުގައި އެކުލަވާލެވުނު ފައިސާ ރަސްމީކޮށް ނުފެންނަ. ފަހަރެއްގައި ރިއަލް ރާއްޖެ ރަސްމީ ބޭފުޅުން ވެސް އެނގޭ ކަމަށް ފަހަރެއް. އެހެން ފަހަރެއްގައި މި ބިލުގެ ސަބަބުން ފެންނަނީ ކަމަށް ވެސް ފާހަގަ. އަޅުގަނޑު ބުނާނީ މި ބިލުގައި އެ ގޮތަށް ވެސް ނުވާނެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނުން މި ކަމަކީ ކަމެއް ބައިވެރިވެ އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ އިރުގައި، މި ގާނޫނުން މި ކަމަކީ ކަމަކަށް ބޭނުން ގެއްލިގެން ޖަވާބުދާރީވުން ނިޒާމުގެ ދަށުން ވިޔަފާރިކުރުން މަގުފަހިކޮށްދޭ. އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދަންނަވާ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި މި ދާނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފުޅާވަމުން. ހުޅުމާލޭ ހާއްސަކޮށް އެކުލެވިގެން ގޮސް، ހުޅުމާލޭ ފޭސް އެކަކު، ފޭސް ދެއް ބަލައިލިމަ އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން އެބަ ދޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ފުޅާވެފައި އޮތް މިންވަރު. އެއަށް އިންވެސްޓްކުރާ އިންވެސްޓްކުރުމަށް މިންވަރު. މި މިންނަން ވެސް، އެ އިންވެސްޓްމަންޓް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެންނަވާ ދެއްކޭ. އަދި އެ ތަންތަން ގަނެދޭ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދަރިންނަށް ދެއްކޭ

ދޭންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް މިއަދު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ބޮޑު ބޭނުންވެގެންދާ އެއް ކަމަކަށް އެބަ ވޭ ރިއަލް އެސްޓޭޓް މިއާފިލީގައި ތަންތަން ވިއްކަން ފަށްޗާފައި، ވިއްކާފައި ފަހުފަހަކަށް ލާރި ނަގާފައި، އެ ލާރި ނެތިބެ އަނބުރާއާ ވިއްސާ ތަން ވިއްސާ ނުދިނީ އެތައް ބަޔަކު، އެއް ފުރުޅެއް ދިނުމަކަށް ފަރާތަކަށް ދިނުމަށް ކުރާނަތް ވިއްކާފައި ހުސްނަ ތަން ވިއްސާ އެބަ ދިމާވޭ. އެހެންވީމާ، މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ފުޅާވެގެންދާ އިރުގައި މި ހައްގު ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ގަވާއިދުތަކާ ގާނޫނީގައި އެ އިދާރާގައި ޤާނޫނަކީ ސަރުކާރުން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް. ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ރަޖިސްޓްރީއެއް ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން. އެ ބޭނުމުގެ ރަޖިސްޓްރީއެއް އެބަ ހުރޭ. އެ ހަރަކާތްތަކުގެ ޖިންސުތަކާއި ހައްގުތައް ވަރަށް ރީތިކޮށް ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ ހުރި. ހަމަ އެއާއެކު ރިއަލް އެސްޓޭޓް މަސްއޫލިއްޔަތު ތަރައްޤީކުރުމުގެ ހޯދަން ކަނޑައަޅަން ބޭނުންވާ ޖެހޭ. އެ ހޯދަން އެބަ ކޮށްދީ ހޯދައިދޭން މި ގާނޫނުން ވަރަށް ރީތިކޮށް ބެލެހެއްޓީ އެބަ. ގަނޑަށް ފުރިހަމަކަމާއެކު މަސްއޫލިއްޔަތު ތަރައްޤީކުރުމުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގައި އެބަ ހުރި ބެލެހެއްޓިފައި. މިއަދު ނުހިމެނޭ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މިއުޅޭ ކަމަކީ މި ގާނޫނަށް؟ މި ގާނޫނުން މި އުޅެނީ މި ކަން ކުރަންވެގެން. އަދި މި ގާނޫނާއި ގުޅުންހުރި އުސޫލުތައް އަމަލުކުރާނެ ކަމުގެ ތަފްޞީލުތައް ބަޔާންކޮށް ރެޖިސްޓްރީކުރުމަށް ބަލައި އެ ރެޖިސްޓަރ ކުރާނެ ނިޒާމެއް ވެސް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އެބަ ގެންގުޅެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން ޖެހޭ ކަމެއް. އެއީ މިދުވަސް ގާނޫނަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބޭނުންވާ ސަބަބެއް. މި ގާނޫނުގެ މާއްދާ 14 ބާބެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިރު، އޭގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ޝައުގުވެރިކަން ހުށަހެޅުން ދިރާއި މިގެ 3 ވަނަ ބާބަށް. މި ގާނޫނުގައި ނުވަތަ މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލުގެ 3 ވަނަ ބާބުގައި، އޭގެ ގާނޫނު ހިންގުމުގެ ބާރު. އެ ބާބުގައި އެބަ ބުނޭ ޕްރޮޕަޓީ ރެގިއުލޭޓަރީ އޮތޯރިޓީއެއް އުފައްދަން ޖެހޭކަމަށް، އެ އޮތޯރިޓީގެ ޒިންމާތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ ބާރުތަކާއި، ސިޔާސަތުތަކާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ބާރުތަކާ ރެގިއުލޭޓަރީ ކަމަށް ސިޔާސަތުތަކާ ބާރުތަކާ ވަރަށް ސާފުކޮށް މިގައި ބަޔާންކޮށްދީފައި އެބަ ހުރި. އޭގެ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިއަށް ހުއްދަދޫކުރުމުގެ ގޮތްތަކާއި ހިންގާ ވާދަވެރި ވިޔަފާރިއަކަށް ހުއްދަދޫކުރަން ޖެހޭނަމަ ގޮތާ މި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ކުރެވޭ ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވާ. އަޅުގަނޑު ކުރިން ރިޔާސަތުން ހިތަށްއެރި ސުވާލެއް. އެހެންވީމާ، މިއީ މި ކަމުގައި މަޝްވަރާކުރާ ގޮތް. އެހެންވީމާ، ގާނޫނު ހިނގައި، ޝަރީޢަތުގެ ގެ، ބަޔެއް ރިއަލް އެސްޓޭޓްގެ ވިޔަފާރި ފުޅާވެ، ހަމަހަމަކަމާ ގޮތަކަށް ފުޅާވެރިވާ ބާރު މި ގާނޫނު ބަޔާންކުރަނީ. ހަމަ އެކަމަށް އަދަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު މި ދަނީ، ބޮޑުކަމަށް ރާއްޖޭގައި އެބަ އޮޅޭ. ރާއްޖޭގައި ފެށި ބޮޑުކަމަށް އެބަ އޮޅޭ. އެއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ކަން ބައެއްކަމެއް ނުވާނޭ. ކިޔައި ހިސާ ކަމަކުގައި ކަމެއް ފެށި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރަކުން ޕްރޮޕަޓީ ބިދޭސީ ގެއެއް ވެސް ނުވާ. މި ގާނޫނުން ރަސްމީކޮށް އަދި މިގާނޫނުން ރަސްމީކޮށް ބޮޑުކަމުން ވިޔަސް. ރިއަލް އެސްޓޭޓް

ރަޖިސްޓަރީކުރެވިގެންދާނެ. އަދި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ބޭކަރި އެ މީހުންގެ ފަރާތުން ނަގަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތުތައް ވެސް ނެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މަސައްކަތާއި ހިމާޔަތާއި އޮފީސަރުންނާއި ސަރަޙައްދުން ހިންގާ ޢަމަލުތަކަށް، ގައިދު ވެސް މި ގާނޫނުގެ ސަބަބުން މި ވިޔަފާރީގެ ތެރޭ ހިނގާ މި ފަދަ އަމަލުތައް ހުއްޓުވެވޭނެ. ގަންނަ ފަރާތްތަކާ އަދި ވިއްކާ ފަރާތްތަކުގެ މަސްލަހަތު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހިމާޔަތްކުރެވިގެންދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ޝައުގުވެރިކަން އޮންނަ އަނެއް ބަދަލަކީ، މި ގާނޫނަށް ބަލާ އިތުރު މި ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ ބާބު. އެއީ އިންވެސްޓްމަންޓް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ޓްރަސްޓް ކަނޑައެޅުން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއީ ކަންކަމުގެ މި ބާރުލުން މި ރާއްޖޭގައި ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

ރިއަލް އެސްޓޭޓް ޓްރަސްޓް، މިއީ ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބުނާ ފަދައިން ބޮޑު ވިޔަފާރިވެރިން އެކަނި ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ކުދިކުދި ވިޔަފާރިތަކާއި ކުދިކުދި އިންވެސްޓަރުންނަށް ވެސް ފުރުސަތު ލިބޭނެ. އެއީ އިންވެސްޓްމަންޓް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ޓްރަސްޓް ރާއްޖޭގައި ޤާއިމުކުރުމުން. މިއީ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ސެކްޓަރުގައި ޢާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އިންވެސްޓްކުރެވޭ ފުރުސަތެއް. އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން ގޮތުގައި މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް. ރައްޔިތުންނަށް މި ފުރުސަތު ލިބިގެން، ޚާއްޞަކޮށް ޒުވާނުންނަށް، ކުދިކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް މި ފުރުސަތު ލިބިގެންދާނެ.

އަޅުގަނޑު ހީކުރަނީ މިއީ ހަމަ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރުވާ، ފައިސާ ދައުރުކުރާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް އެހީތެރިވާނެ ކަމެއް. ވީމާ، މި ގާނޫނު މިހާރު ފާސްވުމުން، ރިއަލް އެސްޓޭޓްގެ ސެކްޓަރު ތަރައްޤީވެ، ވިޔަފާރިތައް ގިނަވެ، އަދި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ލިބިގެންދާނެ. މި ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމާއެކު 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގަވާއިދު ހެދުމަށް ލާޒިމުކުރެވިފައި ވާތީ، ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކަށް ވެސް އެ ގަވާއިދު ތަކުގެ ދަށުން ކަންތައް ކުރަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުރިހާ މެންބަރުން މި ބިލަށް ތާއީދުކުރައްވާ، ވޯޓު ދެއްވުމަށް އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

އުއްމީދު ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މި ފަދަ އިންތިޚާބުތަކުގެ ނިޔަލް އުސޫލުތަކާ ޖެހޭހަށް
ބަޔާއި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯ ހަދާ ފުރިހަމަކޮށްގެން، ކޮމިޓީތަކުގައި. މި ގާނޫނު އަމަލާ އެކުގައި ﷲ
އިސްލާމްދީނުގެ މިގޮތް ފުރަތަމަ އިންތިޚާބުތަކުގެ ނިޔަލް އުސޫލު ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި ގާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ގުޅިގެންނެވެ.
ދިރާސާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އުނދަގޫ ދިމާވި ހުރި ފައިދާއާއި މަސްލަހަތު ޓެކުނިކަލް. ހަމައެއާއެކީ އަޅުގަނޑު
ފެށޭ ހަމަ ބަޔަކު މާއްދާތަކަށް ޖަހާލައިގެން މިހިސާބަށް ދިރާސާ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ ރަސްމީ ގޮތުގެ ގުޅިގެން
ދައްކާ ބަޔަކު ކަހަލަ ވާހަކަތައް. އެއީ ރަސްމީގޮތުގެ އެ ޕްރޮޖެކްޓް އެ ފެނިގެންދާނީ އިސްލާމްދީނުގައި އިންތިޚާބުތަކުގެ
ނިޔަލް އުސޫލު ޖެހޭގެ ތަރަހައިގެ ހިމެނޭ އެ ފަދަ ޖެހޭއެގެ ގާނޫނުގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އެއް ތަރައްޤީއަކަށް. ގާނޫނުގެ 77
ވަނަ މާއްދާއަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަދަލުގެންނަން. ގާނޫނުގެ 77 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ، މި މާއްދާގެ ދަށުން
ކަނޑައަޅާ ޖެހޭގައި ތަރައްޤީކުރާ ތަރައްޤީތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް ހުރި ތަރައްޤީއަށް ހަރަކާތްތަކުގެ ނުވަތަ އެ ތަރައްޤީގައި ދިރިއުޅޭ
ފަރާތްތަކަށް ބަނގުރަލާއި، ބަނގުރާ އުނދަގޫ ތަކެއްޗާއި، މަސް މަހާއި، މަސް އުނދަގޫ ތަކެއްޗާއި، މަސް މަހުން
އުފައްދާ ތަކެތި އިމްޕޯޓްކުރުމަށް ނުވަތަ ވިއްކުމަށް ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދައެއްނުދެވޭނެ. ގާނޫނު ވަރަށް ސާފު.
ވަރަށް ސާފު. މި ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި އިސްލާމްދީނުގައި ނިޔަލް އުސޫލު ޖެހޭގެ ތަރައްޤީގައި ނުހުއްޓޭނެ. ގާނޫނުގެ
78 ވަނަ މާއްދާއިން މި ބުނަނީ، އިސްލާމްދީނުގައި ނިޔަލް އުސޫލު ޖެހޭގެ ތަރައްޤީގައި ކަނޑައަޅާ ސަރަހައްދުގައި މި
ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މާސްބަރު ޖެހިފައިވާ ކަރުދާސް ދެވޭނީ ޖެހޭނެ 99 އަހަރަށް. ޖެހޭނެ 99 އަހަރަށް.
މިއީ މިއަދު މި ރާއްޖޭގައި އަމަން ކުރާ ކަމެއް ނޫން.އިސްލާމްދީނި ރައީސް. ރިސޯޓުތައް އެ ހުރީ 99 އަހަރަށް ދީފައި.
ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި 99 އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މާލެއާ އެކުލަ ކައިރީގައި އޮތް ފަޅު ދޫކޮށްލާފައި އެ އޮތީ،
ފަސް ސަތޭކަ ހުރިހާލަށް ވެސް ނޫން. ހަތް ސަތޭކަ ފަންސާސް ހުރިހާލު ދޫކޮށްލާފައި އެ އޮތީ. މި ދިމާ ވެރިކަމުގައި ހަތް
ސަތޭކަ ހުރިހާލަށް ނޫން ދޫކޮށްލިއަކީ ވ. އަތޮޅުންނެވެ. ހަތް ސަތޭކަ ފަންސާސް ހުރިހާލު އޮތީ ނ. އަތޮޅުން ވެސް ހަތް
ސަތޭކަ ފަންސާސް ހުރިހާލު ދޫކޮށްލާފައި އޮތީ ހަމަ 99 އަހަރަށް، އިސްލާމްދީނި ރައީސް. ހަމަ 99 އަހަރަށް. ދެން ކޮން
99 އަހަރެއްގައި އަޅައިގެންތޯ މި އުޅެނީ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އަމަން ކުރާ ކަމެއް ނޫން. މިއީ މާ ކުރިން އުފެދިގެން
އައިސްގެން އުޅޭ ކަމެއް. މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިޖާރާ ދިނީ މި ކުރިނީ 99 އަހަރަށް ވުރެ ގިނައިން ދިގުންނޫން
މި ބުނަނީ. ދިގުންނޫން ގާނޫނުގައި މި ބުނަނީ. އުސޫލުވާ، 99 އަހަރަށް ދޫކުރީ. ދެން ހަމަ އެ ތިމާގެ ވަނީ 99 އަހަރު
ކުރިއަށް 2 އަހަރަށް ތިމާ އަނެއްކާ ވެސް ދޫކޮށްލަނިކޮށްފި. އަނެއްކާ 99؛ ބައްލަވާ! މިގެ ކުރީގައި ދޫކޮށްލާފައި ހުރި
ތަންތަން ވެސް ހަމަ އުޅެނީ ވާނީ. ކުރީ ދޫކޮށްލާފައި ހުރި ތަންތަން ވެސް އުޅެނީ ވާނީ. އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްފައި
މި ހުރި ރިސޯޓުތައް ވެސް ހަމަ 99 އަހަރު ކުރީގެ ހަމަ އަނެއްކާވެސް ދޫކޮށްލާ އަނެއްކާވެސް 99 އަހަރަށް.
ތަފާތެއް އެބަ އޮތް. އުސޫލު އިސްލާމްދީނި ރައީސް؛ ތަފާތެއް އެބަ އޮތް. ތަފާތަކީ މި 99 އަހަރަށް ދެއްވަނީ ކުރުގެން އެ

އާނބުރައިއަހަކަން. އެ ބިލުގެ ކުރި މިހާރު ދުރުއްސުނުކުރެވޭނެ. ނުކުރެވޭނެ. އެ އަނެއްކާވެސް 99 އަހަރަށް ދޫކުރަން ޖެހޭނީ، ދެވަނަ ފަހަރަކު އެ ތިން ދުކާންވެރިންގެ ދުކާންވެރިޔަކަށް ޖެހޭނީ އަނެއްކާވެސް ސަރުކާރާއި އެ މީހާ އެއްބަސްވުމަށް ޖެހޭނީ. އެއްގަނޑު ހަމަ މިސާލަކަށް ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. އެއްގަނޑު މި ގަންނަނީ މިސާލަކަށް އެ ޖަންގަލް ތަނެއް، ވިއްޔާ. 99 އަހަރަށް އެއްގަނޑު މި ގަންނަނީ. 99 އަހަރަށް އެއްގަނޑު މި ކުއްޔަށް ނަގަނީ. 99 އަހަރަށް ފަހުގައި އެއްގަނޑު އެއްގަނޑުގެ އަގު ރިޔާއަށް މި ވިއްކައިލަނީ. ވިއްކައިލަން ބޭނުންވާމަ މި ގާނޫނު ބުނަނީ ކަހަލައްތޯ. މި ގާނޫނު ބުނަނީ އެއްގަނޑު ސަރުކާރުގައި ބުނަން މި ޖެހޭނީ ތިން މިލިއަނަ ވިއްކައިލަން ބޭނުމީ އަބްދުﷲ ރިޔާޒު ކިޔާ ބޭފުޅަކަށް. ސަރުކާރަށް އަންގަނީ، ދިވެހި ދައުލަތަށް އަންގަނީ ބާކީ އަބްދުﷲ ރިޔާޒަށް ދޫކުރެވިދާނެތޯ ނުވަތަ ނުކުރެވިދާނެތޯ ވެސް. ދައުލަތުން ބުނަނީ، ސަރުކާރުން ބުނަން ޖެހޭނީ، މި ގާނޫނު ބުނޭ ޖާގައެއް ސަރުކާރުން ބުނަން މި ޖެހޭނީ އަބްދުﷲ ރިޔާޒަށް ނުދެވޭނެ. އެ ހިސާބުން އަބްދުﷲ ރިޔާޒަކަށް އަނެއްކާވެސް އެ ތަނެއް ނުވިއްކޭނެ. އަދި އަނެއްކާވެސް ވިއްކާ ކަމަކަށް ވަންޏާމު އަނެއްކާވެސް އަލުން އެ ތަން ނިޔަލަން ގޮސް އަބްދުﷲ ރިޔާޒާއި ސަރުކާރާ ދެމެދުގައި ދެން އަނެއްކާވެސް އެގްރީމަންޓެއް ހެދިގެންދަނީ 99 އަހަރަށް، އިންޓަރެސްޓް ރޭޓެއް. މިއީ މި ގާނޫނު ބުނާ ވާހަކަ. ދެން ބުނެދޭ ގޮތް. ދެން އަނެއްކާވެސްދެން މި ދައުލަތަށް ކޮން ވަރަކަށްތޯ؟ އަނެއްކާވެސްދެން މި ދައުލަތަށް ކޮން ވަރަކަށްތޯ؟ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތަކާއި ކަންކަމުގައި ކޮންމެވެސް ހަމަތައް ޚިޔާރުކުރަންޖެހޭ. ކޮންމެވެސް ކަހަލަ އުސޫލެއް، ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ހިސާބެއްގައި އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތަކާއި ދޭންޖެހޭ. އަނެއްކާވެސްގެ ރައްޔިތުން ދޭ ކޮމްޕެނީތަކުގައި. އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުން މި ދޭ މުއްސަނދިކަން ބޮޑުކޮށްލުމަށް. އަނެއްކާވެސް މި ދޭ ގައުމަށް މިފަދަ ބޭޖު ޒުރުރާކޮށްދީ އަނަސް ބޮޑުކޮށްލައި ނިޔާކުރަން. ދެން ބިދޭސީކަން އުފެއްދުމަކީ ޖަހާލި ބާކީ ވިހަދަލަށްވާނީ ކަމެއް ނޫން. އަނެއްކާވެސް މި ދަރަނިވާން މި އިންޓަރެސްޓް ރޭޓެއް އެސްޓޭޓް ޖެހޭނު އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު؛ އަސްލަކީ ދަރަނިވެ އަނެއްކާވެސް ހަމަ އިތުރުވެން މި ދިރާސާ 4% ފައިދާ ލިބޭނީ. ކަނޑައެޅިގެން ދޫކުރު ވަރަކަށް. މި ކުރަނީ ދި ވަރާތައްގެ ހިސާބުގައި ކުރުވާ ވިޔަފާރިއެއް. މި ވިޔަފާރީގައި މި ވާ ޓެކްސް، އަނެއްކާވެސް މި ގަންނަ ތަންތަން ގަތުމަށް ލިބޭން 10% ދައުލަތަށް. 90% އެ ޕްރޮފިޓްވާނަން. 10%، އޭގެ ވިޔަފާރި އަދި 10% ލިބޭން ދައުލަތަށް. 4% ވަރަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭން ދައުލާ ވަރަކަށް، އިންޓަރެސްޓް ރޭޓެއް. 4% އަޔީ ރިޓާސްޓެކޯޝަން ދައުލަތަށް ލިބޭނީ 4%. އޭރު ވެސް އަނެއްކާ އިތުރު ލާރިއެއްނުވާނީތޯ؟ އެ ބޮޑުވެގެން މިތާ ރިޓާސްޓެކްރީގާސްވެގެ ގައުމު އެކަ ބޮޑު ރިޓާސްޓެކްރީފްވާސް 4%، އެ ޕޮލިސީ ވަގުތުގެ 4% ދައުލަތަށް. އެހެންވިޔަ، ހެނަ އެބަ ޖެހޭ 4% ދައުލަތަށް. އެހެނިހެން އެ ޕްރިސްޓިޖް ނަގާ 10% ހޭ ބުރިން ތަފާތު ވަރަކައިލް. ކޮންމެ ބޮޑު ރިސްކް އަދި ދަންނަވާލަން މި އިންޓަރެސްޓްރޭޓް ޖެހުން މަސައްކަތްތަކުގައި ބުނެދީ، އިތުރު މި ހިމާ ކޮޓަރި، އެއާ މި ގަރުދަނީ ރިޔާލު އެސްޓޭޓް ވާޔަބަލް. ޕްރޮފިޓަބަލް ރިޔާލު އެސްޓޭޓް ވާޔަބަލް. ގިނައިން ގަބޫލުކުރީ ފަރުދު ދައުލަތަށް ފައިދާބޭނުންވީ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ބޭނުންވީ. ގަބޫލު ކޮށްފި ފަހަރަކު 10% ދައުލަތަށް ލިބެމުންދާނީ.

ޓެކްސް ފޯރިއާއި ނޫން. ޓެކްސް ފޯރިއާއި ނޫން. ހުރިހާ ޓެކްސްތަކެއް ދައްކަމުންދަނީ ދައްކަންޖެހޭތީ. އަދި އެ ވެސް ކޮން ގޮތަކަށްތޯ؟ އެއީ ޖީ.އެސް.ޓީއާއި ވެސް ނޫން. 8% އާއި ވެސް ނޫން. ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީގެ 17% ކޮންމެ، އެ 17%. އެންމެ ބޮޑު ޓެކްސް މި ދަގުން ނުދިގެންދާން މީހާ ކުރާ ކޮންމެ ވިޔަފާރިއަކުން. މިއީ މި ގާނޫނު ބޭނުނު ވާހަކަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މި ގާނޫނު ބޭނުނު ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިގައި ކުރަން މި އުޅޭ ކަމަކީ މި ފަދަ އިންޓަރނޭޝަނަލް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ބޮންޑް ގެސްޓް، ރިޒޯޓުގައި އާ ވެލްފެއަރގެ ޓްރެޜަރީ ބޮންޑް، އިސްލާމީ އާ ކުންފުނިތަކާއި، އާ އެކްޓިވިޓީތަކެއް ގެސްޓްހައުސް މިޔާސިގައި އަޅުގަނޑުމެން އިމާރާތްކޮށްފައިވާ ދުސްތޫރީ ގޮތުން ކަލޭ އަޑުއިވޭ ފަދައިން ބޮޑެތި ފަރާތްތަކަށް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ކަން ފާހަގަކުރަމުން މި ދަނީ. ހަމަ އެއް ވާހަކަ ބުނެލާފައި އަޅުގަނޑު މި ނިންމައިލަނީ އިންގޭތޯ، އެއް ވާހަކަ ބުނެލާފައި. އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނައިން މި ދައްކަނީ ޖިހާދިސްޓުންގެ ވާހަކަ. ޖިހާދިސްޓުންގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ޖިހާދިސްޓުންނަކީ ކޮން ބައެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރާ މީގެ އެކަކަން ވެސް އެނގޭނެއް އިންގޭތޯ. މިއީ ޖިހާދިސްޓުންނޭ ކިޔާފައި މީހާ ހަމަޖެހިލި، އެންމެ ބޮޑަށް ހަމަޖެހިލި އެއް ބޭނުމްފަދަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރި ޖިހާދިސްޓުން މިއީ ކޮންމެފަހަރަކުން އަހަރެއް ހުރި ކޮޕީއެއްކަން އެނގޭކަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ އެ ބޭރުގެ މަޤްބޫލުކަމުން ބަޔަކާ އެކަމުގައި އެ ވާހަކަ، ވަރަށް ގިނައިން އެ ވާހަކަ ދައްކަނީ ރަށްރަށުގައި ވެސް އެ ވާހަކަ އެނގެން ޖެހޭތީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވައިލީ. އަސްލުގައި މި ޖިހާދިސްޓުންނަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޖިހާދިސްޓުންނަކީ މި ބަސް ނުގެނެސް މި ޢަދަދުން ނިސްބަތްކޮށް ތަރުޖަމާކޮށްދެނީ. 'ޖިހާދު' ކިޔާ ތަރުޖަމާކުރަނީ. އެހެން ނިސްބަތްކޮށް ހަދަނީ. މި ޖިހާދިސްޓުންނަކީ އަސްލުގައި އެއްވެސް ދީނެއްގެ ބަދަލު ނޫން. ކޮންމެހެން ދީނެއްގެ ބަދަލު ނޫން. މިއީ ދީނަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ކިޔާ ބަދަލު ވެސް ނޫން. މިއީ 19 ވަނަ ގަރުނުގެ ފަހުކޮޅުގައި އުފެދުނު ސިޔާސީ ހަރަކާތެއް. ސިޔާސީ ހަރަކާތަކަށް ކިޔާ ނަމެއް ގަތުމީ ހަރަކާތުގެ ގޮތުގައި އެ މީހުން ފެނަކަހަރަލުން ގެންދިޔައީ. މަޢިޝަތު މަގުސަދުކަމަކުގެ ފަރަސްމެޓިކަ ބިމުގައި ތަފާތުކުރުން ހާއްސަ މިހިސާބުން ދައުލަތުގެ އުފެއްދުމަށް ބަޔަކާ ހިންގި ސިޔާސީ ހަރަކާތަކަށް މިއީ. މިއީ ކޮންމެހެން ދީނެއް ނޫން. ޖިހާދިސްޓުންނަކީ ވަކި ދީނެއްގެ ބަދަލު ނޫން. އެއީ ސިޔާސީ ހަރަކާތެއް. މި ކަން ކިޔާ އެގޮތުން. ހަމަ އެއްގޮތަށް ތަފާތުކުރުން ތިރާގެގައި؛ އެ ކަން ފުރިގެން މި ދިރާސީ ހުރަގޭގައި ތަފާތުކުރުން ކުރަމުންދިޔަ ދައުލަތުގެ އިސްލާމީ ސިޔާސަތުގެ މަގުން ސިޔާސަތުތަކަށް، އެއީ ތަރުޖަމާކުރެވޭ ބޭފުޅުން ތޯ އެކަމުން ސިޔާސަތުތައް ބޭނުން ތަފާތުކުރުން އަދިއްޔަ ވަޒަންތަ ނުދުވަސް ދަރުމަ މި ހަރަކާތް ފުރިގެން ދިޔައީ. މި ހަރަކާތް ފެށި ނުސްލިއްޔަތު. އެއީ ސިޔާސީ ހަރަކާތް (ހަޖެމް) ކިޔާ މީހަކު. މީހަކު މަސައްކަތްކުރި ތަރުޖަމާގައި އެ މީހުން ދިޔައިން ފުރަތަމަ ހިނގާ ނުތަށިގަތުން. މީކަން ހަސިލްކުރި 1948ގެ ޖާ ވަރު އިސްރާއީލުގެ ދައުލަތް

އުފެދުނު ހިސާބުން މި ޖަޒީރާސްޓޭޓްސްގެ މަސައްކަތް ނިމުމަށް މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަމަ އިމިގްރޭޝަން ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަ ކުރެވޭ މި ޖަޒީރާސްޓޭޓްސްތަކުން، މި ހަރަކާތްތަކުގައި މި އުޅޭ މީހުންނަށް، މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކީ މި ގައުމަކުން ޖާގައެއް ނުދޭނަމޭ. އެއީ ޖަޒީރާސްޓޭޓްސްތަކެއް. އެއީ ޖަޒީރާސްޓޭޓްސްތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެ ވެސް އެހެނިހެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މިއީ ހަމަގޮތުގައި ޖަޒީރާސްޓޭޓްސްތަކެއް ފަރާތްތެރިންގެ އަސާސީ ވަޒަންފުރިން އުޅޭނިމުމުގެ ބިމުން ވެރިކަންކުރައްވައި، އިސްތިއުމާރު އުސޫލުން އެ ބިން ފޯރިގަތުމަށް ބަޔަކު ހިންގި ފިޔަވަޅެއް. އެ ކަން ކުރި މީހުން، އެ މީހުން ޖަގަހަ ނުދޭނޭ ވާހަކަ މި ގައުމަކުން ދައްކާނީ. ދެން ޖަޒީރާސްޓޭޓުން މި ތަނަށް އައިސް މިތާ ފެނިވާން، ވަޒަންފެނިވާން މި ބާރު ފާހަގަކުރުމުގެ ތެރޭގައި ފަލަސްތީނަށް މިހާރު ހުރި އިސްރާއީލީ ޖަރީމާ. އެހެންވީމާ، ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމައާއި އެކު ބަލައިލާއިރު ގާނޫނު ދީފައިވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ކުރިމަތިކޮށްފައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޔާސަތުގެ އިސްތިސްނާ ފިޔަވައި ފުރުސަތުދެވިގެން އިސްރާއީލީ ހައިސިއްޔަތުން އަމިއްލަ ގައުމެއް ކަމުގައި ގަބޫލުކުރުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެން ކޮރަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެއްތޯ ފުރުސަތުދިނުމަށް ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް.

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޔަތުގެ މެންބަރު ދަމީން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރަށް.

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ދެވިން ޑޮކްޓަރަކަށް ވަރަށް އަވަހަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ހަމަ ފުރުސަތުތަކާއި މި އުޅޭ ބައިސާ ބޮޑުވެގެން. ރައީސް އިސްރާއީލު ބިމުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަނގުރާ ކަމެއް އަޅުގަނޑު މި، ކާފިރު މަޖުބޫރުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ދިރާސާކުރެވިގެން މި ކަން ކުރަނީ ކަމަށް. މިގެ ގައުމު މިހާ ހާލަތުގައި ރާއްޖެ އިރު، އަޅުގަނޑުމެން ޖެނިވާ ކޮންވެންޝަން ފަދަ ކޮންމެ އެއްޗަކާ ދެކޮޅަށް ވެފައިވަނީ. ސ. އަތޮޅު ފޮނަދޫ ގެރެން.އީ.ޖީ.ކަމެއް ހަރުއިން އަހަރެން ކަމަކީ ކަނޑު އެއްމެ ގިނަ ބޭނުންތަކެއް ގުޅޭ ކަމެއް. އެގޮތުން އިޤްތިޞާދީ ޖަވާބުދާރީ ވާންޖެހޭ ބަޔަކު އެ ކަމަކަށް ފާހަގަކޮށްލާހާ ރަނގަޅު. އެހެންވީމާ، ދަރިވަރުންގެ ވާހަކަ ތަޢުލީމީ ސަނާޢަތުގެ ދުނިޔެ މިދިއުމަށް ޝަކުވާތަކުގެ ހަމަތަކުގައި ޢަމަލުކުރުމުގެ ބުދުގެ ރަށުގައި ބެލުމަށް. ކަނޑު ކޮމިޓީގެ ބާރު ގެއްލިގެން. މިހާރު، މިގެ ދެން ކަންތައް ވެދާނެ ގޮތުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖެ އަނެއްކާ ދިވެހިރާއްޖެއާއި އެ ބަޔަކުންނަށް ބޮޑު މީހުން، ފަހުން ތަންތާ ގެއްލުންތައް ބަލައިލުމަށް ވަގުތަކީ ތަޢުލީމީ ރަނގަޅު ކަމެއް މި ގޮތަށް.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން ފަހުން ލިބޭ ގެއްލުން ބޮޑުވާނެ. އެފަދަ ކަންތައްތައް މި ބިލުން ހުއްޓުވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ރާއްޖޭގެ މިހާރު ހާލަތު އެއީ ގޮތުން މި އުޅެނީ ބޭންކު އެއް މޮލްޑިވްސް ހާމަކުރާ ވިޔަ ބޮޑަށް ކަނޑައެޅިފައިވާތީ. ރިޒަރވަށް ވައްދަން ނުޖެހޭ ކަމަށް، ހަމަތު ސަބަބަކީ މިދިޔައިން ބޮޑު ވައްދަމުންދާތީ؟ އެކަމަކު، ހަމަ ހުސް ވާހަކަދައްކައިގެން މި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ކުރަން އުފެދިފަ އެއީ އަޅުގަނޑު ކަނޑުރުވާ ކަމެއް. އެއްވެސްވަރަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓު ދެކޭގި ނުން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ޓެރިއްޒަމެއް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދަށް.

މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުރަހެއްނުލައި މި އަޑު ރިޔާލް އެސްޓޭޓް ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަމުން ބާއްވާފާ ވާހަކަ ދައްކާލަން. ވަރަށް ރަނގަޅު ބިލެއް، ވަރަށް މުހިއްމު ގާނޫނެއް ކަމަށް އެބަ ހީވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައިގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނެ ބައެއް ކަންތައްތައް ބޭނުންވޭ، ދެ މައްސަލައަކީ އިދާރީ ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވޭ. އިދާރާ ފާހަގަކޮށްލަން މި ގާނޫނު ބޭނުމަކީ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ދޭތެރޭ އިންފޯމަލް އިގްތިސާދީ ގޮތުން ކަނޑައަޅަނީ، އިނގިރޭސިވެރިން ވެސް ފާހަގަ ކުރާއިރު އިންވެސްޓަރުންނަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތެއް. މި ގާނޫނުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި މި ބުނަނީ ރިޔާލް އެސްޓޭޓް ޑެވެލޮޕަރުން އަދި ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ވިޔަފާރި ވަގުތަކަށް ރަޖިސްޓަރީ އާ ޖެހޭ ވާހަކަ. "އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރޮޕަޓީ އެކްސްޗޭންޖް ސިސްޓަމެއް ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި ފްރެކްޝަނަލް ގޮތުން އުފެދޭ ޕްރޮޕަޓީގެ ބަހާލުންތަކާ ބެހޭ ވަރަކަށް ފަރާތްތަކާ ވަކިން އިތުރު ބަޔަކު ހިމެނޭ ކަމަށް ބުނެވިފައި ވާނަމަ. "އަޅުގަނޑު ހިތުން ފާހަގަކޮށްލާނީ މިހާރު ރަނގަޅު ބާވަތްތަކެއް. އަޅުގަނޑު އަދިވެސް ކޮމެޓީއަށް ރިކޮމެންޑޭޝަން، "އެ ފްރެކްޝަނަލް ގޮތުން ވަރަކަށް ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި އުފެދޭ ޕްރޮޕަޓީގެ ބަހާލުންތަކާ ބެހޭ ރަޖިސްޓްރޭޝަން" ގާނޫނުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަކިން ސަރުކާރުން ބަލަހައްޓާ ބައެއް އެބަ. މިހާރު ޓްރާންސްފަރ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕްރޮޕަޓީ ވިޔަފާރިއަކީ 99 އަހަރަށް ދިގު ކުއްޔަށް ދޫކޮށް ވަގުތު ފަރާތް ބޮޑު ފަރާތްތައް ގަނެވޭ ފިޔަވަޅު އެއީ ކަމަށް ކިޔާފައިވާ ބަޔަކު އެބަ. އެ މީހުންގެ އަތްގައި ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން ކާބަފައިން ނަމަ. އެ މީހުންގެ އަތުގައި ދިވެހި ޕޮސެޝަން ނަމަ. ނަމަވެސް ދެން. ދުނިޔެ ވެސް ނެތޭތޯ. އެއްވެސް ގާނޫނެއްގައި އެ ވަރަކަށް ލިޔެފައެއް ނަމަ އިސްލާމީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ދަނޑު ވަރަށް ދަތިދަތިކަމެއް ބަލަހައްޓާނެ ގޮތުގައި ވަކިން ޤާއިމު ކުރައްވާށެވެ.

ބިލުފުރިކަން އުފައްދަނީ. ޖެނެރިކަލް އުފައްދަނީ. މި ގާނޫނުގެ 93 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި މި ބުނަނީ، މި ގާނޫނު އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ނަމަވެސް، އިޖާރާއާގުޅޭ ދައްކާލުމުންނަށް ނުވަތަ އިޖާރާއާގުޅޭ ދައްކާލުމެއްގެ މިލްކުވެރިކަން އޮންނަ ނުވަތަ ހިއްސާއެއް ސަޕްލައިކުރާ ނުވަތަ ޑިސްޓްރިބިއުޓް އޮންނަ ގާނޫނީ ޝަޚްޞަކާ ނުވަތަ އެފަދަ ފަރާތަކާ، އެފަދަ ފަރާތްތަކުގެ ފައިދާއެއް ޚާއްޞަވާ ޕްރޮޓެކްޝަން ޙައްޤު ޕޭޓަންޓުކޮށް ގެނެސްދޭ ފަރާތްތަކަށް ނުވަތަ ނުވަތަ ކޮމްޕެނީތަކަށް އިޖާޒަތް ދޭންޖެހޭ. ޕޭޓަންޓްކުރެވޭ ފަރާތް މި ކަހަލަ ފަރާތަކުން ލިބިފައިވާ ޤާނޫނީ ޙައްޤެއް. ކޮށްދޭ ގޮތަކީ ނަމަވެސް މި އެއްބަސްވުމަކީ ބޭނުންވާ ހަމަ މިއީ ފަރާތްތަކުގެ ބިނާކުރުމުގެ ދާއިރާގައި ކޮށް ތަކެއްޗާ ބޭނުން ގެނައުމަށް. ދެން އެހެނިހެން ބައެއް ޤާނޫނުތަކާއި ކަރުދާސްތައް ގެނައުމާ ޖެހޭ ތަކެތި ސަލާމަތް ކޮށް ދެނިވި ދާއިރާތަކުގެ ހާލަތުގެ ޕޭޓަންޓް ކުރެވޭ ކަމެއް. ކުރީގެ ޕޭޓަންޓް ކުރެވިފައިވާ ކޮމްޕެނީތަކުގެ ބޭނުމަށް ހަމަ ސަރުކާރުން ކުރާ ހުއްދަ ލިބޭ ގޮތަށް ކުރާ ސަލާމަތް ހުއްދަ ކުރާނެ ގޮތަކީ މި.

ވަނީ. އެ ބުނުން ދިމާވާ ދައުލަތަކުން ލިބޭނީ ސަލާމަތް ނުވާތީ މިންވަރު ޖެހިފައި އަހަރަކު. އޭގެ ސަބަބުން ގުނަ ކުރެވޭނެ ފަރާތް ސަލާމަތް ކުރެވޭ ދައުލަތުގެ މި ބަޔަށް މި ގޮތުން އޭރު ބޭނުންވާ ޖެހިފައި މުޅިއަށް. ކޮން ޖާގަ ދޭނީ ކިހިނެއް؟ ކޮން ޖާގައެއް ދޭނީ ކިހިނެއް؟ އަދިވެސް ސަރުކާރުގެ ބޭނުން. މި ދައުލަތު ދާއިރާގެ ބިނާކޮށް ކުރުމަށްދެވޭ ދާދި ފުރުސަތެއް ލިބޭ ހުރި ފަރާތަށް. އަދި ސަރުކާރުގެ ޢިލާޖުކުރަން. 99 އަހަރުގެ ފަރާތަށް ބަލައި ބޭނުން ވެގެން ކުރާނެ ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނަ ފާރަވަރު އުފެދުން ބިލުތަކަށް 1972 ވަނަ އަހަރު ކުރިއަށް މެރިޓިމް ބޭސްވަރު 99 އަހަރުގެ

އިރުގައި، މި ބޭނުމަށް މި ތިބާވި އިޖާބަތުގެ ޤާނޫނީ ތަރައްޤީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޮލިސީ ބޭނުން ބާރު ގޮތުން އެގްރީމެ ޙައްޤު އެކްސްކްލޫސިވް ބައެއް އިރުގައި ދިރިހުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރި އެންމެ ބޭނުމަކަށް. އެއީ ހަމަދިހަ ދެ އަހަރުވަނީ އެ ރިސްޕޮން ނުވަތަ އަހަރުވާ އިރުގައި. އަދިވެސް ދަންނަވާލަން މި ދެކޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް 99 އަހަރުވެގެން ގާނޫނުގައި ބުނާ ގޮތަށް ދައުލަތުން ޕްރޮޓެކްޓް ނަގާފައި ހުރި އެއްވެސް ރިސްޕޮން އަދިއެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ވާނީ ގޮތް ވެސް ޤާނޫނީގޮތުން މި ދެކޭ. އަދިވެސް ދެކޭގޮތުން އެ ވާހަކަ މި އެއް ގާނޫނުގައި ލިޔެފައި. ނާންނާނީސް މި ލިބޭ ދޭނެ ވާހަކަ ގޮތް. މިސާލަކަށް ބައްލަވާ! މިޒާ ކަށިދިގައި މާލިއްޔަތުގައި އެބަ އޮތް ވަރަށް އަގުބޮޑު ދީ ޕްރޮޓެކްޓްވެއެވެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއް ޕްރޮޓެކްޓަރީގެ މުއްދަތަކީ 1.8 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓެއް، ޕޮލިސީ އޮޕް އެކްސްޕޯޓް. އެ ބުނަނީ، އަދިވެސް އެހެން ހަމަ ކުރެވޭ ވަގުތުކޮށްގެން އިންޓަރނޭޝަނަލްވަން. އެ ޕްރޮޓެކްޓް މުއްދަތު ހަމަވެގެން 1.8 ބިލިއަން ޑޮލަރު ނުވަތަ ދީ ބިލިއަން ޑޮލަރު ދައުލަތުގެ ދައުލަތުން ދައުލަތްތަކަށް؟ ދީން އަނެއްކާ ފަހު ދައުލަތުން ހަމަ މި ދެން ގޮތަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް އަނެއް މިހާރު ކުރައްވަނީ. ދައުލަތުން އެ ހިފަހައްޓައިގެން، ޖެހޭ ބިލިބިލި ހުރި ބައެއް، އަނެއްކާ އެ ނަގާފައި އެ ބޭނުމަކަށް ބަދަލުވެ ނުވެވޭ. އެ ކޯޕަރޭޝަން ނަމް. އެހެންވީމާ، ދީން ހަދަންޖެހޭ ގޮތެއް އަނެއްކާ ވެސް އަނެއް މިންނަން ކުރައްވަނީ. އެ ކަން ކުރަން މި ދެކޭ. އަޅުގަ ވެސް އެ ކަން ހިންގަމުންދާ

އިނގޭތޯ. މިއޮތީ ގެނުވިއްޔާ މާކެޓަށް މި ހުޅުވައިލަނީ. ވިއްޔާ ކޮންމެ ފަހަރަކު، މި ރިޕޯޓް އެސްޓިމޭޓުގެ ގޮތުންގެ ދަދުން ވިއްޔާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ދައުލަތުން ރިޓާރން ހިފައިގެން ގޮސް ބަޖެޓްސަޕޯޓަކަށް ހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ދުނިޔޭގައި، 99 އަހަރަށް ދުނިޔޭގައި ހުރި ތަންތަނުން އެ ތަކުން ވިޔަފާރި ވިއްކައިގެން ދައުލަތަށް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ޖާގަ. ވަރަށް ފުރިހަމަ ޖާގާ. މުސްތަޤުބަލު އިންވެސްޓްމަންޓަށް އިސްލާމީ ގައުމުކަން އަހިމަ އެ މީހާ ކާފަރަކަށް ހަދައިގެން މި ވާހަކަދައްކަނީ. ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. ރާ ކުންފުނިތަކަށް ބޭނުމީ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ވިއްކި އިތުރަށް ކޮބާ އެ މީހުން 99 އަހަރަށް؟ އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު އޮޅޭ ގޮތަށް މި ދައުލާ ވާހަކައަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުންފުނިކަރުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ގާނޫނު ވީމާ އަވަހަކަށް ފާސްކުރަންޖެހޭނެ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މުއްސަނދިވާން ލިބޭ ފުރުސަތުތައް ދުވާރުގެންނުވާން. އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިންނަށް އޮތީ ޖިއްދީ ހިފައިގެން އަދިސް ޖެހުރު މާލިއްޔާތުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރަށް.

އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އާދެ! ރިޔަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލެއް މި އޮތީ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި. ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގެ މަސައްކަތްތައް މި ދަނީ އިނގޭތޯ. ބަލުސް މި ދަނީ ހަމަ ބޮޑުމިން އަރައިގެފައި އެއްބައި ނަންބަރުން އެ ދަނީ. ބައެއް ނަންބަރުން، މިއަދު މި ބިލު އިހާތަނަށް އެއް ނަންބަރަކުން. މަޖިލީހުގެ ރައީސް ފާހަގަކުރި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި މިއީ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތެރިވާ އޮންނަ ކަމެއް އެއީ ޚާއްޞަކޮށްވާ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި، މި ހުށަހެޅިފައި ހުންނަ ބިލުތައް މަޖިލީހުގައި ވިދައި، ކޮމިޓީ އަރައި މި ކަންކަން ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައި. އެހެންވީމާ، ކުރިން ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރާ ދެއްކެވި މި މަޖިލީހުގެ ސަރުކާރު ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޚާއްޞަކުރުމަށްއަރަން ޖެހޭނެ. އަދި އެ ޚާއްޞަވުމަކީ މަދުވެގެން އެއް އަހަރު ދުވަސް ވަންދެން އެއްވެސް ކޮމިޓީއަކަށް ހަވާލުކުރެވޭނެ ގޮތަށް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުށެއް އެ ކުރީ މިއަދު. އަދި އެ ކުރަން ހިތްވަރުދިނީ އެމް.ޑީ.ޕީ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރު. އެ ފަސް ކުރަން. ކުށްކުރަން ހިތްވަރުދިނުމަކީ ފަސް ކުރަން. މި ދު ބޮޑު ދުނިޔަވީ ފަސް ހިތްވަރުދިނުމަކީ އެބަ ޖެހޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރު ކޮމިޓީން މި ކަން ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ. ނުކޮށް ފުއްދާލާ މަޖިލީހުގެ ދެ ކޮމިޓީގައި މަޖިލީހުގެ ފުރިހަމަކުރުން ދިޔާން

ކަންތައްކުރާ ގޮތަކަށް ވެސް. ކަންތައްކުރެވޭނެ ނަމޫނާއެއްކަން މި ތަނުގެ. އެހެންވީމާ، މި ތަނުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާ ކަމަކަށް ވަންޏާމު އެ އެޖެންޑާ ޕްރޮފައިލްވުމަށް؛ ކަންނޫ ދާއިރާގެ މެންބަރަކީ މިހާރު ވެސް ހަމަގޮތެއްގައި ޢަމަލު ކުރުމަކަށް ވެސް ތަޢާރަފުވެފައިވާ ހުރި ބަދަލުތައް. އެއީ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކަށް ފުރުޞަތު، ޒިންމާދާރުކަމާއި ނިޒާމުތަކަށް ދައުލަތައްގެން ދައުލަތުގެ މުދަލަށް ގެއްލުންދިނުމުގައި ހުރި މެންބަރުން އެއީ. އެ ކުރުމުގައި ވެސް އެހެރީ އޭގެން ވެސް ހަމަ ދައުލަތުގެން މެންބަރަކަށްވީ ސަރުކާރަކީ. އެއީ އާންމު ރައްޔިތުންގެ ކުރި ކަމެއް ނަމަ ހާސިލްކުރަން މިއަދު އެބަހުރި ދެކެނީ ޖަލްސާތަކުގައި. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ހަމަޖެހޭނެ ދުސްތޫރީ މިއަދު ކަންނެތް ބަޔާނެއް ދިމާވި ރައްޔިތުންނަށް ހަމަޖެހޭނެ ދައުލަތެއް؟ އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބިލު ޕީ.އެސް.ސީގެ ހުށަހެޅި ބިލު މެންބަރުން ކޮމިޓީގެ ވަރަކަށް ހަމަޖެހުން އަހާލައި އަޑުއަހާލާ ޖަމީއްޔާ ކަމުގެ ރަނގަޅަށް އެދުނަސް މި ތަނުގެ އަދި އެބަ ވެއްޖޭ މިއޮ ބިލު އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭނަ މިހާރުގެ ސަބަބުން. ކަންމަ ފަދަ ކަމެއް ވެސް ކަންތައްތައް އިސްލާމީ. މިއީ ހިތާމަ ހުރި ކަމެއް، މިއީ މަޖާ ކަމެއް ނޫން. ދެން ރައީސަށް އެނިގިވަޑައިގަންނަވާނެ ރިޔާލު އެސްޓޭޓް މި ބިލަކީ، މިއީ ރަސްމީޖާއި ވާހަކައެއް މި ބިލުގެ އެއްބެސް ތާވަލު ނުލެވޭ ނަގާ. ރިޔާލު އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިއަކީ ދުނިޔޭގައި މި ފަރުމާ އެންމެ ޒުވާ ދާއިރާތަކުގައި ކުރަމުން އަންނަ އެއް ވިޔަފާރި. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުން ފުރަތަމަ މި ކަމާ ދާތުން ވަރަށް ފުރުޞަތު ވިސްނާވައިގެންނަވަން އެބަ ޖެހޭ. މިއީ ދުނިޔޭގައި މިހާރު ކުރިއަރަމުންދާ ގައުމުތަކުގައި އެންމެ ބޮޑުމިންނަށް ގައުމީ ތަރައްޤީގެ އެންމެ ރަނގަޅު، އެންމެ ރަނގަޅު ހުރިހާ ތަނެއްގައި ފަރުމާކުރެވިފައި އެ ދުނިޔޭގެ ގާނޫނީ ރިޔާލު އެސްޓޭޓް މި ގާނޫނެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅުނީ ރިޔާލު އެސްޓޭޓް ބިލެއް މި ބަނދަރު ތިމަ މިއާ ދެކުނު މި ހަދައި މިޔާ ބިލުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން. މި ފަދަ ބިލެއް ވާދަވެރިކަން އެއް ދުނިޔޭގެ އާދަޔާ އިންވެސްޓްމަންޓުގެ މި ގައުމަށް އެހެނިހެން އިންވެސްޓްމަންޓުގެ މި ގައުމުގައި ރައްޔިތުން އެހެން ގައުމުތައް އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ހުށަހެޅުނު މި ވަނީ ރައީސް. ހަދަ ބޭނުންވަނީ މި ބިލު ބޮޑެތި ބޭނުމުގައި މި ވަނީ. މި ބާރުތަކުގައި ގާނޫނު ގޮތުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން އެކަށީ ވެސް އެއްޗަކު ކުރި، މިގޮތަށް ފަސްދާރަށް، ހަމަޖެހުނު އަހަރުމެންނަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ވަރަށް ދިމި ހާލަތުގައި އެއްގޮތަކީ، ދިވެހިއެއްގޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިދެން އެބަ ޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހި ދައުލަތަށް، ދިވެހި ދައުލަތަށް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ، ރައްޔިތުން ތަރައްޤީވުމުން އަނެއްކާ ގެއްލުމެއް. ދިވެހި ދައުލަތަށް ނެތް މި ރައްޔިތުން ގެއްލުމެއް ބޭރު ފައިދާގައި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ މުއާމަލާތުގައި ބިނާކުރުމުގައި، މި ބިނާކޮށް ބާރު ސްޕީޑެއްގައި އެ ކަންކަން ކޮންމެހެން ބޭނުމެއް ތިމާގެ ރާއްޖޭގައި. މިއީ ސަރުކާރަށް އަރާހުރި އަނބުރާއިރު ނުލިބޭ ރައީސް. އިގްތިޞާދު، އިޤްތިޞާދު ވެސް ނުލިބޭ. ތެރެއިން، ރައްޔިތުން، ޖަވާބުދާރީ ގާނޫނުގެ ދަށުން މިއީ. މި ގާނޫނުގައި މި ބާރުގެ ހަމަޖެހުން، ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު މި ދިރިއުޅުމުގެ ބިނާގެ ހަމަޖެހުން އާންމުކޮށް ދިރިއުޅުމުގައި މި ފަދަ ވަގުތުތަކުގައި ދިމާވާ ޤަދަރުވެރި. ސިޔާސީ ކަމެއް ވަކި ރައީސް، ކަނޑައެޅުނު ޖަވާބުދާރީ ނަހަމަ ހަމަޖެހުން ދިމާވާނަމަ އެޖެންޑާ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު ވެސް ރައްޔިތުންގެ ބޭނުން ދެން ވެސް ހުރި.

ދުނިޔޭގެ އެތަންމިތަނަށް ސަލާންޖަހައިގެން. ހަމަގަޑީގައި މިއަދު ދުނިޔޭގައި އަޅުވެތިކަމަށް ގައުމުތަކެއް ދަރިޔާ ގައުމުގައި ކޮންފުރުން ޖެހުނަސް ނިޒާމު ދަރަވެގެންނުދާ ނޫން. ކިޔަންމީ ވަރަކަށް ހަމަޖެހުމާ ބަލާއި އާދިގެ އަޅުގަނޑުމެން ހުރަހެއްގެން ޖިއްބަސް، އިގިރޭސި ޒަމާން މި ވަގުތު ދުނިޔޭގައި ގައުމުތަކާ ބަލިކަށި، ނިކަމެތި، އަޅުވެތިކަމަށް ދަރި. އެހެންވީމާ، އިގިރޭސި ޒަމާން ގައުމަކަށް ވީބާ ކޮންމެ ނިކަމެތި ކަމަކަށް، މި ގައުމު އަޅުވެތި ކަމަކަށް ވެސް ދާން. ބައްޓަމަކުން ހާލުގައި ވެސް ޖެހުނު. އެތަން ޒަމަނުން ނިކަމެތިކަން ގައުމުގެ ބައްޓަމަކުންނަކަށް ވީބާ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ވެސް މި ކަޑައިދާ އިތުރުގައި؛ ދެން ހަމަ ރިޔާލު އެސްޓޭޓް ބޮޑުގައި ދެން ރަސްމީކުރާ މި އަޅުވެސް. އަޅުވާ އިތުރުގައި މި ބޭރުގެން މިއާއި ރަސްމީކުރާ އެބަ ގެނުވާ. އެހެންވީމާ، މިގައި ރަސްމީކުރި ހިނާ އެއްވެސް އެއްޗެއް، މިއިން ބޭނުމެއް ޖެހިނުން ވެސް ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ޗައިނާގެ ގޮސްތުގެ ދަރުނު ރާއްޖޭގެ ފަރާތް ރަށްތަކެއް ޗައިނާ ރިސްޗްބޯޓުން ހަދަން މި ދައިނޭ ހަބަރު އަހަރެއްގެ؟ މާލެދެއްގައި ވެސް 99 އަހަރަށް އެބަ ދީ. މި ސަރުކާރަށްވެސް ނޫން 99 އަހަރަށް ރަށްތަކެއް ދެވޭ ގޮތަށް ހެދި. އެއާ އުފެއްދި މުސްލިމުންނަށް ވެސް ނޫން. އެއާ ރާ ވެސް ވިއްކާ. ދެން އެ ބުނަނީ؛ ދެން މީހާ އެ ބޯފެން ރަސްމީކޮށް އުފެދި. ރަސްމީކުރުމުގައި މި ކާރު އިންވެސްޓްމަންޓްގައި ރާ ވިއްކަން އެއާ ފަތުރުވެރިކަމުގައި ރަށެއް ދިރުން އެ ހުއްދަ ހުރި ގޮތަށް އެބަ ފުރުސަތު ދިނީ. މި އަތޮޅުގެ ހުރި، ހުރަހާ ޖެހިގެން ކުޅެކުރެ ދި ވީއަވަށް އަނެއްކާ ދިރު އެ އޮތީ ކުޅެހުރި ރާއާ ރަސްމީކުރީ. ރަށެއް ނުވިއްކާތީ؟ ހުރި އެއީ ދިވެހިން އެބަ ރަށެއް ނޫންތޯ؟ އިސްލާމުން އެބަ ރަށެއް ނޫންތޯ؟ އެއީ އިސްލާމުން އެބަ ރަށެއް ނޫންތޯ؟

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވުން އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހަލަބޮލިވުން) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވައި ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގެންދެއްވާ! ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަންނަވާ! އާދެ! މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވާ! ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގެންދެއްވާ! (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހަލަބޮލިވުން) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވައި ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަތުމަށް އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގޮނޑިތަކުގައި، ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮނޑިތަކުގައި އިށީންދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަމަލުކުރައްވާ ގަވާއިދު ހިފާލަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި މަޖިލީހަށް ވުޑުވަޑައިގެން

ގަވާއިދާ ހިލާފަށް އަމަލުކުރައްވާފައި ދެން އެހެން މީހުން ކުންފޫޒުކުރައްވަން އުޅުއްވާތީ ކަމެއް ނުވޭ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވައި ބޭނުމާ ކުރިވަރެއް މިވާ ކުޅުއްވަން ދިމާކުރައްވާތީވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ތަކުރާރުކޮށް މި ދަންނަވަނީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ 13 މެންބަރުންނަށް މި ދަންނަވަނީ، ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާތޯ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށްދެއްވައި ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހަމަޖެހިވަޑައިގަންނަވާ އިނގޭތޯ. ހަމަޖެހިވަޑައިގެން ގޮނޑިތަކުގައި ތިއްބަވަން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަނިކުފާނު ހަމަ ތިއްބެވީ؛ ކޮން ކަމެއް ހުށަހަޅުއްވަންތޯ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި އުޅުއްވަނީ؟ ޕޮއިންޓް އޮފް އޯޑަރެއް؟ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ހިލާފަށް އަމަލުކުރައްވައިފި ނޫންތޯ؟ އަޅުގަނޑު މަނިކުފާނަށް އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ހިލާފަށް އަމަލުކުރައްވައިފި. ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަނިކުފާނުގެ ގޮނޑީގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަޑައިގަންނަވާ ގޮނޑީއަށް! މާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދު، ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ގޮނޑީގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާތޯ. ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް، ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުކުރައްވައި ތިއްބަވަން ގޮނޑިތަކުގައި މަޑުމަޑުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ގޮނޑިތަކުގައި ތިއްބަވަން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާތޯ. ޕީ.އެން.ސީގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ތިއްބަވަން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިނގުރާއިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން އެދެން.

<u>އިނގުރާއިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރިޔާސީ އުސޫލާއި މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަގީގަތުގައި މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކަތަކެއް ދެއްކެވުން މި ދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވާލައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން އެ އަދި އަޅުގަނޑުގެ ގައިގައި ތަޅައިގަންނަން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ނަފްސާނީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުން ލިބިއްޖެ ރައީސް. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީގެ؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގައި…

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް މަޖިލީހުގެ ގޮނޑީގައި އިށީނދެވަޑައިގެންދެއްވުން އެދެން. އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން އެދެން.

އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ކުޑަކުދިންނަކަމް ނުފެނޭ މިހާ އަޅުގަނޑު އިރު ވާހަކަ ދައްކާކަށް. އަޅުގަނޑަކީ ވާހަކަ ދައްކަން އުޅޭ ކުޑަކުދިން މިހެން ނޫން. ވާހަކަދެއްކުނީ، އަޅުގަނޑުގެ ކުޑަކުދިންނަކަށް ހުންނަނީ އަޅުގަނޑު ދައްކާ ވާހަކަ މަޑުމައިތިރިކަމާ އެއްކޮށް އަޅުއަހަން ތިބޭ މިހެން ކުރިމަތީގައި. މިހާރު ވާހަކަ ދައްކާނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަނޑު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ރައީސް އެބަ ޖެހޭ ނަސޭހަތްތެރިވުން. އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ މި ބިލުގެ، މި ރަސްމީކަމުގެ ވާހަކައެއް ނެތޭ، މި ރިޔާސަތު އެސްޓީޖޭ ބިލުކަރުދާސް. މި 81 ވަނަ މާއްދާ، ދެން މި ބިލުގައި ވެސް ދުރުވިސްނުމަކަށް ހުށަހަޅާ: 81 ވަނަ މާއްދާ ޚިލާފުވާނަމަ، މި ބިލަށް ބަދަލު ގެނެވޭނެ މިހާރު މި ވާހަކަ ކަމަކަށް ވާނެތޯ؟ މިހާރު މި ރައްޔިތު އެސްޓީޖީ އެ ހިނގާ ކަންތައް ތަފްސީލުގައި ޗެކްޖަހަން ހަމަ ނުހިނގާނެ ގޮތަކަށް އެ ގުޅުން ހުރި ކަންކަންތަކުން ޖަލްސާ ނުހިނގާނެ ކަމަށް މިހާރު ބޭނުންކުރާނީ އެބަ އޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްޔިތުންގެ ރިޕޯޓުތައް ދެމިލާ މިހިރީ ހިތަށް އަރަނީތޯ؟ 99 އަހަރުވީމަ އަތުވަނީތޯ އެ ތަން ސަރުކާރަށް؟ އަތުވާލާ ހިފެހެއްޓޭ ހަދާނީ؟ އެހެންވީމާ، މި ބިލުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ ހުރި ބޭނުގެ އެއްޗެހި ފަރާތްތަކަށް މި ބިން މިލްކުކޮށް ނުދޭނެ. މި ބިލުގައި، އެ ބާރު ބިލުއްގައި ރަޖެއް ނުލިބޭނެ. ދެން މި ބޭނުން އޮތީ ކަމެއްގައި...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިވެލައްވާ!

އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ރައީސް، ޝަރުއީ ބޭނުން އިންޑެކްސް. މި މިހެން ތަފާސްހިސާބު އަޅުގަނޑު ގަނޑައި ފަސްކޮށް އަރީސް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އެދޭ ވާހަކައަކީ، މިހެން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގައި ފަހަރެއްގައި ނުހިނގާ އެއް ކަހިރަގައި ތަނެއް ހުރިއިރު ހިމާޔަތް ހަދައިދީ ކަމަށް ވަނީ ބޭނުމެއް ފަރުމަކުރާނީ ޖޫރިމަތް ކޮބައިތޯ

ތަނެއްގައި ހިނގާނެ. އަޅުގަނޑު މިސާލެއް މި ދެނީ، މި އަތޮޅުގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއް ކަމުގައިވާ ހުރާ. ހުރަހާ ޖެހިގެން އެ އޮތީ، އެއް ފިހާރަވެސް އަދާ އިރުގައި އެ އޮތީ ކުޑަކުދާ ރިސޯޓު. އެއީ ރާ ނުވިއްކާތީތޯ؟ ނުވިއްކާތީތޯ؟ މި އަތޮޅު ހުރާ މިއީ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއް ނޫންތޯ؟ އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި އުޅެނީ، މި ބިލާ މި ބާޒާރުން މި ރަސްމާލު ކަންތައްތަކުގައި މި އަޅައިގަންނަން މި އުޅެނީ، މިއީ ރަސްމާލުއާ ބައި ބިލެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ދުނިޔޭގެ އެންމެ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މި ވިޔަފާރިއަކީ، މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިއަކީ އެންމެ ފުޅާ، ހަރަކާތްތެރިވުމުގައި މިވަގުތު ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރަމުންދާ އެއް ވިޔަފާރި. ގެސްޓްހައުސް ބިޒިނަސް، ސިޓީހޮޓަލް ބިޒިނަސް، ދުނިޔެ ވެސް ތަރުތީބު ހުރިހާ ގައުމުތަކެއްގައި. މި ބާޒާރުން ބޭނުމުގެ ނުވާނޭ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި މި ގައުމުގައި މިހާރަކު ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ރާއްޖެއިން ބޭރުން އަންނަނީ. ދިވެހި ދައުލަތުގައި އެބަ ހުރިތޯ މި ވަރު ބޮޑެތި ކަންކަން ހިއްސާއިގެން އިންވެސްޓްމަންޓު 18 ބިލިއަން، 20 ބިލިއަން ޖޫރިމު ކުރުފޮރުގެ ހަކަތަ؟ އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ ދުވަހަކު ހަމައަކަށް ހާސް ނުލިބޭގޮތް. އެކީ ގައުމެއްގައި؛ އަދި ހުޅުމާލެ ހިއްސާވާ ހިސާބު އަހަރު ފެއްޖެ؟ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޒިންމާ އަދި ނުލިބޭ ތަންތަން އެބަ ހުރި. ފެނާއި ނަރުދަމާ ޚިދުމަތް. ރާއްޖޭގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުން އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާއި ނުލިބޭ ރަށްރަށް އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، މި ބާޒާރުން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އުޅުނީ އަބަދުވެސް ނިކަމެތި ހާލުގައި. ކަރުދާހުގައި ވެސް ހޯދާން ކަށަވަރު ނެތް. ތަރައްޤީއަށް ވެސް ހޯދާން ކަށަވަރު ނެތް. އިންވެސްޓްމަންޓް ވެސް ކުރާނެކަށަވަރު ނެތް. މި ބާޒާރުން ނުކުމެ ޖ. އަތޮޅަކަށް އަދި މަސްއޫލު ވެސް ދަރުމަވެރިން ދުރަކަށް. އޭރު މަސްއޫލު ބޭނުން ހިއްޕަވާފައި މި ބާޒާރުން؟ އޭރު ކާކު ކަމެއް ވެގެން؟ އަހާ! އެ ވާހަކަ، އެ ވާހަކަ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން އެއްކޮށް ވިދާޅުވެބަލަ! ޖ. އަތޮޅުގައި ހިނގަން އުޅެން މަސްއޫލު ހިނގާއެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، ހަމަ ގޮތުގައި މި އުޅެނީ؛ އެމް.ޑީ.ޕީއަކަށް ނުހިނގާ މިކަހަލަ މަސްއޫލިއްޔަތު ގެންނަކަށެއް. މި މީހުން އަންނަ އިންވެސްޓްމަންޓުން ޝައުގުވެރިކަމެއް ވެސް ނުހުރޭ ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓް ކުރާކަށެއް. އެކި ގޮތް ގޮތަށް މި ބާޒާރުން ވިސްނާ، އޮތީ މިއީ ބާރުގެ މީހުންނަށް ދިން. މި ބާޒާރުންގެ ފުރިހަމަކަމުގައި މި ބާޒާރުންނަށް ވާހަ ވެސް ކަމަކީ ދިވެހިންނަށް ދަރަދަރުކަމުގެ ކަސްދުވެސް ބޭރުގެ ކުންފުނިތަކުން ދީން މީހުން ގެއްލިގެން ރަށްރަށް ދޫކުރަން އެހީވެގެން. އެކަމަ ފަރާތާ ބެހޭނީ މި ރަށުގައި ނަރުދަމާ އަޅާނަމަ، ފެން އަޅާނަމަ، އަސްލު ކަމެއް ހުރިހާވެ. މި އެމް.ޑީ.ޕީ މީހަކާ ގުޅިގެން ފެނުމެއްގައި އެއްޗަކާތޯ؟ ނޫން، މި މީހުން ފެނުނީ ވެސް ހަމަހަމަ ބުރުހޭ. އެހެންވީމާ، ހަރަކާތްތަކުގައި އިޖުތިމާޢީ ރައީސް، މިއީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެއް. އަޅުގަނޑު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ދަންނަވައިލަން ބޭނުން، މި ބިލާ ގެނައުމާއި ނޫން. ރަސްމާލު މަސްއޫލާ ބޮޑު ގޮތެއް މިހާރު އެއްކޮށް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ. މި ބިލުގައި ނެތް ރަސްމާލު ވާހަކައެއް. ރަސްމާލު މަސްއޫލާ ދިވެހިންގެ ޝައުގުވެރިކަން ހުރިވަރު ފެންނާން، މި ވަގުތު ކުރީގައި ހުރި މިނިސްޓަރު އިލްޔާސް އަބްދުﷲއާއި މެންބަރު މަޢުރޫފް މި ދެ ބޭފުޅުން އާޖިލްސަލާ ޖީގެދަރި ހިންގާ މުޖުތަމަޢުން. އެއީ ދިވެހިން އެއާ ދޮޅުނަރުގައި ދަނާ ގޮތް އެ އޮތީ ފެންނަން. ހަމަ މީހުން، ހަމަ މީހުން އެކީ ހަދާތާއް މާލެ. ހާދަ

ދޭތޯ. ހާދަ ދޭތޯ ރައީސް ދިވެހިން. ހާދަ ދޭތޯ އިނގޭތޯ. އިލްހާން ފުރައިގެން ހިނގައްޖެ ބޮންޑާކަން. މައުރޫޒު، މައުރޫޒާއި މިހާރު ނުކުރޭ ރަގަނޑުކަމެއް. ހާދަހާ ދޭތޯ ރައީސް. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ސަރުކާރަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް ސޮފުޖުމޫރިއްޔާއަށް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ ހުއްސަލާމުއްގައި؛ މި ބިލުގެ ވާހަކައެއް ނޫން މިހާރު މި ދައްކަނީ. ރަސްމީހާ ވާހަކަ. ހުއްސަލާމުއްގައި ރަސްމީހުއަން ޝަރުޢުވެރިކަން އަދިސްގެން އެ އުޅޭ އެ ބޮނާ އަޅަމްބާރުއްޔާ މިހާރު، އެ ބޭފުޅާ އެ ކުރަން އުޅޭ އިންތިޚާބުދަންޏާގައި ކުރިމަތި ފަސް އެޖެންޑާތަކަކަށް ކުރަން ނުވާނެ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ބިލުގެ މައުޟޫޢުގެ ތެރެއިން ވަޑައިގެންނަވައްޗާ! ކުރިމަތީގައި އޮތް ބިލަށް ބަހުސްކުރައްވަންވާނީ.

އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ފަޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބަލަ ރައީސް، އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ، މި ބިލުގެން ދެއްކި ހުސް ރަސްމީހު ވާހަކަ. މި ބިލުގެން ދެއްކި ހުސް ރަސްމީހު ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ރަސްމީހު ވާހަކަ ފޮނި ރައީސް ހިތްހަމަޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ރަސްމީހުއާ މި ބިލުގެން ދޭހަވާ ގޮތަކީ ކޮން ކަމަކާ ގުޅިފައިކަން ވީސް. އެ ކަމެއް ކޮންމެއެއްކަން ނެތް. އެ އެނގޭ ކަމެއް ކޮންމެއެއްކަން ނެތް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީން މި ގެއްލަން ހުޅުއްޖެ ކަމަށް ވަނަޖާދު މި ރިއާލް އެސްޓޭޓް ބިލަށް ރަނގަޅަށް ވާހަކަ ދައްކާފައި އަޅަން ފޮޓޯޖެހިއްޖާ! އަޅަން ފޮޓޯޖެހިއްޖާ! އެއީ ހުށި ބަހައްޓަން މި މީހުން ވާނެ ރަށްރީތިން ކުރިމަތީގައި. މި ގެއްލަން ހުޅުއްޖެ ބަހައްޓަން މި މީހުން ވާނެ. ކަންދޫ ދާއިރާގައި ކުރަން ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫއުތަކާއި، ދުރު ފެސް ހުރި ކަންކަން މި ސަރުކާރުން އެ ފުރަނީ ބާރު ސިފައިގައި. ބަލަ! މި ބިލުގެން ދައްކާ ވާހަކަ ގޮތުބުއްސުމުންނުކުރެވޭ. ކަނޑޫ ދާއިރާ ވާހަކަ ދައްކާ އިރުގައި ކަނޑޫން މި ދިޔަ ޗާޓަރު ކައުންސިލް އިންޓަރވިއުގައި ހުރިހާ، ހުރިހާ ކައުންސިލްއެއް، ހުރިހާ ޒޯން ބޮޑާ ނޫ ޕީ.އެން.ސީން. މައުރޫޒު ހުއްޓޭ ރައީސް. މައުރޫޒު ހުއްޓޭ ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއަދު ރައީސް، އަޅުގަނޑަކަށް އެހާހު ނަފުސާނީ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުން ލިބެއްޖެ. އަޅުގަނޑަކަށް މި ތަނުގައި ވާހަކަ ދައްކަން ހަޖޫވެގެން، އަޅުގަނޑު ގައިން ބޮޑަށް އަރައިން އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުން އުޅޭ. އަޅުގަނޑު އަރިފާތް ގެވެއިޔަން މިހާރު މި ބިލު މި އިޤްތިޞާދީރައިޔަކަން ސިފައިގާ ކުރިޔަން މައުރޫޒާ ދޭތޯރު ފިހަވަލުއަހަރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ސުވާލުކުރެއްވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިނގާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހަށް.

ހިނގާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހް މޫސާ ސުވާލުކުރެއްވުން:

ސުވާލުކުރެއްވާ ބަޔާން. ހިއްސާ އެސްޓީޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބިލު ގާނޫނުތަކަށް ވެގެންދިޔައީތާ މުސްތަޤުބަލު، 100% މުސްތަޤުބަލު ގައުމުއްގެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އޮތް އޮތީން ނިމުމަކަށް ދަށް އިއްޒަތްތެރި ބަޔާން. މި ބިލުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ އެއްވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނަނީ، މި ބިލުގެ ދަށުން މި ބިލު ގާނޫނުތަކަށް ވުމުން ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން އެބަ ދޭ. ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން އެބަ ދޭ. އާދެ ދަށުން ރާއްޖޭ 100% މުސްތަޤުބަލު ގައުމުއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން ނިމުމަކަށް އަންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ބަޔާން. އެއީ ހަމަގޮތެއް. ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް ނޫން މި ގައުމުގައި އިތުރު ބައިނަލް ވަޠަނުވެރިކުރުވާކަން. މިއީ ހަމަޖެހޭ ހާލެއް ނޫން. މިއީ ވަޠަނުވެރިކުރުވުން. މިއިޔާއެއް މި ގައުމުގައި ކުރިމަގުން ހަމަވާނޭ. މި ގައުމަށް ބޭރު މީހުން އަންނައިރުގައި ވިއްޔާރުކުރަން. ދިރިއުޅޭކަށް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ބަޔާން. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން. ރައްޔިތުންގެ ފިކުރު. ރައްޔިތުންގެ ހާލުގު. މިއަށް މި ގަޑިވަޅުން އިސްތިޤްލާލުކަނޑުއްނަން އިއްޒަތްތެރި ބަޔާން. މިއަށް މި ގަޑިވަޅުން އިސްތިޤްލާލުކަނޑުއްނަން. އެގޮތް ހިމާޔަތްކުރާ ދުވަސްވަރު ބޯޑުގައި ދިރިއުޅޭ އެއްޗެއް ތަޢުލީމުގައި ކާމިޔާބުކަމާ އެކު އެއްޗެއް ޑިމޮކްރަސީއެއް ހިންގާފައި އެއް ބައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ދައުލަތާ ފުރިން. ނާޖާއިޒް ހިންގާފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ އަތޮޅު ދިވެހި ރައްޔިތުން ޖައްސާއިރުގެން މި އުޅޭނީ އެހެން ކަނޑުއް ކުރަން އިއްޒަތްތެރި ބަޔާން. ބައިނަލް އިންސާނިއްޔަތު ގާނޫނު ގައުމު ހަމަޖެހުން ހުރި....

ރިޔާސަތުން ޖަވާބުދެއްވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އެގޮތް ހިފެހެއްޓޭގެ ބިލުއް މި ތަނަށް ހުށަހަޅާފައެއް ނެތް. ގައުމީ ހުރުމަތާއި ދޮ ބޯޑީ ކުރީގެ އޮންނާނީ ހިއްސާ އެސްޓީޓް ވިއްޔާރުގެ ބިލު. އާދައި ދުވާލު ކުރިޔަށްދާއިރު ވަޒަނަ ވެސް ނަންބަރަށް. އަދި އެ ކުރިއަށްދާން ވިއްޔާރުކުރާ ތަފާތުގެ މައުލޫމާތު ވެސް އެއަށް ނުހަމަނަމަ. ބިލުގެ މައުލޫމާތުގެ ތަރުތީބުން ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި އަރުވަން.

ހިނގާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާހް މޫސާ ސުވާލުކުރެއްވުން:

އެގޮތް ހިފެހެއްޓޭ ބިލަކާ ބެހޭ ގޮތުން މި މަޖިލީހަށް ފައިސާ ވީ ބަހުސް. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެ ބިލުން ކުރި އެއްވެސް ވިއްޔާރެއް ދިރިއުޅޭ އެއްވެސް ތަނެއް ނެތް. ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް ނޫން މި ގައުމުގައި ވަޠަނުވެރިވާން ބޭނުމެއް ނުކުރަން.

މި ގައުމު މިހާ އަންނަން އޮތް ޗެލެންޖަކަށް ގައުމަކަށް ވާ އިރުގައި އެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެން ބޭނުން މި ގައުމުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ. ވިޔަފާރިކުރަންނާ މި ގައުމަށް އެހެން ގައުމުތަކުން މިހެން އަންނަންޖެހޭނީ. ދިރިއުޅޭކަށް އަންނާކަށް ނުޖެހޭނެ. މިހާ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތް. ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން. ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުމު މިހާ. މި ނޫން ގޮތަކަށް މި ގައުމުގައި މި ކަން ކުރާކަށް ދިޔުމަކީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާކަމެއްނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިހާ ތިބެގެން ނިންމުމަކީ މި ގައުމުގެ މުސްތަޤްބަލަށް އަސަރުކުރާ ނިންމުމަކަށް ވެއްޖެއްޔާ އަންނާން އޮތް ޗެލު އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވެދާނެ އެ ދަތުރުވާހަކަ ދިރިއުޅުމަށް ރައްޔިތުން. މިއަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ޖެންޑާދަރުވާންޖެހޭނީ. މިއަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ޖެންޑާދަރުވާންޖެހޭނީ. މި ގައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަލާއި، މި ގައުމަށް ބަލާއި އަޅުގަނޑުމެން ކޮށް ފައްޓަވާފައި މިއަދު އަދިގެންނުވާނެ. އޭގެ ސަބަބުން މި ގައުމުގެ މުސްތަޤްބަލަށް ބަރުވާނެގޮތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކާފަދުވާކާނެ ތަކާތިބާ އަދި އެހެން ދިރިއުޅުމުގެ މީހުން މި ގައުމު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އެމް.ޑީ.ޕީއަށް މި ބަހުސްގައި ކަނޑައެޅިފައި އޮތް ވަގުތު ހަމަވީ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނޫން، ފުވައްމުލަކު، މާފުކުރައްވާ! ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިނަށް.

ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޔަލް އެސްޓޭޓްގެ ބިލަށް ވާހަކަދައްކާ އިރުގައި އިޤްތިޞާދީ ޖިއޮގްރަފިކަލްކޮށް މި ސަރުކާރުން އަމާޒުކޮށްފައިވާ އިރުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ޓްރޭޑިންގ ހަބަކަށް ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮޕަޓީއެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރިޔަލް އެސްޓޭޓްގެ ގޮތުން މި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި އަދި މިހާރު ކުރަމުން އަންނަ މަސައްކަތުގައި މި އޮތް ބިލާއި، މި ބިލު ފާސްކުރުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިޔަލް އެސްޓޭޓް ޑިމާންޑް ތަކެއް ދުވަހުން މިހާރު އެ ވަނީ ފާއިތުވެ ގޮސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ސަރުކާރުތަކުން އެކަން ނުކުރެވި އޮތްކަމީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބޯޓުތަކުގެ ގާބިލުކަމެއް ނެތިއްޔާ، އެ ބޯޓުތަކުންނަކީ އެކަން ނުކުރެވި އޮތީ. އެ ބޯޓުތަކުން މިހާރު ދައްކާ ކުއްޖަކަށް އަލްއަދަބަތު ނުވަތަ އިމާރާތް ރިލޭޝަން މި ފަރާތަށް އައިސްގެން ރަށްޓަކައި ބޭނުމަށް ޕްރޮޕަޓީއެއް ހިންގާނެ އެ ބޯޓުތަކުން ހަމަ ބާއްވާނެ ސިޔާސަތުތަކުގެ އިތުރުން މަސައްކަތްތަކެއް. ހަރުދަނާކުރާ ހަރަކާތްތަކެއް ކޮންކަމެއް؟ ހަރަކާތްތަކަކީ ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމުގައި ދިރިއުޅުމާ ބިނާކުރަނީ ކި ދުރަށް ބޯޓުން. އެހެން އެއްޗެހީގެ ކަމެއް ވެދާނެ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ވިޔަފާރި ބޭނުމުގައިވެސް، 2028 ވަނަ އަހަރު މި ބޯޓުން ފުރިހަމަވާނެހެން ވެސް އެ ކަމާ

ބަލުން މި ބާރުވެން މި އުޅޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯޓު އެސްޓީއޯގެ ބޯޑަށް ވާހަކަދައްކާ އިރުގައި ދިރާސާގެ މިހާރު އެންމެ ބޮޑަށް ކުރިއަށްދަމުން އަންނަ އެއް ޑިޕާޓްމަންޓް ރިޕޯޓު އެސްޓީއޯގެ ޑިރެކްޓަރ. އެހެންކަމުންނާ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ގައުމުގައި ދުވަހަ އިންޑަސްޓްރިއަލް އުފައްދާ އެކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ނަގާ ލީބޭގަނޑަން ނުވަނީ ޕްލޭޓްފޯމް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެކްސްޕީރިއަންސް ހުރިހާ ފޯރުކޮށް ކަމަށް ވާ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ހަރުދަނާކުރެވޭނެ ވަކި މިންވަރަކަށް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ޕްރޮޖެކްޓްތައް އެކްސްޕީރިއަންސް ނުކުރަނީ ޕާޓްނަރޝިޕް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމަން ގެއްލުނީ ކޮއްޕަރޭޝަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭގޮތަށް ނަފާގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ ކޮށްދެނީ ނުލާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި ފެންނަނީ މި ސަރުކާރުން އިހަވަންދޫއްޖެ ޕްރޮޖެކްޓް އެ ހެދި އިދާރީގޮތުންނެވެ. ބަންކަރުން ސަރުވިސް އެ ފެނުނީ. ޓްރާންސްފަރ ޕޮލިސީ ފެނުނީ. މިހާރު މި އުޅޭނީ ރަސްމީ ތަރައްޤީކުރާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ކަމެއް ވަގުތީގޮތުން އަންނަ އިރުގައި މި ބާރުވެންނަށް ފުރިހަކަށް ލިބޭނީ އެއްވެސް މަގެއް ނެތް. އެއްވެސް މަގެއް ނެތް. ހާދަހާ އެ ބާރުވެންނަށް ފުރިހަކަށް ލިބޭނީ ގޮތެއް ނެތިމާ އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލިހުން ކުރާ މަސައްކަތް ހުއްޓުވާލައި މިއަދު ދިވެހިރާއްޖެގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން، ޚާއްޞަ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ބޭނުމަކީ މަންފާއެއް ހުއްޓުވައިލުމަށް ޖަހައި މި ބާރުވެން ކުރާ ކުރަމުން މިއަދު ކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއްދެއްވުން އެދެން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާ ފިކުރުކުރަންޖެހޭނެ އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖެއަށް ބޭނުންވާ މިފަދަ ފަސޭހަތަކަށް ޕްރޮޖެކްޓް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަސް އަހަރު މީހުން ދިރިއުޅޭ ގައުމަކަށް ބޭނުންވާ މިފަދަ ވިހި ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ފަސް އިންވެސްޓްމަންޓް. އާދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރާއްޖެގައި އުންމީދު ކުރުމަށް ގައުމަކަށް ފައިދާވާނީ މި ކުޑަ ދަތުރުތަކާއި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިދެން ބޭނުންވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން މި ބާރުވެން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާށޭ. މި ބާރުވެން ވެސް މިގައި ބައިވެރިވާށޭ. މި ރިޕޯޓު އެސްޓީއޯ ބޯޑަށް ފޮނުވައިލައި މި ބާރުވެން މި ޚާއްޞަ ކުރަމުން ގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަށާއަތޮޅުގައިވެސްމެ. މި ބާރުވެންނަށް ހަމައެކަނި ނުފޫޒެއް މި ބާރުވެންނަށް މި ޚާއްޞަ ބޭނުމަށް އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ބޭރުކުރުމަށް މި ބާރުވެންނަށް ޚާއްޞަ ރައްޔިތުން ފުރުޞަތު ލިބިފައި ގެއްލުމެއް ނެރުނީ. މި ޚާއްޞަ ހަރަކާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެކަމާ މިހާރު މި ކަރަން އެކަމާ ޚާއްޞަ ތަރައްޤީކުރަން އެކަމާ މަސައްކަތްތަކަށް. އެހެންވީމާ، ރިޕޯޓު އެސްޓީއޯ ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑުމެން ޚާއްޞަކަން ގޮތްތަކުން ދިރާސާގެ މުއްސަދިންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ޚާއްޞަ ހުރެވިއްޖެނަމަ. ހުރި އެކަށީގެންވާ ވެސް ދިނާ ފުރުޞަތު ކަމެއް ނޫން. މި ގައުމުގައި އެއްވެސް އެހެން ދިނަކަން ފުރުޞަތެއް ނެތީ. ވަރަށް ސަފުދާން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮތްތެރިކަން އެބަ ބޭނުން. އެހެންވީމާ، މި ޚާއްޞަގެ އެއްވެސް ތަނެއް ނުނިމޭނެ ޚާއްޞަގެ ގޮތުން ނުހިނގާނެ އެއްވެސް ތަނެއް. މި ޚާއްޞަގެ ގޮތުންހައްސާވީގެ ދަރުން މި ޚާއްޞަގައި ކުރަމަ

ހުރިހާ އިންވެސްޓްމަންޓްތަކެއް ކުރެވޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިގާ އިރުގައި ދަތި، އުނދަގޫ ދުވަސްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަޑައްތުކޮށް ދެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނުންތެރިކަމާ އެއްކޮށް ވިސްނައިގެން. އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހުރިހާ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޔަ މެންބަރުން ތިބެގެން މި ތަނުގައި ބާރުން ގޮތަކަށް، ތިމަންނާމެން ބާރުން ގޮތަކަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާކަމާ ދޮގުތަކުގައި ވިސްނުމަކީ މި ބަޖެޓުން ކުރާނެ އެންމެ ގާތަކަށްތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީ އޮތްގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަމާއި ތަނަވަސްކަމާ އެއްކޮށް މި ރާއްޖެއަކީ ތަރައްޤީވެފައި އޮތް ގައުމަކަށް ހެދުމަށް ކުރާ މަސައްކަތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް އެ ވިސްނާވަނީ 2040 ވަނަ އަހަރަށް، މި ގައުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދުނިޔޭގެ ފުރިހަމަކޮށް ތަރައްޤީވެފައިވާ އެންމެ ގައުމަކަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓުން ކިހިނެއްތޯ ދަތުރުކުރާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ކިހިނެއްތޯ؟ ކޮން ހަމަކާމެއްތޯ؟ ރިޔާލް އެސްޓިމޭޓް ބެލިމަ މި ބަޖެޓުންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަވްރީރަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ. ޖީ.ކްޖަރަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިފައިވާނެ. މިހާރު ކުރިމަތިވާން، ކުއްލި ޖެހިފައިވާ ކުރިމަތިވާން ހުރި ބަޖެޓާއި ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ. ރިޔާލް އެސްޓިމޭޓް ދާއިރާއިން ރެއްޔާގެ އެންމެ ފުންނާބަޔަސް އެއް ބަޖެޓް. އެހެންވީމާ، ރިޔާލް އެސްޓިމޭޓްގެ ގޮތުން ބަލާ ގޮތުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިގެންދާނެ ކަމަށް. ކިހިނެއްތޯ މި ބަޖެޓުން ދަތުރުކުރާނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަސްމީގޮތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ އިރުގައި ރިޔާލް އެސްޓިމޭޓް މި ގައުމަށް ގެންނަގެން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދުނިޔޭގައި ތިބި މުއްސަނދިން، ޖީސީސީ ގައުމުން، ޕީ.އެސް.ޖީ ހޯދޭގެން މީއް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތޫދޫ އުތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާއީލް ނިޒާރަށް.

ތޫދޫ އުތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާއީލް ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެންވޭރު އުތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލް އަޒީޒް ހުނަރުވެރިއާ މިވާ ރިޔާލް އެސްޓިމޭޓް ވިޔަފާރިގެ މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ހަމަ މިއާއިއެކުގައި މި ބިލާ ގުޅިގެން މާލޭން ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް، މިގެ ހުރި ވާހަކަތައް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. ހަމަ އަޅުގަނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެ ދަންނަވާނީ ހަމަ ބައެއްވަނަވައިގެން މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ދައުލަތުގައިވެސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛

ވަރަށް ރަނގަޅު ބިލެއް މި ބަޖެޓް. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނުހަނު މުހިންމު ބިލެއް މި ބަޖެޓް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުޅި ދުނިޔޭގައި މި ދިމާވި، ހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުން މި ދިމާވި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި ބަޖެޓަށް އިންޖެކްޝަނެއް ނޭގޭ އަސަރުކުރި. މުޅި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ނޭގޭ އަސަރުކުރި. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލުވަރުސްވެފައިކަރަން އެބަ ޖެހޭ. ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރިއަށް ދިވެހިރާއްޖެ ހުޅުވާން އެބަ ޖެހޭ. ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ގައުމުތަކުން ކާމިޔާބުކަމާ އެކީ ކުރިއަރަމުންދާ ކަމެއް. މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ އިންޑެކްސް ފެންބަރުން މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ކަނޑައަޅައިގެން ހުރިހާ ފެންބަރުންނަށް ވަރަކަށްއެވި އިޤްތިޞާދީ ރަނގަޅު، ކަނޑައެޅިގެން ބިލާގައި ގޮތް އެއްގޮތް ސިޔާ ހިފާފަ. އެހެންވީމާ އަންގާ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ޓޫރިސްޓުން ވިޔަނަސް ހަމައެކަނި ދިވެހި ސަރުކާރަށް ލިބޭ، ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭ ހަމައެކަނި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީގެ ވަރަކަ. ނޫން، އެއާ އެކުއެކީގައި 10% އެބަ ފައިދާ ލިބޭ. އަދި އެ ބޮޑުން ލިބެންޖެހޭ ޖީ.ޓީ.އެސް.ޓީގެ ގޮތުގައި ލިބެންޖެހޭ 17% ވެސް ހަމަ އެބަ ލިބިގެންދޭ. މުއްދަތުގައި ނިޔާދީގެން 99 އަހަރު އިޖާރާވެގެންދާނެ ވާހަކައާ ވެސް ހަމަގައިމު ކަނޑައެޅިގެން ހިފާފު ވާހަކައެއް. އެގޮތަށް އިތުރުވާ ކޮންމެ ފަހަރެއްގައި ސަރުކާރުން އެ ބަލަންޖެހޭ ބޮޑުކަމެއް ބަލާފައި އިތުރުކުރަން ފެނިފައިވާ ފޮތްސަފުހާތަކުން އެ ފުރުސަތުދީގެން އެކަން ކުރާނެ ގޮތް ރޭވުން އެބަ ޖެހޭ. އިސްލާމީ ފިސްކަލް ގަވާއިދުތަކުގެ ވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތަކުން ބަލަން ޖެހޭ ބޮޑުކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑު ސިޔާސަތު ތިމާވެއްޓަށް އެބަ އޮތް. ޖެހިލު ފިސްކަލް ގަވާއިދު މުހިންމު ތަރުތީބު އިސްލާމީ މުޢާމަލާތް ފުރިހަމަކޮށް، ޖެހިލު ފިސްކަލް ގަވާއިދުގެ އެ ފުރުސަތުން ބިޔަ ރޭވިފައިވާ ވަރަކަ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، ހަމަގައިމު މުއްދަތު ކަނޑައެޅިގެން ބަލަން ޖެހޭ ރަނގަޅަށް ހިފަން ވަރަށް ދެން ވަރަކަށް ރައްކާތެރިކަން އުފެދިފައިވާ ބަޖެޓުގައި ދައުލަތުގައި. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްގީ؛ ހަމަހަމަކަން މިގޮ ބަޖެޓުގައި މި ކަނޑަ ފުރުސަތުވެ ކަނޑައެޅިފައި ހަމަޖެހުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިންގުމުގެ ނަގަހަ މި މިންގެ، މި ފަރާތް، މި ބަދުވުންގެ ސިޔާސީ ހަރާކާ ނިޒާމީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްގީ. މިކަމާ ގެންނާނެކަމެއް ބިނާ މި ބަދުވުން މަސައްކަތް މި ކުރައްވާނީ. އެކަމަކު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްގީ، އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ތަރައްގީވެފައިވާ ދިރާސާކުރެވިގެން. އަޅުގަނޑުމެން މި ގައުމަށް ވަޒީފާދެވިގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އުފެދިފައިވާ މިއަދުގެ ތަރައްގީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މިފަދަ ކާމިޔާބު މި ތަރައްގީގެ މަސައްކަތުގެ އުފެދިފައިކަމުން އެދޭ ހަމަ ކޮންމެ ފަރާތަކުން އިޤްތިޞާދީ

އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ މުހިންމު ޒިންމާއަކީ އެއީ. ދިވެހި ސަރުކާރުން ގައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ތަކެތި ކުރަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކަށް ފަސޭހަކުރި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން ގެންދާނަން. މި ބަޖެޓް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ މަގަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންކަން ބަދަލުކޮށްލުމަށް އެޅޭ ވަރަށް ބޮޑު ފިޔަވަޅެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤްބަލާ ގުޅިގެން އޮތް ކަމެއް. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅިގެން އިން ކަމެއް. މި ކަހަލަ ކަމެއްގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މި ގޮތަށް ވާހަކަދައްކާތީ، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އަދި އެކަން އަޅުގަނޑު ކުށްވެރިކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަށުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު މި އޮތީ ހުޅުމާލޭ އަދިވެސް ހާލު. ވިއްޔާ ތި. އައްޑޫ ސިޓީގައި އިސްކޫލެއް ބިނާކުރި. ވިއްޔާ ތި. ހިނގާލައި ދޮވޭ. ސަރުކާރުގައި ދަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފަޔާޒު ފަރާތުން މިހާރު ކާރިއާ ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ. ވިއްޔާ ރާ. މިއީ އެކަމާ ކަންބޮޑުވާ މަސައްކަތެއް ނޫން. ކާނިޖާ އެ އޮތީ. ހުރުދުބިޔޭ. ހިނގާއެއްގައި ދޮވޭ. ރާ ވިއްޔާ. މި މަސައްކަތްކުރަނީ ނުވާ މި ބޭފުޅުންނަށް. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމުގައި މި ކަހަލަ ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން އޮޅުވާލަމުން ރައީސް، މި ވާހަކަދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކުރީ މިއީ މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓެއް. މި ރަސްމީ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދެއްކީ މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓެއް ރަސްމީވެއްޖެ. އެއީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ސަރުކާރަށް ޝުކުރުދަންނަވަން ވީމާ ވޯޓު އަދަދަކަށް، ވީމާ ވޯޓު އަދަދަކަށް މިކަން ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން ދެއްވާ ފުރުޞަތު އެއްބާރުލުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ދޭނަން. ހަމަ އެހާއިރަކު މި ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލަށް ފަސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރިއަށް އަންނަ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި އިންވެސްޓްމަންޓްތަކަށް މުހިންމު ބިލެއް ކަމެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރާނަން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާނަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު މި ބިލުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު ނިމިއްޖެ. ބިލު ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފަހުބަސް ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވާތީ އަޅުގަނޑު އެ ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.

ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަރިޔާން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލަށް މަޖިލީހުން ހުށަހެޅިގެން ދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ރައްޔިތުންނަކީ އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެމުން. މި ބިލަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް މި މަޖިލީހަށް ހަމަ ހުށަހެޅި އެކިއެކި ވިޔަފާރީގެ ކަންކަމުގައި ހުށަހަޅާފައި

ހުރި ބިލުތަކާ އަޑައިބާލާ އިރު ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެއް. މި ބިލުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ކަރުގައި މިގެ އެއްވެސް ކަންބޮޑުވުމެއް އޮތް ކަރުގައި ވަންޏާ މި ބިލު ޔައުމިއްޔާގައި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ހުރިހާ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް ޖަވާބު ދިނުމަށްޓަކާ ގޮތަށް ބިލު ފަރުމާކުރެވިފައިވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލާ ދޭތެރޭގައި އިދިކޮޅު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކޮށްލެއްވި އިރު، އެ ބޮޑުވުން ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމަށް ނުތެދު އޮޅުވައިލަން ވާހަކަތައް ދައްކާކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މި ބިލާ ގުޅުވައިގެން ބިން ވިއްކާލަނީ ކަމަށް ސިފަކުރި ނަމަވެސް، ބިލުގެ އަސާސީ ބާބުގައިވާ ގޮތުން އިންވެސްޓްމަންޓް ރިސޯޓް އެސްޓޭޓް ޒޯންތަކުގެ ބިޒްނަސްނަށް ބިމާއި ހުރިޖެ ދޫކުރެވޭނީ 50 އަހަރާއި 99 އަހަރާ ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް ލީސް ހިމެނޭ ކުއްޔެއް އެސްޓޭޓުންކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބައްޓަންކޮށްފައި އެބަ އޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގެ އިތުރުން މިހާރު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަމަލުކުރަމުން އަންނަ ނިޒާމެއް. އެގޮތުން ޓޫރިޒަމް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ވެސް 50 އަހަރަށް ކުއްޔަށް ދީފައި، އަދި އިތުރު ފައިސާއެއް ދައްކައިގެން، 49 އަހަރު އިތުރުކުރެވޭ ގޮތަށް މިހާރު ވެސް ޤާނޫނުތަކުގައި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި އާ ކަމެއް ކަމަށް ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް އެ ތަނަކީ 99 އަހަރަށް ކުއްޔަށް ދެވޭ ތަނެއް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުރިހާ ވެރިކަމުގައި ބިލުގައި ކުރިއަށް ހުރި މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި އާ ކަމެއް ނޫނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގެ ދަށުން އެއްވެސް ބިމެއް ފުރި ހާލަތްތަކެއްގައި، ފުރި ހާލަތްތަކުން ބިދޭސީންނަށް ވިއްކާ ގޮތަކަށް ނުނިންމާނެ. މިގޭ ކުރިގައި މިގޭ ސަރުކާރުތަކުން ވަނީ ގައުމީ ތަރައްޤީގައި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިސްލާހު ގެނައިސް، ދިވެހި ބިމުން ހަމަ ކޮންމެ ތަނެއް ފޯސް ބިދޭސީންނަށް މިލްކުކުރާ ގޮތަށް ހަދާފައި. މި މާއްދާގައި ކަންކަން ހިނގާފައި އޮތް ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 251 ވަނަ މާއްދާ ވަރަށް ގަދައަށް މިތާ އިއްޒަތްތެރި އިދިކޮޅު މެންބަރުން އެބަ ވާހަކަދައްކާ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 251 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި މި އޮންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަހައްދުގެ އެއްވެސް ބައެއް ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް މިލްކުކޮށްދެވެން ނުވާނެ ވާހަކަ. އެއާ ޖެހިގެން (ށ)ގައި މި އޮންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ބައެއް ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ނުވަތަ އެ ނޫން ގޮތަކަށް ވެސް ދޫކޮށްލެވޭނީ ދުވަސްވީ 99 އަހަރުގެ މުއްދަތަކަށް. މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 251 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާއި (ށ)ގާ ޔާއުމިއްޔާ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އިނގޭ. މި ރިޔާލް އެސްޓޭޓް ބިލުގައި މި އޮންނަނީ ޔާއުމް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޔަލް އެސްޓޭޓް ބިލުގައި މި 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި މި އޮންނަނީ އިންވެސްޓްމަންޓް ރިޔަލް އެސްޓޭޓް ޒޯންއެއްގައި ތަރައްޤީކުރާ ނުވަތަ ތަރައްޤީކޮށްފައިވާ ޕްރޮޕަޓީއެއްގައި ލީސް ހޯލްޑް ރައިޓެއް މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން 99 އަހަރުގެ ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ވިއްކައިދޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިލްކުގާ ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަށް ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތަށް ވާހަކަ ދެއްކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތަށް ވިއްކާލައި ނުވޭ، ކުއްޔަކަށް ވިއްކާލުން ނުވޭ. އަދި ވިއްކާލީ މި މާއްދާގައި ބައްޓަންކޮށްފައި ވާ

ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރުގެ އެންމެ ރިޕޯޓުން މުޤައްރިރު ދަރުސްނުވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި މާއްދާގެ ހަމަ (ނ)ގައި، 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި މި ޤާނޫނު އިންތިޚާބުކުރެވޭ ރިޔާސަތު އުސޫލު ޕްރޮޕޯޒަލްތައް ވިއްސާ މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަ ގަވާއިދުގައި ޕްރޮޕޯޒަލްތައް ގަބޫލުކޮށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޝަރުޠުތަކާ ފުރިހަމަވާ ފަރާތްތަކަށް އެކަށޭނެ. އެހެންވީމާ، މިގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ ބުނޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނޭ މިންގަނޑު އެއްވެސް ޕްރޮޕޯޒަލް ނުވިއްކޭނެ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އޮތް ބުނެފައި. ދެން ކޮން ވާހަކައެއް އިދިކޮޅު މެންބަރުން މި ދައްކަނީ. ވިއްކާނީ. ވިއްކާނީ ކިހާވަރަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ކަނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލަފައި ބަދުވެރިކަން ފުށުއަރާ ގޮތުން މި ބިލުގެ ދަށުން ވާހަކައެއް ގޮތެއްގައި އަރުވަނީ ފުރުޞަތުދޭން. މީގެ އިތުރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުސްނުވާ 90 އަހަރު ކިޔައިގެން ވެސް މި ބިލުގެން ދައްކާ ވާހަކައަށް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ނޫ ބޮޑުމަޑު ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ދަރަނިތައް އަދިވެސް ފާހަގަކުރަން. މާސްބަރު ގެފާޅާހަމަ ޖެހިއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމުން ދޫކޮށް ދިނަވާގެން 99 އަހަރަށް ކަމަށް ބިލުގައި ބާރުނުކަތްގައި އެބަ އޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިލުގައި އެބަ އޮތް މިހެން ބާރުނުކަތްގައި. މިއީ އަދިވެސް ދަރަނި ވެރިކަމުގެ ނޫން. ބިލުގައި އިން އެއްޗެއް. ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ބިލު ކިޔައިލިމަ ވަރަށް ސާފުވޭގެން އެބަދޭ 99 އަހަރަށް ފަޅު އިޖާރާއަށް ނުދޫކުރާކަން. އެ ޖުމްލަގައި ޕްރޮޕޯޒަލް ކުރެވިދާނެ ހިސާ އެއްވެސް ޕްރޮޕޯޒަލެއް 99 އަހަރަށް ފަޅު ދިނަ މުއްދަތަކަށް ކުރިއަރައި ނުދޭ. ކުރީގެ މުއްދަތު އިޖާރާދޫކުރާ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ނު ދަށްކުރުން. މިއީ ސީދާ ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެއްކަން ހަމަ އަދިވެސް ފާހަގަކުރަން. ދެން އިޖާރާ 99 އަހަރަށް ދައުލަތަށް ބިން އަތުލުމާއި ފަރާތްތަކަށް ވެސް ކަނޑައެޅިގެން ދޭނެ ކަމަށް އަދިވެސް ފާހަގަކުރަން. އެއީ ކިޔުނު ވެސް ޖަރީމާ ކަންތައްތަކާ ކުރީގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދައުލަތަށް އަނބުރާ ގޮތަށް ޖުމްލަގައި ކުރީގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދައުލަތަށް އަނބުރާ ނުދޭން. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެ ބާރުތަކަށް ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތަށް ކުރީގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގައި ފާހަގަކުރި، މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން ވެސް ދައުލަތަށް ބޭނުންވެއްޖެ ނަމަ ބަދަލު ދީގެން އެއްބަސްވުން ވާހަކަ. މިހާރު ވެސް އެހެން އިންވެސްޓްމަންޓުތަކުން ނަގަމުންދާ އުސޫލުން މިއީ މިކަން ވެސް ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާ ގެދޮރުން އެކި ސަރުކާރުތަކުން ދައުލަތާ، ހާއްސަކޮށް އިދިކޮޅު ސަރުކާރުތަކުން މިކަމުގައި މި ދައުލަތާ ވަކިކޮށްލަނީ ކަނޑައެޅިގެން ނޫ ބޮޑުމަޑު ދަރަނިތައް ހަމަ އަދިވެސް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މީގެ އިތުރުން ދައުލަތުގެ ބާރު މިންވަރާ ނިސްބަތުން ކަމަށް ވެސް ހަމަ އިދިކޮޅު ސަރުކާރުތަކުން މި ދައުލަތާ ވަކިވަކި ކަނޑައެޅިގެން ނޫ ބޮޑުމަޑު ދަރަނި. ދައުލަތުގެ ޚަރަދުގައި ވެސް ދައުލަތުގެ އުފެއްދުމާ ކަމަކަށް ބޮޑު ފޮނުވާ ވަރަށްގިނަ ބިލުގެ 78 ވަނަ މާއްދާ، 97 ވަނަ މާއްދާ އަދި 99 ވަނަ މާއްދާތަކުން ސީދާ ރަށްތަކަށް ލިބޭ. އެ މާއްދާތަކުގައި ޖުމްލަކޮށްގައި ސަރުކާރު ކަންކަން ބަލަހައްޓާނެ އަމިއްލަ ޝެއާރހޯލްޑަރުން ކޮންޓްރެކްޓަރުން ނުކުރެވޭ. ސަރުކާރު ކަންކަން ބަލަހައްޓާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ހިންގުންތަކުން. އެއީ ދިވެހި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ސިޔާސަތު އަދި ދައުލަތުގެ ރައްޔިތު

އިދާރާތަކުގެ ޗެނަލްތައް ތަމްސީލުވާން ކަމަށް ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ގޮތަށް މި އޮޑީ މި ގާނޫނުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި. ދެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހަމަ މި ބިލާ ގުޅިގެން މި ދައުލަތުގެ މީޑިއާ މީހުން ވަޒަންކުރަން ހަދާ ތަނެއް. ޖަހާނިސްބުން މީޑިއާ ވަޒަންކުރަން ކުރާ، މި ވެސް ކަނޑައެޅިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން ވާހަކައެއް. މި ބިލުގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާން އިސްލާހުތަކުގެ ރައްޔިތުންނާއި އިސްލާމީދީނުގެ ރިޢާޔަތް ހުރިހާ އެއްވެސް ކުންފުނިތަކަށް މި ޗެނަލްތަކުގައި ދުނިޔެއް ނުވަތަ ބިލެއް ގޮތުން ގާނޫނުން މަނާކުރާ ވާހަކަ. މި ބިލުގެ 94 ވަނަ މާއްދާއިން ވަރަށް ސާފުކޮށް މި ކަމަށް ނިމުމެއް އެބަ ގެނެސްދޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި އިސްލާމީދީނުގެ ރައްޔިތުކަމަށް އެއްޗެއް ފާސްކޮށްދީގައި ވެސް ޕާސްޕޯޓަށް ކައްދަލު ނަންގަނޑު ކަމަށް މި ބިލުގައި ވާން ކަނޑައަޅާފައި. އަދި މުޅި ގައުމު ޚާއްޞަ ފާހަގަކުރަންޖެހޭ މީޑިއާ ކައުންސިލް ބޭނުންވާ އެއިން ވަޔަލެއް މިހާރު ކުރިއަށް ގެންގޮސް ބާރުވެރިކަމާ ކަންކަމުގެ ބޮޑު މުއައްސަސާއެއް ކަމުގައިވާ، އެކަމާ ދިމާވާ މީޑިއާ ކުންފުނިތަކުން ބާރުވެރިކަމަށް ޓަކައި ރައީސް ވަހަކަދެއްކުމުގައި ނުކުޅެދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޔަކަށް 94 އާއި 96 ވަނަ މާއްދާތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ.

އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުން އެބަ ދަނޑިވަޅު މިއަދުންނެއް ބޭރު ފަރާތްތަކަށް މީސްމީޑިއާ އަދި ޕާސްޕޯޓް އިސްލާމީދީނުން ނިސްބަތްވާ ބަޔަކަށް މީހުން ބިން ނުގަނެވޭނެކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިގެ އިސްލާމް ދީނުގެ ރިޢާޔަތް އެސްޓީސީ ވިޔަފާރި ހިންގާ އެއްވެސް ތަނަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހެން ވަގުތުދިނުމުން ހިންގާ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ނެތް. އެއީ ދިނުމުގެ މުއައްސަސާތަކުން އެމީހުންގެ ފައިސާއިން ލިބޭ ވިޔަފާރިކުރުމަށް ހިންގާ މަސްއޫލިއްޔަތެއް. އެގޮތުން މުއައްސަސާތަކުން ރިޢާޔަތް އެސްޓީސީ މާކެޓަށް ޕޯޓުފޯލިއޯ ގެންނަން ހުއްޓާ ކުރިއަށް ނުވަތަ އެސްޓީސީ ބޭނުމެއް. ނުވަތަ ކުއްލިއަކަށް ތިރީގެން އެމީހުން ހުށަހަޅާ ކަރުދާހާ ބެހޭގޮތުން ބޮޑުވެރިކަމާ ހުސްވެ ވަގުތު. މިއީން އެއްވެސް މުއައްސަސާ ހިޔާރުކުރާ ބޭބޭކަމުގައި ނުހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ޕޯޓުފޯލިއޯ ގެންނަން ކުރާ ކުރީ އަނެއްކާ ލިބިފައި އެހެން މިފަދަ ބޮޑު ޕޯޓުފޯލިއޯ ވިޔަފާރި ހިންގާ މީހުން ފައިދާ ހޯދާ، މިހެންވެސް ނުހިނގާ ގޮސްފައިވާ ވިޔަފާރިއަކަށް ރިޢާޔަތް އެސްޓީސީ މި ޤާނޫނު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

މުޅި ރިޢާޔަތް އެސްޓީސީގެ މުދާތައް ފަސް މި ބިލުން އަޅުވާފައި ބޮޑުތަކުގެ ވިޔަފާރި ދުވަހަށް ކަމާއި ފުރުޞަތު ފައިދާ ހޯދުމަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ފުރިހަމަ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. ހަމަ ހަނދާންކޮށްދޭ، މި ބިލާ ގުޅިގެން ބޮޑު ފައިދާ ހޯދޭ ގެއްލުމެއް އެކީ ހާސަ އެއްޗެއް ކުރުމެއްނެތި، ބާރުވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމަށް ފުރުޞަތު ބޭނުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ކުރަން، ތަރުތީބުވެރިކަމާ ފުރިހަމަ ބޭނުމެއް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ކުރަނީ. އަޅުގަނޑު މި ބިލު މާ ވެސް އަވަހަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުސަތުދިނުމަށް ހަމަ އަދަބުވެރިކަމާ އެކީ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާހިސާބުން މި ބިލުގެ ބަހުސް ނިމުނީ. މިއަދުގެ ވޯޓު ގަޑީގައި މި ބިލު ބަލައިގަތުމަށް ވޯޓަށް އެހުން އޮންނާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ދަނީ 8.3.

{8.3}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދަން. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތީ 3 ގަޑިއިރާއި 15 މިނެޓް. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 23 މިނެޓް. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް އޮތް ވަގުތު ވަނީ ހަމަވެފައި. އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓް. ޖުމްހޫރީ ފްރަންޓް 12 މިނެޓް. އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓް. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓް. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަމުން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދަށް.

މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދައްކަވައިފި:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބިލަށް ފުރިހަމައަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް. އަދި މި ބިލު ހަމަގައިމު މިއަދަކު ނޫން އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހަށް ގެންނަން ޖެހުނީ. 2008 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ހަމަޖެހިގެން ފާސްކުރަންޖެހޭ އެއް ޤާނޫނަކީ އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން މި ބިލަކީ. ހަޤީޤަތުގައި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުކަން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާނީ ޝަރީޢަތުގައި މީގެ ޤާނޫނުތަކަށް ވިސްނާނަން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދެން ގެނެސްދޭނަން ވާހަކައެއް ގަބޫލު ކުރެވޭތޯ ބަލާލަން. ﷲ سبحانه وتعالى އިންސާނުން އުފެއްދެވީ ހަމައެކު ބާވަތްތަކަށް. އެގޮތުން އެއް ބާވަތެއްގެ މީހުންނަކީ މަޚްލޫޤާތުގެ ބައެއްގެ ތެރޭގައި ވަކިން އުފައްދަވާ އިންސާނުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން މި އޮތީ ހަމައެކަނި މަޚްލޫޤުންގެ ފުދުން ދުނިޔޭގައި އެއް އިންސާނާ. އެއީ ދީނާ ޢިއްޒަތްތެރިކުރައްވާފައި. ދެން މި އޮތީ ޚިޔާނާތުގެ ދުރުން ދުނިޔެއިން ﷲ އުފެއްދެވުމުގެ ބަދަލު ޢިއްޒަތްތެރިކުރައްވާފައި. ދެން އެ އޮތީ ހަމައެކަނި ނިސްބަތްވާ ދުނިޔެ ﷲގެ އަމުރުފުޅުން އުފެއްދެވި އާދަމް ޢިއްޒަތްތެރިކުރައްވާފައިވާ ވަރަކާ. މި ހަމަގޮތް ބާވަތަކަށް އިންސާނުން ދުނިޔެއަށް މި އޮތީ އުފެއްދެވިފައި. އޭގެ ގޮތުން އާދަމް ޢިއްޒަތްތެރިކުރައްވާ ﷲ އުފެއްދެވީ ކިހިނެއް ތުޙުފާއަކަށް ﷲ ވަޙީކުރައްވާ އިންސާނުން އުފެއްދެވުމާ ބެހޭގޮތުން وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ "މާނަ ﷲ އިންސާނުން އުފެއްދެވީ ހަމައެކަނި އަޅުކަމަށް މީހުން ﷲއަށް އަޅުކަން ކުރުމަށެވެ". ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާދަމް ދަރިކޮޅު އުފެއްދެވުމުގައި، އަޅުކަމަށް އުފެއްދެވުމުގައި އަޅުކަން ކުރަން ފުދޭފަދަ ކުރިން ﷲ سبحانه وتعالى ހުރިހާ މަޚްލޫޤުންތަކަށް ބާރުގަދަކަމާ އެދުރުކުރެއްވި އާދަމް ދަރިކޮޅު ސަބަބުތަކުން. ޢިއްޒަތްތެރިކުރެއްވީ؟ ކީއް ބަދަލުގައިތޯ؟ ﷲ ވަޙީކުރެއްވި؛ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي ءَادَمَ

"ތިމަން اللّٰه އާދަމުގެ ދަރިން ކަރާމާތްތެރިކުރެއްވީމުވޭ". މަތީ ދަރަޖައެއް މި ދެއްވަނީ. އިއްޒަތް ދެއްވަނީ اللّٰهގެ ދަރުބާރުގައި اللّٰهއަށް އަޅުކަންކުރަން އުފެންކުރެއްވި އިންސާނާއަށް ދަރުބާރުގައި އަހުލުވެރިން އެއްކޮށް ސަޖިދައަށް ތިރިވަނީ. إِلَّا إِبْلِيسَ އިބްލީސް ފިޔަވައި. އިބްލީސް މިކަން މި ނުކުރީ ކީއްވެގެން؟ ދެ ސަބަބަކާ ހުރެ. އިބްލީހަށް އެނގުނު ފުރަތަމަ ކުރެވުން ފާފައަކީ ހިކުރުވުމުގެ ފާފަ. ދެވަނައަށް ކުރި ފާފައަކީ އެ ހިތުގެ ވައްކަރަން ބިނާކޮށް ކިބުރުވެރިވެގެން. ހަމަގެ ފާރުވީ. އާދަމް ޖަޒާއިރިއްސަވާބުގެ އަދުއްވަކު އަރައިގަތީ. އެއީ اللّٰه ކަރާމާތްތެރިކުރެއްވި ނަބީ ބޮކާތެއް. އޭގެ ފަހުން اللّٰه سبحانه وتعالى ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި 10 މަގާމެއްގައި މުސްލިމުންގެ އަދުވާއި، މުއުމިނުންގެ އަދުވާއި، އިންސާނުންގެ އަދުވު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަޔާއި 10 ތަނެއްގައި އެބަ ފާޅުކުރުން ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި މި ވަސިއްޔަތު ކުރައްސަވައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވޭ. އަދުގެ އިއްޒަތްތެރި މަގާސިދުން ސަރީއަތުގެ، އިސްލާމްދީން އެކަކުގެ ހިމާޔަތްކުރުމަން ބަކައި ބާވައިލުއްވި އެންމެ މުހިއްމު އަސާސް. ފަސް އަސާސްގެ ތެރެއިން އެކެއް. އެއީ ދީނާ، އަޅުގަނޑު ނަފްސު މިހާ ގަބޫލު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ވަރަށް މުހިންމު އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑު މުހިންމުކޮށްގެން ދަނީ ސޯޝަލްމީޑިއާއަށް ވަރަށް ގިނަފަހަރަށް ހަރަކާތްތެރިވެގެންދާން އެ މީހާގެ އަޅުގަނޑު ނަބިއްޔާއާ. އަޅުގަނޑަށް އިސްލާމްދީނާމެދު. އެ އަޅުގަނޑުގެ މައްސަލަ ބޭނުންކޮށް ވިޔާފާރި ފަސް މީހުން ކުރަނީ. ވިޔާފާރިތަކުގެ އަޅުގަނޑު ގޮސްލުމަކާ ފަސް ވިޔާފާރި ހަރަކާތްތެރިވެގެން މި ދަނީ. ހަމަ އެމީހާ އިންސާނުންގެ އަޅުގަނޑު ފަސް އެހެން ހޮޅި ކަނޑައެ. އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމީ ސަރީއަތުގެ މި ހުރި އަސާސްތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަކައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ޒުވާނުންނަށް ހަޔާތުގައި، އިރުޝާދު ޒުވާނުންނަށް މިޒާޖު ގާނޫނުތަކާ ދެކޮޅަށް މުޖުތަމަޢުގައި ފާޅުގައި ބާރުވުން. އަޅުގަނޑުމެން ހިމާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުގައި ދިފާޢުކުރަންޖެހޭނެ. މިއީ ހަޔާތުގައި ކީރިތި ޤުރުއާން ނަސޭހަތް ދެއްވާފައިވާން ގޮތުގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން. އޭގެ މަސްތުވާތަކެތި ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަކައި ގަދަފަދަ އިސްލާމީ ސަރީއަތަށް ބާރުދޭން މި ހުރާ މަސައްކަތްކަމަކީ ފަލް. ހަނދާނަށް ދެންނަވާ! 313 ދެންބަރުން رَسُولُ ٱللَّٰهِ صَلَّىٰ ٱللَّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَގެ އަރިހުގައި ތިއްބެވިއިރުގައި އެ ބަދުރުން އަޅުގަނޑު ހަޤީޤަތް ނަމޫ. ވަސިއްލާކަމަކާ ނަމޫ. އެޝާރަތާކޮށް، އުމިރުން اللّٰهއަށް ގަދަރު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އާދެ! އަޅުގަނޑު ގާނޫނެއް މީގެ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ޖުޑީގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު ގާނޫނެއް ފާސްކުރި. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު އައިސް އެ ގާނޫނު ވެސް ވަކި އުވައިލާފައި. އެހެންނަމަވެސް، އަނބުރާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނބުރާ ވެސް މި ޖެހުނީ މީޑިއާގެ އަޑު ހިފެހެއްޓުމަށް ބަޔަކު ގާނޫނެއް ހަދަން. މިއީ ކުރަން ޖެހޭ ކަމެއް. މިއީ ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ކޮންމެ މީހެއްގެ ވެސް އިއްޒަތާއި އަބުރަށް ޙުރުމަތް. އެއީ ވަކި މީހެއް ނޫން. އެހެން މީހުންގެ އަބުރު ގެއްލުވައިލާ މީހާގެ އަބުރަށް ވެސް ޙުރުމަތް. އެ ގެއްލުވައިލާ މީހާގެ ވެސް އަބުރަށް ޙުރުމަތް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ފަހަކަށް އައިސް އެބަ ހިތްވަރުދީ އެއްކަލާ އާރާގެ ސިޔާސީއަށް ކަމެއް ހިފެހެއްޓި، އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ބަދަލުކުރާކަން އެދޭގެ ބޮޑުކޮށްލި ބަލިޔާލުން އަޅުވަން. އެކަމު ފުރުސަތު މިއަދުގެ މަޖިލީހުގައި ވެސް އެކަކަށް ކަންކަން ހިނގަމުން ތަކުރާރުކޮށް ހިނގައިއުޅޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ދުރުވެ އޮތީ ކަމަކާ އަޅުގަނޑުމެން ހިމާޔަތްދެވޭ އެއްބަސް ޝަކުވާ ހިމާޔަތްދޭ ފާހަގަކޮށްލާ ދައްކަވައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަހަމަކޮށް ސާފުކޮށް އެކަންކަން ބަލަމުން ދީ. މިއަދު ވެސް ވާހަކަ ދެއްކެވި އެކި ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުން ހިމެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަހަމަ ބޭނުންކޮށް ބަލަން ޖެހޭ ކަމެއް. ރައްޔިތުން ވެސް މިކަން އެނގެން ޖެހޭ. މިހާރުގެ އަޅުގަނޑު އިސްލާމްދީނުގައި ހިމާޔަތްކުރާ ގޮތަށް ގޮސް ކަމަށް ބުނެވޭ. އެ ހަމަ ކަނޑައެޅި، އެއީ ރައީސް ސޯޝަލް މީޑިއާގެ ދައުރު އުޅެނީ. ހިމާޔަތްކުރާ އެއް ކަމެއް އެ ރަނގަޅަށް އޮތް ބަހެއް ކުރާ އަޅުގަނޑު. އެހެންވީމާ، އެ އަޅުގަނޑު ބަނޑުވެރިކަން ގެނެސްދޭ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މީޑިއާ ކަމެއް. އެއްޗެއް ބުނާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭ ޙަޤީޤަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ގެއްލިގެން ދަނީ މީޑިއާގެ ފަރާތުން ހިނދުކޮޅަކަށް އެނގޭތީ ސަރުކާރަކަށް ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވިސްނާ ފަދަ ރަނގަޅު ދެ ކަމެއް ވެސް ހަމަ ވިސްނާލާ ޢާއިލީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކޮށް ދޭ ކުރިން އިއްޒަތްތެރި ޢާއިލާގެ ޝަކުވާ ހިސާބުގައި ވިސްނާލަން ޢާއިލާ ހަމަ ހިޔާލުގެ ނަޒަރުން މުހިއްމު ވާހަކަ މިދަނީ. އެއީ ވަކި ވަރަކަށް ބޮޑު ކަމެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން ޖެހޭ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ ދައުރު އުޅޭ ގޮތް. އެ ގޮތްގޮތުން ބަދަލު ގެނައުމަށް ހަމަ ސަރުކާރުން ހިންގާ ބައެއް ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފުރިހަމައަށްޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ދީނީ ސޫރަތުލް ޙުޖުރާތުގެ ހަވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ ވަޙީކުރައްވައެވެ؛ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوۡمَۢا بِجَهَٰلَةٖ فَتُصۡبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلۡتُمۡ نَٰدِمِينَ މިއީ އާންމުކޮށް އެންމެން ހިތައި އުޅޭ އާޔަތެއް. މި އާޔަތުގެ މާނައިގައި މި އިންނަނީ "ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފާސިޤަކު ޚަބަރަކާއިގެން އަތުވެއްޖެ ނަމަ އޭގެ ޙަޤީޤަތް ބަލައި ހޯދާށެވެ. އެއީ ނޭނގި ތިޔަބައިމީހުން ބަޔަކަށް ގެއްލުމެއް ދެވިދާނެތީއެވެ. ފަހެ، އޭރުން ވެއްޖެ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުން ކުރި ކަންތައްތަކެއްގެ މައްޗަށް ހިތާމަކުރާ ބަޔަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ވެދާނެތީއެވެ". އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ހަމަގައިމުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެކަން ކޮންޓްރޯލް ކުރުން ހިމާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނިސްބަތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނީ މިހާރު އަދި ޚަބަރަކާއިގެން އަސްލު ހިނަސް؛ މިދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ

ތެރެއިން މިހާރު ދަބަހަކަށް ހިފައިގެން އައިސްގެން ވެސް އެ ވާހަކަ ވެސް އޭގެ ބޮޑު ބަދަލާއެކު އަލުވައިގެން ދެއްކިގެންދިޔަ. އޭގެ ތެރޭގެ ބަހެއް، ރަނގަޅު ބަހެއް، އޭގެ ހަޑިހުތުރު ނުބައިވެ ހަމަ މީހުންގެ އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ކާމިލްކަމާ އަހަރެމެންނަށް. رَسُولُ ٱللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ އެކަލޭގެފާނު މިޢުރާޖަށް އަރައި ވަޑައިގެންނެވި ރޭގައި އެކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގެންނެވި އަތުގެ ނިޔަފަތިތައް ތޫރިން ހެދިފައި ތިމާގެ ބަޔަކު. އެމީހުންގެ މޫނު މަސްކަހާލާކަމާއި އެމީހުންގެ މޫނުގައި އެ ހަމުގެ ލޯނުކަތުން މޫނުގެ ހަންތަކުން ދަމާލައި، މަސްތަކުން ކަށިގަނޑު، ފާގައި ހުރި މަސްތަކުން ހިތާމަކުރާ ހިސާބަށް. އެކަލޭގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވުމުން މިއީ ކޮން ބައެއްތޯއޭ. ޖިބްރީލުގެފާނު ވިދާޅުވި އެ މީހުންނަކީ މީހުންގެ މަސް ކައި، މީހުންގެ އަބުރަށް އަރައިގަންނަ މީހުން. ނިކަން ވިސްނަވާ މިކަހަލަ މި ހުރި ޖަޒާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެއްވެސް ކަހަލަ ނޫން. ހަމަ ކަންތައްތަކެއް. ކަންތައް މިހާރުގެ އަޅުގަނޑު އިއްޒަތާ ވެސް ދެއްވާފައިވާ އުސޫލު ހިތްހަމަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންވާނެ މީހުންގެ އަބުރަށް ބޭނުމެއް ނެތި ފިތުނަ ނެރުމަށް ކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައް ހުރިހާ ވެސް އެނގޭނެ އަބުރު ދޫކޮށްލައި ވާހަކަދައްކާ ވިސްނުންތަކުގައި. އަދި މުޖުތަމަޢު ފުރި ލިބިފައި އެކި ކަންތައް ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެހޭ އެއްބަސްވުމުގެ މެދުގައި ތަފާތު ޚިޔާލު އޮތުމުން، ހިތްހަމަޖެހޭ އެއްބަސްވުމެއް ހޯދުމަށް ވާހަކަ ދެއްކުން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ކަމާ ގުޅޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މުޖުތަމަޢުގެ ގޮތުން ބަދަލުކުރުމަށް ޙަރަކާތްތެރިވާން. އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތާއި ބަހުން ނުވެ، ހެޔޮގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ގައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ޙިއްސާކުރާނެ ކަމަށް. އެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލައިގެން ކުރާ އިއްޒަތާއި ކުރިއެރުމަށް ވެސް ހޭލުންތެރި ވާން ވާނީ. ގައުމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމެއް ވިސްނައިގެން ކުރަން ވާނީ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގައުމީ ތަރައްޤީއަށް ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގައުމީ ތަރައްޤީގެ ސަބަބުން ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ގައުމަކީ ވާހަކަ އަޅުއަޅަން ސިޔާސީ ދުވަސްތަކުގައި ވެސް އެބަ ހުއްޓޭ، ކުރެހުނުކަން ވެސް އެބަ ހުއްޓޭ. އެ މީހުން ބޮޑުވެގެން އަންނަ އެ ވިސްނުންތަކަށް އެ މީހުންނަށް އިރު އެ މީހުންގެ ހިތްހަމަޖެހުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ އެ ބޭނުމެއް އެއް ތަރައްޤީ މީހުންނާއި، އެ މީހުން ދައުލަތް ވަރަށް ބޮޑަށް ތަރައްޤީކޮށް އަޅުއަޅަން. ކުރި ބަހައްޓާލައި އެ މީހުން ނުކުންނަ ބަދަލުގައި ޚިޔާލުތައް އެ މީހުން ނުކުންނަނީ މީހުންގެ އަބުރާއި އިއްޒަތް ހިތްހަމަޖެހުން ބަލައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ވަރަށް ނުބައި ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމުގެ ނުބައި އެއް ކަންތައް މިއީ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް މީހުންގެ އަބުރު އަޅުއަޅައިގަތުން. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ މިހާރު ނިމުނީ. ކުރީގެ ވާހަކަ ބޭނުން ފިޔަވައި ހިއްސާކުރި މި މަޖިލީހުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ނިމުނީ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަމުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅުދެއްވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ސާފުކޮށް ބިލުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވާން އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާ ނިމުނީ. ބިލުގެ ބަހުސް ނިމުނީ ކަމުގައި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން ކުރިން ވެސް މި ބިލުގެ މަސައްކަތް މިއަދު މި ދަނޑިވަޅުގައި ނިންމަން އެއްބަސްވެވިފައި މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް ނިމުމުން އަދި އެ ވޯޓަށް އަހަންޖެހޭ ކަންކަމަށް ވޯޓަށްއެހުން ނިންމާލާނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި އޮތީ އެ މަސައްކަތަށް އަރައިގަތުން.

9. ވޯޓަށް އެހުމަށްހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ދެން މި އޮތީ 9.1.

{9.1}- ދުވަހުގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ވޯޓުން ނިންމާ ހިސާބަށް ގެއްސަވާ ކަންކަމަށް ވޯޓަށްއެހުން. ވޯޓު ރަނގަބީލު ބޭއްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ ބޫތުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ޗިޕްކާޑުކޮޅުތައް އިންސަރޓްކޮށްލައްވައިގެން ހާޒިރުވުން އެދެން. މިއަދު ޖުމުލަ ހަތަރު ވޯޓަކަށް އަހަންޖެހޭ ކަންކަން އޮތީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ތައްޔާރުވެވަޑައިގެން ހާޒިރުކޮށްދެއްވުމަށް ޗިޕްކާޑުކޮޅުތަކައި ހަމަޖެހިވަޑައިގެންނެވުން އެދެން. ފުރަތަމަ ވޯޓު ދަންނަވާލާނަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ދާއޫދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ ދޭތެރޭ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވައިގަންނަވާ ގޮތަކާ ދޭތެ ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅި މެންބަރު: ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ދާއޫދު

މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93
ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	54
ފާސްކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	52

ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01

ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00

ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 53

ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 27

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 54. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 52. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 53. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 27. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ސަރުކާރީ ހިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވައިލީ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

{9.2}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިޢްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދު ހުށަހެޅުއްވާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާ ބެހޭ ބިލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޢްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދު

މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 93

ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57

ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 56

ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	56
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	29
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވެ މިތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 56. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 56. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 29. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޖުޑީޝިއަރީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވިއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

{9.3}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އައިޒާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރިއަލް އެސްޓޭޓް ވިޔަފާރީގެ ބިލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އައިޒާން.

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93
ހާޒިރުވެ މިތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	57
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	42

ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	13
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	55
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	28
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ނިމުނުތަން އަޑުގަނޑު މަޖިލީހުގެ މި ބިލު. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޑުގަނޑު ފެއްޓޭނަން. ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 42. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 13. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 28. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޤައުމީ ސަލާމަތާބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

{9.4}- މިއަދުގެ ހަވީރުވަނަ ވޯޓު. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާއީލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނަމާއި އަދަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެއްވުމަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާއީލް

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93

ހާޒިރުވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	56
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	44
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	04
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	07
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	48
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	25
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 56. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 4. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 7. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 25. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޖުޑިޝަލް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވައިދޭނެ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އާދެ! މިއަދު މަޖިލީހުގެ ނިންމައިލުމުގެ ކުރިން މެމްބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޖަހާލައި ބައެއް ފާހަގަ ދަންނަވައިލަން ގަސްތުކުރަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގަތުމާ ގުޅިގެން ހުވާކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުން މަޖިލީހަށް ހާޒިރުކުރައްވާފައި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އޮންނަ ގޮތައި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ހިނގަމުންދާ އިރު ޢަމަލުކުރަންވާ ގޮތް ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުންނަށް މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ފަރާތުން ވިދާޅުވެދެއްވާފައި. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި ކޮންމެ މެމްބަރަކަށް ގަވާއިދުގެ ކޮޕީއެއް ވެސް ލިބިވަޑައިގެންފައި އޮންނަނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ހިނގަމުންދާ އިރު މަޖިލީހުން ނިކުމެވަޑައިގަތުމާއި އަނބުރާ ވަޑައިގަންނަވާ އިރު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތަކާއި އޮންނަނީ. މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާ ގޮތުގައި ގޮނޑިން މަޖިލީހުން ބޭރަށް ނިކުމެވަޑައިގަންނަވާއިރު، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އިޝާރާތްކޮށް، ރިޔާސަތުގެ ހުއްދަ ލިބުމަށް. ހަމަ އެގޮތަށް އެތެރެއަށް ވަޑައިގަންނަވާއިރުވެސް ވެސް ދޮރު ހުރުމަށްފަހު ރިޔާސަތަށް އިޝާރާތްކޮށްލައްވާ ހުއްދަދިނުމުން ދެން އެތެރެއަށް ވަޑައިގަންނަވާނީ. މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން ފާހަގަކުރައްވަން ހުއްޓޭ، އެ މެމްބަރުންގެ ކުރިމަތިން ރިޔާސަތާއި އެ މެމްބަރާ

ދޫކޮށް ހުރަސްއެޅުއްވުމަކީ އެއީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު މަނާކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ރިޕީ އަދަބުވެރިކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ތިބެގެން ހުއްޓާ، މި އަދަބުވެރިކަމާ އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވެގެން ޢަމަލުކުރުމަކީ އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކުރަން ހުއްދަވާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް މާ އަދަބުވެރި ގޮތުގައިކަން އިއްޒަތް ދެއްވާފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޖަހާލީ މި ކަންކަން މި ގެނައީ. ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އެއްވެސް ނަހަމަ ޢަމަލުތަކާ ވެސް. މެންބަރުން ގޮނޑިއަށް ވައްދަވާ ހުރަސް ނުލައި ޤާނޫނާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް އުއްމީދު ކުރަން. ސަރުކާރުން ޢަމަލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޮޅުގައި އަތުގައި ހިފަހައްޓައިގެން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެން ކުރިއަށް ގެންދަވާ ވާހަކަތަކުން ދައުރު ހުރި ބިލެއް ފާސްވެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ހުއްޓުވާ ކަމެއް ނޫން. އަދި މި ކަންތައްތަކާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލައި ނުކުމެވޭނެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކުން ބައިވެރިވުން ހިމެނޭ ގޮތުގެ މިނިވަން ހަރަކާތްތަކެއް ބާއްވާ، ހުރިހާ މެދުކެނޑުމެއް ނެތި، ދެކެވިފައިވާ މަޤްޞަދު ޙާޞިލުކުރުމަށް ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުރު އަދާކުރާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. މިއީ ކަންކަން ހަމަހަމަ ކުރުމަށް ކަމުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާ އަޅުގަނޑުގެ ސިޔާސީ ވިސްނުމެއް، އަޅުގަނޑުމެން ތިބީ ހުރިހާ ތަޖުރިބާ ހޯދާފައި. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުގެ ދުވަސްތަކުގައި މަޖިލީހުގެ ބައެއް ވާހަކަތަކަށް އަދި މުސްތަޤުބަލްގައި ވެސް ކަމަކީ ބޭރުގެ އަޅުގަނޑު މި ފަދަ ކަންކަމަށް ދޭން ނުޖެހޭ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ނިންމުން

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 23 ނޮވެންބަރު 2026ވާ ހޯމަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9:00ގައި.

والحمد لله ربّ العالمين މަޖިލިސް ނިމުނީ.

18.November.2026 14:27:06

Voting Mode Open

VOTE

Jalsa ge Vaguthu ithurukurumah

Result

Present	75
Eligible to vote	74
Yes	36
No	0
Abstain	0
Voted	36
Not Voted	38

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Not Present
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	Not Voted
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	Not Voted
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	Not Voted
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Not Voted
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Not Voted
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Voted
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Yes
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Not Voted
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	Not Voted
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	Yes
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Voted
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	Not Present
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Voted
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Not Voted
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Yes
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Yes
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Not Present
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	Not Voted
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Present
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Not Voted
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Not Voted
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Not Voted
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	Not Voted
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Not Present
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Not Voted
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	Yes

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Voted
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Voted
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Not Voted
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Not Voted
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Not Present
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Present
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Voted
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	Yes
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Voted
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Not Voted
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Not Voted
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Voted
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Not Voted
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Yes
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Not Voted
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Not Voted
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	Not Voted
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	Yes
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	Yes
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present

18.November.2026 17:34:03

Voting Mode Open

VOTE

Dhivehi Raajjeyge Immigration ge bill balaigathumah

Result

Present	78
Eligible to vote	77
Yes	52
No	1
Abstain	0
Voted	53
Not Voted	24

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Not Present
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	Yes
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	Yes
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	Yes
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Not Voted
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Voted
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Yes
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Not Voted
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	Yes
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	Yes
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Voted
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	Yes
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Voted
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Not Voted
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Not Voted
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	No
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Present
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Not Voted
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	Yes
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Not Present
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Yes
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	Yes

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Voted
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Voted
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Not Voted
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Present
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Voted
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	Yes
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Voted
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Yes
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Voted
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Not Voted
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Not Voted
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Yes
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Yes
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	Yes
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	Yes
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	Yes
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present

18.November.2026 17:36:07

Voting Mode Open

VOTE

Maruge adhabu kandaelhumaai adhabu thanfeezu kurumaa behey bill balaigathumah

Result

Present	79
Eligible to vote	78
Yes	56
No	0
Abstain	0
Voted	56
Not Voted	22

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Yes
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	Yes
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	Yes
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	Yes
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Not Voted
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Voted
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Yes
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Not Voted
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	Yes
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	Yes
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Voted
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	Yes
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Voted
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Yes
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Yes
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	Yes
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Present
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Not Voted
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	Yes
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Not Present
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Yes
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	Yes

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Voted
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Voted
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Not Voted
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Present
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Voted
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	Yes
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Voted
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Yes
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Voted
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Not Voted
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Not Voted
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Yes
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Yes
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	Yes
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	Yes
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	Yes
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present

18.November.2026 17:37:53

Voting Mode Open

VOTE

Real Estate viyafaareege bill balaigathumah

Result

Present	79
Eligible to vote	78
Yes	42
No	13
Abstain	0
Voted	55
Not Voted	23

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Yes
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	No
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	No
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	No
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Not Voted
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Voted
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Yes
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Not Voted
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	No
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Voted
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	No
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Voted
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Yes
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Yes
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	No
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Present
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Not Voted
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	No
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Not Present
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Yes
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	No

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Voted
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Voted
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Not Voted
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Present
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Voted
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	No
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Voted
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Yes
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Voted
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Not Voted
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Not Voted
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Not Voted
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Yes
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Yes
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	No
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	No
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	No
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present

18.November.2026 17:40:28

Voting Mode Open

VOTE

Namaai aburu rakkaatheri kurumuge hagguge bill balaigathumah

Result

Present	79
Eligible to vote	78
Yes	44
No	4
Abstain	7
Voted	55
Not Voted	23

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Yes
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	Yes
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	Abstain
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	No
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Not Voted
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Voted
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Yes
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Not Voted
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	Abstain
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Voted
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	Abstain
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Voted
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Yes
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Yes
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	No
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Present
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Not Voted
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	Abstain
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Not Present
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Yes
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	No

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Voted
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Voted
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Not Voted
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Present
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Voted
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	Abstain
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Voted
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Yes
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Voted
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Not Voted
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Not Voted
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Yes
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Yes
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	Abstain
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	Abstain
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	Not Voted
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present